

6th INTERNATIONAL EUROASIA

Congress on Scientific Researches and Recent Trends

May 18-20, 2020
Baku, Azerbaijan

Edited by
Prof. Dr. Gulzar IBRAHIMOVA
Dr. Ayşegül GÜNGÖR

BOOK OF ABSTRACTS

www.baau.edu.az

www.iksad.org.tr

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Eurasia University, Azerbaijan

ABSTRACT BOOKS

Edited by

Prof. Dr. Gulzar IBRAHIMOVA

Dr. Ayşegül GÜNGÖR

by

FARABI PUBLISHING HOUSE

All rights of this book belong to FARABI Publishing House

Authors are responsible both ethically and juridically

FARABI Publications – 2020©

Issued: 14.06.2020

ISBN: 978-625-7898-06-5

CONGRESS ID

CONGRESS TITLE

EUROASIA Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

DATE and PLACE

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

ORGANIZATION

BAKU EUROASIAN UNIVERSITY
IKSAD INTERNATIONAL
FARABI PUBLISHING HOUSE

ORGANIZING COMMITTEE

Nazim HÜSEYNLI

Honorary President

Chairman Of The Board Of Trustees Of Baku Euroasian University

Prof. Dr. Gülzar İBRAHİMOVA

Head Of Organizing Committee

Vice Rector of Baku Euroasian University

Prof. Dr. Mahire HÜSEYNOVA

Head Of Scientific Committee

Azerbaijan State Pedagogical University

NUMBER of ACCEPTED PAPERS

189

NUMBER of REJECTED PAPERS

27

PARTICIPANTS COUNTRY

Azerbaijan-59, Turkey-94, Afganistan-17, Iran-13, Pakistan-1, Montenegro-1,
Meksiko-1, Kazakhstan-1, Russia-1, Uzbekistan-1

SCIENTIFIC BOARD

- ✦ Prof. Dr. Mustafa TALAS – Niğde Ömerhalisdemir University
- ✦ Prof. Dr. Akbar VALADBİGİ – Urumiye University
- ✦ Prof. Dr. Sarash KONYRBAYEVA – Kazak State University
- ✦ Prof. Dr. Osman ERKMEN - Gaziantep University
- ✦ Prof. Dr. Gulsar Isahan- Bakü Avrasya Üniversitesi (Rektör Yardımcısı)
- ✦ Prof. Dr. Afaq SADYGOVA- Azerbaijan State Pedagogical University
- ✦ Prof. Dr. Hacer HUSEYNOVA, Azerbaijan State Pedagogical University
- ✦ Prof. Dr. Jacqueline AYOUB-Lebanese University sector -3- Rector
- ✦ Assoc. Prof. Dr. Kasım KARAMAN - Erciyes University
- ✦ Assoc. Prof. Dr. Sehrane KASİMİ – Azerbaijan National Academy of Sciences
- ✦ Assoc. Prof. Dr. Sevcan YILDIZ- Akdeniz University
- ✦ Dr. Hatice Nur GERMİR- Manisa Celal Bayar University
- ✦ Dr. ZHI Huang- Minzu University of China
- ✦ Dr. Aykar Tekin BOZKURT- Gaziantep University
- ✦ Dr. Canan BİRİMOĞLU OKUYAN - Hatay Mustafa Kemal University
- ✦ Dr.Serkan GÜN - Siirt University
- ✦ Dr. Elena TINIKOVA - Russian Academy of Sciences
- ✦ Dr. MA Yuzhong – Renmin University
- ✦ Dr. Elvan CAFAROV- Nahçıvan Üniversitesi
- ✦ Dr. Bashır SALİH- Al-Jabal Al-Gharbi University – Libya

AVRASIYA ZİRVƏSİ

6-cı Elmi Araşdırmalar və Aktual Problemlər Konfransı
18-20 May 2020/ BAKI AVRASIYA ÜNİVERSİTETİ, AZƏRBAYCAN

AVRASYA ZİRVESİ

6. Bilimsel Araşdırmalar ve Güncel Gelişmeler Kongresi
18-20 Mayıs 2020/ BAKÜ AVRASYA ÜNİVERSİTESİ, AZERBAJCAN

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6
18-20 May 2020/ BAKU EUROASIAN UNIVERSITY, AZERBAIJAN

PROGRAM

Online (with ZOOM Conference) Presentation Link:

<https://us02web.zoom.us/j/85059681931?pwd=djNMMDhjbjZNLTXdlcU16ajkzK2dtQT09>

ID: 850 5968 1931 PASSWORD: 123456

Önemli, Xahiş edirik diqqətlə oxuyasınız

- ❖ Konfransımızda Yazı Qaydalarına uyğun göndərilmiş və elmi komissiyadan keçən məruzələr üçün online (video konfran şəklində) çıxış imkanı veriləcəkdir.
- ❖ Online məruzə üçün <https://zoom.us/join> linki üzərindən daxil olaraq "Meeting ID or Personal Link Name" yerinə ID nömrəsinə daxil olaraq konfransa qoşula bilərsiniz.
- ❖ ZOOM tətbiqi pulsuzdur və yeni hesab açmağa ehtiyac yoxdur
- ❖ ZOOM tətbiqi qeydiyyatdan keçmədən istifadə edilə bilər
- ❖ Tətbiq planşet, telefon və kompyuterlərdə mümkündür
- ❖ Hər iclasda məruzəçilər məruzə saatından 5 dəqiqə əvvəl konfransa bağlanmış olmaları lazımdır
- ❖ Bütün konfrans iştirakçıları canlı qoşularaq bütün məruzələri izləyə bilərlər.
- ❖ Moderator – iclasdakı çıxış və elmi diskussiyalar (sual-cavab) hissəsindən məsuldurlar

Nəzər Yetirilməsi Vaxib Olanlar – TEXNİKİ BİLGİLƏR

- ◆ Kompyuterlərinizdə mikrafon olduğuna və saz vəziyyətdə olmasına əmin olmalısınız.
- ◆ ZOOM-da ekran paylaşma xüsusiyyətini bacarmalısınız
- ◆ Qəbul edilən məqalə sahiblərinin mail adresinə ZOOM tətbiqindəki linkə aid ID nömrəsi göndəriləcəkdir.
- ◆ Sertifikatlar konfransdan sonra sizlərə PDF olaraq göndəriləcəkdir.
- ◆ Konfrans programında yer və saat dəyişikliyi kimi tələblər nəzərə alınmayacaqdır.

Önemli, Dikkətlə Okuyunuz Lütfən

- ❖ Kongremizdə Yazım Kurallarına uyğun göndərilmiş və bilim kurulundan keçən bildiri üçün online (video konfrans sistemi üzərindən) sunum imkanı sağlanmışdır.
- ❖ Online sunum yapabilmək üçün <https://zoom.us/join> sitesi üzərindən giriş yaparak "Meeting ID or Personal Link Name" yerine ID numarasını girerek oturuma katılabilirsiniz.
- ❖ Zoom uygulaması ücretsizdir ve hesap oluşturmaya gerek yoktur.
- ❖ Zoom uygulaması kaydolmadan kullanılabilir.
- ❖ Uygulama tablet, telefon ve PC'lerde çalışıyor.
- ❖ Her oturumdaki sunucular, sunum saatinden 5 dk öncesinde oturuma bağlanmış olmaları gerekmektedir.
- ❖ Tüm kongre katılımcıları canlı bağlanarak tüm oturumları dinleyebilir.
- ❖ Moderator – oturumdaki sunum ve bilimsel tartışma (soru-cevap) kısmından sorumludur.

Dikkət Edilməsi Gerekenler- TEKNİK BİLGİLER

- ◆ Bilgisayarınızda mikrofon olduğuna ve çalıştığına emin olun.
- ◆ Zoom'da ekran paylaşma özelliğine kullanabilmelisiniz.
- ◆ Kabul edilen bildiri sahiplerinin mail adreslerine Zoom uygulamasında oluşturduğumuz oturuma ait ID numarası gönderilecektir.
- ◆ Katılım belgeleri kongre sonunda tarafınıza pdf olarak gönderilecektir
- ◆ Kongre programında yer ve saat değişikliği gibi talepler dikkate alınmayacaktır

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- ❖ To be able to attend a meeting online, login via <https://zoom.us/join> site, enter ID "Meeting ID or Personal Link Name" and solidify the session.
- ❖ The Zoom application is free and no need to create an account.
- ❖ The Zoom application can be used without registration.
- ❖ The application works on tablets, phones and PCs.
- ❖ The participant must be connected to the session 5 minutes before the presentation time.
- ❖ All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- ❖ Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

Points to Take into Consideration - TECHNICAL INFORMATION

- ◆ Make sure your computer has a microphone and is working.
 - ◆ You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
 - ◆ Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
 - ◆ Requests such as change of place and time will not be taken into consideration in the congress program.
-

-Açılış Məruzələri-Açılış Konuşmaları-Opening Ceremony-

Mustafa Latif Emek

Chairman of IKSAD

Prof. Dr. Gülzar İBRAHİMOVA

Vice Rector of Baku Euroasian University

Date: 18.05.2020	Hall-1	Time/ Az: 11⁰⁰ -13⁰⁰/Tr: 10⁰⁰ -12⁰⁰
Moderator: Dos. Ruslan ABDULLAYEV & Assist. Prof. Dr. Farid HUSEYNOV		
Yazarlar	Kurum	Konu Başlığı
Samed SOY Yılmaz Türker SANDIKCI	<i>Süleyman Demirel Üniversitesi</i>	SİYASAL İLETİŞİM SÜRECİNDE ADAYLARIN INSTAGRAM KULLANIMLARINA BİR BAKIŞ: 31 MART 2019 İSTANBUL YEREL SEÇİMLERİ ÖRNEĞİ
Eyüp Mithat AÇIKGÖZ	<i>Hasan Âli Yücel Sosyal Bilimler Lisesi</i>	SOSYAL MEDYADA DİN ALGISI VE GENÇLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ
Dr. Öğr. Üyesi Engin SARI	<i>Ankara Üniversitesi</i>	BİR KÜLTÜR POLİTİKASI ARACI OLARAK KAMU YAYINCILIĞI: TRT'NİN İLK DÖNEM YAYINCILIĞINDA KÜLTÜR, KAMU, KİMLİK
Sharifa Taqi	<i>University of Nangarhar</i>	WOMEN IN THE JOB MARKET AND ITS BARRIERS
Tayebeh Partovi Rad	<i>Isfahan University</i>	CHALLENGES OF TEACHING PERSIAN LITERATURE TO NON-PERSIAN SPEAKERS
Arş. Gör. Dr. Zuhul AKBAYIR	<i>Marmara Üniversitesi</i>	KENT KİMLİĞİ ALGISININ OLUŞUMUNDA SLOGANLAR
Özge ÖZÇELİK BALOĞLU	<i>Süleyman Demirel Üniversitesi</i>	GÜNDEM BELİRLEME KURAMI BAĞLAMINDA SAĞLIK BAKANLIĞI ve SAĞLIK BAKANI'NIN TWITTER COVID-19 MESAJLARINA BAKIŞ
Assist. Prof. Dr. Farid HUSEYNOV	<i>Gebze Technical University</i>	MOBILE APPLICATION USAGE ANALYSIS of ANDROID USERS in TURKEY
Hasan ŞAKA	<i>Dokuz Eylül Üniversitesi</i>	BIST 100 İÇERİSİNDE YER ALAN BANKALARIN PAZARLAMA İLETİŞİM FAALİYETLERİ KAPSAMINDA SOSYAL MEDYA ANALİZİ: INSTAGRAM ÖRNEĞİ
Mehdiyeva Almaz Mobil qızı Rüstəmovə Dürdanə Fərhad qızı	<i>Qərbi Kəspı Universiteti</i>	ENERJİ KEYFİYYƏTİNƏ NƏZARƏT ÜÇÜN İNFORMASIYA-ÖLÇMƏ SİSTEMİNİN İŞLƏNMƏSİ

Date: 18.05.2020**Hall-2****Time/ Az:11³⁰ -13³⁰/Tr: 10³⁰ -12³⁰****Moderator: Dr. Murat EYVAZ & Dr. Derviş ÖZTÜRK**

Autors	University	Title
Arş. Grv. Devran COŞKUN Prof. Dr. Enver YAZAR	<i>Siirt Üniversitesi Selçuk Üniversitesi</i>	İVERMEKTİN ZEHİRLİLİĞİ
Arş. Grv. Devran COŞKUN Prof. Dr. Enver YAZAR	<i>Siirt Üniversitesi Selçuk Üniversitesi</i>	İVERMEKTİNİN ANTİPARAZİTER DIŞI ETKİLERİ
Rəsmiyyə Vəriş qızı Şirinova	<i>AMEA-nın İqtisadiyyat İnstitutu</i>	AQRAR SAHƏDƏ İSTEHLAKÇININ KEYFİYYƏTLİ ƏRZAQ MƏHSULLARI İLƏ TƏMİN OLUNMASI YOLLARI
Dr. Derviş ÖZTÜRK	<i>Eskişehir Osmangazi Üniversitesi</i>	<i>Limodorum apertivum</i> (L.) Sw. (ORCHIDACEAE) TAKSONUNUN KÖK və GÖVDE ANATOMİK YAPISININ İNCELENMESİ
Zhansaya BOLATOVA Prof. Dr. Sait ENGİNDENİZ	<i>Ege University</i>	SUSTAINABLE CORN PRODUCTION IN KAZAKHISTAN
Assist. Prof. Venhar CELİK Nagehan KAN	<i>Firat University</i>	ON-OFF CONTROL of SYNTHETIC MOTILITY GENE CIRCUIT in <i>Escherichia coli</i> MG1655 with <i>FimBE</i> GENETIC SWITCH MECHANİSM
Assist. Prof. Venhar CELİK Muhammet Ali UYGUT Prof. Dr. Muhammet Şaban TANYILDIZI	<i>Firat University</i>	DEVELOPMENT of RECOMBINANT <i>Escherichia coli</i> W STRAINS for GLUCONIC ACID PRODUCTION by USING SYNTHETIC BIOLOGY and METABOLIC ENGINEERING APPROACHES
Aynur İbrahimova Məsim qızı	<i>Naxçıvan Dövlət Universiteti</i>	NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASINDA SU-BATAQLIQ BİTKİLİYİNİN NADİR, İTMƏK TƏHLÜKƏSİNƏ MƏRUZ QALAN NÖVLƏRİNİN MÜHAFİZƏSİ
Dr. Öğr. Üyesi Murat EYVAZ	<i>Gebze Teknik Üniversitesi</i>	SULARIN DEZENFEKSİYONUNDA ELEKTROKOAGÜLASYON PROSESİ

Date: 18.05.2020**Hall-3****Time/ Az: 11³⁰ - 13³⁰/Tr: 10³⁰ - 12³⁰****Moderator: Elvan CAFAROV & Rashad Ahmadi**

Autors	University	Title
Daniel Ahmadi	<i>Islamic Azad University</i>	A REVIEW OF VIOLENCE IN PUBLIC HEALTH
Zahid Wolosi	<i>University of Parwan</i>	INNOVATION EXAMPLES IN NARSANG
Murad Aaq	<i>University of Gawarshad Begum</i>	PSYCHOLOGICAL PREJUDICE AND DISCRIMINATION
Nafisa Begum	<i>University of Faryab</i>	DOMESTIC VIOLENCE AND THE ELDERLY
Jan Muhammed Iman	<i>University of Badakshan</i>	CONTENT ANALYSIS OF DOMESTIC NEWS RELATED TO THE 9/11 TERRORIST ATTACKS AT THE WORLD TRADE CENTER
Yaqub Ansari	<i>University of Payam i Nur</i>	SOCIOLOGICAL EVALUATION IN THE SENSE OF SOCIABILITY
Rashad Ahmadi	<i>University of Isfahan</i>	AFGHANISTAN'S FIRST POWER SYSTEM
Narjes Hamidi	<i>University of Tehran</i>	FROM THE PERSPECTIVE OF IMAM KHOMEINI, THE LEGITIMACY, ACCEPTABILITY AND EFFICIENCY OF THE ISLAMIC PEOPLE'S RULE OF DEMOCRACY MODEL
Mehdi Ghasemi	<i>University of Tehran</i>	AN INTRODUCTION TO IDENTIFYING INTERNET MARKETING AND ONLINE MEDIA

Date: 18.05.2020**Hall-1****Time/ Az: 13³⁰ - 15³⁰/Tr: 12³⁰ - 14³⁰****Moderator: Dr. Leyla ƏLİYEVƏ & Dr. Müslim ALANOĞLU**

Autors	University	Title
Dr. Öğr. Üyesi Fuat BAŞÇIFTÇİ Öğr. Gör. Sevgi BÖGE	<i>Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Selçuk Üniversitesi</i>	TÜRKİYE' DE MESLEK YÜKSEKOKULU MEZUNLARINDAN HARİTA SEKTÖRÜNÜN BEKLENTİLERİNİN BELİRLENMESİ
Sevda KAYA Doç. Dr. Hasan BAKIRCI Doç. Dr. Hüseyin ARTUN Doç. Dr. Murat CANSAN	<i>Milli Eğitim Bakanlığı Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi</i>	MATEMATİK ÖĞRETMENLERİNİN 2018 LİSELERE GEÇİŞ SINAVI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ
Arş. Gör. Alper DURUKAN Doç. Dr. Hüseyin ARTUN Prof. Dr. Atilla TEMUR	<i>Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi</i>	SANAL GERÇEKLİK DESTEKLİ FEN ÖĞRETİMİ ETKİNLİKLERİ
Arş. Gör. Dilara ÇAYCI Dr. Öğr. Üyesi Özge MAVİŞ SEVİM	<i>Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi</i>	EĞİTİM BİLİMLERİ ALANINDA YER ALAN DOKTORA PROGRAMLARINDA ARAŞTIRMA EĞİTİMİNİN YERİ
Gülşən MEHDİZADƏ	<i>Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Univeriteti</i>	İBTİDAİ SİNİFLƏRDƏ FƏNLƏRARASI İNTEQRASIYA (IV sinif Azərbaycan dili və Həyat bilgisi dərsləkləri əsasında)
Dr. Metin SÜRME	<i>Gaziantep Üniversitesi</i>	TURİZM EĞİTİMİ VEREN AKADEMİSYENLERİN ELEKTRONİK ÖĞRENME SİSTEMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
Aysel Balasultan qızı Şeydayeva	<i>ADPU-nun Quba Filialı</i>	İNTERAKTİV TƏLİM METODLARI İLƏ OXU MATERİALLARI ÜZƏRİNDƏ MÜŞAHİDƏNİN TƏŞKİLİ
Dr. Müslim ALANOĞLU	<i>Türkiye Cumhuriyeti Podgoritsa Būyükəlcılığı</i>	ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BAĞLILIK VE ÖRGÜTSEL SİNİZM ALGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİ
Dr. Leyla ƏLİYEVƏ	<i>Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Univeriteti</i>	TƏLƏBƏYÖNÜMLÜ TƏDRİS VƏ TƏLİM

Date: 18.05.2020**Hall-2****Time/ Az: 14⁰⁰ -16⁰⁰/Tr: 13⁰⁰ -15⁰⁰****Moderator: Doç. Dr. Babayeva Mələhət & Doç. Dr. Kamala Tahsin KARİMOVA**

Autors	University	Title
Arş. Gör. Dr. Ceren SELVİ	<i>Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi</i>	ANLAMSAL ALAN KAVRAMI BAKIŞ AÇISI İLE ÂŞIK VEYSEL'DE AŞK UNSURU
Doç. Dr. Kamala Tahsin KARİMOVA Aysel Şahin	<i>Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi</i>	N. V. GOGOL'UN "ÖLÜ CANLAR" ROMANININ SANATSAL TARZI
Göyərçin Abid qızı MUSTAFAYEVA	<i>Nizami Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyi</i>	MAHMUD KAŞĞARLININ "KAŞĞARLI MAHMUDUN "DİVANİ LÜĞƏT-İT TÜRK" ƏSƏRİ HAQQINDA
Nəzakət Rza qızı İsmayilova	<i>Naxçıvan Dövlət Universiteti</i>	ƏYYUB ABBASOVUN YARADICILIĞININ ƏSAS İDEYASI VƏ BƏDİİ XÜSUSİYYƏTLƏRİ
Dr. Təranə NAĞIYEVA	<i>Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti</i>	BƏDİİ ƏSƏRLƏRDƏ METAFOR SÖZÜN LEKSİK İNTENSİVLİYİNİ ARTIRAN MƏCAZ KİMİ (Mikayıl Müşfiqin şeirləri əsasında)
Dr. Halil KAYA	<i>Hakkari Üniversitesi</i>	GAZZALİ'NİN KAYNAKLARI
Doç. Dr. Babayeva Mələhət	<i>ADPU</i>	XX ƏSRİN ƏVVƏLLƏRİNDƏ AZƏRBAYCANDA FOLKLORŞÜNASLIQ ELMINİN TƏŞƏKKÜL PROBLEMLƏRİ
Nurullah Begi	<i>University of Jawzjan</i>	THE IMPACT OF CYBER THREATS ON THE MARITIME INDUSTRY
Dr. Mehparə ƏHMƏDOVA	<i>Naxçıvan Dövlət Universiteti</i>	MƏMMƏD ARAZ YARADICILIĞINDA VƏTƏNDAŞLIQ TƏRBİYƏSİ VƏ ONUN MAHİYYƏTİNƏ NƏZƏRİ BAXIŞ

Date: 18.05.2020**Hall-1****Time/ Az: 16⁰⁰ - 18⁰⁰/Tr: 15⁰⁰ - 17⁰⁰****Moderator: Prof. Dr. Mahirə HÜSEYNOVA & Dr. Güləhməd İMANOV**

Autors	University	Title
Assoc. Prof. Dr. Kadriye Dilek BACANAK Gizem IŞIK	<i>Gazi University</i>	A CONVERSATIONAL ANALYTIC INVESTIGATION INTO SNIFFING SEQUENCES IN ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE INTERACTION
Doç. Dr. Könül SƏMƏDOVA	<i>Azərbayan Dövlət Pedaqoji Universiteti</i>	AZƏRBAYCAN DİLİNİN ŞİMAL LƏHÇƏSİNİN ŞİVƏ QRUPLARINDA SAITLƏRİN ARTIMI VƏ DÜŞÜMÜ FONETİK HADISƏSİ
Prof. Dr. Həcər Hüseynova	<i>Azərbayan Dövlət Pedaqoji Universiteti</i>	AZƏRBAYCAN-TÜRK TOPONİMLƏRİ BEYNƏLXALQ AREALDA
Gülnaz SATBAY	<i>Abay Kazak Milli Pedaqoji Üniversitesi</i>	KAZAKÇA HAYVAN ADLARIYLA YAPILMIŞ DEYİMLƏRİN YAPI VE ANLAM ÖZELLİKLERİ
Mehman Zeynalli	<i>Gəncə Dövlət Universiteti</i>	20-30-CU İLLƏRDƏ TÜRKİYƏ TÜRKÇƏSİNİN AZƏRBAYCAN DİLİ NORMASINA QRAMMATİK SƏVİYYƏDƏ TƏSİRİ
Dr. Güləhməd İMANOV	<i>Bakı Dövlət Universiteti</i>	DİL NƏDİR? ÜSLUB NƏDİR?
Dos. Ruslan ABDULLAYEV	<i>AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu</i>	TÜRK VƏ AZƏRBAYCAN DİLLƏRİNDƏ EYNİ SƏSLİ SÖZLƏRİN SEMANTİK İNKİŞAFI İLƏ DİFERENSİASİYASI
Sevda Rzayeva	<i>Bakı Avrasiya Universiteti</i>	XÜSUSİ ADLARININ SEMANTİKASININ XÜSUSİYYƏTLƏRİ
Prof. Dr. Mahirə HÜSEYNOVA	<i>Azərbayan Dövlət Pedaqoji Universiteti</i>	AZƏRBAYCAN DİLİNİN DIALEKT VƏ ŞİVƏ SÖZLƏRİNİN MƏNQOL DİLİNƏ QARŞILIQLI İNTEQRASİYASI

Date: 18.05.2020**Hall-2****Time/ Az: 16³⁰ - 18³⁰/Tr: 15³⁰ - 17³⁰****Moderator: Prof. Dr. Alfiya YUSUPOVA & Dos. Şərafət Aram qızı Baxışova**

Autors	University	Title
Нурида Ганбарова	<i>Нахчыванский Государственный Университет</i>	ЖИЗНЕННЫЙ ПУТЬ АКАДЕМИКА МАМЕДДЖАФАРА ДЖАФАРОВА. НАУЧНО – ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ
Нурида Ганбарова	<i>Нахчыванский Государственный Университет</i>	ТВОРЧЕСТВО АКАДЕМИКА МАМЕДДЖАФАРА ДЖАФАРОВА В ОСВОЕНИИ РУССКОЙ КЛАССИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В АЗЕРБАЙДЖАНЕ. КНИГА «РУССКИЕ КЛАССИКИ»
Ayətəxan Ziyad İsgəndərov	<i>Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti</i>	Z. XƏLİLİN “ÇİNARLARIN YUXUSU” MƏNZUM NAĞİLİNİN SƏNƏTKARLIQ MƏZİYYƏTLƏRİ
Гошгар Алиев Рена Гаджиева Бахар Аскерова Эсмира Ахмедова	<i>Западно-Каспийский Университет</i>	НОВЫЕ ПЕРСПЕКТИВЫ ВНЕДРЕНИЕ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ON-LINE ОБРАЗОВАНИИ
Ləman Dadaşova	<i>“Hədəf” kurslarının müəllimi</i>	İMADƏDDİN NƏSİMİ YARADICILIĞINDA SUFİ-HÜRUFİ DÜŞÜNCƏLƏR VƏ BU DÜŞÜNCƏLƏRİN FƏRQLİLİYİ
Dos. Şərafət Aram qızı Baxışova	<i>Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti</i>	MƏKTƏBƏQƏDƏR TƏHSİL İNKİŞAFETDİRİCİ TƏLİM PARADİQMASINDA
Olim KAYUMOV	<i>(Uzbekistan)</i>	ABOUT MORPHOLOGY OF THE SHAMAN RITE “SURPA YANGILASH”
Şəbnəm AXUNDOVA	<i>Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti</i>	ABREVIASIYA HADİSƏSİ
Prof. Dr. Alfiya YUSUPOVA	<i>Kazan Federal Universitiesi</i>	XIX. YÜZYILA AİT TATARCA-RUSÇA SÖZLÜKLER

Date: 19.05.2020**Hall-1****Time/ Az: 11⁰⁰ - 13⁰⁰/Tr: 10⁰⁰ - 12⁰⁰****Moderator: Doç. Dr. Könül SƏMƏDOVA & Dr. Öğr. Üyesi Murat ÖZDEMİR**

Autors	University	Title
Sergen GÜR SOY Dr. Öğr. Üyesi Ayten YAĞMUR	<i>Akdeniz Üniversitesi</i>	TÜRKİYE'DEN ALMANYA'YA İŞÇİ GÖÇÜNÜN SOSYOLOJİK VE EKONOMİK ANLAMDA İNCELEMESİ
Prof. Dr. Edip ÖRÜCÜ İtir HASIRCI	<i>Bandırma OnYedi Eylül Üniversitesi</i>	ÖRGÜTSEL DESTEK ALGISI, ÖRGÜTLERDE İŞE TUTKUNLUK, ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK DAVRANIŞI İLİŞKİSİ: BANDIRMA İLÇESİNDE BULUNAN BANKALAR ARASI ARAŞTIRMA ÖRNEĞİ
Dr. Öğr. Üyesi Arzu MERİÇ	<i>İnönü Üniversitesi</i>	MUHASEBE ÖĞRENCİLERİNİN HİLE ALGISININ İŞLETMEDE KABUL GÖRME DÜZEYİNE GÖRE ANALİZİ
Əmrah Cəfərli	<i>Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti</i>	GÖMRÜK REJİMLƏRİNİN ÖLKƏNİN İQTİSADİ TƏHLÜKƏSİZLİYİNİN TƏMİN EDİLMƏSİNDƏKİ ROLU
Dalya HASANCA	<i>İstanbul Ticaret Üniversitesi</i>	ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ
Neslihan DERELİ	<i>Azteca Universidad</i>	NÖROMUHASEBE VE PSİKOFİZYOLOJİK TEKNİKLERİN ADLİ MUHASEBE ALANINDA SUÇUN ORTAYA ÇIKARILMASINDA KULLANILMASI
Dr. Öğr. Üyesi Murat ÖZDEMİR	<i>Giresun Üniversitesi</i>	ÜRETİM MALİYETLERİNDE DÖNGÜSEL EKONOMİ YAKLAŞIMI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA
Dr. Uğur URSAVAŞ	<i>Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi</i>	TÜRKİYE'DE EKONOMİK KÜRESELLEŞMENİN EKONOMİK BÜYÜME ÜZERİNDEKİ UZUN DÖNEMLİ ETKİSİ: BEŞERİ SERMAYENİN ROLÜ
Dr. Öğr. Üyesi Ferdi KESİKOĞLU	<i>Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi</i>	TÜRKİYE'DE UYGULANAN BÖLGESEL KALKINMA PROJELERİNİN ETKİNLİĞİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Date: 19.05.2020**Hall-2****Time/ Az:11³⁰ -13³⁰/Tr: 10³⁰ -12³⁰****Moderator: Prof. Dr. Murat YÜCEL & Dr. Şükrü KALAYCI**

Autors	University	Title
Dr. Şükrü KALAYCI	<i>Gazi University</i>	PREPARATION of NEW URIC ACID SENSORS BASED on IODIDE SELECTIVE ELECTRODE
Dr. Şükrü KALAYCI	<i>Gazi University</i>	PREPARATION of a NEW SOLID STATE MOLYBDENUM-SELECTIVE ELECTRODE and APPLICATION
Ayten DİNCER Prof. Dr. Murat YÜCEL	<i>Türk Standardları Enstitüsü Gazi Üniversitesi</i>	S-BAND TULYUM KATKILI FİBER YÜKSELTECİN KAZANÇ ve GÜRÜLTÜ SPEKTRUMLARININ İNCELENMESİ
Arş. Gör. Dr. Yaşar AY	<i>Dicle Üniversitesi</i>	KÜRESEL PLAZMA ODAK CİHAZI İÇİN PLAZMA DİNAMİĞİNİN FARKLI GAZ BASINÇLARI VE VOLTAJLAR KULLANILARAK İNCELENMESİ
Hasan CİHANGİR Prof. Dr. Murat YÜCEL	<i>Gazi Üniversitesi</i>	PRASEODİMYUM KATKILI FİBER YÜKSELTEÇLERDE POMPA LAZER GÜÇ VE GİRİŞ SINAYLI GÜÇ ANALIZI
Dr. Öğr. Üyesi Dilşad AKGÜMÜŞ GÖK Prof. Dr. Rasim İPEK	<i>İstanbul Aydın Üniversitesi Ege Üniversitesi</i>	KRİYOJENİK İŞLEM UYGULANAN SOĞUK İŞ TAKIM ÇELİĞİNİN MİKROYAPISAL KARAKTERİZASYONU VE RİETVELD METODU İLE FAZ ANALİZİ İNCELEMESİ
Ahmad Ahmadi	<i>University of Farhangian</i>	THE EFFECTS OF ECONOMIC VIOLENCE ON WOMEN'S LIVES
Hassan Tabriz	<i>University of Tehran</i>	THE ROLE OF TEXTS IN GERMAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Date: 19.05.2020**Hall-1****Time/ Az: 13³⁰ - 15³⁰/Tr: 12³⁰ - 14³⁰****Moderator: Prof. Dr. Mehmet ÖNAL & Dr. Öğr. Üyesi Selahattin BAYRAM**

Autors	University	Title
Əli Fərhadov	<i>Milli Azərbaycan Tarixi Muzeji</i>	XIX ƏSRİN II YARISINDA İRANDA DİNİ-SİYASİ DURUMA BAXIŞ (MİRZƏ MÜLKÜM XANIN YARADICILIĞI ƏSASINDA)
Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz CEYLAN	<i>Muş Alparslan</i>	MODERN DÜNYADA DEĞİŞEN DEĞERLER ve AİLE
Dr. Öğr. Üyesi Abdulvehhab GÖZÜN	<i>Gümüşhane Üniversitesi</i>	AZERBAJCAN'LA İLGİLİ RİVÂYETLERİN TESPİT ve TAHRİCİ
Dr. Öğr. Üyesi Abdulvehhab GÖZÜN	<i>Gümüşhane Üniversitesi</i>	AZERBAJCANLI MUHADDİSLERDEN BERDİCİ ve HADİS İLMİNDEKİ YERİ
İbrahim Muradi	<i>University of Kabul</i>	UMAYYAD Umayyad Caliph Omar Ibn Abdul Aziz's Social Service
Dr. Öğr. Üyesi Selahattin BAYRAM	<i>İstanbul Üniversitesi</i>	OSMANLI NÜFUS SAYIMI VERİLERİNDE MAHALLELER: LEFKOŞE AYASOFYA MAHALLESİ ÖRNEĞİ (1831-1839)
Dr. Fariz Xəlilli	<i>"Orta əsr Ağsu şəhəri" Dövlət Tarix-Mədəniyyət Qoruğu</i>	AĞSU XƏLVƏTİ XANƏGAHLARI: ŞİXMƏZİD VƏ ŞEYX DURSUN XANƏGAHI
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep KANTARCI BİNGÖL	<i>Muş Alparslan Üniversitesi</i>	ÇOCUKLARIN YETİŞTİRİLMESİ: PLATON'CA BİR DEĞERLENDİRME
Prof. Dr. Mehmet ÖNAL	<i>İnönü Üniversitesi</i>	ANTİK ÇAĞ FELSEFESİNDE AYLAKLIK

Date: 19.05.2020

Hall-2

Time/ Az:14⁰⁰ -16⁰⁰/Tr: 13⁰⁰ -15⁰⁰

Moderator: Dr. Taran NAĞIYEVA & Dr. Öğr. Üyesi Beyza ŞİRİN ÖZDEMİR

Autors	University	Title
Dr. Öğr. Üyesi İlkey BAHÇECİ	<i>Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi</i>	GENİŞLEMİŞ SPEKTRUMLU BETA-LAKTAMAZ ÜRETEN GRAM NEGATİF ENTEROBAKTERİLERDE blaCTX-M BETA-LAKTAMAZ DİRENÇ GENLERİNİN ARAŞTIRILMASI
Dr. Öğr. Üyesi Kezban KORAŞ SÖZEN	<i>Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi</i>	AYAK MASAJININ AMELİYAT SONRASI AĞRI DÜZEYİNE ETKİSİ
Dr. Öğr. Üyesi Beyza ŞİRİN ÖZDEMİR	<i>Akdeniz Üniversitesi</i>	RADYOTERAPİ SONRASI EKSTREMİTE LENFÖDEMİ GELİŞİMİ
Öğr. Gör. Gülpınar ASLAN Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Berivan BAKAN	<i>Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi</i>	SAĞLIK EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN HUMAN PAPILOMA VİRÜSÜ, TARAMA TESTLERİ VE HUMAN PAPILOMA VİRÜSÜ AŞISI HAKKINDAKİ BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ
Öğr. Üy. Dr. Halil Can GEMALMAZ	<i>Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi</i>	KALÇA OSTEONEKROZU TEDAVİSİNDE HASTAYA ÖZEL ÜRETİLMİŞ KILAVUZLARLA YAPILAN DEKOMPRESYON AMELİYATLARIMIZIN ÖN DEĞERLENDİRMESİ
Doç. Dr. Kerim SARIYILMAZ Öğr. Üy. Dr. Halil Can GEMALMAZ	<i>Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi</i>	KEMİK YAŞI TAYİNİNDE KULLANILAN GREULICH-PYLE YÖNTEMİNİN GÜVENİLİRLİĞİNİN DOKUZ YAŞ ALTI POPÜLASYONDA DEĞERLENDİRİLMESİ
Dr Öğr Üyesi Ahmet YILMAZ Dr Öğr Üyesi Muhammet Akif GÜLER	<i>Atatürk Üniversitesi</i>	ERZURUM BÖLGESİNDE 0-18 YAŞ ARASI ÇOCUKLARDA SİTOMEGALOVİRÜS SEROPREVALANSININ ARAŞTIRILMASI
Dr. Öğr. Üyesi Semra ŞEN Uzm. Dr. Fatoş ALKAN Prof. Dr, Şenol COŞKUN	<i>Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>	KAWASAKİ HASTALIĞI TANISI ile TAKİP EDİLEN OLGULARIMIZIN KLİNİK ÖZELLİKLERİ

Date: 19.05.2020**Hall-1****Time/ Az: 16⁰⁰ - 18⁰⁰/Tr: 15⁰⁰ - 17⁰⁰****Moderator: Dos. Sehranə KASİMİ & Doç. Dr. Ersoy YILMAZ**

Autors	University	Title
Assist. Prof. Dr. Bilcan GÖKCE	<i>Iğdır University</i>	MYTHOLOGICAL CREATURES IN URARTIAN RELIGIOUS RITUALS
Matin Suri	<i>University of Balkh</i>	RELATIONS BETWEEN POVERTY, MIGRATION AND RURAL NATURAL PESTS "OLIVE FIRE SAMPLE
Dos. Hacıyeva Münəvvər	<i>Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Akademiyası</i>	AZƏRBAYCAN XALQ ÇALĞI ALƏTLƏRİNİN XALÇALARIMIZDA TƏKRAROLUNMAZ YERİ
Dos. Sehranə KASİMİ	<i>AMEA Memarlıq və İncəsənət İnstitutu</i>	AZƏRBAYCAN MƏDƏNİYYƏTİ vƏ PANDEMİYA
Leyla Mammadkarimova	<i>Milli İlimlər Akademici</i>	EPİGRAFINİN AZERBAIJAN DEKORATİF-UYGULAMA SANATINDAKI YERİ (SENDUQELER)
Adilə Saleh Qızı İsmayılova	<i>AMEA Folklor İnstitutu</i>	KOROĞLU VƏ ROBİN QUD OBRAZLARININ BƏDİİ XARAKTER TİPOLOGİYASI: DÖYÜŞCÜ KODEKSİ
Dr. Xalidə Mete	<i>Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Folklor İnstitutu</i>	TÜRK MƏHƏBBƏT DASTANLARINDA SINAQ NÖVLƏRİNİN SİSTEMLƏŞDİRİLMƏSİ
Doç. Dr. Ersoy YILMAZ	<i>Çankırı Karatekin Üniversitesi</i>	İDEOLOJİK AÇIDAN CUMHURİYET DEVRİ TÜRK ÇİNİSİ/ÇİNİCİLİĞİ: TÜRK'ÜN ÖZ MALI BİR SANATTAN İSLAM SANATININ BİR ŞUBESİNE
Əsədov Heydər Bayram Oğlu	<i>Naxçıvan Dövlət Universiteti</i>	ƏCƏMİ YARADICILIĞINDA ÇATMA TAĞ VƏ GÜNBOZ KONSTRUKSİYALARININ EN KƏSİK PROFİLLƏRİ

Date: 19.05.2020 Hall-2 Time/ Az:16 ³⁰ -18 ³⁰ /Tr: 15 ³⁰ -17 ³⁰		
Moderator: Doç. Dr. Səba NAMAZOVA & Assist. Prof. Dr. Güzide ŞENEL		
Autors	University	Title
Assist. Prof. Dr. Güzide ŞENEL	Amasya University	MORE ON METHODS FOR DEALING WITH UNCERTAINTIES
Assist. Prof. Dr. Güzide ŞENEL	Amasya University	A STUDY ON NEUTROSOPHY
Doç. Dr. Hülya DURU Dr. Öğr. Üyesi Serkan İLTER Arş. Gör. Aygül BİLGİN	İstanbul University İstanbul University Haliç University	SOME RESULTS ABOUT UNIFORM SPACE
Ramin Zeynalov Nurlan Huseynzade	AMEA-nın İdarəetmə Sistemləri İnstitutu Qərbi Kaspi Universiteti	ELLİPTİK TİP TƏNLİK ÜÇÜN STEKLOV MƏNADA SƏRHƏD MƏSƏLƏSİ
Assist. Prof. Dr. Güzide ŞENEL	Amasya University	NEUTROSOPHICATION FOR THE PROXIMITY SENSOR DATA AND THE FORCE SENSOR DATA
Assist. Prof. Dr. Güzide ŞENEL	Amasya University	ON SOME SOFT DECISION-MAKING ALGORITHMS
Əli Həsənov	Naxçıvan Dövlət Universiteti	UÇQUN VƏ UFANTILARIN COĞRAFİ YAYILMA QANUNAUYGUNLUĞU VƏ LANDŞAFTLARA VURDUĞU ZİYANIN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ
Musa MURSAQULİYEV Səadət ƏLİYEV	“Keşikçidağ” Dövlət tarix-mədəniyyət qoruğu “Avey” Dövlət tarix-mədəniyyət qoruğu	CEYRANÇÖLDƏ İLK YAŞAYIŞ MƏSKƏNLƏRİ
Elsevər Cəlilov	Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti	YAŞMA YARIMADASININ FİZİKİ-COĞRAFİ SƏCİYYƏSİ

Date: 19.05.2020 Hall-3 Time/ Az:16 ³⁰ -18 ³⁰ /Tr: 15 ³⁰ -17 ³⁰		
Moderator: Firoz FAOZİ & Dr. Abdullah Kargar		
Autors	University	Title
Dr. Massoud Mobasheri	University of Mashhad	TROJAN HORSE TRADING STRATEGY
Firoz FAOZİ	Kabul University of Afghanistan	THE EFFECTS OF THE WORKS OF HAZRAT MAULANA ABDUL RAHMAN JAMI ON THE YOUNG STUDENTS OF UNIVERSITIES AND SCHOOLS OF AFGHANISTAN
Firoz FAOZİ	Kabul University of Afghanistan	THE INFLUENCE OF PERSIAN IN AFGHANISTAN
Dr. Abdullah Kargar	Kabul University	فقهی مضمون چہار از پس مقننہ الہی متون بودن جامع اوشیلی مطالعہ یک: بعد چہار از معاصر
Dr. Ehsanullah Amani	Balh University of Afghanistan	کودکان بر کودکان از استفاده سوء تبلیغاتی تأثیرات
Esfandiyar Fethi	University of Tabriz	FACTS OF WAR IN IRAQ AND ITS EFFECTS ON TURKEY
Murad Zaker	University of Herat	FROM RADICALISM AND EXTREMISM TO TERRORISM: INSTRUMENTALIZING POLITICAL VIOLENCE

Date: 20.05.2020**Hall-1****Time/ Az:11⁰⁰ -13⁰⁰/Tr: 10⁰⁰ -12⁰⁰****Moderator: Dr. Elnur KELBİZADE & Doç. Dr. Ekrem Yaşar AKÇAY**

Autors	University	Title
Dr. Namig Mammadov	<i>Azerbaijan National Academy of Sciences</i>	ACTIVITIES OF THE PKK DURING THE 2015 PARLIAMENTARY ELECTIONS IN TURKEY AND ITS RESULTS
Doç. Dr. Ekrem Yaşar AKÇAY	<i>Hakkari Üniversitesi</i>	AVRUPA BİRLİĞİ İNTİHAR MI EDİYOR?
Dr. Öğr. Üyesi Mehtap SÖYLER	<i>İzmir Katip Çelebi Üniversitesi</i>	‘ORDUNUN SİYASİ ETKİSİ’ ENDEKSLERİNDE KAVRAMSALLAŞTIRMA VE GEÇERLİK İLİŞKİSİ
Dr. Öğr. Üyesi Halil Emre DENİŞ	<i>Hakkâri Üniversitesi</i>	TÜRK SİYASAL HAYATINDA “RESMİ İLÂNLAR”IN BASIN ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ
Dr. Arş. Gör. Merve Suna ÖZEL ÖZCAN	<i>Kırıkkale Üniversitesi</i>	RUS-JAPON İLİŞKİLERİNDE JEOPOLİTİK DÜELLO: KURİL ADALARI SORUNU
Dr. Öğr. Üyesi Hatice ÇELİK	<i>Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi</i>	COVID-19 KRİZİNİN TAYVAN’IN ULUSLARARASI SİSTEMDEKİ DURUMUNA ETKİSİ
Yegana Bakhshiyeva	<i>Institute of Caucasus Studies</i>	HYDROLOGICAL PROBLEMS OF AZERBAIJAN IN THE CAUCASUS REGION
Nabila Shahin	<i>University of Balkh</i>	INVESTIGATING THE INCOME OF MUNICIPALITIES IN TURKEY
Yrd. Doç. Dr. Elnur KELBİZADE	<i>Baku Avrasya Üniversitesi AMBA Kafkasya Araştırmaları Enstitüsü</i>	SİYASET BİLİMİ ARAŞTIRMALARINDA DEVLETLERARASI İLİŞKİLERİN DİNAMİĞİNİ BELİRLEYEN İNDİKATÖRLERİN UYGULANMASI (Ermenistan-İran ilişkileri örneğinde)

Date: 20.05.2020**Hall-2****Time/ Az:11³⁰ -13³⁰/Tr: 10³⁰ -12³⁰****Moderator: Dos. Sakibə İsmayıl qızı Ələsgərova & Dr. Ali Erdem CİĞERCİ**

Autors	University	Title
Dr. Öğr. Üyesi Ali Erdem CİĞERCİ	<i>Kastamonu Üniversitesi</i>	FARKLI SAYIDA UYGULANAN PLİOMETRİK ANTRENMANLARIN BASKETBOL OYUNCULARININ BAZI FİZİKSEL VE FİZYOLOJİK ÖZELLİKLERİNE ETKİSİ
Musa ALTIN Göktaş MUGAN Prof. Dr. Metin KAYA	<i>Gazi Üniversitesi</i>	TÜRKİYE ATLETİZM MİLLİ TAKIMINDA YERALAN KISA MESAFE KOŞUCULARININ BESLENME BİLGİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ
Lale ARAS Prof. Dr. Osman İMAMOĞLU	<i>Ondokuz Mayıs Üniversitesi</i>	COVID 19 VE SPORDA BAĞIŞIKLIK SİSTEMİ: SERBEST RADİKALLER VE ANTİOKSİDAN SİSTEMİ ARASINDAKİ DENGESİZLİK
Mert ÇALOĞLU Özlem MENTEŞ YALÇIN	<i>Ondokuz Mayıs Üniversitesi</i>	SPORCU EĞİTİM MERKEZLERİNDEKİ GÜREŞÇİLERİN SPORCU TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ
Ender EREN Muhammet KUSAN Gül ÇAVUŞOĞLU Ali Kerim YILMAZ	<i>Ondokuz Mayıs Üniversitesi</i>	SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ VE DİĞER FAKÜLTE ÖĞRENCİLERİNİN KARAR VERME STİLLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ
Muhammet KUSAN Ender EREN Ali Kerim YILMAZ Gül ÇAVUŞOĞLU	<i>Ondokuz Mayıs Üniversitesi</i>	SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN DOPİNG BİLGİ DÜZEYLERİNİN ARAŞTIRILMASI
Özlem MENTEŞ YALÇIN Mert ÇALOĞLU	<i>Ondokuz Mayıs Üniversitesi</i>	ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN UTANGAÇLIK DÜZEYLERİ İLE İLİŞKİLERLE İLGİLİ BİLİŞSEL ÇARPITMA DÜZEYLERİNİN İLİŞKİSİ
Haji Murad	<i>University of Herat</i>	HUMAN NUTRITIONAL PROBLEMS AND BIOLOGICAL DIVERSITY
Ilyas Wais	<i>University of Faryab</i>	OBESITY TAX PROGRAMS FOR COUNTRIES

Date: 20.05.2020**Hall-1****Time/ Az: 13³⁰ -15³⁰/Tr: 12³⁰ -14³⁰****Moderator: Prof. Dr. Gülzar İBRAHİMOVA & Doç. Dr. Adem KARA**

Autors	University	Title
Doç. Dr. Adem KARA	<i>Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi</i>	İNGİLİZLER DÖNEMİ KIBRIS ŞER'İYYE SİCİLİ
Doç. Dr. Adem KARA	<i>Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi</i>	SADRAZAM BALTAÇI MEHMED PAŞA'NIN GÜLNÜŞ EMETULLAH VALİDE SULTAN'A YAZDIĞI MEKTUPLAR
Adıgözəlova Məleykə Zahir qızı	<i>Bakı Avrasiya Universiteti</i>	LİVİYA BÖHRANI—BÖYÜK DÖVLƏTLƏRİN QƏDDAFİ REJİMİNƏ MÜNASİBƏTİ VƏ YANAŞMALARI
Ali Muhammedi	<i>University of Kabul</i>	COMPETITION RULES IN TERMS OF WHERE THE EVENT OCCURS
Mustafa Karimi	<i>University of Tehran</i>	RESTRICTIONS ON FREEDOM OF EXPRESSION AND INSULT TO RELIGIOUS SANCTITIES IN TERMS OF MODERN AND ISLAMIC LAW
Tayebəh Partovi Rad	<i>University of Isfahan</i>	CULTURAL RELATIONS BETWEEN IRAN AND AFGHANISTAN
Yarəliyeva Təhminə Yasin qızı	-	KAFKASYA ve ORTA ASYA'NIN TÜK DİLLİ DEVLETLERİNİN BATIYA ENTEGRASYONUNDA TÜRKİYE MODELİ
Zamin Əliyev	<i>Naxçıvan Dövlət Universiteti</i>	XIX ƏSRİN SONU XX ƏSRİN ƏVVƏLLƏRİNDƏ ERMƏNİLƏRİN ŞƏRQİ ANADOLUYA VƏ QƏRBİ AZƏRBYCANA ƏRAZİ İDDİALARI
Şahlı Cəlilov	<i>Qərbi Kaspı Universiteti</i>	ABŞERONUN İNCİSİ – “QALA”
Prof. Dr. Gülzar İBRAHİMOVA	<i>Bakı Avrasiya Universiteti</i>	AZƏRBAYCANDA OTLAQ SAHƏLƏRİNİN ERMƏNİSTANA VERİLMƏSİ PROSESİ (1920-1930- CÜ İLLƏR)

Date: 20.05.2020**Hall-2****Time/ Az:14⁰⁰ -16⁰⁰/Tr: 13⁰⁰ -15⁰⁰****Moderator: Dr. Günel MEMMEDOVA & Doç. Dr. Gülüzar TUNA KELEŞTEMUR**

Autors	University	Title
Dr. Öğr. Üyesi Feridun DUMAN Ferhat EREN	<i>Batman Üniversitesi</i>	YIYECEK VE İÇECEK İŞLETMELERİNDE GİRİŞİMCİLİK YÖNELİMİNİN İŞLETME PERFORMANSINA ETKİSİ
Hamdi Orhun GÜLBAHAR Dr. Öğr. Üyesi Fatih Ferhat ÇETİNKAYA	<i>Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi</i>	ALGILANAN ÖRGÜTSEL POLİTİKANIN ÖRGÜTSEL GÜVEN ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: 4 VE 5 YILDIZLI OTEL ÇALIŞANLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA
Doç. Dr. Emine ÖZPOLAT	<i>Fırat Üniversitesi</i>	BALIK ETİNDEN SOSİS ÜRETİMİ
Dr. Ulduz Babayeva	<i>Azərbaycan Texnologiya Universiteti</i>	BADYAN (ULDUZVARI CİRƏ) QATQILI ÇAYLARIN İSTEHSAL TEXNOLOGİYASI VƏ İNSAN ORQANİZMİNƏ TƏSİRİ
Doç. Dr. Gülüzar TUNA KELEŞTEMUR	<i>Fırat Üniversitesi</i>	KÜLTÜR BALIKLARININ RASYONLARINDA STARTER KÜLTÜRLERİN KULLANIM OLANAKLARI
Öğr. Gör. Yasin AKKEMİK Prof. Dr. Ahmet GÜNER	<i>Selçuk Üniversitesi</i>	A NEGLECTED ZONOSIS: BRUCELLOSIS
Aylin ÖZTİMUR Prof. Dr. Dilayer TENGİLİMOĞLU Doç. Dr. Aykut EKİYOR Öğr. Gör. Fatih ALTAN	<i>Atılım Üniversitesi Atılım Üniversitesi Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Erciyes Üniversitesi</i>	TIBBİ CİHAZ SEKTÖRÜNÜN ETİK SORUNLARI: ANKARA ÖRNEĞİ
Dr. Öğr. Üyesi Nisa Gökden KAYA	<i>Hitit Üniversitesi</i>	ÖZEL EĞİTİM GEREKSİNİMİ OLAN ÇOCUKLARIN RESİMLERİNİN ANALİZİ
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Berivan BAKAN Dr. Öğr. Üyesi Betül AKTAŞ	<i>Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi SANKO Üniversitesi</i>	NİKOTİN BAĞIMLILIK DÜZEYİ İLE SİGARA BIRAKMA YORGUNLUĞU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ

Date: 20.05.2020**Hall-1****Time/ Az:16⁰⁰ -18⁰⁰/Tr: 15⁰⁰ -17⁰⁰****Moderator: Dr. Xalidə Mete & Dr. Kadir ÖCALAN**

Autors	University	Title
Arş. Gör. Dr. Caner DEGER	<i>Marmara University</i>	THE STRENGTH of DZYALOSHINSKII-MORIYA INTERACTION in CoGd and CoFe MONOLAYERS on Pt SUBSTRATE
Assist. Prof. Dr. Kadir ÖCALAN	<i>Necmettin Erbakan University</i>	HIGHER-ORDER DIFFERENTIAL CROSS SECTION CALCULATIONS for ELECTROWEAK BOSON PLUS JETS PRODUCTION at 13 TeV
Dr. Öğr. Üyesi M. Nuri URAL Doç. Dr. Alaaddin VURAL Doç. Dr. Ali ÇİFTÇİ	<i>Gümüşhane Üniversitesi Gümüşhane Üniversitesi Amasya Üniversitesi</i>	NÜKLEER ve ALTERNATİF ENERJİ KAYNAKLARININ N-Gram ANALİZİ ile TARİHİ ve SİYASİ SEYRİNİN İNCELENMESİ
Doç. Dr. Ali ÇİFTÇİ Doç. Dr. Alaaddin VURAL Dr. Öğr. Üyesi M. Nuri URAL	<i>Amasya Üniversitesi Gümüşhane Üniversitesi Gümüşhane Üniversitesi</i>	KÖMÜR ve İLİŞKİLİ ANAHTAR KELİMELERLE SANAYİLEŞME/SANAYİ DEVRİMİ İLİŞKİSİNİN N-Gram ANALİZİ
Sayed Qalandari Emal Mubarez	<i>University of Qunduz University of Herat</i>	MEDIA AND CHILD EXPLOITATION MODERNISM, URBANISM AND TURKEY
Ahmed Nezhadpour	<i>University of Shiraz</i>	INDIVIDUAL WEAPONS AND THEIR CONSEQUENCES IN THE UNITED STATES
Res. Asst. Savaş OKYAY Res. Asst. Ahmet ALKILINÇ	<i>Eskişehir Osmangazi University Mersin University</i>	USING VARIOUS LEARNING ALGORITHMS in an AUTHOR RECOGNITION APPLICATION
Rahman Mustafayev	<i>Baku Engineering University</i>	GENERAL OVERVIEW OF THE BLOCKCHAIN TECHNOLOGY. INVESTIGATION OF ITS SECURITY ISSUES AND ITS PRACTICAL USES
Dr. Hüseyin YENER	<i>Maltepe University</i>	SYSTEM THINKING in SCIENCE and ENGINEERING: OSMOSIS

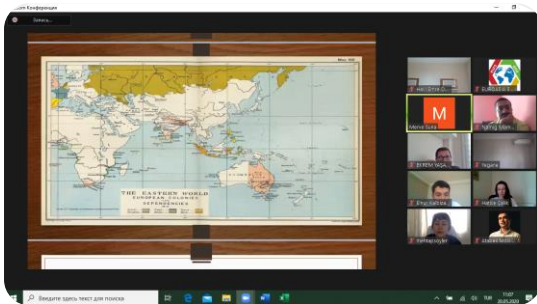
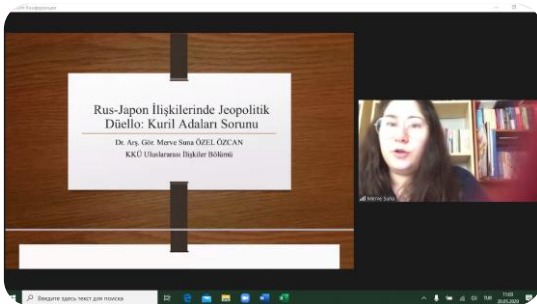
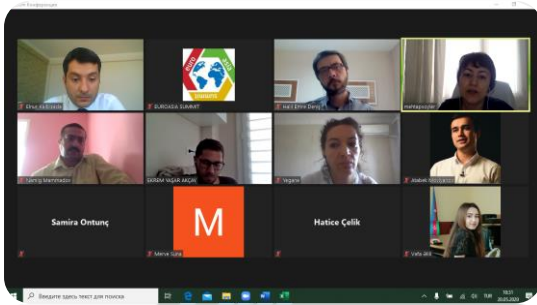
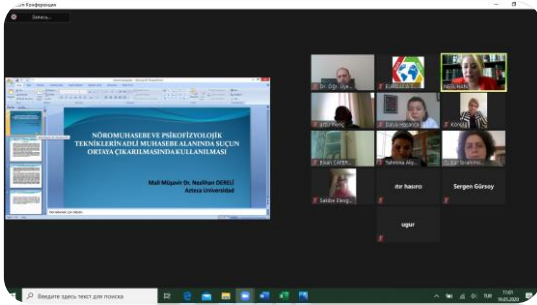
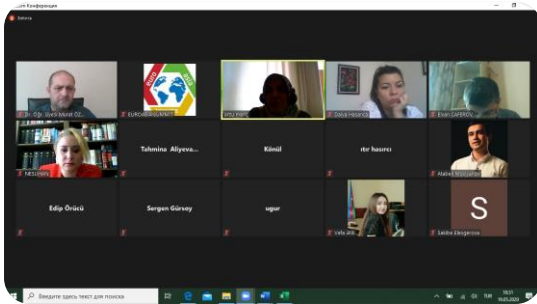
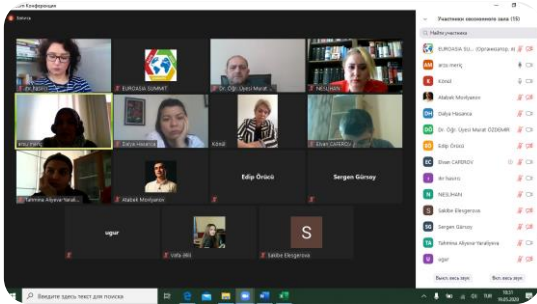
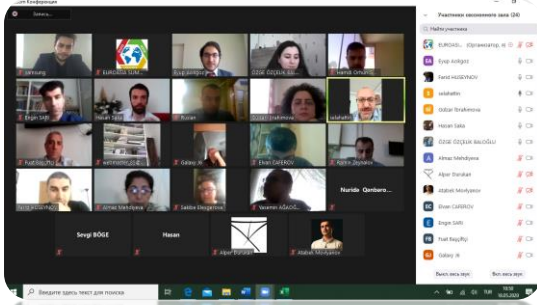
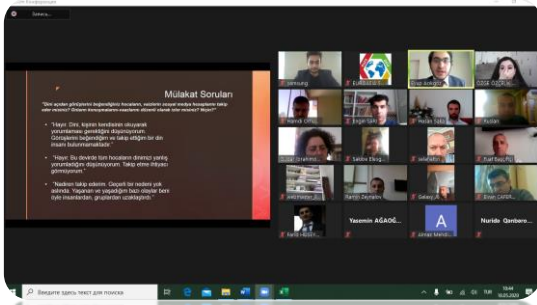
Date: 20.05.2020**Hall-2****Time/ Az:16³⁰ -18³⁰/Tr: 15³⁰ -17³⁰****Moderator: Prof. Dr. Həcər Hüseynova & Doç. Dr. CEYHUN MAHMUDOV**

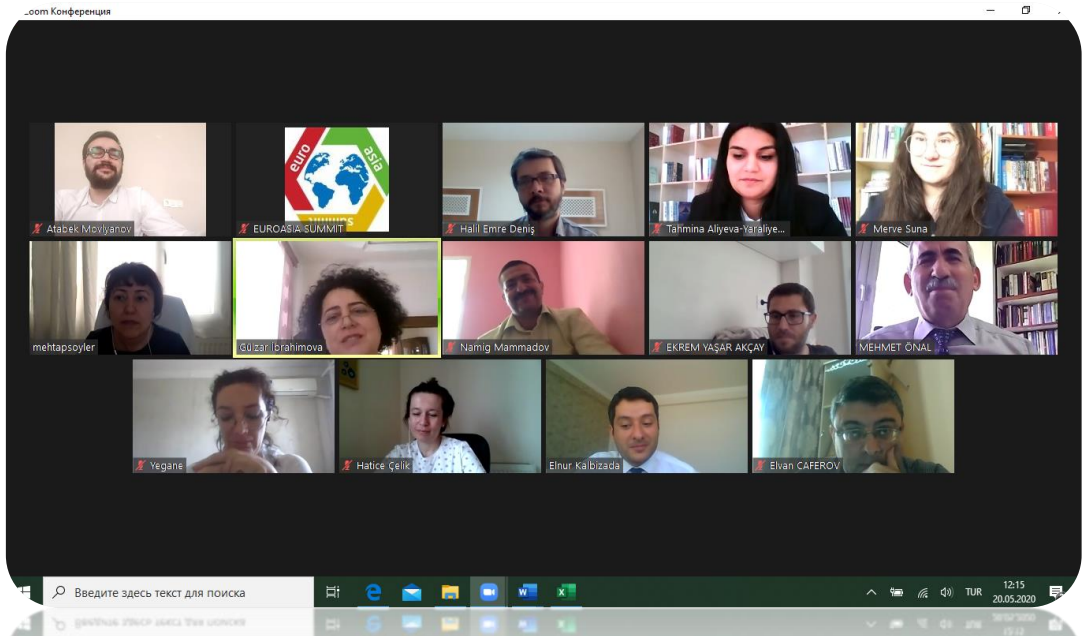
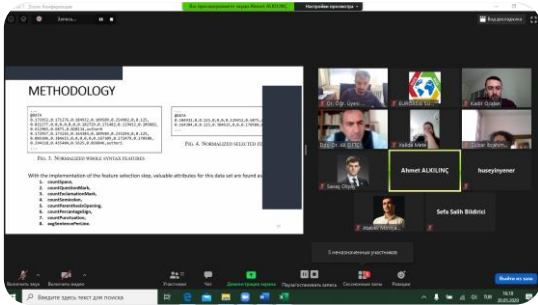
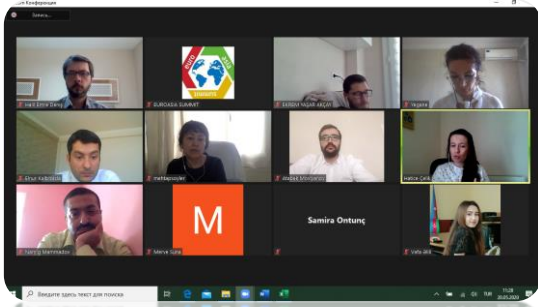
Autors	University	Title
Öğr. Gör. Mehmet Seyda OZAN Prof. Dr. S. Mustafa ÖNEN	<i>Erciyes Üniversitesi İnönü Üniversitesi</i>	TÜRKİYE'DE ULUSAL E-DEVLET STRATEJİSİ VE EYLEM PLANININ BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ
Öğr. Gör. Mehmet Seyda OZAN Prof. Dr. S. Mustafa ÖNEN	<i>Erciyes Üniversitesi İnönü Üniversitesi</i>	KAMU YÖNETİMİNİN SALGIN HASTALIKLARLA MÜCADELESİNDE E-DEVLETİN ROLÜ VE ÖNEMİ
Dr. Öğr. Üyesi Kemal YAMAN	<i>Karabük Üniversitesi</i>	AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE 'DE GÜRÜLTÜ KİRLİLİĞİ
Doç. Dr. CEYHUN MAHMUDOV	<i>Naxçıvan Dövlət Universiteti</i>	REGIONUN TARAZLAŞDIRILMIŞ İNKİŞAFINA TƏSİR EDƏN AMİL VƏ ŞƏRTLƏR
Dr. Çetin Önder İNCEKARA	<i>BOTAŞ Genel Müdürlüğü</i>	TURKEY'S NATURAL GAS DEMAND PROJECTIONS
Dr. Öğr. Üyesi Sedat YALÇINKAYA	<i>İzmir Katip Çelebi Üniversitesi</i>	ARAÇ ROTALAMA PROBLEMİ İLE KATI ATIK TOPLAMA SİSTEMİ PERFORMANSININ DEĞERLENDİRİLMESİ
Dr. Öğr. Üyesi Ersin AKYÜZ	<i>Balıkesir Üniversitesi</i>	WEIBULL PARAMETRELERİNİN BERLİRLENEREK YILLIK ÜRETİM MİKTARLARININ BELİRLENMESİ: BALIKESİR SUSURLUK ÖRNEĞİ
Öğr. Gör. İpek ÖZENİR Dr. Öğr. Üyesi Gülsün NAKİBOĞLU	<i>Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Çukurova Üniversitesi</i>	ELEKTRİKLİ ARAÇLAR, LOJİSTİK SÜRECİNDE KULLANIMI ve ELEKTRİKLİ ARAÇLAR İÇİN ARAŞTIRMA ALANLARI
Öğr. Gör. Dinçer ATASOY	<i>Iğdır Üniversitesi</i>	ANGİNA PEKTORİS RAHATSIZLIĞINDAKİ RİSK FAKTÖRLERİNİN LOJİSTİK REGRESYON ANALİZİ İLE MODELLENMESİ

Date: 20.05.2020**Hall-3****Time/ Az:17⁰⁰ -18³⁰/Tr: 16⁰⁰ -17³⁰****Moderator: Dos. Dr. Səadət ŞIXIYEVA & Əlvən CƏFƏROV**

Autors	University	Title
Dos. Dr. Səadət ŞIXIYEVA	<i>Bakı Avrasiya Universiteti</i>	QAZI BÜRHANƏDDİN VƏ NƏSİMİ DIVANLARINDA ORTAQ JANRLAR VƏ POETİKASI
Doç. Dr. Səba NAMAZOVA	<i>Gəncə Dövlət Universiteti</i>	ƏLİ BƏY HÜSEYNZADƏNİN PUBLİSİTİKASI
Dr. Günel MEMMEDOVA	<i>ADPU</i>	AZƏRBAYCANDA SAĞLAM TƏHSİL
Dos. Sakibə İsmayıl qızı Ələsgərova	<i>Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti</i>	CƏNUBİ AZƏRBAYCAN POEZİYASI PUBLİSİTİKADA (1944-1945-Cİ İLLƏR)
Elmira MƏHƏRRƏMOVA	<i>Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti</i>	ƏDƏBİYYAT DƏRSLƏRİNDƏ FƏNDAXİLİ VƏ FƏNLƏRARASI İNTEQRASIYA
Res. Assist. Dr. Mustafa Yasin BAŞÇETİN	<i>Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi</i>	ŞERİF MEHMED EFENDİ'İN TERCEME-İ MİFTÂHU CİFRÜ'L-CÂMÎ ADLI ESERİ
Əlvən CƏFƏROV	<i>Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti</i>	QƏRBİ AZƏRBAYCANDA ETNİK TƏMİZLƏMƏLƏR, ŞƏRQİ ANADOLU PLANLARININ DAVAMI
Renad KAZIMOV	<i>Gence Devlet Üniversitesi</i>	THE ORGANIZATION OF SOCIAL WORK WITH LONELY ELDERLY PEOPLE
Shems ABDULLAYEV	<i>Gence Devlet Üniversitesi</i>	THE ORGANIZATION OF SOCIO-PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL WORK WITH CHILDREN WITH CHALLENGING BEHAVIOUR
Prof. Dr. Qızxanım Nizaməddin qızı Qəhrəmanova	<i>Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti</i>	GƏNCLƏRİN GENDER TƏSƏVVÜRLƏRİNİN FORMALAŞMASINA MÜƏLLİMİN CİNS XÜSUSİYYƏTLƏRİNİN PSİXOLOJİ TƏSİRİ

PHOTO GALLERY

EUROASIA

Euroasia Summit Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

CONTENT

CONGRESS ID	I
PROGRAM	II
PHOTO GALLERY	III
CONTENT	IV

Author	Title	No
Samed SOY Yılmaz Türker SANDIKCI	SIYASAL İLETİŞİM SÜRECİNDE ADAYLARIN INSTAGRAM KULLANIMLARINA BİR BAKIŞ: 31 MART 2019 İSTANBUL YEREL SEÇİMLERİ ÖRNEĞİ	1
Eyüp Mithat AÇIKGÖZ	SOSYAL MEDYADA DİN ALGISI VE GENÇLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	3
Engin SARI	BİR KÜLTÜR POLİTİKASI ARACI OLARAK KAMU YAYINCILIĞI: TRT’NİN İLK DÖNEM YAYINCILIĞINDA KÜLTÜR, KAMU, KİMLİK	5
Sharifa Taqi	WOMEN IN THE JOB MARKET AND ITS BARRIERS	6
Tayebeh Partovi Rad	CHALLENGES OF TEACHING PERSIAN LITERATURE TO NON-PERSIAN SPEAKERS	7
Zuhal AKBAYIR	KENT KİMLİĞİ ALGISININ OLUŞUMUNDA SLOGANLAR	8
Özge ÖZÇELİK BALOĞLU	GÜNDEM BELİRLEME KURAMI BAĞLAMINDA SAĞLIK BAKANLIĞI ve SAĞLIK BAKANI’NİN TWITTER COVID-19 MESAJLARINA BAKIŞ	9
Farid HUSEYNOV	MOBILE APPLICATION USAGE ANALYSIS of ANDROID USERS in TURKEY	10
Hasan ŞAKA	BIST 100 İÇERİSİNDE YER ALAN BANKALARIN PAZARLAMA İLETİŞİM FAALİYETLERİ KAPSAMINDA SOSYAL MEDYA ANALİZİ: INSTAGRAM ÖRNEĞİ	11
Mehdiyeva Almaz Mobil qızı Rüstəmovə Dürdanə Fərhad qızı	ENERJİ KEYFİYYƏTİNƏ NƏZARƏT ÜÇÜN İNFORMASIYA-ÖLÇMƏ SİSTEMİNİN İŞLƏNMƏSİ	12
Devran COŞKUN Enver YAZAR	İVERMEKTİN ZEHİRLİLİĞİ	13
Devran COŞKUN Enver YAZAR	İVERMEKTİNİN ANTİPARAZİTER DİŞİ ETKİLERİ	14

EUROASIA

Euroasia Summit Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

Rəsmiyyə Vəriş qızı Şirinova	AQRAR SAHƏDƏ İSTEHLAKÇININ KEYFİYYƏTLİ ƏRZAQ MƏHSULLARI İLƏ TƏMİN OLUNMASI YOLLARI	15
Derviş ÖZTÜRK	<i>Limodorum apertivum</i> (L.) Sw. (ORCHIDACEAE) TAKSONUNUN KÖK və GÖVDE ANATOMİK YAPISININ İNCELENMESİ	16
Zhansaya BOLATOVA Sait ENGİNDENİZ	SUSTAINABLE CORN PRODUCTION IN KAZAKHISTAN	17
Venhar CELİK Nagehan KAN	ON-OFF CONTROL of SYNTHETIC MOTILITY GENE CIRCUIT in <i>Escherichia coli</i> MG1655 with <i>FimBE</i> GENETIC SWITCH MECHANISM	18
Venhar CELİK Muhammet Ali UYGUT Muhammet Şaban TANYILDIZI	DEVELOPMENT of RECOMBINANT <i>Escherichia coli</i> W STRAINS for GLUCONIC ACID PRODUCTION by USING SYNTHETIC BIOLOGY and METABOLIC ENGINEERING APPROACHES	19
Aynur İbrahimova Məsim qızı	NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASINDA SUBATAQLIQ BİTKİLİYİNİN NADİR, İTMƏK TƏHLÜKƏSİNƏ MƏRUZ QALAN NÖVLƏRİNİN MÜHAFİZƏSİ	20
Murat EYVAZ	SULARIN DEZENFEKSİYONUNDA ELEKTROKOAGÜLASYON PROSESİ	21
Daniel Ahmadi	A REVIEW OF VIOLENCE IN PUBLIC HEALTH	22
Zahid Wolosi	INNOVATION EXAMPLES IN NARSANG	23
Murad Aaq	PSYCHOLOGICAL PREJUDICE AND DISCRIMINATION	24
Nafisa Begum	DOMESTIC VIOLENCE AND THE ELDERLY	25
Jan Muhammed Iman	CONTENT ANALYSIS OF DOMESTIC NEWS RELATED TO THE 9/11 TERRORIST ATTACKS AT THE WORLD TRADE CENTER	26
Yaqub Ansari	SOCIOLOGICAL EVALUATION IN THE SENSE OF SOCIABILITY	27
Rashad Ahmadi	AFGHANISTAN'S FIRST POWER SYSTEM	28
Narjes Hamidi	FROM THE PERSPECTIVE OF IMAM KHOMEINI, THE LEGITIMACY, ACCEPTABILITY AND EFFICIENCY OF THE ISLAMIC PEOPLE'S RULE OF DEMOCRACY MODEL	29
Mehdi Ghasemi	AN INTRODUCTION TO IDENTIFYING INTERNET MARKETING AND ONLINE MEDIA	30

EUROASIA

Euroasia Summit Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

Fuat BAŞÇİFTÇİ Sevgi BÖGE	TÜRKİYE' DE MESLEK YÜKSEKOKULU MEZUNLARINDAN HARİTA SEKTÖRÜNÜN BEKLENTİLERİNİN BELİRLENMESİ	31
Sevda KAYA Hasan BAKIRCI Hüseyin ARTUN Murat CANSAN	MATEMATİK ÖĞRETMENLERİNİN 2018 LİSELERE GEÇİŞ SINAVI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ	33
Alper DURUKAN Hüseyin ARTUN Atilla TEMUR	SANAL GERÇEKLIK DESTEKLİ FEN ÖĞRETİMİ ETKİNLİKLERİ	34
Dilara ÇAYCI Özge MAVİŞ SEVİM	EĞİTİM BİLİMLERİ ALANINDA YER ALAN DOKTORA PROGRAMLARINDA ARAŞTIRMA EĞİTİMİNİN YERİ	35
Gülşən MEHDİZADƏ	İBTİDAİ SİİNİFLƏRDƏ FƏNLƏRARASI İNTEQRASIYA (IV sinif Azərbaycan dili və Həyat bilgisi dərslərləri əsasında)	36
Metin SÜRME	TURİZM EĞİTİMİ VEREN AKADEMİSYENLERİN ELEKTRONİK ÖĞRENME SİSTEMİNƏ YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	38
Aysel Balasultan qızı Şeydayeva	İNTERAKTİV TƏLİM METODLARI İLƏ OXU MATERİALLARI ÜZƏRİNDƏ MÜŞAHİDƏNİN TƏŞKİLİ	39
Müslim ALANOĞLU	ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BAĞLILIK VE ÖRGÜTSEL SİNİZM ALGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİ	40
Leyla ƏLİYEVƏ	TƏLƏBƏYÖNÜMLÜ TƏDRİS VƏ TƏLİM	42
Ceren SELVİ	ANLAMSAL ALAN KAVRAMI BAKIŞ AÇISI İLƏ AŞIK VEYSEL'DE AŞK UNSURU	44
Kamala Tahsin KARİMOVA Aysel Şahin	N. V. GOGOL'UN "ÖLÜ CANLAR" ROMANININ SANATSAL TARZI	45
Göyərçin Abid qızı MUSTAFAYEVA	MAHMUD KAŞĞARLININ "KAŞĞARLI MAHMUDUN "DİVANI LÜĞƏT-İT TÜRK" ƏSƏRİ HAQQINDA	48
Nəzakət Rza qızı İsmayilova	ƏYYUB ABBASOVUN YARADICILIĞININ ƏSAS İDEYASI VƏ BƏDİİ XÜSUSİYYƏTLƏRİ	49
Təranə NAĞİYEVA	BƏDİİ ƏSƏRLƏRDƏ METAFOR SÖZÜN LEKSİK İNTENSİVLİYİNİ ARTIRAN MƏCAZ KİMİ (Mikayıl Müşfiqin şeirləri əsasında)	50
Halil KAYA	GAZZƏLİNİN KAYNAKLARI	51
Babayeva Mələhət	XX ƏSRİN ƏVVƏLLƏRİNDƏ AZƏRBAYCANDA FOLKLORŞÜNASLIQ ELMINİN TƏŞƏKKÜL PROBLEMLƏRİ	52

EUROASIA

Euroasia Summit Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

Nurullah Begi	THE IMPACT OF CYBER THREATS ON THE MARITIME INDUSTRY	53
Mehparə ƏHMƏDOVA	MƏMMƏD ARAZ YARADICILIĞINDA VƏTƏNDAŞLIQ TƏRBİYƏSİ VƏ ONUN MAHİYYƏTİNƏ NƏZƏRİ BAXIŞ	54
Kadriye Dilek BACANAK Gizem IŞIK	A CONVERSATIONAL ANALYTIC INVESTIGATION INTO SNIFFING SEQUENCES IN ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE INTERACTION	56
Könül SƏMƏDOVA	AZƏRBAYCAN DİLİNİN ŞİMAL LƏHÇƏSİNİN ŞİVƏ QRUPLARINDA SAITLƏRİN ARTIMI VƏ DÜŞÜMÜ FONETİK HADISƏSİ	57
Həcər Hüseynova	AZƏRBAYCAN-TÜRK TOPONİMLƏRİ BEYNƏLXALQ AREALDA	58
Gülnaz SATBAY	KAZAKÇA HAYVAN ADLARIYLA YAPILMIŞ DEYİMLERİN YAPI VE ANLAM ÖZELLİKLERİ	59
Mehman Zeynallı Nizami Cəfərov	20-30-CU İLLƏRDƏ TÜRKİYƏ TÜRKƏSİNİN AZƏRBAYCAN DİLİ NORMASINA QRAMMATİK SƏVİYYƏDƏ TƏSİRİ	60
Güləhməd İMANOV	DİL NƏDİR? ÜSLUB NƏDİR?	61
Ruslan ABDULLAYEV	TÜRK VƏ AZƏRBAYCAN DİLLƏRİNDƏ EYİNİ SƏSLİ SÖZLƏRİN SEMANTİK İNKİŞAFI İLƏ DİFERENSİASİYASI	63
Sevda Rzayeva	XÜSUSİ ADLARININ SEMANTİKASININ XÜSUSİYYƏTLƏRİ	64
Mahirə HÜSEYNOVA	AZƏRBAYCAN DİLİNİN DIALEKT VƏ ŞİVƏ SÖZLƏRİNİN MONQOL DİLİNƏ QARŞILIQLI İNTEQRASIYASI	65
Нурида Ганбарова	ЖИЗНЕННЫЙ ПУТЬ АКАДЕМИКА МАМЕДДЖАФАРА ДЖАФАРОВА. НАУЧНО – ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ	66
Нурида Ганбарова	ТВОРЧЕСТВО АКАДЕМИКА МАМЕДДЖАФАРА ДЖАФАРОВА В ОСВОЕНИИ РУССКОЙ КЛАССИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В АЗЕРБАЙДЖАНЕ. КНИГА «РУССКИЕ КЛАССИКИ»	67
Ayətəxan Ziyad İsgəndərov	Z. XƏLİLİN “ÇİNARLARIN YUXUSU” MƏNZUM NAĞİLİNİN SƏNƏTKARLIQ MƏZİYYƏTLƏRİ	68
Гошгар Алиев Рена Гаджиева Бахар Аскерова Эмира Ахмедова	НОВЫЕ ПЕРСПЕКТИВЫ ВНЕДРЕНИЕ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ON-LINE ОБРАЗОВАНИИ	69

EUROASIA

Euroasia Summit Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

Ləman Dadaşova	İMADƏDDİN NƏSİMİ YARADICILIĞINDA SUFİ-HÜRUFİ DÜŞÜNCƏLƏR VƏ BU DÜŞÜNCƏLƏRİN FƏRQLİLİYİ	71
Şərafət Aram qızı Baxışova	MƏKTƏBƏQƏDƏR TƏHSİL İNKİŞAFƏTDİRİCİ TƏLİM PARADİQMASINDA	72
Olim KAYUMOV	ABOUT MORPHOLOGY OF THE SHAMAN RITE "SURPA YANGILASH"	74
Şəbnəm AXUNDOVA	ABREVIASIYA HADİSƏSİ	75
Alfiya YUSUPOVA	XIX. YÜZYILA AİT TATARCA-RUSÇA SÖZLÜKLER	76
Sergen GÜRSOY Ayten YAĞMUR	TÜRKİYE'DEN ALMANYA'YA İŞÇİ GÖÇÜNÜN SOSYOLOJİK VE EKONOMİK ANLAMDA İNCELEMESİ	77
Edip ÖRÜCÜ İtir HASIRCI	ÖRGÜTSEL DESTEK ALGISI, ÖRGÜTLERDE İŞE TUTKUNLUK, ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK DAVRANIŞI İLİŞKİSİ: BANDIRMA İLÇESİ'NDE BULUNAN BANKALAR ARASI ARAŞTIRMA ÖRNEĞİ	78
Arzu MERİÇ	MUHASEBE ÖĞRENCİLERİNİN HİLE ALGISININ İŞLETMEDE KABUL GÖRME DÜZEYİNE GÖRE ANALİZİ	79
Əmrah Cəfərli	GÖMRÜK REJİMLƏRİNİN ÖLKƏNİN İQTİSADİ TƏHLÜKƏSİZLİYİNİN TƏMİN EDİLMƏSİNDƏKİ ROLU	80
Dalya HASANCA	ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ	81
Neslihan DERELİ	NÖROMUHASEBE VE PSIKOFIZYOLOJİK TEKNİKLERİN ADLİ MUHASEBE ALANINDA SUÇUN ORTAYA ÇIKARILMASINDA KULLANILMASI	82
Murat ÖZDEMİR	ÜRETİM MALİYETLERİNDE DÖNGÜSEL EKONOMİ YAKLAŞIMI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA	84
Uğur URSAVAŞ	TÜRKİYE'DE EKONOMİK KÜRESELLEŞMENİN EKONOMİK BÜYÜME ÜZERİNDEKİ UZUN DÖNEMLİ ETKİSİ: BEŞERİ SERMAYENİN ROLÜ	86
Ferdi KESİKOĞLU	TÜRKİYE'DE UYGULANAN BÖLGESEL KALKINMA PROJELERİNİN ETKİNLİĞİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	87
Şükrü KALAYCI	PREPARATION of NEW URIC ACID SENSORS BASED on IODIDE SELECTIVE ELECTRODE	88
Şükrü KALAYCI	PREPARATION of a NEW SOLID STATE MOLYBDENUM-SELECTIVE ELECTRODE and APPLICATION	89

EUROASIA

Euroasia Summit Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

Ayten DİNCER Murat YÜCEL	S-BAND TULYUM KATKILI FİBER YÜKSELTECİN KAZANÇ ve GÜRÜLTÜ SPEKTRUMLARININ İNCELENMESİ	90
Yaşar AY	KÜRESEL PLAZMA ODAK CİHAZI İÇİN PLAZMA DİNAMIĞININ FARKLI GAZ BASINÇLARI VE VOLTAJLAR KULLANILARAK İNCELENMESİ	91
Hasan CİHANGİR Murat YÜCEL	PRASEODİMYUM KATKILI FİBER YÜKSELTEÇLERDE POMPA LAZER GÜÇ VE GİRİŞ SINAYLI GÜÇ ANALİZİ	92
Dilşad AKGÜMÜŞ GÖK Rasim İPEK	KRİYOJENİK İŞLEM UYGULANAN SOĞUK İŞ TAKIM ÇELİĞİNİN MİKROYAPISAL KARAKTERİZASYONU VE RİETVELD METODU İLE FAZ ANALİZİ İNCELEMESİ	93
Ahmad Ahmadi	THE EFFECTS OF ECONOMIC VIOLENCE ON WOMEN'S LIVES	94
Hassan Tabriz	THE ROLE OF TEXTS IN GERMAN AS A FOREIGN LANGUAGE	95
Əli Fərhadov	XIX ƏSRİN II YARISINDA İRANDA DİNİ-SİYASİ DURUMA BAXIŞ (MİRZƏ MÜLKÜM XANIN YARADICILIĞI ƏSASINDA)	96
Yılmaz CEYLAN	MODERN DÜNYADA DEĞİŞEN DEĞERLER ve AİLE	98
Abdulvehhab GÖZÜN	AZERBAJCAN'LA İLGİLİ RİVÂYETLERİN TESPİT ve TAHRİCİ	99
Abdulvehhab GÖZÜN	AZERBAJCANLI MUHADDİSLERDEN BERDİCÎ ve HADİS İLMİNDEKİ YERİ	100
Ibrahim Muradi	UMAYYAD Umayyad Caliph Omar Ibn Abdul Aziz's Social Service	101
Selahattin BAYRAM	OSMANLI NÜFUS SAYIMI VERİLERİNDE MAHALLELER: LEFKOŞE AYASOFYA MAHALLESİ ÖRNEĞİ (1831-1839)	102
Fariz Xəlilli	AĞSU XƏLVƏTİ XANƏGAHLARI: ŞİXMƏZİD VƏ ŞEYX DURUN XANƏGAHI	104
Zeynep KANTARCI BİNGÖL	ÇOCUKLARIN YETİŞTİRİLMESİ: PLATON'CA BİR DEĞERLENDİRME	105
Mehmet ÖNAL	ANTİK ÇAĞ FELSEFESİNDE AYLAKLIK	106
İlkay BAHCİ	GENİŞLEMİŞ SPEKTRUMLU BETA-LAKTAMAZ ÜRETEEN GRAM NEGATİF ENTEROKTERİLERDE blaCTX-M BETA-LAKTAMAZ DİRENÇ GENLERİNİN ARAŞTIRILMASI	107

EUROASIA

Euroasia Summit Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

Kezban KORAŞ SÖZEN	AYAK MASAJININ AMELİYAT SONRASI AĞRI DÜZEYİNE ETKİSİ	109
Beyza ŞİRİN ÖZDEMİR	RADYOTERAPİ SONRASI EKSTREMİTE LENFÖDEMİ GELİŞİMİ	110
Gülpınar ASLAN Ayse Berivan BAKAN	SAĞLIK EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN HUMAN PAPILOMA VİRÜSÜ, TARAMA TESTLERİ VE HUMAN PAPILOMA VİRÜSÜ AŞISI HAKKINDAKİ BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ	112
Halil Can GEMALMAZ	KALÇA OSTEONEKROZU TEDAVİSİNDE HASTAYA ÖZEL ÜRETİLMİŞ KILAVUZLARLA YAPILAN DEKOMPRESYON AMELİYATLARIMIZIN ÖN DEĞERLENDİRMESİ	113
Kerim SARIYILMAZ Halil Can GEMALMAZ	KEMİK YAŞI TAYİNİNDE KULLANILAN GREULICH-PYLE YÖNTEMİNİN GÜVENİLİRLİĞİNİN DOKUZ YAŞ ALTI POPÜLASYONDA DEĞERLENDİRİLMESİ	115
Ahmet YILMAZ Muhammet Akif GÜLER	ERZURUM BÖLGESİNDE 0-18 YAŞ ARASI ÇOCUKLARDA SİTOMEGALOVİRÜS SEROPREVALANSININ ARAŞTIRILMASI	116
Semra ŞEN Fatoş ALKAN Şenol COŞKUN	KAWASAKİ HASTALIĞI TANISI ile TAKİP EDİLEN OLGULARIMIZIN KLİNİK ÖZELLİKLERİ	118
Bilcan GÖKCE	MYTHOLOGICAL CREATURES IN URARTIAN RELIGIOUS RITUALS	119
Matin Suri	RELATIONS BETWEEN POVERTY, MIGRATION AND RURAL NATURAL PESTS "OLIVE FIRE SAMPLE	120
Hacıyeva Münəvvər	AZƏRBAYCAN XALQ ÇALĞI ALƏTLƏRİNİN XALÇALARIMIZDA TƏKRAROLUNMAZ YERİ	121
Sehranə KASİMİ	AZƏRBAYCAN MƏDƏNİYYƏTİ və PANDEMİYA	122
Leyla Mammədkarimova	EPIGRAFİNİN AZERBAIJAN DEKORATİF-UYGULAMA SANATINDAKİ YERİ (SENDUQELER)	123
Adilə Saleh Qızı İsmayılova	KOROĞLU VƏ ROBİN QUD OBRAZLARININ BƏDİİ XARAKTER TİPOLOGİYASI: DÖYÜŞÇÜ KODEKSİ	124
Xalidə Mete	TÜRK MƏHƏBBƏT DASTANLARINDA SINAQ NÖVLƏRİNİN SİSTEMLƏŞDİRİLMƏSİ	126
Ersoy YILMAZ	İDEOLOJİK AÇIDAN CUMHURİYET DEVRİ TÜRK ÇİNİSİ/ÇİNİCİLİĞİ: TÜRK'ÜN ÖZ MALI BİR SANATTAN İSLAM SANATININ BİR ŞUBESİNE	127
Əsədov Heydər Bayram Oğlu	ƏCƏMİ YARADICILIĞINDA ÇATMA TAĞ VƏ GÜNBƏZ KONSTRUKSIYALARININ EN KƏSİK PROFİLLƏRİ	128

EUROASIA

Euroasia Summit Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

Güzide ŞENEL	MORE ON METHODS FOR DEALING WITH UNCERTAINTIES	129
Güzide ŞENEL	A STUDY ON NEUTROSOPHY	130
Hülya DURU Serkan İLTER Aygül BİLGİN	SOME RESULTS ABOUT UNIFORM SPACE	131
Ramin Zeynalov Nurlan Huseynzade	ELLİPTİK TİP TƏNLİK ÜÇÜN STEKLOV MƏNADA SƏRHƏD MƏSƏLƏSİ	132
Güzide ŞENEL	NEUTROSOPHICATION FOR THE PROXIMITY SENSOR DATA AND THE FORCE SENSOR DATA	133
Güzide ŞENEL	ON SOME SOFT DECISION-MAKING ALGORITHMS	134
Əli Həsənov	UÇQUN VƏ UFANTILARIN COĞRAFİ YAYILMA QANUNAUYGUNLUĞU VƏ LANDŞAFTLARA VURDUĞU ZİYANIN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ	135
Musa MURSAQULİYEV Səadət ƏLİYEVƏ	CEYRANÇÖLDƏ İLK YAŞAYIŞ MƏSKƏNLƏRİ	136
Elsevər Cəlilov	YAŞMA YARIMADASININ FİZİKİ-COĞRAFİ SƏCİYYƏSİ	137
Massoud Mobasheri	TROJAN HORSE TRADING STRATEGY	138
Firoz FAOZİ	THE EFFECTS OF THE WORKS OF HAZRAT MAULANA ABDUL RAHMAN JAMI ON THE YOUNG STUDENTS OF UNIVERSITIES AND SCHOOLS OF AFGHANISTAN	139
Firoz FAOZİ	THE INFLUENCE OF PERSIAN IN AFGHANISTAN	140
Abdullah Kargar	فقہی مضمون چہار از پس مقننہ الہی متون بودن جامع اوشیلی مطالعہ یک: بعد چہار از معاصر	141
Ehsanullah Amani	کودکان بر کودکان از استفاده سوء تبلیغاتی تأثیرات	142
Namig Mammadov	ACTIVITIES OF THE PKK DURING THE 2015 PARLIAMENTARY ELECTIONS IN TURKEY AND ITS RESULTS	143
Ekrem Yaşar AKÇAY	AVRUPA BİRLİĞİ İNTİHAR MI EDİYOR?	144
Mehtap SÖYLER	'ORDUNUN SİYASİ ETKİSİ' ENDEKSLERİNDE KAVRAMSALLAŞTIRMA VE GEÇERLİK İLİŞKİSİ	145
Halil Emre DENİŞ	TÜRK SİYASAL HAYATINDA "RESMİ İLÂNLAR"IN BASIN ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ	146
Merve Suna ÖZEL ÖZCAN	RUS-JAPON İLİŞKİLERİNDE JEOPOLİTİK DÜELLO: KURİL ADALARI SORUNU	147
Hatice ÇELİK	COVID-19 KRİZİNİN TAYVAN'IN ULUSLARARASI SİSTEMDEKİ DURUMUNA ETKİSİ	148

EUROASIA

Euroasia Summit Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

Yegana Bakhshiyeva	HYDROLOGICAL PROBLEMS OF AZERBAIJAN IN THE CAUCASUS REGION	149
Nabila Shahin	INVESTIGATING THE INCOME OF MUNICIPALITIES IN TURKEY	150
Elnur KELBİZADE	SİYASET BİLİMİ ARAŞTIRMALARINDA DEVLETLERARASI İLİŞKİLERİN DİNAMİĞİNİ BELİRLEYEN İNDİKATÖRLERİN UYGULANMASI (Ermenistan-İran ilişkileri örneğinde)	151
Ali Erdem CİĞERCİ	FARKLI SAYIDA UYGULANAN PLİOMETRİK ANTRENMANLARIN BASKETBOL OYUNCULARININ BAZI FİZİKSEL VE FİZYOLOJİK ÖZELLİKLERİNE ETKİSİ	152
Musa ALTIN Gökтуğ MUGAN Metin KAYA	TÜRKİYE ATLETİZM MİLLİ TAKIMINDA YERALAN KISA MESAFE KOŞUCULARININ BESLENME BİLGİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ	153
Lale ARAS Osman İMAMOĞLU	COVID 19 VE SPORDA BAĞIŞIKLIK SİSTEMİ: SERBEST RADİKALLER VE ANTIOKSİDAN SİSTEMİ ARASINDAKİ DENGESİZLİK	154
Mert ÇALOĞLU Özlem MENTEŞ YALÇIN	SPORCU EĞİTİM MERKEZLERİNDEKİ GÜREŞÇİLERİN SPORCU TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ	156
Ender EREN Muhammet KUSAN Gül ÇAVUŞOĞLU Ali Kerim YILMAZ	SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ VE DİĞER FAKÜLTE ÖĞRENCİLERİNİN KARAR VERME STİLLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ	158
Muhammet KUSAN Ender EREN Ali Kerim YILMAZ Gül ÇAVUŞOĞLU	SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN DOPİNG BİLGİ DÜZEYLERİNİN ARAŞTIRILMASI	159
Özlem MENTEŞ YALÇIN Mert ÇALOĞLU	ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN UTANGAÇLIK DÜZEYLERİ İLE İLİŞKİLERLE İLGİLİ BİLİŞSEL ÇARPITMA DÜZEYLERİNİN İLİŞKİSİ	160
Haji Murad	HUMAN NUTRITIONAL PROBLEMS AND BIOLOGICAL DIVERSITY	162
Ilyas Wais	OBESITY TAX PROGRAMS FOR COUNTRIES	163
Adem KARA	İNGİLİZLER DÖNEMİ KIBRIS ŞER'İYYE SİCİLİ	164
Adem KARA	SADRAZAM BALTACI MEHMED PAŞA'NIN GÜLNÜŞ EMETULLAH VALİDE SULTAN'A YAZDIĞI MEKTUPLAR	166
Adıgözəlova Məleykə Zahir qızı	LİVİYA BÖHRANI—BÖYÜK DÖVLƏTLƏRİN QƏDDAFİ REJİMİNƏ MÜNASİBƏTİ VƏ YANAŞMALARI	168

EUROASIA

Euroasia Summit Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

Ali Muhammedi	COMPETITION RULES IN TERMS OF WHERE THE EVENT OCCURS	169
Mustafa Karimi	RESTRICTIONS ON FREEDOM OF EXPRESSION AND INSULT TO RELIGIOUS SANCTITIES IN TERMS OF MODERN AND ISLAMIC LAW	170
Tayebbeh Partovi Rad	CULTURAL RELATIONS BETWEEN IRAN AND AFGHANISTAN	171
Yarəliyeva Təhminə Yasin qızı	KAFKASYA və ORTA ASYA'NIN TÜK DİLLİ DEVLETLERİNİN BATIYA ENTEGRASYONUNDA TÜRKİYE MODELİ	172
Zamin Əliyev	XIX ƏSRİN SONU XX ƏSRİN ƏVVƏLLƏRİNDƏ ERMƏNİLƏRİN ŞƏRQİ ANADOLUYA VƏ QƏRBİ AZƏRBYCANA ƏRAZİ İDDİALARI	174
Şahalı Cəlilov	ABŞERONUN İNCİSİ – “QALA”	175
Gülzar İBRAHİMOVA	AZƏRBAYCANDA OTLAQ SAHƏLƏRİNİN ERMƏNİSTANA VERİLMƏSİ PROSESİ (1920-1930- CÜ İLLƏR)	176
Feridun DUMAN Ferhat EREN	YİYECEK VE İÇECEK İŞLETMELERİNDE GİRİŞİMCİLİK YÖNELİMİNİN İŞLETME PERFORMANSINA ETKİSİ	178
Hamdi Orhun GÜLBAHAR Fatih Ferhat ÇETİNKAYA	ALGILANAN ÖRGÜTSEL POLİTİKANIN ÖRGÜTSEL GÜVEN ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: 4 VE 5 YILDIZLI OTEL ÇALIŞANLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	179
Emine ÖZPOLAT	BALIK ETİNDEN SOSİS ÜRETİMİ	180
Ulduz Babayeva	BADYAN (ULDUZVARİ CİRƏ) QATQILI ÇAYLARIN İSTEHSAL TEXNOLOGİYASI VƏ İNSAN ORQANİZMİNƏ TƏSİRİ	181
Gülzər TUNA KELEŞTEMUR	KÜLTÜR BALIKLARININ RASYONLARINDA STARTER KÜLTÜRLƏRİN KULLANIM OLANAKLARI	182
Yasin AKKEMİK Ahmet GÜNER	A NEGLECTED ZONOSIS: BRUCELLOSIS	183
Aylin ÖZTİMUR Dilaver TENGİLİMOĞLU Aykut EKİYOR Fatih ALTAN	TİBBİ CİHAZ SEKTÖRÜNÜN ETİK SORUNSAĞI: ANKARA ÖRNEĞİ	184
Nisa Gökden KAYA	ÖZEL EĞİTİM GEREKSİNİMİ OLAN ÇOCUKLARIN RESİMLERİNİN ANALİZİ	186
Ayşe Berivan BAKAN Betül AKTAŞ	NİKOTİN BAĞIMLILIK DÜZEYİ İLE SİGARA BIRAKMA YORGUNLUĞU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ	188

EUROASIA

Euroasia Summit Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

Caner DEGER	THE STRENGTH of DZVALOSHINSKII-MORIYA INTERACTION in CoGd and CoFe MONOLAYERS on Pt SUBSTRATE	189
Kadir ÖCALAN	HIGHER-ORDER DIFFERENTIAL CROSS SECTION CALCULATIONS for ELECTROWEAK BOSON PLUS JETS PRODUCTION at 13 TeV	190
M. Nuri URAL Alaaddin VURAL Ali ÇİFTÇİ	NÜKLEER ve ALTERNATİF ENERJİ KAYNAKLARININ N-Gram ANALİZİ ile TARİHİ ve SİYASİ SEYRİNİN İNCELENMESİ	191
Ali ÇİFTÇİ Alaaddin VURAL M. Nuri URAL	KÖMÜR ve İLİŞKİLİ ANAHTAR KELİMELELERLE SANAYİLEŞME/SANAYİ DEVRİMİ İLİŞKİSİNİN N-Gram ANALİZİ	193
Sayed Qalandari	MEDIA AND CHILD EXPLOITATION	195
Emal Mubarez	MODERNISM, URBANISM AND TURKEY	196
Ahmed Nezhadpour	INDIVIDUAL WEAPONS AND THEIR CONSEQUENCES IN THE UNITED STATES	197
Savaş OKYAY Ahmet ALKILINÇ	USING VARIOUS LEARNING ALGORITHMS in an AUTHOR RECOGNITION APPLICATION	198
Rahman Mustafayev	GENERAL OVERVIEW OF THE BLOCKCHAIN TECHNOLOGY. INVESTIGATION OF ITS SECURITY ISSUES AND ITS PRACTICAL USES	199
Hüseyin YENER	SYSTEM THINKING in SCIENCE and ENGINEERING: OSMOSIS	200
Mehmet Seyda OZAN S. Mustafa ÖNEN	TÜRKİYE'DE ULUSAL E-DEVLET STRATEJİSİ VE EYLEM PLANININ BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ	201
Mehmet Seyda OZAN S. Mustafa ÖNEN	KAMU YÖNETİMİNİN SALGIN HASTALIKLARLA MÜCADELESİNDE E-DEVLETİN ROLÜ VE ÖNEMİ	202
Kemal YAMAN	AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE 'DE GÜRÜLTÜ KİRLİLİĞİ	203
CEYHUN MAHMUDOV	REGIONUN TARAZLAŞDIRILMIŞ İNKİŞAFINA TƏSİR EDƏN AMİL VƏ ŞƏRTLƏR	204
Çetin Önder İNCEKARA	TURKEY'S NATURAL GAS DEMAND PROJECTIONS	205
Sedat YALÇINKAYA	ARAÇ ROTALAMA PROBLEMİ İLE KATI ATIK TOPLAMA SİSTEMİ PERFORMANSININ DEĞERLENDİRİLMESİ	206
Ersin AKYÜZ	WEIBULL PARAMETRELERİNİN BERLİRLENEREK YILLIK ÜRETİM MİKTARLARININ BELİRLENMESİ: BALIKESİR SUSURLUK ÖRNEĞİ	207

EUROASIA

Euroasia Summit Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

İpek ÖZENİR Gülsün NAKİBOĞLU	ELEKTRİKLİ ARAÇLAR, LOJİSTİK SÜRECİNDE KULLANIMI ve ELEKTRİKLİ ARAÇLAR İÇİN ARAŞTIRMA ALANLARI	208
Dinçer ATASOY	ANGİNA PEKTORİS RAHATSIZLIĞINDAKİ RİSK FAKTÖRLERİNİN LOJİSTİK REGRESYON ANALİZİ İLE MODELENMESİ	209
Səadət ŞIXIYEVA	QAZI BÜRHANƏDDİN VƏ NƏSİMİ DIVANLARINDA ORTAQ JANRLAR VƏ POETİKASI	210
Səba NAMAZOVA	ƏLİ BƏY HÜSEYNZADƏNİN PUBLİSİTİKASI	211
Günel MEMMEDOVA	AZƏRBAYCANDA SAĞLAM TƏHSİL	212
Sakibə İsmayıl qızı Ələsgərova	CƏNUBİ AZƏRBAYCAN POEZİYASI PUBLİSİTİKADA (1944-1945-Cİ İLLƏR)	214
Elmira MƏHƏRRƏMOVA	ƏDƏBİYYAT DƏRSLƏRİNDƏ FƏNDAXİLİ VƏ FƏNLƏRƏRASI İNTEQRASIYA	215
Mustafa Yasin BAŞÇETİN	ŞERİF MEHMED EFENDİ'İN TERCEME-İ MİFTÂHU CİFRÜ'L-CÂMÎ ADLI ESERİ	217
Əlvan CƏFƏROV	QƏRBİ AZƏRBAYCANDA ETNİK TƏMİZLƏMƏLƏR, ŞƏRQİ ANADOLU PLANLARININ DAVAMI	218
Renad KAZIMOV	THE ORGANIZATION OF SOCIAL WORK WITH LONELY ELDERLY PEOPLE	220
Shems ABDULLAYEV	THE ORGANIZATION OF SOCIO-PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL WORK WITH CHILDREN WITH CHALLENGING BEHAVIOUR	221
Qızxanım Nizaməddin qızı Qəhrəmanova	GƏNCLƏRİN GENDER TƏSƏVVÜRLƏRİNİN FORMALAŞMASINA MÜƏLLİMİN CİNS XÜSUSİYYƏTLƏRİNİN PSİXOLOJİ TƏSİRİ	222
Esfandiyar Fethi	FACTS OF WAR IN IRAQ AND ITS EFFECTS ON TURKEY	224
Murad Zaker	FROM RADICALISM AND EXTREMISM TO TERRORISM: INSTRUMENTALIZING POLITICAL VIOLENCE	225

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

SIYASAL İLETİŞİM SÜRECİNDE ADAYLARIN İNSTAGRAM KULLANIMLARINA BİR BAKIŞ: 31 MART 2019 İSTANBUL YEREL SEÇİMLERİ ÖRNEĞİ

Samed SOY

Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı

Yılmaz Türker SANDIKCI

Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı

ÖZET

İletişim teknolojilerinde meydana gelen hızlı gelişim ve değişim dijitalleşme sürecinin hayatın her alanında kendine yer edinmesini sağlamakta dolayısıyla günümüz siyasal iletişim uygulamalarının da bu yönde dönüşüme uğradığı görülmektedir. Siyasal seçim dönemlerinde, seçmenler bir tercihte bulunabilmek için adaylar hakkında bilgi sahibi olmayı istemektedir. Seçmenler, bu bilgiye erişim amacıyla teknolojik gelişmelerin bir getirisi olan sosyal medya mecrasından sıklıkla faydalanmaktadır. Aynı zamanda adaylar da seçmen kitlelerin tercihini istedik yönde etkileyebilmek amacıyla kendilerini seçmenlere tanıtmaya gereksinimini bu mecralardan gerçekleştirebilmektedir. Bu sebeple hem seçmenler hem de siyasal adaylar bu istek ve gereksinimi, oldukça yoğun kullanılan sosyal ağlardan biri olan Instagram aracılığıyla etkin bir şekilde karşılayabilmektedir. Buradan hareketle çalışma, 31 Mart 2019 İstanbul Yerel Seçimlerinde Cumhuriyet İttifakı ve Millet İttifakı adaylarının Instagram kullanım amaç ve düzeyleriyle takip edilme seviyelerini analiz ederek bir karşılaştırma yapmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, seçime en yakın dönem olan 23-30 Mart 2019 tarihleri arasında her iki adayın Instagramda yaptıkları paylaşımlar ile takipçilerin paylaşımlara verdikleri geri bildirimler toplanarak bulgular elde edilmiş ve elde edilen bulgular içerik çözümlemesine tabi tutulmuştur. Çalışma özelinde, Millet İttifakı adayı Ekrem İmamoğlu'nun Instagram'ı Cumhuriyet İttifakı adayı Binali Yıldırım'a göre daha yoğun kullandığı saptanmıştır. Niteliksel açıdan Ekrem İmamoğlu pozitif siyasal iletişimin yanı sıra negatif siyasal iletişimi, Binali Yıldırım ise yalnızca pozitif siyasal iletişimi tercih etmiştir. Hitap edilen hedef kitle bazında, Ekrem İmamoğlu'nun tüm İstanbul seçmenlerinin yanı sıra İstanbul ilçelerinde yaşayan her bir seçmene seslendiği, Binali Yıldırım'ın ise İstanbul nüfusunun çoğunluğunu oluşturan farklı memleketlere mensup seçmenlere seslendiği görülmüştür. Siyasal iletişim konuları bağlamında ise Ekrem İmamoğlu çoğunlukla ötekileştirmeme kavramı üzerinde durduğu, Binali Yıldırım'ın ise hizmet kavramını öne çıkardığı gözlenmiştir. Bütün bulgular ışığında, Millet İttifakı adayı Ekrem İmamoğlu'nun ve Cumhuriyet İttifakı adayı Binali Yıldırım'ın Instagram kullanımları; niteliksel, içeriksel ve de takipçi geri bildirimleri açısından önemli derecede farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal İletişim, Sosyal Medya, Instagram

ABSTRACT

The rapid development and change occurring in communication technologies ensure that the digitization process takes place in every area of life, therefore, it is seen that today's political communication practices are also transformed in this direction. In the political election periods, voters want to have information about candidates in order to make a choice. Voters frequently benefit from social media, which is a result of technological developments in order to access this information. At the same time, candidates can fulfill the need to introduce themselves to voters through these channels in order to influence voters' choice in the desired way. For this reason, both voters and political candidates can meet this demand and need effectively through Instagram, which is one of the most heavily used social networks. Based on this, the study aims to make a comparison by analyzing the level of follow-up of Instagram candidates and levels of the candidates of the Cumhuriyet Alliance and the Millet Alliance in the Istanbul Local Elections on March 31, 2019. In line with this purpose, the findings of the two candidates on Instagram and the feedbacks given by the followers to

the shares were collected between 23-30 March 2019, and the findings were subjected to content analysis. In particular, it was determined that the candidate of the Millet Alliance, Ekrem İmamoğlu, used the Instagram more intensely than the candidate of the Cumhuriyet Alliance, Binali Yıldırım. Qualitatively, Ekrem İmamoğlu preferred negative political communication as well as positive political communication, while Binali Yıldırım preferred only positive political communication. On the basis of the target audience addressed, it was observed that Ekrem İmamoğlu addressed all the Istanbul voters, as well as each voter living in the districts of Istanbul, and Binali Yıldırım addressed the voters belonging to different countries that constitute the majority of the population of Istanbul. In the context of political communication issues, Ekrem İmamoğlu mostly focused on the concept of non-alienation, while Binali Yıldırım emphasized the concept of service. In the light of all the findings, Instagram uses of the Millet Alliance candidate Ekrem İmamoğlu and Cumhuriyet Alliance candidate Binali Yıldırım; It is concluded that it differs significantly in terms of qualitative, contextual and follower feedbacks.

Key Word: Political Communication, Social Media, Instagram

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

SOSYAL MEDYADA DİN ALGISI VE GENÇLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

EFFECTS ON YOUTH OF RELIGIONAL PERCEPTION IN SOCIAL MEDIA

Eyüp Mithat AÇIKGÖZ

Hasan Âli Yücel Sosyal Bilimler Lisesi

ÖZET

Din kelimesi sözlükte âdet, hüküm, ceza ve itaat gibi manalara gelir. İslâm âlimleri dini farklı şekillerde tarif etmişlerdir. Bunların içerisinde en çok benimsenen tarif şudur: "Din; akıl sahiplerini kendi hür iradeleri ile en iyiye, doğruya ve güzele ulaştıran ilâhî bir kurumdur."¹

Sosyal medya ise zaman ve mekân sınırlaması olmadan (mobil tabanlı), paylaşımın, tartışmanın esas olduğu bir insanî iletişim şeklidir. Teknoloji, telekomünikasyon, sosyal iletişimin kelimeler, görseller, ses dosyaları yolu ile sağlandığı bir yapıya sahiptir.

Gençlik; çocuklukla erişkinlik arasında yer alan, gelişme, ruhsal olgunlaşma ve yaşama hazırlık dönemidir. Aynı zamanda yaşamın en önemli dönüm noktalarından biridir.

Bu çalışmada günümüzde toplumun her kesimi tarafından kullanılan, özellikle toplumların değişiminde ve gelişiminde son derece etkili olan gençlerce bir yaşam tarzı haline getirilen sosyal medyanın içerisindeki dini bilgilerin ve bunlarla alakalı var olan algıların gençler üzerindeki etkileri araştırılmıştır.

Bu çalışmanın ana amacı sosyal medyanın din ile etkileşimini araştırarak gençlerdeki din algısını nasıl etkilediğini anlamak ve olumsuz etkilerine karşı çözüm üretmektir. Din ile ilgili var olan veya oluşturulan algıların nasıl, ne şekilde, hangi amaçla yapıldığı; yapılan algıların gençliği nasıl etkilediği konusu açıklık kazanmıştır.

Bu çalışma teorik ve uygulamalı olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Teorik kısımda sosyal medya, gençlik, din, dinin etkinliği, din algısı kavramları ve gençlerin sosyal medya kullanımı hakkında kaynak taraması yapılmıştır. Bunlara göre sosyal medyada kullanılan ifadelerin, yapılan paylaşımların ve elde edilen bilgilerin gençlerin düşünce ve davranışlarında bir rehber, hatta önder niteliğinde olduğu görülmektedir. Uygulamalı kısımda ise sosyal medyadaki din algısı, dinin gençlerdeki yeri ve etkisini anlamak üzere betimsel olup hem niceliksel hem de niteliksel bir yöntem olan mülakat ve doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Örneklemimiz Ankara ilinde öğrenim gören onu lise, beşi üniversite öğrencisi ve farklı yaş gruplarından 5 yetişkindir. Elde edilen temel bulgulara göre lise öğrencileriyle yetişkinlerin cevapları arasındaki farkların kimi konularda belirgin; kimi konularda az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte dini açıdan kuşkular, belirsizlikler fazlasıyla görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Gençlik, Din, Din Algısı

ABSTRACT

The word religion comes to terms with menstruation, judgment, punishment and obedience in the dictionary. Islamic scholars have described religion in different ways. Among them is the most adopted recipe: "Religion; It is a divine institution that delivers the mind-boggling to the best, the right and the most beautiful with their own free will."

Social media is a form of human communication where sharing is essential, without time and space limitations (mobile-based). Technology has a structure where telecommunications, social communication are provided through words, visuals, audio files.

Youth is a period of development, spiritual maturation and preparation for life, which is between childhood and adulthood. It is also one of the most important milestones of life.

In this research, the religious information in social media, which is used by all segments of society today, which is made a lifestyle by young people, which is particularly effective in the change and development of societies, and the relevant the effects of perceptions on young people have been investigated.

The main purpose of this study is to study the interaction of social media with religion to understand how it affects the perception of religion in young people and to produce solutions to its negative effects. How, how, how, for what purpose, the perceptions that exist or are created about religion; the issue of how perceptions affect youth has become clear.

This study consists of two parts: theoretical and practical. In the theoretical section, social media, youth, religion, religion, the effectiveness of religion, concepts of perception of religion and the use of social media of young people were scanned, according to these, the language used on social media, the shares made and the information obtained in the thoughts and behavior satisoof young people as a guide, even a leader. In the applied section, the perception of religion in social media, the interview and document analysis technique, which is both quantitative and qualitative method, was used to understand the place and effect of religion in young people. Our sample is her high school, five university students and 5 adults of different age groups, studying in Ankara province. According to the basic findings obtained, the differences between high school students and adults' answers are evident in some aspects; in some cases, it appears to be few. However, religious doubts and uncertainties are seen a lot.

Keywords: Social Media, Religion, Youth, Religiional Perception

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

BİR KÜLTÜR POLİTİKASI ARACI OLARAK KAMU YAYINCILIĞI: TRT'NİN İLK DÖNEM YAYINCILIĞINDA KÜLTÜR, KAMU, KİMLİK

Dr. Öğr. Üyesi Engin SARI

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi

ÖZET

Kamu hizmeti yayıncılığı, 1920'lerde Britanya'da doğmuş ve dünyaya yayılmış bir kitle iletişim yayıncılığıdır. Bu yayıncılık anlayışı bir yandan liberal demokrasinin bir rejim olarak dünya çapında başta ABD olmak üzere Batılı ülkelerce teşvik edilip yaygınlaştırılması, bir yandan da özellikle televizyonun bir teknoloji ve kültür olarak kiteselleşmesine paralel olarak ulus devletlerce benimsenmiş ve geliştirilmiştir.

Bu tarihsel gelişim sonucu kamu hizmeti yayıncılığı geniş bir tanıma kavuşmuştur. Buna göre, Erol Mutlu'nun özetlediği şekliyle, kamu hizmeti yayıncılığı şöyle tanımlanabilir: bir ülkeye özgü kültürel niteliklerin bütün vatandaş topluluğunca paylaşılır hale gelmesi, kültürel ve siyasal bütünlüğün sağlanması; bilgi ve kültür üretip yayarak halkı modern ulus-devletin model bireyi olan bilgili, eğitilmiş, kültürlü, bilinçli vatandaş haline getirmek -özetle modernleştirmek- için piyasadaki ve siyasal otoriteden bağımsız (özerk) yapılan kitle yayıncılık. Türkiye'de de TRT'nin tarihi boyunca bu tanıma uygun yayıncılık yapması planlanmıştır. Ancak bu siyasal hedeflere ulaşma çabası ve bu yönde üretilen politikalar her zaman tartışma konusu olmuştur. TRT tarihi boyunca, genel olarak kültürel işlevlerinden çok, gündelik-dar siyasal meseleler etrafında, parti ve seçim siyasetinin kısıtlı sınırları altında ele alınmıştır. TRT üzerine yapılan araştırmalar da genellikle bu dar siyaset çerçevesini sorunsallaştırmıştır. Oysa kamu hizmeti yayıncılığı, en kritik kültür politikası araçlarından biridir. TRT, incelemelerin içindeki birkaç satır arası analizi saymazsak, bir kültür politikası aracı olarak hemen hemen hiç ele alınmamıştır.

Bu bildiride, TRT televizyon yayıncılığına başladığı ilk dönemlerinden 1980 yılına (Askeri Darbeye) kadarki dönemde, nasıl bir kültür politikası aracı olduğu ele alınmaktadır. Özellikle, nasıl bir kültür, kamu ve vatandaş kimliği tahayyülü etrafında yayıncılık politikası geliştirdiği ele alınmaktadır. Özellikle, Kuzey Amerika ve Batı Avrupa'dan başlayarak tüm dünyada izlenen sosyal devletin refah rejimlerinden, neoliberal kapitalizme geçiş aşamasına koşut kamu ve kültür politikası dönüşümünün Türkiye'de yayıncılık alanındaki izdüşümleri takip edilecektir. Bu göre, dönemin ve kurumun resmi ve gayri resmi belge ve metinlerinin analiziyle, TRT yayıncılığı etrafında kültür politikası geliştirme arayışlarının, yeni neoliberal sosyo-ekonomik paradigmaya uyumlanma girişim ve mücadelelerine sahne olduğu öne sürülmektedir.

Anahtar Kavramlar: Kamu Hizmeti Yayıncılığı, TRT, Kültür Politikası, Kültürel Kimlik

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

WOMEN IN THE JOB MARKET AND ITS BARRIERS

Sharifa Taqi

University of Nangarhar

ABSTRACT

From the distant past to the present, women have had difficulty entering the labor market and continuing in the labor market for a variety of reasons and have faced many obstacles. Although the barriers to development vary from country to country, the barriers are similar in many countries around the world, depending on the level of development, the country's social and economic structure, and the status of women entering the labor market. The presence of women in the labor market not only affects the concepts of work and family, but also has social and economic implications. Therefore, this article examines how women entered the labor market in the world and in Turkey, as well as some studies on women's participation in the labor force and its barriers.

Keywords: labor market, women, labor market barriers

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

CHALLENGES OF TEACHING PERSIAN LITERATURE TO NON-PERSIAN SPEAKERS

Tayebeh Partovi Rad

Isfahan University

ABSTRACT

Teaching Persian, like all other languages, requires a precise and clear definition of the levels of educational texts that are provided to him according to the level of knowledge and ability of the learner. Despite the efforts of researchers who have summarized and categorized Persian texts in the form of transcripts, technical and artificial, etc., this linguistic demarcation in Persian literary texts is not clear and in this area. So far, no comprehensive activity has been carried out to organize, define and classify the levels of texts, from the beginning to the present. This general revision of the level of Persian literature can facilitate the teaching process and enhance the learner's ability in a scientific and logical way, and not only save him from falling into the trap of linguistic challenges, but also gradually and according to the educational course. In particular, increase his ability to understand and differentiate between different texts. This fragmentation and dispersal is especially evident in the teaching of literature in the language of "thorny learners" who teach language to familiarize themselves with Iranian literature and culture. This article aims to address some of the challenges of teaching Persian literature to non-Persian speakers such as linguistic and stylistic complexities of texts, cultural and ideological differences, etc., which make it difficult to understand texts and in most cases different interpretations of the text. It leads to ... and examines and offers solutions to solve them. Giving clear definitions of the types of prose, identifying the leveling indicators of the texts, separating the texts based on the content, as well as the scientific classification of the Persian texts and prose texts for the scientific understanding of the learner and during the logical linguistic steps to understand the type of text are some of the solutions. It can be effective in better understanding learners.

Keywords: training. Tongue. فرجک. Iran. the literature

KENT KİMLİĞİ ALGISININ OLUŞUMUNDA SLOGANLAR

Zuhal AKBAYIR

Arş. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, ORCID No: 0000-0001-7267-4184

ÖZET

Görsel kimlik bileşeni olarak sloganlar, kent kimliğini ifade etmek, kenti diğerlerinden ayıran özellikleri vurgulamak, toplumun ortak duygularını açığa çıkarmak ve kurumsal mesajları ileterek hedef kitleleri harekete geçirmek açısından çeşitli işlevlere sahiptir.

Sloganlar, kent algısının ve imajının oluşumunda etkili olup, kente ilişkin toplumsal hafızanın ifadesini sağlarlar. Kent kimliğini destekleyen sloganlar, kentin ulusal ve uluslararası arenada bilinirliğini arttırarak, akılda kalıcılığı sağlamakta ve kent markası oluşumunda rol oynamaktadır. “I love Newyork (Newyork’u seviyorum)”, “Wonderful Copenhagen (Harika Kopenhag)” veya “London Unlimited (Londra Sınırsızdır)” gibi bilinirlikleri uluslararası sınırları aşmış sloganlar, bir kentin veya ülkenin vizyonunu temsil etmekte, içerdikleri kısa ve özgün ifadeler sayesinde, söz konusu yerin tercih edilen bir turizm markasına dönüşmesine yardım etmektedir.

Kent kimliğini temsil eden sloganların belirlenmesi, benimsetilmesi ve ortak bir kent kimliği algısının oluşturulmasında halkla ilişkiler stratejilerine gereksinim vardır. Bu süreçte yaygın bir iletişim ortamı olarak internet önemli rol oynamaktadır. Bu veriler doğrultusunda, çalışmanın amacı, sloganların kent kimliği algısının oluşumundaki önemini iletişim temelli bir yaklaşımla değerlendirmektir. Araştırmada, taşıdığı ekonomik, tarihi ve sosyo-kültürel önem nedeniyle İstanbul kenti ele alınmıştır. Araştırmanın örneklemini ise Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Yapılan anket çalışmasıyla, İstanbul kentine ilişkin ortak bir slogan algısının varlığını araştırmak ve olası slogan algısının oluşumunda internetin rolünü irdelenmek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda; İstanbul kent kimliğini temsil eden ortak bir slogan algısının bulunmadığı, ancak slogan algısı bulunan deneklerdeki bu algının oluşumunda internetin rolü olduğu ortaya konmuştur.

Elde edilen verilerden hareketle, İstanbul gibi önemli kentler açısından, ortak bir kent kimliği algısının oluşması için kentte yaşayanların ortak duygularını ifade eden, kentin kimliğini, kültürünü ve felsefesini yansıtan slogan tasarımlarının gerekliliğine, halkla ilişkilerin bu alanda üstlendiği role ve sloganların benimsetilmesinde internet ortamlarının önemine vurgu yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Halkla İlişkiler, Sloganlar, Kent Kimliği, Görsel Kimlik

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

GÜNDEM BELİRLEME KURAMI BAĞLAMINDA SAĞLIK BAKANLIĞI ve SAĞLIK BAKANI'NIN TWITTER COVID-19 MESAJLARINA BAKIŞ

Özge ÖZÇELİK BALOĞLU

Doktora Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

ÖZET

Devam eden küresel bir salgın olarak Covid-19 tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de etkisini göstermektedir. Dünya geneline yayılan koronavirüs salgınının Türkiye’de ilk tespit edildiği tarih 10 Mart 2020’dir. Sağlık Bakanı Fahrettin Koca’nın açıklaması doğrultusunda ise 1 Nisan 2020’de koronavirüs vakaları tüm Türkiye’ye yayılmış, 3 Mayıs 2020 itibarıyla de enfekte olup 3.397 kişi yaşamını yitirirken, 126.045 kişi ise toplam vaka sayısı olarak kaydedilmiştir. Çalışma temel olarak söz konusu vakada medya gündemini belirleyen bir unsur olarak Sağlık Bakanlığı ve Sağlık Bakanı’nın Resmi Twitter hesaplarındaki mesajları doğrultusunda virüsle mücadelede hangi temaların ön plana çıktığını tespit etmek amacıyla oluşturulmuştur. Sağlık Bakanı’nın Twitter hesabında 220 mesaj, Sağlık Bakanlığı’nın Twitter Hesabında ise 304 mesaj incelenmiştir. Araştırmada yöntem olarak niteliksel ve niceliksel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma Covid-19 vakasındaki ilk vakanın yaşandığı 15 Mart 2020 ile vefat sayılarının düşmeye başladığı süreci temsilen seçilen bir tarih olarak 24 Nisan 2020 tarihleri aralığını kapsamaktadır. Çalışmada Sağlık Bakanı Dr. Fahrettin Koca ve Sağlık Bakanlığı’nın Twitter hesaplarında yer alan mesaj ve paylaşımları incelenmiştir. “Sosyal Mesafeli Yaşam”, “Evde Kalın”, “Covid 19’la Mücadele”, “Eskisi Kadar Yakın Olamayız”, “Normalleşme Süreci”, “Takvimlerle Yaşam”, “Hayat Eve Sığar” temalarıyla gündem belirleme kuramı bağlamında gerçekleşen çalışmada elde edilen sonuçlar bağlamında, çalışmanın ilk incelendiği 15 Mart tarihinde, tedbir, takip, izolasyon, temas, korona virüsten korunma yollarından ve vaka sayılarının detaylarından bahseden mesajlara yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. İlk vefatın gerçekleştiği 18 Mart 2020 tarihi itibarıyla konunun ciddiyetine daha fazla dikkat çekilen uyarı niteliğinde mesajlı paylaşımların arttığı görülmektedir. Devam eden tarihler itibarıyla ise tıbbi tedbirler, ileri yaştaki vatandaşların sokağa çıkmamalarına dair uyarılar, sağlık çalışanlarına teşekkür, bilgi kirliliği ve asılsız haberlere karşı uyarı, yerli cihaz üretimi, bilim kurulu toplantısı, günlük koronavirüs tablosu, evde izole uyarısı, hastane ilk etabı açılışı gibi konulara dair mesajlara rastlanmaktadır. Nisan ayındaki tweetler incelendiğinde ise sosyal izolasyon, Çin’den gelen ilaç, tedavi protokolleri, maske dağıtımı, terör, sağlıkta şiddet, kademeli normalleşme gibi konularla ilgili mesajlara rastlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Sağlık Bakanlığı, Sağlık Bakanı, Gündem Belirleme

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

MOBILE APPLICATION USAGE ANALYSIS of ANDROID USERS in TURKEY

Farid Huseynov

Gebze Technical University, Department of Management, Gebze, Kocaeli, <http://orcid.org/0000-0002-9936-0596>

ABSTRACT

Everyday millions of mobile applications are being downloaded by users and this rate is continuously increasing. Global mobile application revenues are projected to exceed 900 billion U.S. dollars by the year of 2023. This study tried to understand what kind of mobile applications are being installed and used by android mobile operating system users. In this study, android users were asked to install mobile application usage tracker to their mobile devices. This installed application tracked mobile application usage behavior of android users. It is shown in the study that among 23 identified broad mobile application categories, Communication, Social networking, Video Players and Editors, Tools, and Games are the top application categories which are used more frequently by users. Another finding of the study is that Tools, Productivity, Games, Communication, and Finance are the top five application categories in terms of the number of distinct applications installed by android users. Top applications installed under each of these categories have also been identified within the scope of this study. This study also shows that in certain mobile application categories (photography, entertainment, tools), there exists a statistically significant difference in terms of usage duration between male and female users. Findings of this research can help business owners and marketers on which platforms to focus in order to deliver their marketing messages to their targeted audiences. Findings of this research also provides application developers with important insight for developing new applications.

Keywords: Android, Mobile Applications, Mobile App Categories, Mobile Users, Mobile User Behavior

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

BIST 100 İÇERİSİNDE YER ALAN BANKALARIN PAZARLAMA İLETİŞİM FAALİYETLERİ KAPSAMINDA SOSYAL MEDYA ANALİZİ: INSTAGRAM ÖRNEĞİ

SOCIAL MEDIA ANALYSIS WITHIN THE SCOPE OF MARKETING COMMUNICATION ACTIVITIES OF BANKS IN BIST 100: A CASE OF INSTAGRAM

Hasan ŞAKA

Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

ÖZET

Pazar yapısı ile birlikte pazarlama iletişiminin kurulabilmesi için gerekli olan iletişim kanallarında da bir genişleme meydana gelmiştir. Günümüz şartlarına baktığımız zaman bu genişlemenin tüketici ya da iletişim kanallarını kullanan herkes açısından genişlediği bir portföy görmekteyiz. Pazarlama faaliyetlerini gerçekleştirirken pazarlama iletişiminin doğru sağlanması firma açısından markaya olumlu bir imaj yaratmasını sağlayabilmesine imkân veren bir süreçtir. Geleneksel iletişim kanallarının aksine tüketiciye ulaşmak artık daha kolay ve hızlı ulaşım sağlayan internet, sosyal ağlar ve sosyal medya aracılığı ile gerçekleşmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı BIST 100 içerisinde yer alan firmaların pazarlama iletişim faaliyetleri kapsamında bir sosyal medya aracı olarak instagramı nasıl kullandıklarını incelemektir. Çalışma kapsamında BIST 100'de yer alan firmaların 1 Ocak 2018 – 31 Aralık 2018 tarihleri arasında instagram üzerinden yapmış oldukları paylaşımlar gönderi sayısı, takipçi sayısı, aylara göre yapmış oldukları paylaşımlar ve pazarlama iletişim faaliyetleri başlıkları altında analiz edilmiştir. Yapılan incelemeler kapsamında instagramı en faal kullanan banka hem gönderi sayısı hem de takipçi sayısı bakımından Garanti BBVA olmuştur. Pazarlama iletişimi faaliyetleri kapsamında ise halkla ilişkiler faaliyetini en yoğun gerçekleştiren banka Halkbank olur iken, reklam ve satış geliştirme faaliyetlerini en çok Vakıfbank kullanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Pazarlama İletişimi, Sosyal Medya, BIST 100, Instagram

Jel Kodlar: G20, M31, M37

SUMMARY

Along with the market structure, an expansion has occurred in the communication channels required for establishing marketing communication. When we look at today's conditions, we see a portfolio in which this expansion expands for the consumer or anyone who uses communication channels. Providing the right marketing communication while carrying out the marketing activities is a process that enables the company to create a positive image for the brand. Unlike traditional communication channels, reaching the consumer is now possible through the internet, social networks and social media, which provide easier and faster access. In this context, the aim of this study is to examine how companies in BIST 100 use instagram as a social media tool in the context of marketing communication activities. Within the scope of the study, the shares of the companies included in BIST 100 between 1 January 2018 - 31 December 2018 on instagram were analyzed under the headings of shipments, number of followers, shares made by months and marketing communication activities. Within the scope of the reviews, the most active bank using instagram was Garanti BBVA in terms of both the number of posts and the number of followers. Halkbank is the bank that performs its public relations activities most intensively within the scope of marketing communication activities, while Vakıfbank has used advertising and sales development activities the most.

Keywords: Marketing Communication, Social Media, BIST 100, Instagram

Jel Codes: G20, M31, M37

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

ENERJİ KEYFİYYƏTİNƏ NƏZARƏT ÜÇÜN İNFORMASIYA-ÖLÇMƏ SİSTEMİNİN İŞLƏNMƏSİ

Mehdiyeva Almaz Mobil qızı

Qərbi Kaspi Universiteti, "İnformasiya texnologiyaları və maşınlar" kafedrası

Rüstəmovə Dürdanə Fərhad qızı

Qərbi Kaspi Universiteti, "İnformasiya texnologiyaları və maşınlar" kafedrası

XÜLASƏ

Elektrik enerjisinin keyfiyyətini xarakterizə edən parametrlər araşdırılmış və yaranan nasazlıqlar tədqiq edilmişdir. Enerji sistemlərində əmələ gələn kəsilmələr, gərginliyin artıb-azalması kimi şəbəkə gərginliyində baş verən problemlərin həll edilməsi üçün informasiya-ölçmə sistemi işlənmişdir.

Açar sözlər: keyfiyyətə nəzarət, enerji keyfiyyəti, ölçmə dəqiqliyi, keyfiyyət parametrləri, informasiya-ölçmə sistemi, qeyri-sinusoidalıq.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

İVERMEKTİN ZEHİRLİLİĞİ

IVERMECTIN TOXICITY

Devran COŞKUN

Siirt Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Farmakoloji ve Toksikoloji Abd, Siirt, Türkiye, <https://orcid.org/0000-0003-1699-4807>

Enver YAZAR

Selçuk Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Farmakoloji ve Toksikoloji Abd, Konya, Türkiye, <https://orcid.org/0000-0002-6508-7245>

ÖZET

İvermektin makrosiklik lakton grubu antiparaziter ilaçtır. İlaç veteriner hekimlikte uzun yıllardır birçok hayvan türünde ektoparaziter (Kene, bit, pire, uyuz) ve antinematodal amaçlı kullanılmaktadır. İlaç etkisini klor kanalları üzerinden göstermektedir. İlacın neden olduğu zehirliliği de sıklıkla kendi etki mekanizması ile ilişkilendirilir. Bazı yan etkileri ise ivermektinin neden olduğu yoğun parazit ölümü ile ilişkilidir. Veteriner hekimlikte ilaç beşeri hekimlikte veteriner hekimlikte olduğu kadar yaygın olarak kullanılmamakla birlikte, bazı paraziter hastalıkların tedavisinde oral ve lokal pomat olarak kullanılmaktadır. Bu derlemede ivermektin yapısı, kullanıldığı canlılar ve etki şekli hakkında kısaca bilgiler verildikten sonra, ivermektinin hayvanlar (köpek, kedi, at, sığır, aslan, sürüngen, kanatlı, vs) ve insanlarda zehirliliği, klinik belirtileri ve tedavisi hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: İvermektin, zehirlilik

ABSTRACT

Ivermectin is a macrocyclic lactone group antiparasitic drug. The drug has been used in veterinary medicine for many years in many animal species for ectoparasitics (tick, lice, fleas, scabies) and antinematodal purposes. The drug shows its effect through chlorine channels. The toxicity caused by the drug is also often associated with its mechanism of action. Some of its side effects are related to intense parasite death caused by ivermectin. Although the drug is not used as widely as in human medicine as in veterinary area, it is used as an oral and local pomade in the treatment of some parasitic diseases. In this review, after giving brief information about the structure of the ivermectin, the animals used and the mode of action, it could be tried to give information about poisoning, clinical symptoms and toxicity treatment of ivermectin in animals (dog, cat, horse, cattle, lion, reptile, poultry, etc.) and humans.

Keywords: Ivermectin, toxicity

İVERMEKTİNİN ANTİPARAZİTER DIŞI ETKİLERİ

NON-ANTIPARASITIC EFFECTS of IVERMECTIN

Devran COŞKUN

Siirt Üniversitesi, Veteriner Fakóltesi, Farmakoloji ve Toksikoloji AbD, Siirt, Türkiye, <https://orcid.org/0000-0003-1699-4807>

Enver YAZAR

Selçuk Üniversitesi, Veteriner Fakóltesi, Farmakoloji ve Toksikoloji AbD, Konya, Türkiye, <https://orcid.org/0000-0002-6508-7245>

ÖZET

Veteriner hekimlikte uzun yıllardır birçok hayvan türünde kullanılan ivermectin, son günlerde yeniden popüler hale gelmiştir. İlacın kullanımı veteriner sahada at, eşek, siğır, koyun ve domuzlarda ruhsatlandırılmıştır. Beşeri hekimlikte de hem oral formülasyonu hem de pomad şekli bulunmaktadır. Her iki alanda da antiparaziter amaçlı kullanılmaktadır. Son yıllarda ivermectin ile yapılan araştırmalar sayesinde ivermectinin farklı etkileri tanımlanmıştır. Bu derlemede ivermectinin antiparaziter etkileri dışında, antiviral, antikanser ve antiinflamatuvar etkileri hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: İvermectin, antiviral, antikanser, antiinflamatuvar

ABSTRACT

Ivermectin, which has been used in many animal species for many years in veterinary medicine, has become popular again recently. The use of the drug is licensed in horses, donkeys, cattle, sheep and pigs at the veterinary area. In human medicine, it has both oral and pomade formulation. It is used in both areas for antiparasitic purposes. In recent years, different effects of ivermectin have been identified depend on researches with ivermectin. In this review, apart from the antiparasitic effects of ivermectin, it has been tried to give information about its antiviral, anticancer and anti-inflammatory effects.

Keywords: Ivermectin, antiviral, anticancer, anti-inflammatory

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

AQRAR SAHƏDƏ İSTEHLAKÇININ KEYFİYYƏTLİ ƏRZAQ MƏHSULLARI İLƏ TƏMİN OLUNMASI YOLLARI

СПОСОБЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ КАЧЕСТВЕННЫМИ ПРОДУКТАМИ ПИТАНИЯ В АГРАРНОМ СЕКТОРЕ

WAYS TO PROVIDE THE CONSUMER WITH QUALITY FOOD PRODUCTS IN THE AGRARIAN SECTOR

Rəsmiyyə Vəriş qızı Şirinova

AMEA-nın İqtisadiyyat İnstitutunun "İqtisadi siyasətin nəzəri əsasları və iqtisadi fikir tarixi" şöbəsinin böyük elmi işçisi

XÜLASƏ

Məqalədə ölkənin keyfiyyətli ərzaq məhsulları ilə təmin olması, ailələrin bu ərzağı əldə edə bilməsi, ərzağın analoji qidalandırıcı tərkibi və Respublikamızda aparılan sosial-iqtisadi siyasəti qiymətləndirilib. Məhsuldarlığın, yerli məhsulların rəqabət qabiliyyətinin artırılması, kənd təsərrüfatının gəlirli sahələrinin inkişaf etdirilməsi, fermerlərə dövlət dəstəyinin daha səmərəli təşkili və keyfiyyətli ərzaq məhsulları ilə təmin olunması yollarınəzərdən keçirilir.

Açar sözlər: Keyfiyyət, Ərzaq, Fermer Kənd, Təsərrüfat.

РЕЗЮМЕ

В статье дается оценка доступности в стране высококачественных продуктов питания, наличия семей, питательности продуктов питания и социально-экономической политики, проводимой в нашей республике. Рассматриваются пути повышения производительности, конкурентоспособности местной продукции, развития прибыльных сельскохозяйственных районов, улучшения организации государственной поддержки фермеров и обеспечения качественных продуктов питания.

Ключевые слова: Еда, Качество, Сельское Хозяйство, Сельское Хозяйство.

SUMMARY

The article evaluates the country's availability of high-quality foods, the availability of families, the nutritional content of the food, and the socioeconomic policies pursued in our Republic. Ways to increase productivity, competitiveness of local products, development of profitable agricultural areas, better organization of state support for farmers and provision of quality food products are under consideration.

Key words: Food, Quality, Farming, Agriculture.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

Limodorum apertivum (L.) Sw. (ORCHIDACEAE) TAKSONUNUN KÖK VE GÖVDE ANATOMİK YAPISININ İNCELENMESİ

Dr. Derviş ÖZTÜRK

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Mahmudiye Atçılık MYO, Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü, Eskişehir, Turkey

ÖZET

Bu araştırmada Türkiye’de doğal yayılış gösteren Orchidaceae familyasına ait *Limodorum apertivum* (L.) Sw. Eskişehir sınırları içerisindeki yayılış alanları, habitatu, fitocoğrafik bölgesi, endemizm durumu, risk kategorisi belirlenmiştir. Orchidaceae familyası 26 cins ve 60’ı endemik olan yaklaşık 166 tür, *Limodorum* Boehmer cinsi Türkiye’de ise tek tür ile temsil edilmektedir. *Limodorum apertivum* (L.) Sw. (ORCHIDACEAE) morfolojik yapılarını ve kök ve gövde anatomik özelliklerini ayrıntılı olarak incelemeyi ve taksonların sınırlandırılmasını ve sistematik ilişkilerini değerlendirmek için sonuçları incelenmiştir. *L. apertivum* (L.) Sw. bitki materyali 2017-2018 yılları arasında Eskişehir/Türkmendağı Yukarı Kalabak Mevkii Orman İşletme Sahası sınırları içerisinde toplanmıştır. *L. apertivum* (L.) Sw. örnekleri anatomik özellikleri açısından analiz edilmiştir. *L. apertivum* (L.) Sw. anatomisinde mikrometrik olarak ölçümler yapılmıştır. Bitkinin çiçeklenme, habitat ve yaşam formları, genel ve bölgesel yayılışları, IUCN kategorisi hakkında da bilgiler verilmiştir. Habitat olarak, *L. apertivum* (L.) Sw. 800 m ila 1600 m'ye kadar yayılış göstermektedir. Türkiye’de yayılış alanları literatür incelemelerine göre saptanmıştır. *L. apertivum* (L.) Sw. anatomik kesitlerinin görüntüsü Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Merkez Araştırma Laboratuvarı Uygulama ve Araştırma Merkezinde fotoğraf çekimleri yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Orchidaceae, Morfoloji, Anatomi

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

SUSTAINABLE CORN PRODUCTION IN KAZAKHISTAN

Ph. D. Cand. Zhansaya BOLATOVA

Ege University Faculty of Agriculture Department of Agricultural Economics, 35100 Bornova-Izmir/Turkey

Prof. Dr. Sait ENGİNDENİZ

Ege University Faculty of Agriculture Department of Agricultural Economics, 35100 Bornova-Izmir/Turkey

ABSTRACT

Corn has a fairly important role in the market for agricultural products both with its production and trade is an important food source because of the valuable nutrients it includes. Corn that has an important role both in human nutrition and animal nutrition is produced in Kazakhstan. According to data of the International Grain Council (IGC), the world corn production was estimated to be 1,130 million tons in 2018/2019 season. 0.5 million tons of corn were produced in Kazakhstan in 2011/2012 season, but production amount was 0.9 million tons in the 2018/2019 season. While corn produced on a land of 96,654 hectares in 2011/2012 season, it produced on a land of 150,062 hectares in 2018/2019 season. The yield per hectare was 5,745 kg in 2018/2019 season. Corn consumption was 0.8 million tons in Kazakhstan in 2018/2019. That is, most of the corn produced is consumed in the country. The purpose of this study is determination of recent developments in corn production of Kazakhstan between 2011/2012 and 2018/2019 seasons in terms of sustainability. Statistical data have been obtained from International Grain Council, FAOSTAT, USDA, Agency of Republic of Kazakhstan on Statistics and The Ministry of Agriculture of the Republic of Kazakhstan. Data obtained have been shown in the tables issued by the use of percentage and index calculations.

Keywords: Corn, Corn Farming, Sustainability, Agricultural Economics, Kazakhstan.

ON-OFF CONTROL of SYNTHETIC MOTILITY GENE CIRCUIT in *Escherichia coli* MG1655 with *FimBE* GENETIC SWITCH MECHANISM

Venhar CELIK

Assistant Professor, Department of Bioengineering, Faculty of Engineering, Firat University, 23119 Elazig, Turkey,
<https://orcid.org/0000-0002-2567-8673>

Nagehan KAN

Master Student, Department of Bioengineering, Faculty of Engineering, Firat University, 23119 Elazig, Turkey,
<https://orcid.org/0000-0002-5435-6278>

ABSTRACT

The expression of most bacterial genes is controlled at the level of transcription through the promoter control mechanism that provides a graded response. However, for the bacterium to adapt to more than one environment, some genes must display an "all or nothing" control mechanism. This mechanism, defined as the phenotypic phase variation, occurs with the high frequency of on/off changes in the expression of bacterial phenotypes, resulting in a phenotypically heterogeneous population. Phase variable expression of Type 1 fimbriae structure in *Escherichia coli* is controlled by the sequence-specific inversion mechanism of the "fim switch" DNA fragment. Phase changes of Type 1 fimbriae expression are due to sequence-specific inversion of the DNA fragment containing the *fimA* promoter, the promoter required for the transcription of fimbrial structural genes. When the *fimA* promoter is in the correct position, it initiates the transcription of the *fimA* gene. After DNA inversion, the *fimA* promoter is not in the correct position and the transcription of the *fimA* gene doesn't occur. The main feature of the phase variation system is the inversion event and DNA inversion is provided by two recombinase enzymes. While *FimB* provides a bidirectional inversion event, *FimE* performs unidirectional inversion. Using invertase to replace cells between different phenotypic events is an important synthetic biology tool. *FimBE* inversion can be used just like a key switch to rotate a promoter that provides expression that is transitive between two genes located opposite each other. The multiplexer used to share a tool in electronics and reduce the need for resources is modeled for the inversion-based expression system of synthetic biology. In this study, the *FimBE* genetic switch mechanism is combined with bacterial synthetic motility gene circuits. Motility for bacteria is essential for survival, growth, virulence, biofilm formation, and inter-species interactions. Therefore, control of motility is important both in controlling these functions and in microbiorobot design studies. In this study, *MotA* and *MotB* genes required for motility during rotation of flagella in *Escherichia coli* MG1655 were used to obtain a synthetic motility gene circuit. The natural *FimBE* inversion system was used to obtain a synthetic *FimBE* genetic switch with arabinose-inducible invertase expression. Both synthetic gene circuits and *E. coli* MG1655 Δ *MotAB* Δ *FimBE* bacterial natural system is integrated into each other. Accordingly, the expression of *MotAB* genes controlled by a constitutive promoter (P_{trc}) is controlled by the inversion of the promoter with *FimB*/*FimE* invertase enzymes. Invertase enzymes are controlled by arabinose inducible promoter (P_{BAD}). Thus, the expression of these motility genes is turned off due to the inversion of the DNA fragment containing the P_{trc} promoter that controls the *MotAB* genes by the *FimB*/*FimE* invertase enzyme expressed by the P_{BAD} promoter in the presence of arabinose. Induction at different arabinose concentrations (0.04 mM, 1.33 mM, 5 mM, 10 mM, 26.6 mM) closed the genetic switch module and eliminated the motility sensor. Decreased arabinose concentration didn't reveal a marked delay in closing the genetic switch module or a significant decrease in closing the motility sensor. However, compared to the *FimB* invertase-based synthetic gene circuit, the *FimE* invertase-based genetic switch module showed a more dynamic structure and the motility sensor showed a tighter lock. In this study, a genetic switch module has been created that can be used modularly for different synthetic gene circuits. At the same time, a platform has been formed where, the module, that is obtained by developing the motility phenotype as a sensor signal, can be used as a motility sensor for different stimulants.

Keywords: Synthetic biology, motility, gene circuit, *FimBE*, inversion, genetic switch.

DEVELOPMENT of RECOMBINANT *Escherichia coli* W STRAINS for GLUCONIC ACID PRODUCTION by USING SYNTHETIC BIOLOGY and METABOLIC ENGINEERING APPROACHES

Venhar CELIK

Assistant Professor, Department of Bioengineering, Faculty of Engineering, Firat University, 23119 Elazig, Turkey,
<https://orcid.org/0000-0002-2567-8673>

Muhammet Ali UYGUT

PhD Student, Department of Bioengineering, Faculty of Engineering, Firat University, 23119 Elazig, Turkey,
<https://orcid.org/0000-0002-8794-341X>

Muhammet Şaban TANYILDIZI

Professor, Department of Bioengineering, Faculty of Engineering, Firat University, 23119 Elazig, Turkey,
<https://orcid.org/0000-0001-6456-1593>

ABSTRACT

Gluconic acid (GA) that is the third most widely produced commercial organic acid. Pyrroloquinoline quinone (PQQ) synthesis to activate apoglucose dehydrogenase enzyme for GA production in *E. coli* cells requires all *pqq* operon containing six genes, *pqqABCDEF*. In the all organisms that have cloned *Vitreoscilla* hemoglobin (VHb) gene (*vgb*), it was observed that there is a significant increase in the synthesis of the many metabolites and recombinant proteins that are regulated by oxygen. The use of oxygen for glucose oxidation along with aerobic respiration by the cells during GA fermentation makes a crucial parameter the concentration of dissolved oxygen for the high efficiency. The main aim of this study is obtaining GA producer *E. coli* strains that can use dissolved oxygen effectively by VHb and thus increasing the efficiency. *E. coli* W (NRRL B-766) and NEB 10-beta strains were used in the study. For the *vgb* gene, the pUC8:15 plasmid as a gene source and for the *pqq* operon (*pqqABCDEF*) (GenBank: X58778.1) the pBCP165 plasmid that containing 6.9 kilobase length *pqq* operon was used. For construction of the pVCO-*vgb* plasmid, two DNA fragments from different plasmids were combined. The backbone of the plasmid was obtained from the ppVC00154 plasmid and *vgb* gene is from the pUC8:15 plasmid. To construct the pVCO-*pqqABCDEF* plasmid, the backbone of the plasmid was obtained from pAC-EHER-EBliDiYZ and *pqqABCDEF* operon is from the pBCP165 plasmid. Finally, to construct the pVCO-*pqqvvgb* plasmid, the backbone of the plasmid was obtained from pAC-EHER-EBliDiYZ and DNA sources were obtained from the pVCO-*vgb* and the pVCO-*pqqABCDEF* plasmids. As a result, in the first step, a plasmid carrying the *pqqABCDEF* operon was constructed and transferred to the *E. coli* W strain. In the second stage, a plasmid carrying the *vgb* gene was constructed and transferred to *E. coli* W strain. In the last step, the pVCO-*pqqvvgb* plasmid, which carries both the *pqq* operon and the *vgb* gene, was transferred to the *E. coli* W strain. According to production studies, the *E. coli* W strains containing pVCO-*pqqABCDEF* and pVCO-*pqqvvgb* plasmids have gained the ability to produce GA in high yields.

Keywords: Gluconic acid, pyrroloquinoline quinone, *pqq*, *Vitreoscilla* hemoglobin, *vgb*, synthetic biology, metabolic engineering.

NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASINDA SU-BATAQLIQ BİTKİLİYİNİN NADİR, İTMƏK TƏHLÜKƏSİNƏ MƏRUZ QALAN NÖVLƏRİNİN MÜHAFİZƏSİ

PROTECTION OF WATER-WETLAND PLANTS IN NAKHCHIVAN AUTONOMOUS REPUBLIC

ЗАЩИТА РЕДКИХ, ИСЧЕЗАЮЩИХ ВИДОВ ВОДНО-БОЛОТНОЙ РАСТИТЕЛЬНОСТИ НАХЧЫВАНСКОЙ
АВТОНОМНОЙ РЕСПУБЛИКИ

Aynur İbrahimova Məsim qızı

Biologiya üzrə fəlsəfə doktoru, Naxçıvan Dövlət Universiteti

XÜLASƏ

Tədqiqat zamanı müəyyən edilmişdir ki, su-bataqlıq bitkiliyində 5 fəsilə və 10 cinsə daxil olan 23 endemik bitki növləri qoruq və yasaqlıqlarda mühafizə olunurlar. Onlardan 22-si Qafqaz, 1 növü isə - *Alchimilla amicta* Juz. Azərbaycan endemidir. Son tədqiqatlarda ərazi üçün yeni nadir bitkilər aşkar olunmuşdur ki, onların da yeni nəşrlərə daxil edilməsi vacibdir. Bu qrupa *Glaux maritima* L., *Sium sisaroideum* DC., *Myriophyllum spicatum* L. *Myosurus minimus* L. və b. aiddir.

Açar sözlər: Su-Bataqlıq Bitkiliyi, Yeni Növ, Faydalı, Mühafizə

ABSTRACT

The study found that 23 endemic plant species belonging to 5 genera and 10 genera in wetland vegetation are protected in reserves and sanctuaries. 22 of them are Caucasian, and 1 species - *Alchimilla amicta* Juz. Azerbaijan is endemic. Recent research has revealed new rare plants for the area that need to be included in new publications. This group includes *Glaux maritima* L., *Sium sisaroideum* DC., *Myriophyllum spicatum* L. *Myosurus minimus* L. and others.

Key words: Water-Wetland Plants, New Species, Useful, Protection

РЕЗЮМЕ

Исследование показало, что 23 эндемичных вида растений, относящихся к 5 родам и 10 родам в водно-болотной растительности, охраняются в заповедниках и заповедниках. 22 из них кавказских, а 1 вид - *Alchimilla amicta* Juz. Азербайджанский эндем. В результате исследований выявленные новые редкие растения для этой области, рекомендуются для включения их в новые публикации. В эту группу входят *Glaux maritima* L., *Sium sisaroideum* DC., *Myriophyllum spicatum* L. *Myosurus minimus* L. и другие.

Ключевые слова: Водно-Болотная Растительность, Новый Вид, Полезное, Защита

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

SULARIN DEZENFEKSİYONUNDA ELEKTROKOAGÜLASYON PROSESİ

Murat EYVAZ

Dr. Öğr. Üyesi, Gebze Teknik Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Çevre Mühendisliği Bölümü

ÖZET

Bakteri, virüs, alg ve mantar gibi, sulardaki hastalık yapıcı (patojen) mikroorganizmaları yok etmek ve minimize etmek için farklı dezenfektanlar, metotlar ve prosesler kullanılmaktadır. Kimyasal yöntemler içerisinde klorlama, ozonlama, hidrojen peroksit yer alırken, fiziksel yöntemler olarak da UV dezenfeksiyonu, ultrases, mikrodalga ve membran ayırma prosesleri uygulanmaktadır. Ayrıca son zamanlarda, solar dezenfeksiyon, fotokatalitik dezenfeksiyon ve fotofenton dezenfeksiyonu gibi metotlar da tercih edilmeye başlanmıştır. Dezenfeksiyon işleminde prensip olarak, patojenler öncelikle demobilize edilmekte, sonrasında tamamen yok edilmektedir. Geleneksel olarak, mikroorganizmaların elimine edilmesinde büyük ölçüde klor bazlı oksidanlar ve koagülasyon kimyasalları kullanılmaktadır. Geleneksel yöntemlerle, çoğu zaman patojenler giderilebilmesine rağmen, dezenfekte edilen suyun kalitesi yeterli derecede sağlanamamaktadır. Bu durum, çok fazla sayıda fiziksel ve biyolojik çeşitliliğe (gram pozitif/negatif bakteriler, zarflı/zarfsız virüsler vb.) sahip mikroorganizmaların bir arada bulunmasına bağlıdır. Bu nedenle, suda patojen bırakmayacak, dezenfeksiyon yan ürünü oluşturmayacak, renk tat ve koku gibi parametreler açısından da güvenli bir su kaynağı sağlayacak dezenfeksiyon yönteminin/kimyasalının doğru seçilmesi çok önemlidir. Patojenlerin gideriminde uygulanmaya başlanan teknolojilerden bir diğeri de elektrokimyasal yöntemler olup, elektrooksidasyon, elektrokoagülasyon ve elektroflotasyon prosesleri de bu grupta yer almaktadır. Bu yöntemlerden elektrokoagülasyon (EC) son yıllarda, işletme kolaylığı, basit ekipmanı ve otomasyona yakınlığı gibi özellikleri sebebiyle çok çeşitli endüstriyel ve evsel atıksuların arıtımında farklı özelliklerde kirleticilerin gideriminde başarıyla uygulanmıştır. EC prosesinde suya/atık suya metalik çözünebilir (demir, alüminyum gibi) elektrotlar daldırılıp, elektrotlara akım tatbik edilmesiyle birlikte metal hidroksit bileşikler meydana getirilmekte ve bu bileşikler kirleticilerin uzaklaştırılması için koagülan ve/veya adsorban vazifesi görmektedir. Gerektiğinde suda/atıksuda pH ayarlaması dışında başkaca bir kimyasal gerektirmediğinden, EC prosesi ikincil kirliliğe ve yüksek çamur oluşumuna neden olmamaktadır. Bahsedilen avantajları sebebiyle, klasik dezenfeksiyon sistemlerine alternatif olarak gösterilen EC, bakteri ve virüs gibi patojenlerin elimine edilmesinde de kullanılmaya başlanmıştır. Bu çalışmada, patojenlerin gideriminde EC prosesinin kullanıldığı çalışmalar incelenmiştir. Literatürde, EC'nin temel olarak patojen gideriminde, (i) mikrobiyal kirleticileri metal hidroksit flokları üzerinde tutması, (ii) negatif yüklü mikroorganizmaları stabilize etmesi ve (iii) bakteri zarlarını elektrokimyasal olarak oluşturulmuş reaktif oksijen türleriyle veya ortamdaki elektrik alanının doğrudan etkisiyle tahrip etmesi mekanizmalarının etkili olduğu rapor edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Elektrokoagülasyon, dezenfeksiyon, patojen mikroorganizmalar

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

A REVIEW OF VIOLENCE IN PUBLIC HEALTH

Daniel Ahmadi

Islamic Azad University

ABSTRACT

Violence is one of the uncontrolled social phenomena of our time that affects the lives of all human beings and all social professions and ethnic groups. Violence in health care centers is caused by patients, relatives, or anyone else, and poses a serious threat to health care workers. This violence is used with threatening words or behaviors as a form of physical or sexual assault. With the frequent occurrence of violence to healthcare professionals, violence has become more important in healthcare today, and healthcare personnel are at risk of violence. Nurses are health workers. Nurses are exposed to the violence of their colleagues, other members of the health care team, patients and relatives, and suffer a lot of physical and psychological damage. This paper aims to draw attention to the importance of preventing violence for nurses in order to work with high motivation in safe environments and to provide quality medical services in health care institutions.

Keywords: Violence, Narcissism, Correctness, Health Employee

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

INNOVATION EXAMPLES IN NARSANG

Zahid Wolosi

University of Parwan

ABSTRACT

Innovation is a comprehensive concept that includes products, services, ways of doing business, distribution and marketing activities. Innovative practices play an important role in improving the quality of untimely care, reducing the cost of care, increasing evidence-based non-color practices, and scientific knowledge. There are many applications of innovation in non-color literature. In Turkey, limited innovative work in the field of nursing shows that there is a great need to develop innovative programs in this area. Increasing awareness of innovation in nurseries increases innovation practices. The aim of this study is to provide information about innovation and encourage nurses in innovative ways with examples of innovation methods.

Keywords: Innovation, Narsang, Nars, Innovation Application

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

PSYCHOLOGICAL PREJUDICE AND DISCRIMINATION

Murad Aaq

University of Gawarshad Begum

ABSTRACT

This article discusses the issues of prejudice and psychological discrimination. After prejudices, stereotypes and discrimination are defined according to the literature and along with the examples, the capacity of rationality-irrationality of the human mind is discussed. Factors that play a role in the formation of prejudice at the individual level are evaluated according to the literature of psychology, and factors that play a role at the social level are evaluated according to the literature of social psychology.

Keywords: Psychology, Discrimination, Prejudice, Mind

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

DOMESTIC VIOLENCE AND THE ELDERLY

Nafisa Begum
University of Faryab

ABSTRACT

Domestic violence, which is thought to have existed throughout human history, is also a social problem in the century in which we live. Although violence affects everyone in the community, some groups are more vulnerable to violence. One of these groups is the elderly. The elderly population is increasing in terms of their share of the total population around the world due to the moderate increase in life expectancy and reduced fertility. In Turkey, the average life expectancy in 2006 was 71.5. Physical and psychological damage caused by violence has obvious consequences. In addition, social relations undermine women exposed to violence, impair their ability to participate in social and economic life, exercise their rights and participate in decision-making mechanisms, and greatly reduce their participation in social and economic life. Finds. as a result; The social approach is very important to prevent violence and exploitation. Every society must work against violence through government programs, laws and regulations, the media, official and voluntary organizations, educational institutions, and so on.

Keywords: Domestic Violence, Elderly, Violence, Exploitation of the Elderly

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

CONTENT ANALYSIS OF DOMESTIC NEWS RELATED TO THE 9/11 TERRORIST ATTACKS AT THE WORLD TRADE CENTER

Jan Muhammed Iman

University of Badakshan

ABSTRACT

In this article, the analysis of the headline content of the news in the national press about the terrorist attack on the World Trade Center on September 11, 2001 is discussed. The authors of the headlines are divided into four categories: centralist, liberal, leftist and Islamist. The headlines include the 34-day period between September 12, 2001, the day after the terrorist attack, and October 15, 2001, when the United States launched a military operation in Afghanistan. Criteria for analysis based on the use of concepts, the transfer of this attack by the authors of this attack, the possible consequences of this incident and the importance of this incident in terms of Turkey. As a result, content analysis by all authors concluded that 9/11 is a turning point in world history, and that all of humanity has an important role to play in preventing developments from becoming a war of civilizations.

Keywords: September 11, Assassination, Content Analysis, National Press

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

SOCIOLOGICAL EVALUATION IN THE SENSE OF SOCIABILITY

Yaqub Ansari

University of Payam i Nur

ABSTRACT

In this paper, the phenomenon of socialization, which is analyzed sociologically as a process of learning, knowledge, skills, beliefs, attitudes and behaviors appropriate in a society. It is clear that the first theoretical approaches to socialization in the social sciences have begun to be discussed in the field of sociology, and the specific approaches of other disciplines (such as psychology and anthropology) have been more inspired by sociological theories. Therefore, studying the nature of sociology and the function of the phenomenon of socialization is a necessity.

Keywords: Sociability, Socialization Process, Sociological Theory

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

AFGHANISTAN'S FIRST POWER SYSTEM

Rashad Ahmadi

University of Isfahan

ABSTRACT

Kabul is the first city in Afghanistan to benefit from electricity. For the first time in 1272 AH (1894 AD), during the reign of Amir Abdul Rahman Khan, the first electric generator was used inside the royal citadel, which was used only to light forty light bulbs. Later, in 1290 AH, another device called a steam station with a capacity of 20 kW was again used in the Kabul Citadel Garden. The third device, a Mini hydro power station, was launched in Paghman in 1298 AH with a capacity of 15 kW. This blue station was used only to enlighten a number of government gardens and enlighten the area of Zafar Arch in Esteghlal celebrations. Because the energy produced by this station is farther away from the station location, farther away from the station location and used at the same generator voltage, it is probably the first very simple distribution network in our country at that time.

After the expiration of 1290-1293, which coincided with the widespread acquisition and spread of European industries in the east, there was a more tangible move towards electricity development in Afghanistan and the survey of Jabal Al-Saraj power generation device began on one of the deputies of Panjshir Sea. And in 1300 AH, with a car tripod, it started to produce 500kW to the horizontal system. Simultaneously with the construction of the Jabal Al-Saraj power plant in 1300 AH, the 44kV electric power transmission line from the Jabal Al-Saraj water supply system to Kabul city was extended by metal bases with copper brains. The history of Afghanistan's electricity has been unhappy since the beginning. We shake hands.

Keywords: electricity, Afghanistan, industry, system

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

FROM THE PERSPECTIVE OF IMAM KHOMEINI, THE LEGITIMACY, ACCEPTABILITY AND EFFICIENCY OF THE ISLAMIC PEOPLE'S RULE OF DEMOCRACY MODEL

Narjes Hamidi
University of Tehran

ABSTRACT

Imam Khomeini, a political philosopher and theorist of the great Islamic government, presented the model of "religious democracy" based on divine laws and in order to educate revolutionary youth. In other words, they introduced a kind of lifestyle to all free nations. In this systematization, divine legitimacy is intertwined with popular acceptance, which in the naming of the government as "Islamic Republic", we see legitimacy in "Islamic" and acceptance in "Republic".

The progress of Hazrat Ruhollah's thought in theory and in practice and in the Islamic government of Iran is undoubtedly one of the foundations of the youth movements in the wave of Islamic awakening. Given the threats posed by Western democracies lurking in these emerging movements and revolutions, it is hoped that other Islamic countries, God willing, will win after winning the model designed in various forms but maintaining the identity of the system. And acceptability - to benefit and achieve the desired revolutionary people, which is the formation of an Islamic government. Emphasis on legitimacy and divinity, the basis of the rule of Islamic decrees, and reliance on popular acceptance will also guarantee the survival and permanence of the government, because it is more difficult to maintain the revolution than to create it.

Keywords: Legitimacy, Acceptance, Democracy, Imam Khomeini

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

AN INTRODUCTION TO IDENTIFYING INTERNET MARKETING AND ONLINE MEDIA

Mehdi Ghasemi

University of Tehran

ABSTRACT

More than ever, we have broken the boundaries of the real world and penetrated the virtual and online world. It might be better to say that the virtual and online world has infiltrated our lives ... because we turn to the Internet to provide our most basic needs, including food and clothing. That's why Internet marketing is taking on a more serious and exciting form for us Google has created a way for us to find anything, and ultimately mobile operators and Internet service companies have more access to the Internet. And we are in the virtual world.

Keywords: Internet Marketing, Online Media, Email Marketing

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

TÜRKİYE' DE MESLEK YÜKSEKOKULU MEZUNLARINDAN HARİTA SEKTÖRÜNÜN BEKLENTİLERİNİN BELİRLENMESİ

DETERMINATION OF THE EXPECTATIONS OF MAP SECTOR FROM VOCATIONAL SCHOOLS GRADUATES

Dr. Öğr. Üyesi Fuat BAŞÇİFTÇİ

*Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Teknik Bilimler MYO Harita ve Kadastro Programı, Karaman, Türkiy,
ORCID ID: 0000-0002-5791-0676*

Öğr. Gör. Sevgi BÖGE

*Selçuk Üniversitesi Kadınhanı Faik İçil MYO Harita ve Kadastro Programı, Konya, Türkiye,
ORCID ID: 0000-0001-6159-9721*

ÖZET

Günümüzde, çalışma alanlarındaki teknolojik gelişmelere bağlı olarak mesleki gereklilik olarak nitelikli elemanlara olan ihtiyaç da artmaktadır. Bu ihtiyacı karşılamak üzere harita ve kadastro eğitimi veren farklı düzeylerde programlar mevcuttur. Mesleki teknik eğitimin en önemli aşamalarından birisi teknikerlik eğitimidir. İş sahasının gereksinim duyduğu tekniker unvanına sahip nitelikli ara eleman üniversitelere bağlı meslek yüksekokulları (MYO) tarafından yetiştirilmektedir. Büyüyen Türkiye ekonomisinin uluslararası pazarlarda rekabet gücünün yükseltilmesi ancak gelişmiş meslek yüksekokulları ve bunların yetiştirdiği nitelikli teknikerlerle olanaklı olabilecektir. Ara eleman olarak çalışan harita ve kadastro teknikerlerinin eğitimi, sektörün ihtiyaç duyduğu projelerin uygulanabilmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın amacı, kamu ve özel sektörde faaliyet gösteren kuruluşların meslek yüksekokulu harita ve kadastro programından mezun öğrencilerin mesleki yeterlilik düzeyleri hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmak ve öğrencilere verilen eğitimden beklentilerini belirlemektir. Bu kapsamda ülkemizde bulunan özel sektördeki ve kamudaki harita mühendisleri ile anket çalışması yapılarak meslek yüksekokullarından beklentilerinin ne olduğu belirlenmiştir. Özel sektör ve kamudaki harita mühendislerine 16 sorudan oluşan 5' li likert ölçeğine göre hazırlanmış anket ile personel tercihleri ve bu personelleri hangi çalışmalarda kullandıkları yönünde 5 sorudan oluşan anket hazırlanmış ve istatistiksel analizleri yapılmıştır. Ankete 254 kişi katılmıştır. Çalışmada meslek yüksekokulu harita ve kadastro programı eğitimi ile ilgili bilgiler verilmiş ve yapılan araştırmanın amacı, yöntemi ve hipotezleri ortaya konularak sonuca ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre mezun öğrencilerin eğitim döneminde aldıkları mesleki derslerin sektörün beklentilerini yeteri kadar karşılamadığı ortaya çıkmıştır. Bulgular doğrultusunda sonuçlar tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Harita ve Kadastro, Meslek Yüksekokulu, Eğitim-Öğretim, Sektör, Teknikerlik

ABSTRACT

Today, depending on the technological developments at work, the need for qualified personnel is increasing as a professional requirement. To meet this demand there are programs at different levels that provide map and cadastre training. One of the most important stages of vocational technical education is technician education. Qualified intermediate personnel with the title of technician required by the work field are trained by vocational schools of higher education (Vocational Schools). Growing raising the competitiveness of Turkey's economy in international markets would be possible with advanced vocational schools and the qualified technicians graduated from those schools. Training of map and cadastre technicians working as intermediate staff is of great importance in terms of implementing the projects needed by the sector.

The aim of this study is to reveal the opinions of the institutions operating in the public and private sectors about the vocational qualification levels of the students graduated from the vocational school, map and cadastre program and to determine their expectations from the education given to the students. In this context, questionnaire was carried out with the survey engineers in the private sector and the public in our country, and their expectations from vocational schools were determined. A questionnaire consisting of 5 questions with a 5-point Likert scale was prepared for the survey engineers in the private and public sectors, and a questionnaire consisting of 5 questions about the personnel preferences and in which studies they used these staff were prepared and statistical analyzes were made. 254 people participated in the survey. In the study, information about vocational school map and cadastre program training has been given and the purpose, method and hypotheses of the research has been revealed and the result has been reached. According to the results of the research, it has been revealed that the vocational courses taken by the graduates during the education period do not meet the expectations of the sector sufficiently. Based on the findings, the results are discussed and suggestions are made.

Keywords: Map and Cadastre, Vocational School, Education-Teaching, Sector, Technician

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

MATEMATİK ÖĞRETMENLERİNİN 2018 LİSELERE GEÇİŞ SINAVI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Sevda KAYA

Matematik Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı

Doç. Dr. Hasan BAKIRCI

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Doç. Dr. Hüseyin ARTUN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Doç. Dr. Murat CANSAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

ÖZET

Eğitim, bireylerin yaşamında önemli bir yere sahiptir. Hem birey hem de toplum açısından bakıldığında eğitim hayatın her alanında yer almaktadır. Bundan dolayı eğitim sistemi çağa ayak uydurabilmek için sürekli olarak güncellenmektedir. Eğitim sisteminde meydana gelen bu güncellemeler, merkezi sınavlarda sorulan soruların türlerinin değişmesine neden olmaktadır. Eğitim sisteminde meydana gelen değişim öğrencileri, velileri ve en önemlisi sistemin her aşamasında olan öğretmenleri etkilemektedir. Çünkü öğrencilerin sınav sürecindeki motivasyonunu, değişimini ve kaygı düzeyini en iyi takip eden kişiler öğretmenlerdir. Değişen sınav sistemini, bunun etkilerini ve süreç içerisindeki zor şartları en iyi gözlemleyenlerden birisi de öğretmenler olduğu için bu sınav sistemiyle ilgili öğretmen görüşlerinin önemli olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin bu sınavda başarılı olmalarında öğretmenlerin önemli rol oynamaları, Liselere Geçiş Sınavı (LGS)'nda sorulan soruların soru tiplerinin değişmesi ve bu konuda daha önce matematik öğretmenleri ile ilgili çalışmanın sınırlı olması bu çalışmayı önemli kılmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, LGS hakkında matematik öğretmenlerinin görüşlerini incelemektir. Çalışmanın katılımcılarını, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Van ilinde altı farklı ortaokulda görev yapan 11 matematik öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma, nitel araştırma yaklaşımlarından özel durum yöntemine göre tasarlanmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılmıştır. Mülakat formunda, dört adet açık uçlu soru yer almıştır. Elde edilen sonuçlara göre, matematik öğretmenleri LGS'nin zor bir sınav olduğunu, bunun nedenleri olarak öğrencilerin daha önce karşılaşmadığı türden sorularla karşılaşmış olmaları, soruların uzun ve üst düzey olması ve öğrencilerin bu sınava hazır olmamaları ile açıklamışlardır. Öğretmenler, sürenin yetersiz olmasının öğrenciler üzerinde olumsuz bir etki bıraktığını ve sürenin arttırılarak bu sorunun çözülebileceğini söylemişlerdir. Ayrıca ders kitaplarının sınava yönelik hazırlanmadığını ve ders kitaplarının bu anlamda yeniden düzenlenmesi ile yanında bir çalışma kitabının verilerek öğrencilerin ek kaynak sorununa çözüm olabileceği görüşme yapılan matematik öğretmenleri tarafından belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Liselere geçiş sınavı, matematik öğretmeni, öğretmen görüşü.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

SANAL GERÇEKLIK DESTEKLİ FEN ÖĞRETİMİ ETKİNLİKLERİ

Arş. Gör. Alper DURUKAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü

Doç. Dr. Hüseyin ARTUN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü

Prof. Dr. Atilla TEMUR

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü

ÖZET

Fen eğitimi, konu alanları itibariyle oldukça geniş bir içeriğin öğretimini barındırmaktadır. Güneş sistemi ve ötesinden okyanusların dibine, moleküler yapılar ve tek hücreliler gibi mikro boyuttaki fenomenlerden karmaşık canlı/cansız oluşumlara kadar geniş bir kapsamı ele alan fen bilimleri derslerinde sahici öğrenme durumlarının oluşturulması önem arz etmektedir. Sözü edilen öğrenme durumlarının önündeki en temel engellerden biri böyle zengin bir içeriğin öğretiminin çoğunlukla sınıfların dört duvarları içerisine hapsedilmiş olmasıdır. Bu noktada, öğretim teknolojilerinin akılcı kullanımı vasıtasıyla ele alınan konu ve kavramların gerektirdiği günlük hayat bağlarının oluşturulması kolaylaşmaktadır. Özellikle de yenilikçi öğretim teknolojilerinden sanal gerçeklik, fen öğretiminde zaman, mekân ve imkân sınırlıklarının giderilmesinde potansiyel vadetmektedir. Sanal gerçeklik vasıtasıyla, gezegenleri, okyanus ekosistemlerini, yanardağları, çeşitli canlılar ve onları oluşturan yapıları ve mikro düzeydeki kimyasal oluşumları sınıflara getirmek mümkün olmaktadır. Ancak bilindik öğretim teknolojilerin kullanımında olduğu gibi, sanal gerçeklikle zenginleştirilmiş fen bilimleri derslerinin de planlanması, bu derslerde gerçekleştirilecek aktivitelerin geliştirilmesi ve ders sürecinde bu tasarımların uygulanması aşamalarında dikkat edilmesi gereken hususlar bulunmaktadır. Bu çalışmada da ilk olarak fen öğretiminde kullanılabilir düşük maliyetli ve ulaşılabilir mobil sanal gerçeklik ara yüzlerinden biri olan Google Cardboard platformu ve içerisinde derslerde kullanılabilir çok sayıda hazır sanal alan turu materyali barındıran Google Expeditions uygulaması tanıtılmaktadır. Sonrasında, araştırmacıların sanal gerçeklikle zenginleştirilmiş fen eğitimine yönelik geçmiş deneyimlerinden edindikleri kazanımlar ve güncel alan yazın uyarınca gelişen iç görüşleri paylaşılmaktadır.

Sonuç olarak, sanal gerçeklikle zenginleştirilmiş fen öğretiminde sağlanması önerilen unsurlar;

- Öğretim yaklaşımı & Öğrenim teorisi temeli,
- Kullanılacak materyallere yönelik ön Öğretim/Öğrenim aşinalığı,
- Uygulayıcı & Öğrenen & Altyapı yeterliği ve,
- Ele alınan kavramlar ile gerçekleştirilecek uygulamanın bütünlüğünün temini olarak sıralanmıştır.

Hali hazırda, sanal gerçeklik destekli fen öğretimine yönelik somut etkinlik örneklerinin azlığı ve tasarım temelli araştırma yaklaşımının alan yazında henüz yeterince benimsenmemiş olması sınırlılıklarının altı çizilmiş, bunlara yönelik makul öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Fen eğitimi, Sanal gerçeklik, Öğretim teknolojileri, Etkinlik geliştirme

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

EĞİTİM BİLİMLERİ ALANINDA YER ALAN DOKTORA PROGRAMLARINDA ARAŞTIRMA EĞİTİMİNİN YERİ

Arş. Gör. Dilara ÇAYCI

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Özge MAVİŞ SEVİM

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

ÖZET

Doktora eğitimi, geleceğin araştırmacı ve akademisyenleri olan doktora öğrencilerinin araştırma üretkenliklerinin artırılabilmesi en önemli basamaklardan biridir. Araştırma üretkenliğinin artırılmasında öğrencinin yazma becerilerinin geliştirilmesi, işbirlikli çalışmayı öğrenebilmesi ve akademik ağ oluşturabilmesi, çalışma stratejileri ve finansal kaynaklara ulaşım hakkında bilgilere sahip olabilmesi önemli bir yer tutmaktadır. Ancak bütün bu değişkenler var olsa dahi öğrenci nasıl araştırma yapacağını bilmiyorsa araştırma yapma konusunda başarılı olamayacak ve üretken bir araştırmacı haline gelemeyecektir. Bu nedenle doktora seviyesinde araştırma eğitimi çok önemli bir yer tutmaktadır. Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de önde gelen üniversitelerde eğitim bilimleri anabilim dalında yer alan doktora programlarında araştırma eğitimine ne oranda yer verildiğinin tespit edilmesi olarak belirlenmiştir. Araştırmada ODTÜ Enformatik Enstitüsü bünyesinde yer alan University Ranking by Academic Performance (URAP) verilerine göre 2018-2019 yılında en üst sıralarda yer alan ve eğitim bilimleri alanının çeşitli bilim dallarında doktora eğitimi bulunan ilk 10 üniversite incelenmiştir. Bu üniversitelerden verilen derslere bilim dallarının güncel web sayfalarından erişilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizinin kullanıldığı araştırmada verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonuçları farklı araştırma eğitiminin farklı üniversite ve bilim dallarına göre büyük oranda farklılaşmakta olduğunu göstermektedir. Örneğin Ankara Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalında araştırma eğitimi dersi yüzdesi 40 iken Hacettepe Üniversitesinde bu oran %28’e düşmektedir. Genel anlamda en düşük seviyede araştırma eğitimi dersleri verilen bilim dalının Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim dalı olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkılarak farklı üniversitelerden yer alan doktora eğitim programlarında araştırma eğitimi ders oranlarının benzer şekilde yapılandırılması, öğrencilerin araştırma becerileri ve üretkenliklerinin benzer şekillerde gelişmesi açısından önerilebilir.

Anahtar kelimeler: Eğitim Bilimleri, Doktora Programları, Araştırma Eğitimi, Araştırma Üretkenliği

İBTİDAİ SİİNİFLƏRDƏ FƏNLƏRƏRASI İNTEQRASIYA
(IV sinif Azərbaycan dili və Həyat bilgisi dərsləkləri əsasında)
Interdisciplinary integration in primary school

Gülşən MEHDİZADƏ
ADPU-nun kiçik elmi işçisi

ÖZET

Pedaqoji prosesin öyrədici, tərbiəverici və inkişafetdirici formada təşkili təlimin nəticələrinin məzmun və struktur baxımından reallaşdırılmasına zəmin yaradır. Müasir təhsil yanaşması şagirdləri idrak fəaliyyətinə cəlb etməklə əsl şəxsiyyət yetişdirməyi başlıca hədəf hesab edir. Bu baxımdan müasir təhsili şəxsiyyətyönümlü və nəticəyönümlü proses adlandırılır.

Müasir təlimin ən səciyyəvi xüsusiyyətlərindən biri də öyrənməyi öyrətmək prinsipidir. Qarşıya qoyulmuş didaktik materialı tədqiqində şagird yeni biliklərin axtarışında şəxsiyyət kimi formalaşır: özünüdərk, özgüvən xüsusiyyətləri qazanmış olur.

İbtidai sinif dərsləklərinin əlaqəli və düşündürücü olması şagirdlərin qoyulmuş problemin həlli yollunu axtarmasında, mahiyyətini dərk etməsində, əldə etmiş nəticələrə tənqidi yanaşmasında və optimal variantı seçməsində təqdim edilmiş materialların rolu əvəzediməzdir. Dərsləklər arsındakı mövzuların məntiqi inteqrasiyası bizə bunu deməyə imkan verir ki, qarşıya qoyulmuş mənəvi amillər mərhələlərlə, sinifdən sinifə keçdikcə məzmun xəttinin alt-standartlarında sadəcə mürəkkəbə öz əksini tapmaqla (verilmiş tapşırıqlarda, sözlərdə: qayğıkeş, qürurlu, səxavətli, xeyriyyəçi) zəncirvari şəkildə həyata keçirilir.

İbtidai siniflərin Azərbaycan dili dərslərindəki verilmiş materialların dərinə dərk olunmasında digər fənnlərin rolu danılmazdır. Həyat bilgisi dərslərindəki mövzular fənnlərarası inteqrasiya qismində şagirdlərin nəzəri biliklərini praktik bacarığa çevirir. Eyni məzmun xətti üzrə alt-standartların inteqrasiyası qarşıya qoyulmuş məqsədin digər bir amal vasitəsi ilə tamamlanmasına səbəb olur. Tədris ili ərzində alt-standartlara əlaqəli şəkildə dəfələrlə müraciət edilməsi nəticəsində biliklərin möhkəmlənməsinə səbəb olur. Fəndaxili və fənlərarası inteqrasiyanın gözlənilməsi nəticəsidir ki, şagirdlər oxuduqları mətni dərk edir və mətn üzərindəki təhlil bacarıqlarına yiyələnmiş olurlar.

Açar sözlər: Müasir Təlim, Inteqrasiya, Fənlərarası Inteqrasiya, Pedaqoji Proses, Dərslək.

ABSTRACT

The organization of the pedagogical process in a teaching, educational and developmental form creates a basis for the implementation of learning outcomes in terms of content and structure. The modern educational approach considers the goal of cultivating a true personality by involving students in cognitive activities. From this point of view, modern education is called personality-oriented and result-oriented process. One of the most characteristic features of modern teaching is the principle of teaching learning. In the study of the proposed didactic material, the student is formed as a person in search of new knowledge: gains self-awareness, self-confidence. Primary school textbooks are relevant and thought-provoking students in finding a solution to the problem, in understanding the essence, in a critical approach to the results obtained and in choosing the optimal option the role of the submitted materials is irreplaceable. Logical integration of topics between textbooks allows us to say that the moral factors put forward in stages, by reflecting from simple to complex in the sub-standards of the content line as you move from class to class (in assignments, words: caring, proud, generous, charitable) carried out in a chain. In the Azerbaijani language classes of primary school the role of other subjects in the deep understanding of the given materials is undeniable. Topics in the textbook of life knowledge theoretical knowledge of students as interdisciplinary

integration turns into a practical skill. Integration of sub-standards on the same content line causes the goal to be completed by another action. During the academic year repeated references to sub-standards as a result leads to the strengthening of knowledge. As a result of the expectation of interdisciplinary and interdisciplinary integration, students understand the text they are reading and they acquire analytical skills on the text.

Keywords: Modern Training, Integration, Interdisciplinary Integration, Pedagogical Process, Textbook.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

TURİZM EĞİTİMİ VEREN AKADEMİSYENLERİN ELEKTRONİK ÖĞRENME SİSTEMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF ACADEMICAN'S VIEWS ON THE ELECTRONIC LEARNING SYSTEM IN TOURISM

Dr. Metin SÜRME

Gaziantep Üniversitesi, Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksek Okulu

ÖZET

Koronavirüs tehdidi nedeniyle üniversitelerde eğitimlerin aksamaması ve akademik takvimin sekteye uğramaması için uzaktan eğitime geçilmesi kararı alınmış ve alt yapısı bulunan üniversiteler 23 Mart 2020 tarihinden itibaren dijital imkânlar ile eğitime devam etmektedirler. Derslerin birçoğunda uygulama gerektiren turizm eğitimi de uzaktan eğitim sistemiyle verilmektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilen bu çalışmada turizm eğitimi veren akademisyenlerin elektronik öğrenme sistemine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek için yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış ve dijital ortamlarda akademisyenlerden formu doldurmaları talep edilmiştir. Turizm eğitimi veren akademisyenlerin elektronik öğrenme sistemine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla Türkiye'nin farklı üniversitelerinde görev yapan toplam 11 akademisyenle görülmüştür. Araştırma sonucunda e-öğrenme sistemlerinin zaman tasarrufu sağladığı, düşük maliyetli olduğu, salgın hastalık dönemi için uygun bir sistem olduğu ve kaydedilen dersleri daha sonra tekrar izlenmesine olanak tanıdığı ortaya konmuştur. Diğer taraftan e-öğrenme sistemlerinin uygulama derslerine elverişli olmadığını, geleneksel yöntemin sıcaklık ve samimiyetinin olmadığını, materyal eksikliği olan öğrenciler için adaletsiz bir sistem olduğu, öğrencilerin sistemi önemsemediğini öğrencilerin arkadaşlarından ve sosyal çevrelerinden uzaklaşmasına sebep olduğu ortaya konmuştur.

Anahtar kelimeler: Elektronik öğrenme, akademisyen görüşleri, turizm eğitimi, nitel araştırma

ABSTRACT

Due to the threat of coronavirus, it has been decided not to disrupt the education of the universities and to prevent the academic calendar from being disrupted, and universities with infrastructure have been continuing their education with digital opportunities since 23 March 2020. In most of the lessons, tourism education, which requires practice, is given through the distance education system. In this study, it was aimed to evaluate the opinions of academicians providing tourism education towards electronic learning system. To achieve this goal, a semi-structured interview form was prepared and academics were asked to fill the form in digital media. Tourism education academics that the assessment of attitudes towards e-learning system to working in different universities in Turkey has seen a total of 11 academics. As a result of the research, it has been revealed that e-learning systems save time, are low cost, suitable for the epidemic period and allow the lessons to be watched again later. On the other hand, it has been demonstrated that e-learning systems are not suitable for practical lessons, the traditional method does not have warmth and sincerity, it is an unfair system for students with material deficiencies, and that students do not care about the system, and that it leads students away from their friends and social circles.

Keywords: Electronic learning, academician views, tourism education, qualitative research

İTERAKTİV TƏLİM METODLARI İLƏ OXU MATERIALLARI ÜZƏRİNDƏ MÜŞAHİDƏNİN TƏŞKİLİ

ОРГАНИЗАЦИЯ НАБЛЮДЕНИЯ ЗА ЧТЕНИЕМ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ АКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ

ORGANIZATION OF OBSERVATION ON READING WITH ACTIVE LEARNING METHODS

Aysel Balasultan qızı Şeydayeva

Doktorant, Təbiiyə işləri üzrə direktor müavini ADPU-nun Quba Filialı

XÜLƏSA

Oxu materialı üzrə iş dilin ictimai funksiyasının göstəricisi sayıldığından, ünsiyyətə xidmət etdiyindən, hazırda çox düzgün olaraq ön plana çəkilmişdir. Çünki bu proses nitqdən dilə, dildən nitqə keçid etmə prosesidir. Dil qaydaları həmin oxu materialı üzrə müşahidələrdən çıxarılan nəticələr olmalıdır. Ümumilikdə dil yarandığı zamandan etibarən cəmiyyətin bütün üzvləri üçün eyni dərəcədə ünsiyyət vasitəsi olur. { 5. Səh 3 }

Ənənəvi təhsil metodologiyası əvvəllər, bir növ, tamam fərqli istiqamətlərdən dərk olunmuşdur. Guya normadan, qaydadan əldə edilən biliklər, praktik nümunələr əsasında nitqə daxil edilirsə, bununla da şəbəkə qapanmış hesab edilə bilər. Düzdür, həmin təlimdə ifadə və inşa dərsləri də var idi. Ancaq həmin dərslər linqvistik biliklərin kölgəsində qalırdı. Şagirdin Azərbaycan dilini bilməsi onun ifadəsi və inşası ilə, imlası ilə deyil, qayda-qanunları dərslərdən necə əzbərləməsi ilə ölçülürdü.

Açar sözlər: Fəal Təlim, İnteraktiv, Forma, Üsullar, Təhsil Siyasəti, Təhsil Vasitələri

РЕЗЮМЕ

Реформа образования, проводимая в стране, направлена на создание новой национальной системы образования. Международный опыт показывает, что применение инновативных методов обучения, может быть важным средством для повышения качества занятий.

Инновативные методы меняя среду обучения в школе, способствуют повышению уверенности в себя учащихся, способствуют формированию у учащихся навыков самостоятельного приобретения и усвоения знаний, применения их в жизни для достижения своих целей.

Ключевые слова: Активное Обучение, Традиционный, Форма, Методы, Политика Образования, Методы Образования,

SUMMARY

Education reform in the country directs to creation of new national system in education. International experience shows that the use of innovative teaching methods can be an important tool for improving the quality of classes.

Innovative methods of changing the learning environment in the school, help to increase the self-confidence of students, contribute to the formation of students' skills of self-acquisition and assimilation of knowledge, their application in life to achieve their goals.

Key words: Active Education, Interactive, Forms, Methods, Educational Politics, Methods Of Education

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

ÖĞRETMENLERİN SOSYAL BAĞLILIK VE ÖRGÜTSEL SINIZM ALGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

THE RELATIONSHIP BETWEEN TEACHERS' SOCIAL CONNECTEDNESS AND PERCEPTIONS OF ORGANIZATIONAL CYNICISM

Müslim ALANOĞLU

Dr.; Eğitim yönetimi, Türkiye Cumhuriyeti Podgoritsa Büyükelçiliği

ÖZET

Sosyal bağlılık bir insanın çevresiyle kurduğu ilişkiler ve kendini bu çevreye ait hissetme düzeyi olarak tanımlanabilir. Örgütsel sinizm ise kişinin görev yaptığı örgüte yönelik geliştirdiği olumsuz duyguların toplamıdır. Kişinin geliştirdiği duyguların bireysel ve örgütsel bazı faktörlerden etkilenmesi beklenmekte olup bu bireysel faktörlerden birinin de sosyal bağlılık olabileceği değerlendirilmiştir. Örgütsel sinizmin örgüt içerisinde olumsuz duyguları ortaya çıkarmakla birlikte, etkililiği ve başarı düzeyini düşürücü etkisi de olduğu düşünüldüğünde sinizme neden olan faktörlerin araştırılmasının önemli olduğu düşünülmüştür. Bundan dolayı bu araştırmada öğretmenlerin sosyal bağlılık düzeyleri ile örgütsel sinizm algıları arasındaki ilişkilerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek için ilişkisel tarama modelinden yararlanılmıştır. Araştırmanın evrenini Mersin ili merkez Akdeniz ilçesinde bulunan okullarda 2019-2020 eğitim-öğretim yılında görev yapan 3859 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklemine ise basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile ulaşılan 259 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak sosyal bağlılık ölçeği, örgütsel sinizm ölçeği ve demografik bilgilerin yer aldığı bir form kullanılmıştır. Verilerinin betimsel analiz sonuçları öğretmenlerin sosyal bağlılık düzeylerinin katılıyorum düzeyinde, örgütsel sinizm algılarının ise kararsızım düzeyine olduğunu göstermiştir. Bağımsız gruplar t-testi sonuçları; öğretmenlerin cinsiyetinin sosyal bağlılık düzeylerinde anlamlı bir farklılaşmaya neden olmadığını, eğitim durumlarının ise sosyal bağlılık düzeylerinde anlamlı farklılaşmaya neden olduğunu göstermiştir. Öte yandan öğretmenlerin örgütsel sinizm algı düzeyleri eğitim durumlarına göre değişmezken, kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksek örgütsel sinizm algısına sahip olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin sosyal bağlılık ile örgütsel sinizm algı düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan korelasyon analizi sonucunda öğretmenlerin sosyal bağlılık ile örgütsel sinizm algı düzeyleri arasında orta düzeyde negatif bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak öğretmenlerin sosyal bağlılık düzeylerini yükseltmek ve örgütsel sinizm algılarını düşürmeye yönelik araştırma sonuçlarına ilişkin bazı öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, sosyal bağlılık, örgütsel sinizm.

ABSTRACT

Social connectedness can be defined as the relationships that a person establishes with his environment and the level of feeling himself belonging to this environment. Organizational cynicism is the sum of the negative emotions that a person develops towards the organization he/she is working for. The emotions developed by the person are expected to be affected by some individual and organizational factors, and it has been evaluated that one of these individual factors may be social connectedness. Considering that organizational cynicism has negative feelings in the organization, but also has an effect on decreasing its effectiveness and success level, it is thought that it is important to investigate the factors causing cynicism. Therefore, in this study, it was aimed to determine the relationships between teachers' social connectedness levels and their perceptions of organizational cynicism. A relational survey model was used to achieve this goal. The universe of the research is 3859 teachers working in the schools located in the Mediterranean district of Mersin province in the 2019-2020 academic year. The sample is made up of 259 teachers, who are reached by a simple random sampling method. In the research, a form including social connectedness scale, organizational cynicism scale, and demographic information were used as data collection tools. The results of the descriptive

analysis of the data showed that the social connectedness of teachers is at the level of agree and organizational cynicism is at the level of indecision. Independent group t-test results; showed that the gender of teachers does not cause a significant differentiation in their social connectedness, and their educational status causes a significant difference in their social connectedness levels. On the other hand, while teachers' perception of organizational cynicism did not change according to their educational status, female teachers were found to have a statistically meaningful higher perception of organizational cynicism than male teachers. As a result of the correlation analysis conducted to determine the relationship between teachers' social connectedness and perception of organizational cynicism levels, it was concluded that there is a moderate negative relationship between teachers' social connectedness and perception of organizational cynicism levels. Finally, some suggestions have been developed regarding the research results to increase teachers' of social connectedness and to decrease their perception of organizational cynicism level.

Keywords: Teacher, social connectedness, organizational cynicism.

TƏLƏBƏYÖNÜMLÜ TƏLİM VƏ TƏDRİS

Əliyeva Leyla Xudadat qızı

Pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti

XÜLASƏ

Cəmiyyətdə sosial iqtisadi inkişaf ali təhsil müəssisələrinin sosial həmrəyliyinin, iqtisadi yüksəlişinin və beynəlxalq rəqabətə davamlılığının artırılması zərurətini yaradır. Qloballaşma şəraitində daima inkişafda olan və biliklərə əsaslanan cəmiyyət qurmaq istəyəni nəzərə alaraq ali təhsilin sosial-iqtisadi və mədəni inkişafı əhəmiyyətli bir komponentə çevrilir. Nəzərə alsaq ki, bacarıq və qabiliyyətlərə dair tələblər artdığı bir zamanda ali təhsil müəssisələri həmin tələblərə innovativ metodlardan istifadə etməklə cavab verə bilər.

Ali təhsilin əlçatanlığı universitetlərin müxtəlif fərdi təcrübələrdən yararlanmaq imkanı yaradır. Bu səbəbdən universitetlər müxtəlifliyə və dəyişən gözləntilərə cavab verə bilməsi üçün öz fəaliyyətlərində əsaslı dəyişikliklər etməlidir. Bu dəyişikliklərə təlim və tədris prosesində tələbəyə fərdi yanaşmanın artırılması, yeni şəraitə çevik uyğunlaşa bilən tədris metodlarından istifadə və rəsmi tədris planlarından kənar əldə edilmiş qabiliyyətlərin tanınması aid edilir.

Məlum olduğu kimi, universitetlər həyata keçirdikləri missiyalara, tədris və əməkdaşlıq imkanlarına, o cümlədən beynəlmilləşmənin inkişafına, onların malik olduqları rəqəmsal tədris vasitələrinə və tətbiq etdikləri tədris formalına görə fərqlənirlər. Bu səbəbdən də universitetlər bu dəyişikliklərə cavab verməsində, eləcə də tələbələrin əldə etdiyi kvalifikasiyaların təmin edilməsi ali təhsil müəssisələrinin əsas missiyasına çevrilir.

Ali təhsil müəssisələri həyata keçirdiyi müxtəlif məqsədlər vardır. Həmin məqsədlərə tələbələrin cəmiyyətdə fəal vətəndaş olmağa və gələcəkdə karyera qurmağa hazırlanması, şəxsiyyət kimi inkişaf etmələrinə töhfə verməsi, müasir və geniş biliklər bazasının yaradılması, tədqiqat və innovasiyaların stimullaşdırılması da daxildir. Bunun üçün ali məktəb müəllim, tələbə və akademik tədris mühiti arasında qarşılıqlı əlaqə yaratmalıdır ki, proqramların məzmunu, biliklərin əldə edilməsi imkanları və resurslar nəzərdə tutulmuş məqsədlərə uyğun olsun.

Tələbələrə yönəldilmiş təhsil və tədris tələbələrin motivasiyasının artırılması, özünü təhlil etməsi və təhsil prosesinə cəlb olunmasında vacib rol oynayır. Bu səbəbdən, təhsil proqramlarının tərtibi və tədrisi, eləcə də nəticələrin qiymətləndirilməsi diqqətlə nəzərdən keçirilməlidir.

Ən əsası tədris və öyrənmə mühiti elə təşkil olunmalıdır ki, tələbələr təhsil proqramında nəzərdə tutulan təlim nəticələrini əldə edə bilsinlər. Bundan əlavə tədris və öyrənmə metodları innovativ təhsil təcrübələri nəzərə alınaraq davamlı şəkildə nəzərdən keçirilməli və təkmilləşdirilməlidir. Qeyd edək ki, tədris və öyrənmə metodlarının müntəzəm şəkildə təkmilləşdirilməsi universitetin keyfiyyət təminatı sisteminin bir hissəsi olmalıdır.

Həmçinin təlim prosesində fərqli tədris metodlarından istifadə edilməlidir ki, bu metodlar tələbəyönümlü yanaşmanı və tələbələrin təlim prosesindəki fəal rol oynamasını təşviq etsin.

Ən əsası universitetlərdə nəzəriyyə və praktiki təlim arasında tarazlıq gözlənilməlidir. Əsas diqqət əmək bazarının dəyişən ehtiyaclarına uyğun olaraq praktiki bacarıqların gücləndirilməsinə yetirilməlidir.

Bu səbəbdən də təhsil proqramları tələbələrin müstəqilliyini dəstəkləməli və ömürboyu təlim konsepsiyasını inkişaf etdirməlidir. Nəzərə almaq lazımdır ki, təhsil prosesinin sonunda tələbə hər hansı istiqamətdə müstəqil işləyə bilməli və təhsilini ömürboyu davam etdirməyi bacarmalıdır.

Ali təhsil müəssisəsində təhsil və tədrisin həyata keçirilməsi üçün aşağıdakılar nəzərə alınmalıdır:

- Təhsildə yeni təhsil üsullarının istifadəsinə imkan yaratmaqla tələbələrin müxtəlifliyinə hörmətlə yanaşmaq və onların ehtiyaclarına xidmət etmək;
- Müvafiq hallarda tədrisin müxtəlif yollarla həyata keçirilməsini nəzərdən keçirmək və tətbiq etmək;
- Müxtəlif pedaqoji metodlardan məharətlə istifadə etmək;
- Tədris formalarını və pedaqoji metodları daim qiymətləndirmək və uyğunlaşdırmaq;
- Müəllimdən müvafiq təlimat və yardım almaq şərti ilə təhsil alan şəxslərdə müstəqillik hissini stimullaşdırmaq;
- Tələbə və müəllim arasında münasibətlərin qarşılıqlı hörmət əsasında qurulmasını təşviq etmək;
- Tələbələrin şikayətlərinə baxılması üçün müvafiq prosedurları yaratmaq.

Qeyd edək ki, tədris prosesində qiymətləndirmə elə təşkil olunmalıdır ki, tələbələrin gözlənilən təlim nəticələrini əldə etmələri səmərəli şəkildə ölçülə bilinsin. Bu, əldə olunan irəliləyişi monitorinq etməyə, təhsil proqramlarının nəticələrinə hansı dərəcədə nail olunduğunu qiymətləndirməyə, eləcə də tələbələrlə fikir mübadiləsinə şərait yaratmağa və təhsil proqramlarının təkmilləşdirilməsi üçün ilkin şərtlərin formalaşdırılmasına yardım etməlidir.

Bundan əlavə təlim nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsində istifadə olunan üsullar aydın müəyyənləşdirilmiş meyarlara əsaslanmalıdır və təhsil müddətində tələbənin əldə etdiyi bilik, bacarıq və qabiliyyət səviyyəsini düzgün və etibarlı şəkildə müəyyən etməyə imkan verməlidir. Təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi zamanı müəllimlər şəffaflıq, qərəzsizlik, qarşılıqlı hörmət və humanistik prinsiplərini rəhbər tutmalıdırlar.

Universitetdə tələbələrə müəllimlərlə təhsillərinin bütün aspektlərini, o cümlədən qiymətləndirmə prosesini müzakirə etmək imkanı verilməlidir.

Bundan əlavə tələbələrin inkişafı və gələcək karyeraları üçün qiymətləndirmə önəmli olduğundan aşağıdakılar nəzərə alınmalıdır:

- Bilikləri qiymətləndirən şəxslər mövcud imtahan və yoxlamaların aparılması metodları ilə tanış olmalıdırlar və bu sahədə bilik və bacarıqların təkmilləşməsində onlara yardım göstərilməlidir;
- Qiymətləndirmə meyarları və metodları, habelə qiymət verilməsi meyarları qabaqcadan nəşr olunur;
- Qiymətləndirmə prosesi tələbələrdən gözlənilən təlim nəticələrini nümayiş etdirməyə imkan verir. Ehtiyac olduqda, tələbələrə təhsil prosesi üzrə tövsiyələrlə əlaqədar rəy verilir;
- Mümkün hallarda qiymətləndirmə bir neçə şəxs tərəfindən aparılır;
- Qiymətləndirmə qaydalarında yüngülləşdirici hallar nəzərdə tutulur;
- Qiymətləndirmə davamlı və obyektiv olmalı, ayrışeçkiliyə yol verilməməli və qabaqcadan elan olunmuş prosedurlara uyğun həyata keçirilməlidir;
- Qiymətləndirmə ilə bağlı tələbələrin şikayət etməsi üçün formal prosedurlar mövcud olmalıdır.

Açar söz: Təhsil, təlim, idarəetmə, ali təhsil müəssisələri, tələbəyönümlü.

Кодовое слово: Образования, обучение, менеджмент, высшие учебные заведения, ориентированные на студентов..

The key words: Education, training, management, higher education institutions, student-oriented.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

ANLAMSAL ALAN KAVRAMI BAKIŞ AÇISI İLE ÂŞIK VEYSEL'DE AŞK UNSURU

Arş. Gör. Dr. Ceren SELVİ

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Dili Anabilim Dalı

ÖZET

Sözlüksel Alan terimi, aynı kavram etrafında bir araya gelen sözcüklerin oluşturduğu yapısal dizgedir. Sözcüklerin yani göstergelerin tek başlarına herhangi anlamları yoktur, kullanımları vardır. Ancak bağlam içerisinde bir anlam kazanırlar. Bağlam içerisinde bir araya gelip yeni bir anlamsal alan oluştururlar. Anlam ise, gösterenlerin ve gösterilenlerin art arda sıralanarak bir dizge oluşturmasıdır. Anlamın oluşmasından sonra ortaya çıkan göstergelerin anlamsal/sözlüksel alanı oluşur.

Bağımlı ve bağımsız biçimlerin bir bağlam içinde çeşitli sözdizimsel ilişkilerle bir araya gelmesi sonucunda sistem tamamlanmakta ve dilin temelinde yer alan *anlam* oluşmaktadır (Sert, 2019: 94). Sözlüksel alan terimi, metnin dışına çıkmama koşuluyla -, metin çözümlemesinde çok üretici olabilir. Bir sözcenin sözlüksel alanı, uzayıp giden imgelerin kaynağı olan sözlüksel alanlar arasındaki girişimleri inceleyerek, izleklerin yakınlığı ve anlamların bitişikliği üzerine kurulan yakınlaştırmalar deneyerek oluşturulur (Kıran, 2013: 301). Berke Vardar'a göre, dilsel alan 3 aşamadan oluşur. *Kavramsal alan*, dil dışı kavramları ifade eder. *Sözlüksel alan*, göstergelerin birbiri ile ilişkisini anlam yönünden ifade eder. Anlamsal alan da, kavramsal ve sözlüksel alanların etkileşimini anlatır.

Bu çalışmada da Âşık Veysel'in şiirlerinde geçen aşk unsuruna sahip göstergeler tespit edilecek ve sahip oldukları anlamsal alanlar kullanıldıkları bağlam ile birlikte açıklanacaktır. Bu çalışmanın sonucunda şairin okuyucuya iletmek istedikleri, imge dünyası ve zihninde yer alan gösterilen dünyası incelenmiş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dilbilim, Sözlüksel Alan, Âşık Veysel.

ABSTRACT

The term lexical field is the structural string of words that come together around the same concept. Words, signs, alone do not have any meaning, they have uses. However, they gain meaning in context. They come together in context and create a new semantic space. The meaning is that the signifiers and signifieds form a string in a row. The semantic / lexical field of the indicators that emerge after the formation of the meaning is formed.

As a result of combining dependent and independent forms with various syntactic relationships in a context, the system is completed and the meaning underlying the language is formed (Sert, 2019: 94). The term lexical field can be very productive in text analysis, provided that it does not go out of the text. The lexical area of a word is created by examining the interferences between the lexical areas that are the source of the continuing images, and by trying the zooms on the closeness of the lines and the contiguity of the meanings (Kıran, 2013: 301). According to Berke Vardar, the linguistic field consists of 3 stages. Conceptual field refers to non-linguistic concepts. The lexical field expresses the relationship between the indicators in terms of meaning. The semantic field also describes the interaction of the conceptual and lexical fields.

In this study, the indicators with the element of love in the poems of Âşık Veysel will be determined and their semantic fields will be explained together with the context in which they are used. As a result of this study, the world of the image and the world of the poet, shown in the mind, will be examined.

Keywords: Linguistics, Lexical Field, Âşık Veysel.

ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ СТИЛЬ ПОЭМЫ Н.В. ГОГОЛЯ «МЁРТВЫЕ ДУШИ»

N. V. GOGOL'UN "ÖLÜ CANLAR" ROMANININ SANATSAL TARZI

ART STYLE OF THE POEM N.V. GOGOL'S "DEAD SOULS"

Kamala Tahsin KARIMOVA

Doç. Dr. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü

Aysel Şahin

*Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi
İğdir Özel Nazmi Arıkan Fen Bilimleri Anadolu Lisesi*

РЕЗЮМЕ

Творческой вершиной Гоголя, одним из шедевров русской и мировой литературы является поэма «Мёртвые души». Можно сослаться на В. Г. Белинского, который писал: «Как всякое глубокое создание, «Мёртвые души» не раскрываются с первого чтения: читая их во второй раз, точно читаешь новое, никогда не виданное произведение. «Мёртвые души» требуют изучения». Оно детально изучено в литературоведении. Исследователи находят всё новые и новые художественные приёмы, которые использовал Гоголь, создавая образы помещиков.

Гоголь начал собственную творческую деятельность как романтик. Но он быстро перешёл к литературе критического реализма, раскрыв в ней свой талант. Как реалист Гоголь развивался под благотворным воздействием Пушкина. Однако он никак не был обычным подражателем родоначальника новейшей российской литературы.

Оригинальность Гоголя заключалась, во-первых, в том, что он принёс новую тему – широчайшее описание уездной помещичье-чиновничьей России и «маленького человека», обитателя петербургских углов.

Во-вторых, Гоголь усилил сатиру в критическом реализме. Гоголь был умнейший сатирик, бичевавший пошлость, максимально обнажавший общественные противоречия прогрессивной ему российской реальности. Его творения социальны, публицистичны сообразно своей направленности.

Данное социальная направление Гоголя проявляется и в композиции его творений. Завязкой и сюжетным конфликтом в них считаются никак не амурные и домашние происшествия, а действия публичного характера. При этом сюжет у Гоголя никак не является идейным центром; он работает только предлогом, методом для широкого изображения быта и выявления характеров. Глубочайшее проникание в сущность главных социальных явлений прогрессивной ему жизни разрешило Гоголю, умнейшему художнику слова, набросать образы большой обобщающей силы.

Фамилии Хлестакова, Манилова, Коробочки, Ноздрёва, Собакевича и остальных стали нарицательными. Гоголь не раскрывает образ во всей его полноте, он лишь выделяет несколько характерных черт и гиперболизирует их.

Если в романтических творениях Гоголя показаны шикарные виды, музыкальные, придающие конкретную психологическую тональность произведению, то в реалистических, в особенности в «Мёртвых душах», пейзаж является одним из средств создания образов героев.

Ключевые слова: стиль, интерьер, характерные черты, пейзаж

ÖZET

Gogol'un yaratıcılığının zirvesi, Rus ve dünya edebiyatının başyapıtlarından biri olan "Ölü Canlar" romanıdır. V.G. Belinskiy bu esere atıfta bulunarak: "Her derin eser gibi, "Ölü Canlar" da ilk okumanızda anlaşılmas, onu ikinci kez okuduğunuzda, hiç görülmemiş yeni bir eser okumuş olursunuz. Ölü Canlar araştırma gerektirir" demiştir. Bu eser edebiyat alanında ayrıntılı olarak incelenmiştir. Araştırmacılar, Gogol'un toprak sahiplerinin imajlarını oluşturmak için kullandığı birçok sanatsal ayrıntı bulmuşlardır.

Gogol yaratıcı çalışmalarına romantik olarak başladı. Fakat eleştirel gerçekçilik edebiyatına hızla geçerek yeteneğini ortaya çıkardı. Bir realist olarak Gogol, Puşkin'in olumlu etkisi altında kendini geliştirdi. Ancak, hiçbir zaman çağdaş Rus edebiyatının kurucusu kabul edilen Puşkin'in sıradan bir taklitçisi olmadı.

İlk olarak Gogol'un özgünlüğü, eserlerinde, St. Petersburg'un ücra köşelerinde yaşayan "küçük insan"ı ve Rusya'nın toprak sahibi bürokratlarını geniş bir şekilde açıklayarak, Rus edebiyatına yeni bir tema kazandırmasıdır.

İkinci olarak, Gogol eleştirel gerçekçilik akımında yergi sanatını yoğunlaştırdı. Gogol, ilerici Rus gerçekliğinin toplumsal çelişkilerini en üst düzeye çıkararak onu, edep dışı, şiddetli bir şekilde eleştiren bir hiciv ustasıydı. Onun eserleri kendi yönelimine uygun olarak sosyal ve sosyo-politiktir.

Gogol'un bu sosyal yönelimi, yarattığı eserlerin kompozisyonunda da kendini gösterir. Eserlerindeki düğüm noktası ve konu çatışması, aşk veya sıradan olaylar olarak değil, toplumsal nitelikteki eylemler olarak kabul edilir. Aynı zamanda Gogol'un eserlerinin konusu hiçbir zaman ideolojik bir merkez değil, sadece bir ön hazırlık, günlük yaşamın geniş bir tasviri ve karakterlerin tanımlanması için bir yöntem olarak işlev görür. İlerici yaşamın başlıca sosyal olaylarının özüne derin bir şekilde nüfuz etmesi, kelime ustası olan Gogol'un büyük genelleme gücünün görüntülerini çizmesine izin vermiştir.

Khlestakov, Manilov, Korobochka, Nozdrev, Sobakevich ve diğer soyadları, genel isimler haline gelmiştir. Gogol, bir tiplmeyi tam anlamıyla ortaya çıkarmaz, sadece birkaç karakteristik özelliğini vurgular ve bu özellikleri de abartı sanatıyla güçlendirir.

Eğer Gogol'un romantik eserlerinde, esere özel psikolojik bir ton veren müzikalite ve muhteşem manzaralar gösteriliyorsa, realist eserlerinde, özellikle de "Ölü Canlar" romanında bu manzara, kahramanların imajlarını yaratmanın yollarından biridir.

Anahtar Kelimeler: stil, iç mekân, göze çarpan özellikler, manzara

ABSTRACT

Gogol's creative peak, one of the masterpieces of Russian and world literature, is the poem "Dead souls". You can refer to V. G. Belinsky, who wrote: "Like any deep creation, "Dead souls" does not open from the first reading: reading them a second time, you are reading a new, never-seen work. "Dead souls" need to be studied." It has been studied in detail in literary studies. Researchers are finding new and new artistic techniques that Gogol used to create images of landlords.

Gogol began his own creative activity as a romantic. But he quickly moved to the literature of critical realism, revealing his talent in it. As a realist, Gogol developed under the beneficial influence of Pushkin. However, he was not an ordinary imitator of the founder of modern Russian literature.

Gogol's originality was, first of all, in the fact that he brought a new theme - the broadest description of the district landowner-officer of Russia and "little man", inhabitant of St. Petersburg corners.

Second, Gogol has increased satire in critical realism. Gogol was the smartest satirist, who scourged vulgarity and maximally exposed the social contradictions of the progressive Russian reality. His creations are social, publicistic, in line with their orientation.

This social direction of Gogol is also manifested in the composition of his creations. The plot and plot conflict in them are not considered amorous and domestic incidents, but actions of a public nature. At the same time, Gogol's plot is in no way an ideological center; he works only as an excuse, a method for a broad image

of life and the identification of characters. The deepest penetration into the essence of the main social phenomena of progressive life allowed Gogol, the cleverest artist of the word, to sketch out images of great generalizing power.

The names of Khlestakov, Manilov, Korobochka, Nozdroev, Sobakevich and the rest became nominal. Gogol does not reveal the image in its entirety, it only highlights a few characteristics and hyperbole them.

If Gogol's romantic creations show gorgeous views, musical, giving a concrete psychological tonality to the work, then in realistic, especially in "Dead Souls", landscape is one of the means of creating images of heroes.

Keywords: style, interior, characteristics, landscape

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

MAHMUD KAŞĞARLININ "KAŞĞARLI MAHMUDUN "DİVANİ LÜĞƏT-İT TÜRK" ƏSƏRİ HAQQINDA

Göyərçin Abid qızı MUSTAFAYEVA

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, böyük elmi işçi, Nizami Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyi

ÖZET

Türk mədəniyyətinin içində uyğur türklərinin mədəniyyəti özünəməxsusluğu ilə seçilir. Uyğur türkləri qədimdən bəri zəngin bir mədəniyyətə malik olan türk boylarından biridir. Ən qədim yazı nümunələrindən sayılan uyğur əlifbası uzun müddət türklərin ortaq yazı dili olaraq istifadə edilmişdir. Qaraxanlı dövlətində isə ərəb hərflərinə əsaslanan uyğur əlifbası işlədilmiş, hətta türk dili, türk düşüncə və xarakterində, dil və üslub baxımından əvvəlkindən fərqli olan yeni bir mədəniyyət, yeni bir ədəbiyyat, Qaraxanlı türk-islam mədəniyyəti və ədəbiyyatı meydana gəlmişdir. 1970-ci illərin sonlarına qədər Uyğur yazıçı və şairləri öz əsərlərini sərbəst yazmaq hüququndan məhrum idilər. Onlar milli duyğu, tarixi gerçəkləri açıqlayan əsərlər yazdığı zaman "milliyyətçi", "inqilabçı" damğası vurularaq cəzalandırılır, həbsə atılır, işgəncə verilir, məhv edilirdilər. Nəticədə Uyğur ədəbiyyatı çox böyük itkilərlə üzləşdi. Türk dünyasında tanınmış ziyalılardan biri-Sultan Mahmud Kaşğarının "Uyğur türkləri mədəniyyəti və Türk dünyası" kitabı uyğur türk mədəniyyətinin tanınması, öyrənilməsi, araşdırılması və türk mədəniyyəti, dili və ədəbiyyatının inkişafı üçün yazılmış dəyərli məqalələr toplusudur. Kitabda Türk dünyasının dəyərli ziyalılarında Mahmud Kaşğari, Yusuf Has Hacib, Əlişir Nəvai, Zəlili, Yunus Əmrə, Mövlanə, Əhməd Yasəvi, Hacı Bəktəşi Vəli və başqalarının yaradıcılığı Çağdaş Uyğur şeirində bu gün də öz aktuallığını saxlamaqdadır.

Sultan Mahmud Kaşğarlı məqalələrində Qaraxanlılar zamanında Hakaniyyə türkcəsiylə və ya Kaşğar türkcəsiylə şair, alim, Yusuf Has Hacibin 1069-cu ildə Qaraxanlı hökmdarı Tavğaç Buğra xana təqdim etdiyi "Kutadqu Bilik" dastanı, Mahmud Kaşğarının 1075-ci ildə tamamlayıb Abbasi xəlifəsi Əbülqasım Abdullah Muktədi Bi Əmrullaha təqdim etdiyi ilk türk dili lüğəti və türk mədəniyyəti xəzinəsi "Divani-Lüğət-ii Türk" əsəri, Yuğnaklı Ədip Əhmədin dördlüklərlə yazmış didaktik dastanı "Atabətül Hakayik" kimi nadir əsərlərin yalnız dil baxımından deyil, ədəbiyyat baxımından da çox dəyərli əsərlər olduğunu deyir. Bu qiymətli əsərlər özündən sonrakı dövrlərdə türk dili və ədəbiyyatının inkişafı üçün böyük təsiri olan abidələrdəndir.

Açar sözlər: Uyğur, Uyğur Mədəniyyəti, Uyğur Ədəbiyyatı

ƏYYUB ABBASOVUN YARADICILIĞININ ƏSAS İDEYASI VƏ BƏDİİ XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Nəzakət Rza qızı İsmayılova

filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent, Naxçıvan Dövlət Universitet

XÜLASƏ

Zəngin və çoxcəhətli ədəbiyyatımızda elə simalar var ki, onlar öz ədəbi fəaliyyətləri ilə yaşadadıqları dövrdə geniş nüfuz qazanmış, oxucuların sevimlisinə çevrilmişlər. Lakin təssüflə qeyd edilməlidir ki, bu əvəzsiz sənətkarların bir çoxunun ədəbi irsinə laqeyd münasibət bəslənmiş, onların yaradıcılığı yeni nəsələ lazımcına çatdırılmamışdır.

Belə simalardan biri də XX yüzilliyin əvvəllərində Zəngəzur rayonunun Şəki kəndində 1906-cı ildə dünyaya göz açmış, Əyyub Cəbrayıl oğlu Abbasovdur. Burada dünyaya gəlsə də, elə bir dövr idi ki, aclıq səfalət hər yerdə hökm sürürdü. Ata- anasını qardaşlarını itirdikdən sonra qapılarda bir qarın çörək üçün muzdurluq etməyə başladı. Dayısı buna dözməyib onu körpəlikdən Naxçıvana gətirir ilk təhsilini də elə burda alır.

1928-ci ildə Bakıya gəlib indiki Pedaqoji universitetə daxil olur. 1932-ci ildə bu institutu bitirib Naxçıvana qayıdır. Bir müddət Naxçıvanda müəllim kimi fəaliyyət göstərir. Sonra Xalq Maarif Komissarlığında indiki təhsil sahəsində çalışır. O, ədəbi fəaliyyətə 1925-ci illərdə başlamışdır. Bu illərdə çap olunan bir sıra mətbu orqanlarında "Şəkili" imzası ilə şeirlərini nəşr etdirir. Onun "Müharibə" adlı kitabı 1932-ci ildə Naxçıvanda çapdan çıxmışdır. 1934- cü ildə gənc şair yenidən Bakıya gedir, müxtəlif sahələrdə çalışmaqla yanaşı yaradıcılığını da davam etdirmişdir. 1938-ci ildə "Günəşli yollar", 1939-cu ildə " Sərhəddə" adlı şeirlər kitabını çap etdirir.

İkinci dünya müharibəsinin başlanması gənc şairin yaradıcılıq fəaliyyətini dayandırmır, daha inamla yeni mübariz motivli əsərlər yaratmağa başlayır. O, ön cəbhədə silaha sarılaraq döyüşür, həm də boş vaxtlarında qələm ilə döyüşçüləri mübarizəyə ruhlandırır.

Onun vətənə məhəbbət düşməyə nifrət hissi aşılaman şeirləri ədəbi almanaxlarda "Vətən uğrunda" jurnalında, qəzetlərdə çap olunmuşdur.

İkinci dünya müharibəsi bitdikdən sonra Əyyub Abbasov bir- birinin ardınca "Könül dəftəri", (1947) "Vətən suları" (1949) "Pyeslər" (1950) "Nailə" (1951) "Qırmızı bayraqlı gəmi" (1952), "Ağ çadırlar" (1955) və s. kimi kitabları çapdan çıxır.

Azərbaycanda ədəbiyyat və mədəniyyət sahəsində xidmətlərinə görə Əyyub Abbasov "Əməkdar incəsənət xadimi" fəxri adına layiq görülmüşdür.

Onun yaradıcılığının kulminasiya nöqtəsi "Zəngəzur" romanı ilə başa çatır. Şair, dramaturq kimi tanınan Əyyub Abbasov həm də istedadlı nasir olduğunu da sübut edir.

Acar sözlər: Əyyub Abbasovun, şeir, poema, pyes, uşaq ədəbiyyatı

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

BƏDİİ ƏSƏRLƏRDƏ METAFOR SÖZÜN LEKSİK İNTENSİVLİYİNİ ARTIRAN MƏCAZ KİMİ (Mikayıl Müşfiqin şeirləri əsasında)

Tərənə NAĞIYEVA

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji universiteti

ÖZET

Hər bir dilin leksik söz ehtiyatı, onun poetik funksiyası ən çox bədii təsvir və ifadə vasitələrində - məcazlarda özünü göstərir. Mürəkkəb struktura malik məcazların geniş yayılmış növü olan metaforun struktur xüsusiyyəti leksik vahidin iki mənasının qarşılıqlı əlaqəsidir. Bəzi alimlərin fikrincə, metafor cansız əşyaları canlandırmağa, əsərlərə poetik ruh verməyə xidmət edir. Metafor öz daxili qanunları əsasında yaranırsa, çansız obrazlar canlanır, özlərinə aid olmayan yeni-yeni əlamətlərlə zənginləşir, bir əşyaya və ya canlıya məxsus olan hərəkət, əlamət digərinin üzərinə köçürülür.

Metafor hadisəsi bədii əsər üçün hər zaman gündəmdə olan bir məcazdır. Dünya qavrayışının özünəməxsusluğu metaforlar vasitəsilə estetik dəyərləndirmədə özünü büruzə verir. Semantik qiymətləndirmənin dil strukturu ilə əlaqəsi, ideyası metaforlarda gerçəkləşir. Bədii əsərlərdə müəlliflərin yalnız insanlara deyil, həm də predmetlərə, dünyaya verdikləri dəyər metaforlar vasitəsilə öz parlaq ifadəsini tapır. Bu zaman metafor dilin yeniləşmə üsullarından biri kimi çıxış edir. Metaforlar müəllif dünyagörüşünü, emosional düşüncəsini görümlü edir, istənilən bədii mətnə sözün leksik intensivliyi, yəni məcazlıq müəllif dünyasını qavramağa və onu şərh etməyə imkan verir.

Bədii mətnlərdə sözlərin məcazi mənada işlənməsinə çox əhəmiyyət verilir və məcazi dil də yüksək qiymətləndirilir. Müəllif təxəyyülünün məhsulu olan mətnlər daha oxunaqlı, daha cəlbedici olsun deyə metaforlardan geniş istifadə olunur. Mikayıl Müşfiqin şeirləri də metaforlarla zəngindir və fikrin intensiv çatdırılmasına birbaşa xidmət edir.

Yenə o bağ olaydı, yenə o qumlu sahil
Sular ötəydi dil-dil
Xəyalımız üzəydi sevda dənizlərində
Ləpələr üzərində
Gecələr darayadı saçlarını ay, gözəl
Sən gözəlsən, ay gözəl

Açar sözlər: Bədii Əsər, Metafor, İntensivlik

Key words: Art Work , Metaphor, Intensity

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

GAZZĀLĪ'NİN KAYNAKLARI

SOURCES OF GHAZZĀLĪ

Dr. Halil Kaya
Hakkari Üniversitesi

ÖZET

Bu çalışmada Gazzālī'nin eserlerinde kaydettiği bilgilerin kaynakları ile zikrettiği kitaplar tespit edilmiştir. Ebū Hāmid el-Gazzālī, genel olarak kitaplarına aldığı rivāyetlerin kaynaklarını zikretmez. Bununla birlikte daha çok *İhyā* adlı eseri olmak üzere zaman zaman Buḥārī, Müslim ve Tirmizī gibi önemli muhaddislerin kitaplarından aldığı rivāyetleri bizzat eserlerinin adlarını zikrederek onlara izafe etmiştir. Ayrıca Ebū 'Ubeyd Ma'mer b. el-Müsennā et-Teymī'nin "ġarību'l-hadīs" alanıyla ilgili yazdığı eserin adını belirtmeden ondan alıntı yapmıştır. Eserlerinde herhangi bir alıntı yapmadan hadis alanıyla ilgili zikrettiği kitaplar ise şunlardır: Mālik'in *Muvvata'*, Ebū Dāvūd'un *Sünen'i*, Beyhaķī'nin *Ma'rifetü's-sünen'i*, Şāfiī'nin *Kitābu İhtilāfū'l-ḥadīs'idir*. Keza Gazzālī, ez-Zeydünī'nin ahkāmıla ilgili hadisleri toplayarak bir kitap telif ettiğini belirtmiştir. Doğrudan hadisle ilgili olmayıp da alıntı yaptığı diğer kaynakları ise Nasr b. İbrāhīm el-Maķdisī'nin Şāfiī'nin menkıbeleri ve Ebū Bekr el-Fārisī'nin icma meseleleri ile ilgili telif ettikleri kitaplardır. Ayrıca Gazzālī, şarkı dinlemenin hükmü ile ilgili naklettiği görüşleri, Kādī Ebu't-Tayyib et-Taberī'den aldığını belirtmiştir.

Tasavvuf alanındaki kaynaklarına gelince başta Ebū Tālib el-Mekkī'nin *Ḳūtu'l-ḳulūb* adlı kitabı olmak üzere, Hāris el-Muḥāsibī ile İbn Ebi'd-Dünyā'nın kitapları, Ḥattābī'nin *el-'Uzle* adlı eseri, Ḳuşeyrī'nin *er-Risāle'si*, Ebū Bekr el-Ḥarāitī'nin *Mekārimü'l-aḥlāķ* ve İbn Ḥuzeyme ile İbn Münzir'in eserleridir. Gazzālī'nin eserlerinde değindiği bir diğer kaynağı da Ebū Nu'aym'e ait *Hilyetü'l-evliyā* adlı kitaptır. Fıkıh usulünde ise daha çok hocası Cüveynī ve Bāķillānī'nin telifleridir. Fıkıhta da daha çok Ebū İshāķ el-İsferāyīnī'dir. Gazzālī, zaman zaman diğer ilahi kitaplarda gördüğü bilgileri de nakletmiştir. Hatta mezar taşları üzerindeki yazılara ve rüyalarda elde edilen rivāyetlere de yer vermiştir.

Gazzālī'nin eserlerinde herhangi bir rivāyete yer vermeden değindiği diğer bazı müellif ve kitapların isimleri ise şöyledir: Muhammed b. Ḥasan eṣ-Şeybānī'nin *Cāmi'i'si*, Şāfiī'nin "*Um*" adlı eseri, Dāvūd b. Muḥabber'in *Kitābü'l-aķl*ı, Ebū'l-Ḥasen et-Taberī'nin *Şifāü'l-ġalīl* adlı eserdir. Ayrıca "*İḥvānu's-şafā*", "*Acāibü'l-ḥavvās* ve *et-Tıbbu'n-Nebevī* olarak adlandırılan kitapları eserlerinde kaydettiği halde müelliflerinin isimlerini zikretmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Gazzālī, Kaynaklar, Buḥārī, Müslim

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda folklorşünaslıq elminin təşəkkül problemləri

Babayeva Mələhət Ramiz qızı

ADPU, fil. ü.f.d, baş müəllim

XÜLASƏ

Azərbaycan folklorşünaslıq elminin təşəkkül tarixi XIX əsrin sonu XX əsrin əvvəllərinə təsadüf edir. Bu dövrdə folklor materiallarının toplanması, tərcüməsi, nəşri ilə əsasən maarifçilərimiz məşğul olurdu. Onlardan F.Köçərli, H.Zərdabi, E.Sultanov, M.Qəmərlinski, M.Mahmudbəyov, R.Əfəndiyev, A.Şaiq və başqalarının adını çəkmək olar.

Azərbaycan folklorşünaslığı əsasən XX əsrin 20-ci illərindən etibarən yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoymuşdur. Bu dövrdə folklorşünaslıq elminin inkişafına təkan verən ən böyük hadisə 1923-cü ildə "Azərbaycanı tədqiq və tətəbbö cəmiyyəti"nin yaranması oldu. Cəmiyyətdə ölkəşünaslıq, etnoqrafiya və başqa elmlərlə yanaşı folklorşünaslıq bölməsinə də ciddi nəzarət edilir, bu istiqamətdə bir neçə folklor toplusu da işıq üzü görmüşdü.

1920-30-cu illərdə Azərbaycan folklorşünaslıq elmi nəzəri baxımdan inkişaf etdi. Azərbaycana dəvət edilmiş rus alimləri burada özlərinin tədqiqatlarını davam etdirməklə gənc Azərbaycan folklorşünaslarının nəzəri biliklərinin formalaşmasına həm mənəvi, həm də təcrübi baxımdan istiqamət verdilər.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, XX əsrin 20-ci illərindən Azərbaycan cəmiyyətində başlayan milli-ideoloji repressiyalar və onların fonunda şifahi xalq ədəbiyyatına, folklor nümunələrinə hər hansı münasibətlə diqqət yetirmiş ədiblərin (ümumən ziyalıların) qanlı təqiblərə məruz qalması folklorşünaslıq elminin formalaşmasına böyük maneələr törədirdi. Həmin dövrdə Xalq maarif komissarı tənqidçi M. Quliyevin istər xalq alətlərinə, istərsə də xalq mahnılarına və digər milli mədəniyyət nümunələrinə olan ikili münasibəti folklorşünaslıq araşdırmalarına xeyli əngəl törədirdi. Lakin bütün bunlara baxmayaraq həmin dövrdə sağlam düşüncə məfkurəsinə sadıq qalan ziyalılarımız da var idi. Belə ki, 20-ci illərdə A. Şaiq, V.Xulufu, H.Zeynallı, Y.V.Çəmənəmli, S. Mümtaz, Ə.Abid, H.Əlizadə kimi ziyalılar şifahi xalq ədəbiyyatın nümunələrini toplayıb nəşr etdirməklə folklorşünaslıq elminin xeyli irəliləməsinə nail olmuşdur.

Açar sözlər: elm, folklor, cəmiyyət, kitab, pedaqoq

Key words: science, folklore, society, books, teacher

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

THE IMPACT OF CYBER THREATS ON THE MARITIME INDUSTRY

Nurullah Begi

University of Jawzjan

ABSTRACT

Undoubtedly, maritime transport is an important part of the world economy, given that 90% of international shipping is done by sea. It is an important activity for the transportation of agricultural products, energy, manufactured goods and many other goods safely and securely from around the world. Because maritime transport is connected to the computer system with electronic advances and continues to operate through electronic communications, the creation of secure cyber systems is an important requirement for the continued security of these activities. In this paper, the effects of cyber threats on the maritime sector and the legal provisions of international law in this area will be assessed in general.

Keywords: Maritime, Cyber Hazards, Cyber Hazard Management

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

MƏMMƏD ARAZ YARADICILIĞINDA VƏTƏNDAŞLIQ TƏRBIYƏSİ VƏ ONUN MAHIYYƏTİNƏ NƏZƏRİ BAXIŞ

Mehparə ƏHMƏDOVA

Naxçıvan Dövlət Universiteti, Pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru

XÜLASƏ

Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra şagirdlərin milli-mənəvi dəyərlər əsasında tərbiyəsi, onların milli ruhlu şəxsiyyət kimi formalaşdırılması, imkanları artırmışdır. Belə ki, təhsilin, təlimin, eyni zamanda tərbiyə işinin məzmunu yenilənmiş, innovativ forma və metodların tətbiqi üçün əlverişli şərait yaranmışdır.

Azərbaycan dövlətinin təhsillə bağlı proqram sənədlərində də şagird şəxsiyyətinin formalaşdırılması ilə əlaqədar bütün pedaqoji kollektivlər qarşısında mühüm vəzifələr qoyulur. Bu vəzifələrin müvəffəqiyyətli həlli üçün hər bir müəllimin, tərbiyəçinin, dərstdən və məktəbdənkənar tədbirlərə rəhbərlik edənlərin təhsilalanlara şəxsiyyətyönümlü yanaşma kontekstində fəaliyyət göstərmələri zəruridir. Bu zərurət Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 24 oktyabr 2013-cü il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycanda təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası"nda 5 əsas istiqamətdə də öz əksini tapmışdır. Həmin istiqamətlərdən biri də şəxsiyyətyönümlü təhsilin məzmununun yaradılmasıdır.

Təhsilalanlara şəxsiyyətyönümlü yanaşma üzrə təsir göstərilməsi onların sağlam ruhlu vətəndaş kimi yetişdirilməsini təmin etmiş olur. Məhz müasir təlim-tərbiyə işinin əsas istiqamətlərindən birini böyüyən nəslin vətəndaşlıq mövqeyinin formalaşdırılması təşkil edir.

Təcrübədən məlumdur ki, Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyətlərinin, o cümlədən şair və yazıçıların həyat və yaradıcılığının şagirdlərə öyrədilməsi onların vətəndaşlıq tərbiyəsinə, şəxsiyyət kimi formalaşması və inkişafına müsbət təsir göstərir. Bu baxımdan görkəmli şair Məmməd Araz irsinin öyrənilməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Azərbaycan Respublikasında müstəqil dövlətçilik funksiyalarının reallaşması "Azərbaycan vətəndaşı" anlayışına tam yeni məzmun verir. Azərbaycan vətəndaşı milli və ümumbəşəri, sosial-iqtisadi və dini-mənəvi dəyərlərdən qidalanan humanizm və demokratiya prinsipləri ilə yaşayan müasir baxışlı insandır. O, yeni iqtisadi münasibətlərə girməyi bacarmalı, təkcə ümumini deyil, xüsusi olanı da yaratmalı və qorunmalıdır.

Qeyd etdiyimiz bu kimi fikirlər, Azərbaycanın ölməz xalq şairi Məmməd Araz yaradıcılığında önəmli məsələlərdəndir. Məmməd Arazın son dərəcə ustalılıqla, nüfuzedicilik, təsirli poetik dillə vətənpərvərlik, vətəndaşlıq duyğularını, hisslərini əks etdirdiyi vətənlə bağlı şeirlərinə xüsusi diqqət yetirmişik.

Məmməd Araz yaradıcılığında "Vətəndaşlıq tərbiyəsinin ideyaları" anlayışı düzlük, doğruluq, nikbinlik, mərdlik, mübarizlik, əzmkarlıq, habelə paxıla, lovğaya, xudbinə, satqına, xüsusən də dövlətinə, xalqına, torpağına bəd nəzərlərlə baxanlara qarşı nifrət hissi ilə yaşamaq və mübarizə aparmaq kimi xüsusiyyətləri özündə ehtiva edir.

Böyük şair Vətəndaş olmağın səciyyəvi xüsusiyyətlərini obrazlı ifadələrlə nəzmə çəkmiş, vətəndaşlığın mahiyyətini, fəlsəfi xarakteristikasını tamamilə yeni, orjinal üslubda oxuyucuya çatdırıb bildirmişdir. Bu üslub Məmməd Araz yaradıcılığı üçün səciyyəvidir. "Vətən daşı olmayandan, olmaz ölkə vətəndaşı" deməklə şair vətəndaşlığın adi anlayış olmadığını, onun mənə yükünün dərinliyini göstərə bildirmişdir. Yaxud "Vətən mənə oğul desə, nə dərdim, mamır olub qayasında bitərdim" – deməklə şair vətən qarşısında məsuliyyətini, borcunu, üzərinə düşən öhdəliklərini, vəzifələrini dərinləndirərək etdiyini anladır. Sadəcə, Vətənin ona oğul deməsini özü üçün ən böyük xoşbəxtlik sayır, vətən qayalarında adi bir mamır kimi bitməsi də ona kifayətdir. Bu, fikrimizcə, vətəndaşlığın ən uca zirvəsinə çatmağın konkret yolu, müəyyən mənada düsturdur.

Məmməd Arazın yaradıcılığı başdan-başa pedaqoji ideyalarla zəngindir. Onun əsərlərində şəxsiyyət tərbiyəsinin bütün aspektləri əksini tapmış, bu da müasir dövrdə ümumtəhsil məktəblərində şagirdlərin, eyni zamanda təhsilin sonrakı pillələrində oxuyan tələbələrin, gənclərin tərbiyəsində böyük təsir gücünə malikdir.

Açar sözlər: Vətən, vətəndaşlıq tərbiyəsi, şəxsiyyət, təhsilalanlar, təlim

Key words: Homeland, civic education, personality, students, training

Ключевые слова: Родина, гражданское воспитание, личность, студенты, обучение

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

A CONVERSATIONAL ANALYTIC INVESTIGATION INTO SNIFFING SEQUENCES IN ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE INTERACTION

Associate Professor Dr. Kadriye Dilek BACANAK

Gazi University, Faculty of Education, Foreign Language Education, Department of English Language Teaching, Ankara

Gizem IŞIK

Gazi University, Institute of Educational Sciences, English Language Teaching Programme, Master's Degree, Ankara

ABSTRACT

Social interaction is the embryonic tool for human beings from the very beginning. In the meantime, participants' identities are designated through social interaction. Since it is a very significant means for us, it has been studied by many researches from many diversified fields. Recently carried out works within anthropology and psychology, researchers have converged on magnitude for the analysis of actions done by human beings. They think that analyzing humans' action might reveal the strategic side of social interaction. Conversation Analysis is developed as a method and a field of study to find out how people have conversation with each other, how they organize social interaction. More importantly, it aims to define the procedures, the maxims of interaction, layout and so on. Many aspects are dealt with analyzing social interaction. Sniffing is one of the aspects and what is focused on in this study. It is described as a constructive means which consists of sighs, audible breath and laughter. However, audible breathes by itself is the core elements analyzed in the pair interactions as an organizational tool in this study. Speaking of being an organizational tool, in this study it shows us how audible breathes are utilized by the participants. Whether they make use of it to take turn, manage the topic will be revealed after analyzing the data. This study becomes a more of an issue because of the gap in the literature on this topic. Furthermore, every data examined is unique to itself; therefore, every study conducted has its own particular results to announce. In relation to all these mentioned above, this study focuses on audible breathes respired by participants. Data is collected after sessions of Oral Communication Skills course designed to give information explicitly on social interaction and its aspects which is another importance of the study as how taking turns or how managing the topic which can be strategic means in conversation is taught or presented saliently. After the teaching sessions, participants are paired up and handed a piece of paper which is actually the topics they are supposed to have conversation on. While participants are having their time to talk, they are video-taped. These recordings are transcribed. To illustrate, study conducted aims to reveal the reason why participants inhale or exhale in pair conversations. We believe this research will make contributions to the studies of sniffing in social interaction in EFL setting in Turkey.

Key Words: Social Interaction, Conversation Analysis, Sniffing

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

AZƏRBAYCAN DİLİNİN ŞİMAL LƏHCƏSİNDƏ SAİTLƏRİN ARTIMI VƏ DÜŞÜMÜ, QAPLOGİYA FONETİK HADİSƏLƏRİ

Səmədova Könül İbrahim qızı.

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent., Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti, Filologiya fakültəsi. Müasir Azərbaycan dili kafedrası.

XÜLASƏ

Məqalədə Azərbaycan dilinin Şimal ləhcəsinin şivə qruplarında baş verən sait artımı və düşümü, qaplogiya fonetik hadisələrindən onların baş vermə səbəblərindən, həmçinin bu fonetik hadisələrin digər türk dillərindəki areallarından bəhs edilir. Məqalədə həmçinin Şimal ləhcəsi şivə qruplarında baş verən heca düşümü və artımı (qaplogiya) fonetik hadisələrindən də danışılır. Məqalədə Şimal ləhcələrinin saitlər sistemində baş verən fonetik dəyişmələr müqayisəli, tarixi- müqayisəli, geneoloji və təsviri metodlar əsasında tədqiq edilmişdir. Sözü əvvəlində ortasında və axırında sait səslərin düşməsi və artımı digər ləhcələrdə olduğu kimi Azərbaycan dilinin Şimal ləhcəsinin şivə qruplarında, həmçinin digər türk dillərində də özünü göstərir və bu hadisənin də baş vermə səbəbi uzun illər türk dillərinin fonetik quruluşunun keçdiyi tarixi inkişaf yolu ilə bağlıdır. Bu tarixi inkişaf yolunda zaman keçdikcə bu dillərin istər ədəbi dili istərsə də dialekt və şivələri təkmilləşmiş, cilalanmış, qohum və qohum olmayan dillərin qarşılıqlı əlaqə və təsiri altında formalaşmışdır. Bundan başqa Dialekt və şivələrimizə daha çox təsadüf edilən sait düşümü hadisəsini bir tərəfdən vurğu, digər tərəfdən də sözlərin birləşməsi ilə izah etmək olar. Şimal ləhcəsi şivələrində bu hadisəyə üç halda təsadüf olunur:

- 1) Sözü vurğusuz hecasında;
- 2) Vurğunun əsasdan şəkilçiyə keçməsi hallarında;
- 3) Sözlərin birləşməsi nəticəsində.

Şimal ləhcələrində bu hadisəyə daha çox sözü ortasında bəzən də əvvəlində saitlərin düşməsi zamanı rast gəlinir: *şamma, ismil, nağra, şkil, Sədət* və s.

Açar sözlər. Dialektlər, qaplogiya, proteza, epenteza, dialektlərdə saitlərin artımı və saitlərin düşümü fonetik hadisələri.

AZƏRBAYCAN-TÜRK TOPONİMLƏRİ BEYNƏLXALQ AREALDA

Prof. Dr. Həcər Hüseynova

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti, filologiya fakültəsi, Bakı

XÜLASƏ

Hər bir coğrafi məkan xalqın ona verdiyi adla əbədiləşir, tarixdə yaşayır. Eyni zamanda həmin adı verən xalq da tarixdə bu adlarla daşlaşır, əbədilik qazanır. İnsanlar tarixən heç bunu düşünmədən öz dillərini, mədəniyyətlərini, dini baxışlarını və s. cəhətlərini coğrafi obyektlərə verdikləri adlarla tarixə həkk ediblər.

Xalqın tarixinə dair ən xırda cizgiləri belə özündə qoruyub saxlayan, zamanın sınağından çıxan coğrafi adlar dilin ən qədim qatlarını qoruyub gələcək nəsllə ötürmək funksiyasını daşıyır. Buna görə toponimlərin tədqiqi bütün dövrlərdə dilçiliyin aktual problemlərindən olmuşdur.

Azərbaycan toponimləri sistemli şəkildə tədqiq edilmiş, sanballı elmi əsərlər meydana çıxmışdır. Azərbaycanın tanınmış dilçi-tədqiqatçıları A.Qurbanov, B.Budaqov, A.Axundov, Ə.Hüseynzadə, S.Mollazadə, R.Yüzbaşov, K.Əliyev, T.Əhmədov, Q.Məşədiyev, Q.Qeybullayev, F.Xalıqov, A.Hacıyev və başqa onomoloqlar toponimlərlə bağlı tədqiqat işləri aparmışlar. Bu əsərlər xüsusi elmi əhəmiyyət kəsb edir.

Bu məqalədə bizim məqsədimiz Azərbaycan-türk mənşəli bəzi toponimlərin beynəlxalq areallarını müəyyənləşdirməkdən ibarətdir. Məlumdur ki, Azərbaycan toponimlərinin bir qismi az//as//qas//qaz//kaz//xəz –komponentlərini özündə ehtiva edən türk mənşəli toponimlərdir. Azərbaycan, Azıx, Araz, Astara, Astarak (indiki erməni dövlətin), Qafqaz və s. adlar buna nümunə ola bilər. Az komponentli yer adları dünyanın bir çox ölkələrində mövcuddur. Nümunələrə baxaq:

Aziya (Avraziya materikin bir hissəsi), Azov şəhə və rayon (Rostov), Azov qəsəb. (Ukrayna), Astraxan (Qazaxstan), Astraxan şəh. (Rusiya), Azuqa (Rumıniya), Asaxikava (Yaponiya), Azbruk (Fransa), Azemmur (Morokko) Asod (Macarıstan), Asyut (Misir), Asuer çayı, Asutan su anbarı (İspaniya) və digər minlərlə coğrafi ad qədim türklərin məskunlaşdığı ərazilər haqqında ən doğru fikirləri özündə ehtiva edən toponim adlardır.

Alimlərin fikirlərinə görə “az//as” komponenti “qas//qaz” şəklində də işlənmiş, həmin variantda da bir çox yer adlarının formalaşmasında iştirak etmişdir. B.Əhmədovun fikrincə, fonosemantik və kök baxımından bu iki variant eyni etimologiyaya malikdir: “Bu variant qaz/qas/xas kimi bərpa olunur.Nəticədə Qafqaz, Kaspi, Xəzər,Qusar, Kas çayı, ərəb mənbələrindəki quzzi(quzlar), Tuvadakı Kazuruq (kaz nəsli) toponimi, Qazaq Azərb.da rayon), qazaq (türk xalq.biri), xakas (türk xalq.biri), Qazan//kazan (Tatarstanın mərkəzi şəh.) ... sözlərinin qaz/qas/qus/quz/kaz və az/as/uz/us morfemləri və oq-uz sözünün ikinci hissəsi eyni semantikdairəyə düşür”. (Az.onom.problemləri. Bakı. APİ.V c. 1995—s.58)

Açar sözlər: toponim, coğrafiya, beynəlxalq, türk mənşəli, söz, milli...

KAZAKÇA HAYVAN ADLARIYLA YAPILMIŞ DEYİMLERİN YAPI VE ANLAM ÖZELLİKLERİ

Gülnaz SATBAY

Öğretim Görevlisi, Abay Kazak Milli Pedagoji Üniversitesi

ÖZET

Dil araştırma çalışmalarının genişlemesiyle Kazak dili de her alanda gerçekleştirilen başarılı araştırmalarıyla devamlı gelişmektedir. Dilimizin öyle dallarından biri de deyimlerdir.

Kazakların hayatında hayvancılığın önemi büyüktür. Kazaklar selamlaşırken “mal, jan aman ba?” diye hal-hatır sorar. Hayvancılık, hayvanı güdme, hem binek hem azık olarak kullanması, üretimde hammadde olarak faydalanması Kazak halkının asırlarca kazandığı tecrübe dilde de kendini gösterir.

Bu yüzden, bildiriye konu olan hayvan isimli(zoo phraseologizm) deyimlerin yapısında kullanılan, o deyimlere neden olan hayvan kavramlarının işlevi önemlidir. Kazakça hayvan isimlerini araştırma sonucunda hayvanlarla ilgili deyimlerin yapısı belirlenmiştir. Hayvan adlarıyla yapılmış deyimlerin yapısında en az bir hayvan isminin olması esas şartlardan biridir. Dolayısıyla morfolojik tahlil yapılırken bu deyimlerin yapısal özellikleri belirlenmiştir. Bu özelliklerden biri, bu deyimlerin yapısındaki hayvan isimlerinin kelime yapısı olanağına göre açıklanmasıdır. Buna göre derlenen bilgiler esasında, morfolojik açıdan tahlil sonucunda üretken ve üretken olmayan hayvan isimleri belirlenmiştir. Bunlar, üretken hayvan adları: it, at, koyun, deve, tavşan, kurt, yılan, eşek ve inek'tir. Hayvan adlarıyla yapılmış deyimler sisteminde verimsiz yani üretken olmayan hayvanlar şunlardır: ayı, arı, balık, bülbül, karga, kaz, kedi, kelebek, tilki, fare, ördek ve domuz.

Kazakçada hayvan adlarıyla yapılmış deyimlerin çoğu hayvanların dış görünüşü, karakteri ve davranışlarını insan karakteriyle karşılaştırma esasında yapılmıştır. Bir bakımdan, toplumdaki insanların davranışlarını değerlendirirken hayvanlardan çok benzerlik bulabiliriz. Bu deyimleri yapmanın, onları değiştirmenin ve yeniden düşünme sebeplerinin yaratıcı-görüntülü esası olarak bulunur. Örneğin: Kazakçada “sıyr sıypagandı bilmeydi(inek okşamadan anlamaz)” deyimini iyiliği, duyguyu, iyi niyeti anlamayan insanlarla ilgili söylenir. Bu durumda hayvanların fizyolojik özelliği insanın davranışı veya psikolojisine dönüştürülür.

“Jılkı minezdi(yılkı davranışlı)” deyimini insanın iyi tarafını gösterir. Bu sabırlı insanı, kendi gücüyle çabuk kendine gelebilen insanı belirtir.

Sonuç olarak, Türk dillerinin deyim hazinesine, hayvan adlarıyla yapılmış deyimlerle ilgili karşılaştırmalı tahliller yaparak, akraba halkların dünya görüşüne göre ortak yönlerini belirlemek asıl hedeflerimizden biri olacaktır.

Anahtar Kelime: Kazakça deyim, zoonim, hayvan adlarıyla ilgili deyimler

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

20-30-CU İLLƏRDƏ TÜRKİYƏ TÜRKƏSİNİN AZƏRBAYCAN DİLİ NORMASINA QRAMMATİK SƏVİYYƏDƏ TƏSİRİ

Mehman Zeynalli

Gəncə Dövlət Universiteti, doktorant

Nizami Cəfərov

Elmi rəhbər: akademik

XÜLASƏ

XX əsrin 20-30-cu illərində Azərbaycan dilinə gələn Türkiyə türkcəsinin sözləri fonetik, leksik səviyyələrdə olduğu kimi, qrammatik səviyyədə də resipiyyət dilə məxsus quruluşa (morfoloji və sintaktik baxımdan) uyğunlaşma mərhələsindən keçir. Alınan söz quruluşca və ya nitq hissəsinə mənsubiyyətinə görə dəyişir. Türk dilindən gəlmiş söz Azərbaycan dilində morfoloji quruluşunu dəyişir, sadə (yaxud düzəltmə) söz quruluşca mürəkkəb leksik vahidə çevrilir. Məsələn: türk dilində türkü ("müxtəlif" mənasında) və 20-30-cu illərə aid Azərbaycan dilinə aid dərsləklərdə dürlü-dürlü. Burada sözün təkrarı ona məxsus leksik mənanı daha da gücləndirir. Türk dilində araştırmacı sözünün (Azərbaycan dilində araşdırıcı) qəlibində yaradılmış Azərbaycan dili üçün qeyri-ənənəvi morfoloji quruluşlu aramaçı sözü işlənir. Fonetik və leksik səviyyədə olduğu kimi, qrammatikada da türk dili üçün səciyyəvi olan, lakin Azərbaycan dilində tarixən işlənmiş dil faktları yazılı ədəbi dilə gətirilir. Sifətin azaltma dərəcəsinin türk dili üçün səciyyəvi olan -mtraq şəkilçisi işlənir (sarımtraq). Türk dilində işlənən bölgü say formaları 20-30-cu illər ədəbi dilində qeydə alınır (birər, ikişər, dördər). Türk dili üçün xarakterik əvəzlik növləri 20-30-cu illər ədəbi dilində (öylə, böylə). Türk dilində feil köklərinin müxtəlif şəkilçilərlə morfoloji kontaktı Azərbaycan dilində olmayan yeni söz formaları əmələ gətirir. Ənənəvi olmayan morfoloji quruluş faktları da 20-30-cu illər ədəbi dilinə Türkiyə türkcəsindən gəlir (birləmək, ikiləmək, əmzirləmək).

20-30-cu illər ədəbi dilində türk dilinə aid I şəxsin cəminə aid şəxs sonluqlu (-ız, -iz, -uz, -üz) qrammatik quruluşa feillərdə rast gəlmək olur (alırız, oluruz, yapıdırırız). Türk dilinə aid şəkilçilərin spesifik sıralanma ardıcılığı 20-30-cu illərə aid dərsləklərin dilində müşahidə olunur (öyrənirsək; Azərbaycan dilində öyrəniriksə). Feillərdə müşahidə olunan türk dilinə aid morfoloji quruluş nümunələri Azərbaycan dilinin müvafiq qrammatik faktları ilə paralel işlənərək variantlar əmələ gətirir (alırız // alırıq). 20-30-cu illərdə türk dilindən gələn köməkçi nitq hissələrinə də təsadüf edilir (əcəba, dolayı).

Açar sözlər: norma, ədəbi dil, morfolojiya, sintaksis

DİL NƏDİR?, ÜSLUB NƏDİR?

Dr.Güləhməd İMANOV
Bakı Dövlət Universiteti

ÖZET

Sanatsal üslubun diline dil araçları takımının üslup karışıklığı niteliği özgüdür (dil araçları terkibi farklı üslupların birimlerini, konuşma sözcüklerini, yazara özel yeni sözcükleri, yabancı sözcükleri ve b. içeriyor)

Konuşma dilinde konuşma somutlaştırmasına dilsel araçların yanısıra sözsüz araçlar (mimik, el işareti) da katılırlar. Buna gayri biçimsel konuşma temasına özgü durumluluk yardım etmektedir; televizyon dilinde dilsel somutlaştırma birçok şeyde betimleme sırasına dayanıyor.

Sanatsal edebiyat dilinde sanatsal-imesel dilsel somutlaştırma tam da sanatsal dilin nitelikçe özel vasfıdır.

Konuşma kullanılagelen tonalitedeki metinlerde ise şahsın belirli eylemleri sadece tespit ediliyor, onların cisimsel-mantiken veya denotatif içeriği iletiliyor. Sanatsal-imesel dilsel somutlaştırmanın özgüllüğü metnin parçalarında sozlerin kullanım karşılaştırmasında tetkik ediliyor.

Böylece farklı üslupların metin parçalarını kıyaslarken dilsel somutlaşmanın farklı yönleri ve nitelikleri meydana çıkıyor.

Sanatsal metnin tonalitesi onun içerdiği tüm dilsel araçların bütünlüğüyle oluşuyor: duygusal anlatımlı, kelime ve deyimsel, sözdizimsel.

Sanatsal metinlerin kurallara yönlendirilmiş olması, örneğin, herkesin anlamayacağı olaylarda (diyalektik, argo, mesleki kelimeler, özel terimler, barbarizmler, ekzotizmler), edebi kurallardan dilbilgisel, fonetik aykırılar sanatsal metinlerde genelde esasen aydınlanma, anlamsal içeriğinin ve üslup görevinin saptanması amacıyla açıklanmasında ifadesini buluyor.

Türk edebiyatında (sosyo-politik konulu yazıların düzyazısında olduğu gibi) edebi kurallara uygun olmayan dil öğelerinin okuyucuya açıklama yöntemleri oluşmuştur: dolaysız yazar yorumlarından anlatmanın özel örgütlenmesine kadar; bu zaman hem normatif olmayan nitelik, hem de verilmiş kelimenin, deyimmin veya biçimin anlamı, küçük metin parçasından netleşiyor.

Sanatsal eserin dil yapısının ayırdedici özelliği betimleme anlatımlı araçlarla – değişmece ve söz sanatı - sunulmaktadır.

Bilindiği gibi, değişmece ve söz sanatı edebi dilin diğer fonksiyonel üsluplarında da kullanılmaktadır. Bununla birlikte, edebiyat dilinde değişmece ve söz sanatı sanatsal metnin genel imgesel sisteminin organik bileşeniyse, dilin estetik işlevinin uygulanmasına katılması da dahil, bu zaman, dileyim, halk dilinde veya konuşma dilinde betimleme anlatımlı araçlar metnin, onun parçasının veya günlük diyalog karşılığının etkileme gücünü artırma yöntemi olarak hizmet etmektedir.

Anahtar Kelimeler: İfade, kelimelerle ifade, edebî dil, üslup

ABSTRACT

There is a variety in language means of the literary style. Apart from the oral speech, gestures are included in the oral speech. All of these serve for a better comprehension of the oral speech. One of the most significant features of the oral speech is its broadening by means of the words with metaphorical meaning. During the speech, a correct use of intonation serves a person to express his opinions in a clear way. The use of words in the literary style is different in a technical way. Thus, a same text in different styles may illustrate itself in from different perspectives. The intonation, words, combination of words and sentences of the

literary style are shown in a completely different way. Dialects, terms and vulgarisms that are used in text with the literary style allow to understand a specific situation in a profound way. The use of expressions that are not related to the literary language, in Turkish literature, are necessary for a reader to understand any kind of situation clearly. The use of this kind of expressions in short texts results in a revival and individualization of the work. One of the features of the literary style is about making the words possess a more colourful meaning. This situation can seldom be seen in the other forms of literature. Possession of new meanings of the words, in terms of authors, should be considered as a normal process in both folklore and written literature. The words that switched to the literary language afterwards, serve an enrichment of national language.

Key words: Expression, expression with words, literary language, style

TÜRK VƏ AZƏRBAYCAN DİLLƏRİNDƏ EYNI SƏSLİ SÖZLƏRİN SEMANTİK İNKİŞAFI İLƏ DİFERENSİASİYASI

Dos. Ruslan ABDULLAYEV

AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu, Türk dilləri şöbəsi, aparıcı elmi işçi

XÜLASƏ

Deyilişi və yazılışı eyni olan, leksik mənaca isə tamamilə fərqlənən sözlərə omonimlər deyilir. Türk dillərinin lüğət tərkibində yazılışı eyni, mənaca müxtəlif olan sözlər - omonimlər mühüm yer tutur. Omonimlər bir-biri ilə əlaqəsi olmayan və ya mənə əlaqələrini itirmiş məfhumları ifadə edir. Bəzən türk dillərinin lüğət tərkibinə nəzər yetirdikdə görürük ki, eyni sözlər iki türk dili arasında fərqli leksik mənə bildirir. Bu qrammatik hadisə fərqli dillərdə baş verərsə rus dilində buna *межъязыковые омонимы* (dillərarası omonimlik), fransız dilində *faux-ami* ("saxta dost), türkcədə *yalancı eşdeğer* deyə adlandırılır.

Yazılış və deyiliş baxımından eyni olduğu və ya bir-birinə çox bənzədiyi halda mənaları tamamilə və ya qismən fərqli olan sözlər qohum türk dillərində çoxdur. Məsələn: *saxlamaq- maşını saxlamaq, durdurmaq -Azər., saklamak- elində bulundurmaq, tutmaq, kayd etmək* (Türkce). *dolandırmaq- ailənin keçimini təmin etmək* (Azərb.) - *dolandırmak - birisini aldataraq parasını veya malını elindən almak* (Türkçe)

Diferensiasiya bir dildə müəyyən bir müddətdə görülən dəyişikliklərə - yaxın səslərin ayrılması, lüğət tərkibindəki sözlərin mənalarının semantik və üslub təbəqələşməsi, dialektlərdən birinin digərindən fərqlənib müstəqil dil kimi formalaşması, dildə ən az bir fonemi fərqləndirən əlamət və ya əlamətlərə deyilir. Türk dillərinin leksik tərkibində eyni səslənməyə malik olan sözlər bəzən semantik cəhətdən müxtəlif mənalara malik ola bilir ki, bu türk dillərinin diferensiasiyasına səbəb olur.

Tədqiqatın əsasını Azərbaycan və Türk dillərindəki sözlərin tarixi diferensiasiya prosesində mənaca darılması, genişlənməsi və yeni mənaların yaranması – mənə keçidləri üzrə seçilmiş nümunələrin təhlili təşkil edir. Belə sözlər əksəriyyət etibarilə insanın məişəti ilə zəruri şəkildə bağlı olan və buna görə də böyük tarixi yol keçmiş sözlərdən ibarətdir. Türk dillərinin semantik diferensiasiyası sinxronik və diaxronik planda müqayisə aparılaraq tədqiqata cəlb edilə bilər. Semantik diferensiasiya dildaxili və dilxarici amillərlə bağlı olur. Dildaxili diferensiasiyanın faktorlarına sözlərdə çoxmənalılığın, omonimliyin, məcaziliyin, sinonimliyin yaranması, sinkretik köklərin parçalanması, isimlərin fono-semantik, fonomorfoloji inkişafı, alınma sözlərin təsiri ilə əsaslandırmaq olar. Dilxarici səbəblərə isə "elmi-texniki tərəqqi, sosial-iqtisadi inkişaf, milli dövlətlərin yaranması, müqayisə olunan dillər arasında inteqrasiyaların vaxtilə zəifləməsi, qeyri-türk dilləri ilə kontaktların yaranmasında görmək olar.

Bu çalışmada Azərbaycan və Türk dillərində eyni kökə, yazılış və deyilişə, fonetik tərkibə malik olan, lakin fərqli semantik mənə bildirən sözlər linqvistik müqayisəyə cəlb edilib təhlil ediləcəkdir. Bu dillərdə semantik mənalarda sözün mənasının darılması, genişlənməsi və sözdə yeni mənənin yaranması ilə yaranan semantik diferensiasiya göstərilməyə çalışılacaqdır.

Açar sözlər: diferensiasiya, omonim, semantika, türk dili,

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

XÜSUSİ ADLARININ SEMANTİKASININ XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Fil.ü.f.d., dos. Sevda Rzayeva

Bakı Avrasiya universiteti "Tərcümə" kafedrasının müdiri

XÜLASƏ

Tarixi gücə malik olan xüsusi adlara nəzər yetirdikdə görürük ki, onlar daim insan fəaliyyəti ilə əlaqəli olmuşlar. Ad insan mədəniyyətinin bir məhsuludur və insana məxsus şərait və dövr o adın meydana gəlməsinə zəmin yaradır.

Dilçiliyin bir hissəsi olan və eyni məqsədi daşıyan, xüsusi onomastik problemlər ümumi anlayışdan ayrılaraq özünə məxsus bir yer tutur. Dilçilik onomastikanın ekstralingvistik komponentidir. Onomastikanın xüsusi spesifik cəhətləri vardır və bu da ekstra-lingvistik faktorların yüksəlməsində xüsusi rol oynayır.

Xüsusi adlarının semantikasının təyin edilməsi çox mürəkkəb bir prosesdir. Belə ki, xüsusi adlar əşyanın mənasını aşılıyır, bağlı olduğu əşya haqqında xəbər vermiş olur. Bir qrup dilçilərə görə, xüsusi adlar əşyanın hər hansı bir sinfə aid olduğunu bildirir, individual əşya xarakteri daşıyır, verilmiş əşya ilə, onun semantikasi ilə sıx bağlı olur. Bundan başqa, xüsusi ad mənasında təsnifedici, individuallaşdırıcı və xarakterizəedici əlamətləri ola bilər. Digərlərinə görə, xüsusi ad ancaq apelyativin ifadə etdiyi mənaya malikdir. Bununla yanaşı, xüsusi ad ümumiləşdirici mənə ifadə edən sözlərdən sayılır.

Xüsusi adın mənşəyini axtarıb tapmaq üçün onun törəmə hadisəsini, sözün özünün yeni mənə kəsb etmə mərhələlərini retrospektiv aspektdə təhlil etmək və bununla həmin adın ən qədim, ən ilkin formasını müəyyənləşdirmək lazım gəlir. Bu baxımdan xüsusi adların əhəmiyyəti dilçilikdə özünəməxsus yer tutur. Dilçilik nöqtəyi nəzərdən görünür ki, sözlər xüsusi adlarla birbaşa əlaqəlidir. Xüsusi adların semantikasi özlüyündə mətn kimi məlumdur və anlaşılıqdır.

Bir dildəki xüsusi adlarının daha müfəssəl, bütün detallarına qədər araşdırılması başqa dilin anoloji materialları ilə müqayisədə daha elmi, daha sanballı nəticələrə gəlməyə imkan verir. İngilis və Azərbaycan antroponimiyalarının müqayisəli öyrənilməsi həm ingilis, həm də Azərbaycan xüsusi adlarının struktur-semantik xüsusiyyətləri əsasında maraqlı ümumiləşdirmələr əldə etməyə, ümumiyyətlə dünya xalqlarının dil və təfəkkür tərzindəki eyniliklər və oxşarlıqlar haqqında yeni nəzəri müddəalar irəli sürməyə yol açır.

Açar sözlər: Xüsusi ad, onomastika, dilçilik, dil sistemi, ekstralingvistik komponent, söz, semantika, denotat, semantik mənə, xüsusiyyət

AZƏRBAYCAN DİLİNİN DİALEKT VƏ ŞİVƏ SÖZLƏRİNİN MONQOL DİLİNƏ QARŞILIQLI İNTEQRASIYASI

Mahirə Nağı qızı Hüseynova

Filologiya üzrə elmlər doktoru, professor, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti

Xülasə

Altay dillərinin bir qolunu təşkil edən monqol dilində hal-hazırda Azərbaycan dilinin dialekt və şivələrində işlənən çoxlu sayda fonetik, leksik, morfoloji dialektizmlər özünü göstərməkdədir. Müqayisəli tarixi metodun köməyi ilə Azərbaycan dilinin dialekt və şivə sözlərinin monqol dilindəki paralellərini üzə çıxarmaq mümkündür və bu paralellərdəki uyğunlar əsas verir deyək ki, hər iki dil bir kökdən nəşət etmişdir. Dialekt leksikası hər iki qohum dilin qədim layıdır və təəssüflər olsun ki, bir sıra məqalələri çıxmaq şərtilə türkologiyada bu məsələ ilə bağlı əsaslı və fundamental tədqiqat işləri görülməmişdir. Azərbaycanın görkəmli dilçisi Ə.Abdullayev bir neçə məqaləsini Azərbaycan – monqol dil əlaqələrinə həsr etmiş və bu məqalələrin birində doğru olaraq göstərmişdir ki, Altay dilləri uzaq keçmişdə qohum dillər olmuş, bu qohumluq xüsusiyyətlərini indiyə qədər dilin müxtəlif qatlarında (yaruslarında) qoruyub saxlaya bilməmişlər. Bundan əlavə, yaxın keçmişdə kontakt sayəsində bu dillər bir-birindən çoxlu söz almışlar. Azərbaycan dilinin Qazax, Şahbuz, Ordubad dialekt və şivələrində **“qurudulmuş dəyirmi şəkilli süzmə”** anlamında işlənir: - *Süddən qatıx çaleyrix, sonra çalxeyrix yağ olur, ayranı da qurut qayreyrix (Qazax); - Ayran torbada süzülür, suyu gedir, olur cırtıdan, cırtıdanı da gündə qurudub qurut əmələ gətirirlər (Ordubad). Qurut* sözü kök + şəkilçi modeli əsasında formalaşmışdır: **quru + ut. Ut** morfeminin adlardan isim düzəltmə funksiyası vardır. Bəzi sözlərdə bu şəkilçi - **ud, -üd** şəklində işlənir. Azərbaycan dilində bu şəkilçinin köməkliyi ilə **“keçmək”** feilindən keçid, **“öymək** feilindən **öyüd, “yaş”** ismindən aşıl sözləri yaranmışdır. M.Kaşğarının lüğətində **“kurut”** formasında qeydə alınmış və **“yağı alınmış qatıqdan düzəldilmiş lor pendiri”** anlamında izah edilmişdir. **Qurud** sözü oğuz dillərində **“qurut // kurut”**, monqol dilinin dialektlərində **“xurunt // xurut”** formasında işlənir. Azərbaycan dilinin dialekt və şivələrində işlənən sözlərin monqol dilindəki paralellərini bir məqalə həcmində linqvistik təhlilini vermək, integrativ xüsusiyyətlərini müəyyənləşdirmək mümkün deyildir və bu böyük bir araşdırmanın mövzusu ola bilər. Azərbaycan, o cümlədən türkcələrin leksik qatının monqol dili ilə müqayisəli şəkildə öyrənmək, oxşar və fərqli fonetik, morfoloji xüsusiyyətlərini üzə çıxarmaq müasir türkologiyanın qarşısında duran ən vacib məsələlərdəndir.

Açar sözlər: Azərbaycan dili, dialektlər, monqol dili, inteqrasiya.

**ЖИЗНЕННЫЙ ПУТЬ АКАДЕМИКА МАМЕДЖАФАРА ДЖАФАРОВА. НАУЧНО – ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ
ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ**

Нурида Ганбарова

Нахчыванский Государственный Университет

XÜLASƏ

Məqalədə Azərbaycanın görkəmli tənqidçi-alim, ədəbiyyatşünas, ədəbiyyatda nüfuzlu söz sahibi Məmməd Cəfər Cəfərovun həyat yoluna qısa nəzər calınır onun çətin müharibə illərinə təsadüf edən uşaqlıq illəri, uşaqlıq çiyinlərində ağır ailə yükünü laiqincə daşdığı, eyni zamanda incəsənətə şərə, nağıllara, kitaba sevgi bəsləyən insanların arasında olması və onların balaca Məmmədcəfərin ədəbiyyata olan sevgisini, dünyaya baxışlarını necə fomalaşmasından bəhs edilir. Bu gün də Məmməd Cəfərin çoxistiqamətli yaradıcılığı yazılacaq olan elmi işlər üçün ən göxəl mənbədir.

Açar sözlər: həyat yolu, Rusiya, mənəvi rahatlıq, ədəbiyyat müəllimi, ədəbi-nəzəri görüşlər, gənc alim

RESUME

In the article, prominent critic-scholar, literature-critic famous word master in literature Mammadjafar Jafarov`s lifetime will be glanced briefly. His childhood years in hard war years in hard war years, his family burden on his child shoulders which he was carrying decently, simultaneously his being among the people who cherished love for art, poems. Tales and books and how Mammadjafar`s love for literature and outlook will be dealt with. Today Mammadjafar`s multibranch activity is a nice source for scientific works to be written.

Keys words: lifetime, Russia, moral comfort, literature teacher, literary-theoretical reviews, young scientist.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

ТВОРЧЕСТВО АКАДЕМИКА МАМЕДДЖАФАРА ДЖАФАРОВА В ОСВОЕНИИ РУССКОЙ КЛАССИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В АЗЕРБАЙДЖАНЕ. КНИГА «РУССКИЕ КЛАССИКИ»

RUSSIAN CLASSICAL LITERATURE IN AZERBAIJAN IN THE ACTIVITY OF ACADEMICIAN MAMMADDJAFAR JAFAROV. THE BOOK OF «RUSSIAN CLASSICS»

Ганбарова Нурида Гусейн

Нахчиванский Государственный Университет

XÜLASƏ

Məqalədə Məmmədcəfər Cəfərovun “Russ klassikləri” kitabına müfəssəl nəzər salınacaq, onun Azərbaycan oxucusuna Rus ədəbiyyatının incilərini çatdırmaqda akademikın danılmaz rolu qeyd olunacaq. Bu sahədə yazdığı kitablar sadalanacaq və “ Rus klasikləri” kitabının qısa məzmunu açılacaq. Rus dilini bilməyən azərbaycan auditoriyasının rus ədəbiyyatına yaxınlaşdırmaqda və ədəbiyyatşünaslıqda akademikın müstəsta rolu qeyd olunacaq. Sovet Azərbaycanı dövründə rus dilini bilməyən azərbaycan oxucularına akademikın rus ədəbiyyatına dir yazdığı kitablar, monoqrafiyalar və məqalələr qiymətli töhvədir.

Açar sözlər: akademik, Rus ədəbiyyatı, Radişev, azərbaycan oxucusu, ədəbiyyatşünas, russ klassikləri

SUMMARY

In the article, it is paid attention to the book «Russian classics» by Mammadjafar Jafarov this in detail this undeniable role in conveying the prominent works of Russian literature to Azerbaijani readers is mentioned. His books written in this field are listed and the brief content of the «Russian classics» is given. The role of the academician in bringing Azerbaijani auditorium who is unaware of Russian close to Russian literature and literary studies is noted. Books monographs and articles written by academician on Russian literature to Azerbaijani readers who didn't know the Russian language in Soviet Azerbaijani period are precious contributions.

Keys words: Azerbaijani, academician, Russian literature, Radishev, reader, studies, Russian classics, real atmosphere.

Z.XƏLİLİN “ÇINARLARIN YUXUSU” MƏNZUM NAĞILININ SƏNƏTKARLIQ MƏZİYYƏTLƏRİ

THE ARTISTIC MERITS OF ZAHID KHALIL'S VERSE TALE "DREAM OF PLANE TREES"

Ayətəxan Ziyad (İsgəndərov)

Yazıçı-jurnalist, tədqiqatçı, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti, Elmi Tədqiqat Mərkəzinin elmi işçisi

ÖZƏT

Mənzum nağıl – uşaq xalq ədəbiyyatının bitkin bir janrı olub Z.Xəlil yaradıcılığında xalq nağıllarının təravətini həmişə özündə saxlamışdır. Tədqiqata cəlb etdiyimiz “Çinarların yuxusu” mənzum nağılı da bu sıradan diqqəti cəlb edir.

Z.Xəlil 11 mənzum nağıl müəllifidir. Mənzum nağıllarını, o cümlədən “Çinarların yuxusu”nu da ilk dəfə 1972-ci ildə nəşr olunmuş “Mən rəngləri tanıyıram” adlı kitabının “Gəlin nağıl danışaq” bölümündə və 2008-ci ildə oxucuların mühakiməsinə verilmiş “Seçilmiş əsərləri”nin I cildində çap etdirmişdir.

387 misralıq bir əsəri yoruculuq hiss etmədən birnəfəsə oxuyub başa çatdırmaq kimi bir üstünlüyə, eləcə də Z.Xəlilin mənzum nağıllarının oxucunu özündə saxlayan ritm, musiqilik kimi bir cazibəyə malik olmasının “sirri”, zənnimizcə, müəllifin xalq ədəbiyyatına sıx bağlılığı ilə izah olunmalıdır. Belə ki, Z.Xəlil fəlsəfə və elmlər doktoru dissertasiyalarını folklor və şifahi xalq ədəbiyyatı ixtisasları üzrə müdafiə etmiş, elmi və pedaqoji fəaliyyəti bütünlüklə folklor, xalq ədəbiyyatı və uşaq ədəbiyyatı ilə bağlı olmuşdur.

Bu da xüsusi qeyd edilməlidir ki, “Çinarların yuxusu” hər hansı bir nağıl (folklor) motivinin şeir dilinə improvizə edilərək poetik dildə qələmə alınmış variantı deyil, müəllifin öz zəkasının məhsuludur. Bütün bunlar haqq verir deyək ki, folklor, şifahi xalq ədəbiyyatından, ağız ədəbiyyatından bəhrələnmə Z.Xəlil yaradıcılığında ana xətt kimi keçir. “Çinarların yuxusu”nu oxumağa başlayan andan şirin dil, cazibədar təhkiyə oxucunu cəlb edir, şeir yox, nağıl oxuyurmuş kimi özünə bağlayır, sonuncu misraya qədər oxuduqlarının cazibəsindən ayrılı bilmirsən.

Əsərin obrazlar qalareyası zəngindir: 1 – xeyirxah ürək sahibi alicənab leyləklər; 2 – leyləklərin düşmən əlində olduğunu zənn edib onları xilas etmək üçün uzaq və naməlum səfərə çıxan çinarlar; 3 – çinarların bu xilaskarlıq missiyasında yardımçı obrazlar olan paravoz və elektrovaz; 4 – çinarların leyləkləri axtarmağa gedəcəkləri təqdirdə meşənin məhv olacağından təşvişə düşən dələ və ayılar; 5 – mənfi obraz olaraq, xurma ağaclarına sarılıb qarı nənənin nəvələrinin ac qalmaqlarına bais olan ilanlar; 6 – xurma ağaclarının meyvələrini ilanların əlindən qurtarmaq üçün leyləkləri köməyə çağıran Qızılquş... Əsərdə hər obraz “oynadığı rolun” əvəzolunmaz mübariz qəhrəmanıdır. Hətta haqqı olmadığı halda xurmalara sahib çıxmaq iddiasında olan ilanlar da asanlıqla “ağ bayraq” qaldırmırlar, son nəfəsə qədər döyüşüb qəhrəmanlıqla həlak olurlar.

Dostluğa, yoldaşlığa, darda qalana əl tutmaq kimi keyfiyyətlər ruhunda qurulmuş əsər necə qələmə alınıb ki, 387 misra (14 kitab səhifəsi) həcmində olan nağılın mütaliəsi zamanı hər hansı məqamda isə yoruculuq, usandırıcılıq hiss etmədən birnəfəsə, sevə-sevə, maraqla oxuyursan?!

Məqalədə Z.Xəlilin mənzum nağıllarının bu “sirləri” an-an, məqam-məqam açıqlanır.

Açar sözlər: uşaq ədəbiyyatı, folklor, xalq yaradıcılığı, mənzum nağıl, çinar, leylək, ritm, obraz.

Key World: children`s literature, folklore, folk creativity, verse tale, plane tree, stork, riddles, the image.

НОВЫЕ ПЕРСПЕКТИВЫ ВНЕДРЕНИЕ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ON-LINE ОБРАЗОВАНИИ

Гошгар Алиев

Западно-Каспийский Университет, Баку, Азербайджан

Рена Гаджиева

Западно-Каспийский Университет, Баку, Азербайджан

Бахар Аскерова

Западно-Каспийский Университет, Баку, Азербайджан

Эсмира Ахмедова

Западно-Каспийский Университет, Баку, Азербайджан

АНОТАЦИЯ

В настоящее время в образовательных учреждениях мультимедиа в той или иной форме создала свое собственное место как инструмент образовательных технологий. Мультимедиа преодолела барьеры времени и пространства и предоставляет собой инструмента для обучения в любое время и в любом месте. Процесс приобретения знаний становится более эффективным, когда учащиеся проходят обучения с помощью мультимедийного моделирования. Мультимедийные технологии расширяют возможности учебного процесса за счет расширения взаимодействия между преподавателями и студентами. Помимо того факта, что мультимедиа может предоставить им бесконечные возможности качественного преподавания и обучения, принимая во внимание жизненно важные аспекты педагогических преимуществ и ограничений мультимедиа, его можно использовать в полной мере и достичь выдающегося уровня новых образовательных технологий.

В Западно-Каспийском Университете в кафедре «Информационные технологии» были проведены всестороннее исследование отдельных направлений, имеющих отношение к использованию мультимедиа в образовании, а также рассмотрены наиболее распространенные методы и вопросы, связанные с использованием мультимедиа в качестве нового инструмента образовательных технологий.

Интернет-технологии предоставили человечеству неограниченный доступ к информации, которую можно превратить в знания. Студенты используют компьютеры и много полезных приложений для изучения, практики и тестирования полученных знания и эти инструменты не так уж отличаются от рабочих книг. Преподаватели могут используя мультимедийные технологии, давать более красочные, стимулирующие лекции. В настоящее время акцент делается на обеспечение эффективного использования технологий для создания новых возможностей для обучения и содействовать достижению студентов.

Цели учителей в on-line образовании, это в частности, определить цель использования технологии в учебном процессе, сотрудничать с коллегами для разработки учебных программ, которые вовлекают студентов в значимые учебные мероприятия, содействовать использованию учебных кружков, которые дают студентам возможность обмениваться идеями с другими и т.д.

Ключевые слова: on-line образования, мультимедийные технологии, интернет-технологии, образовательные технологии.

ANNOTATION

We conducted a comprehensive study of individual areas related to the use of multimedia in education, and also examined the most common methods and issues associated with the use of multimedia as a new tool in educational technology. Teachers can use multimedia technology to give more colorful, stimulating lectures.

Currently, the emphasis is on ensuring the effective use of technology to create new learning opportunities and to help students achieve. The purposes of teachers in on-line education are, in particular, to determine the purpose of using technology in the educational process, to collaborate with colleagues to develop curricula that involve students in meaningful learning activities, to promote the use of study circles that give students the opportunity to exchange ideas and others.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

İMADƏDDİN NƏSİMİ YARADICILIĞINDA SUFI-HÜRUFİ DÜŞÜNCƏLƏR VƏ BU DÜŞÜNCƏLƏRİN FƏRQLİLİYİ

Ləman Dadaşova

"Hədəf" kurslarının müəllimi

XÜLASƏ

Ədəbiyyatın insan ruhunun dərinliklərinə ötürdüyü hər janr, ideya və cərəyanda fərqlidir. Orta əsrlərdə daha geniş coğrafiyada yayılmağa başlayan "sufizm" "suf", "saf", "suffa", "səfəvi" kimi sözlərdən birinin inteqrasiyasından yarandığını söyləmək olar. Mövlanə Cəlaləddin Rumi, Mənsur Həllac, sufi qadın Rəbiət-ül Ədəviyyənin yaradıcılıqlarının dərinliklərinə qədər işləyən bir təriqət vardır-sufizm. Yaradana olan sonsuz və bənzərsiz məhəbbət, onunla daim bir bağ qurma, yaradandan yaradığı hər şeyə qeyd-şərtsiz olan sevgi sufilərin əsas amalıdır.

Yunus Əmrənin dediyi kimi "yaradılanı sev, yaradandan ötrü". Azərbaycan ədəbiyyatında, o cümlədən, Yaxın və Orta Şərq ədəbiyyatında yayılan hürufilik sufizmin bir qoludur.

Banisi Azərbaycan alimi Fəzullah Nəimi olan hürufilik Allahın insanda və mövcud olan bütün canlılarda təcəssüm etdiyini deyir. Hər fərd sözündən yaranan hürufilikdə Allah bir insanın üzündə təzahür edən bir kəlamdır. Bu kəlamın ünsürlərində də, bir rəqəm dəyəri var. Beləliklə, bütün varlıqların əsl ünsürü olan 28 hərfi insan üzündə görmək mümkündür.

İnsan öz varlığındakı nuru dərk etməli, kamilliyə qalxmalıdır. Yaradıcılığında sufi-hürufi ideyaları təbliğ edən dahi Azərbaycan şairi İmadəddin Nəsimi insana öz adının ucalığını, mövqeyinin yüksək olduğunu şeirləri ilə izah etməyə çalışmışdır.

Ey özündən bixəbər qafil oyan
Həqqə gəl kim həq deyil batil, oyan
Olma fani aləmə mayil, oyan
Mərifətdən nəsnə qıl hasil, oyan.

Nəsimi içtimai haqsızlığa, zülmə qarşı çıxır, insana əzab vermək kimi əməlləri pisləyir, onu ən gözəl zirvəyə qaldırır.

Mərhəbə, insani-kamil, canımın cananəsi,
Aləmin cismi sədəfdir, sənmişən dürdanəsi?
Vəchini səb'ül-məsani oxuyan gündən bəri,
Gör ki, nə divana düşmüş aşiqin divanəsi.

Təqiblərə və təzyiqlərə məhəl qoymadan, qorxmadan düşüncələrini dilə gətirən İ.Nəsimi deyir:

Səni bu hüsni-camal ilə, bu lütf ilə görən,
Qorxdular həq deməyə, döndülər insan dedilər.

Açar sözlər: sufi, hürufi, şeir, düşüncə

Key words: Sufi, literal, poetry, thought

MƏKTƏBƏQƏDƏR TƏHSİL İNKİŞAFETDİRİCİ TƏLİM PARADİQMASINDA
PRESCHOOL EDUCATION IN THE PARADIGM OF DEVELOPING TRAINING

Şərafət Aram qızı Baxışova

ADPU-nun Məktəbəqədər təhsilin pedaqogikası kafedrasının dosenti, pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru

Summary

Social and economic changes of public life of our country have brought respective alterations in system of the preschool education, become multipurpose on the mission. As one of important directions in development of informative activity of preschool children creation of the conditions providing high-grade intellectual development of children, connected with formation of steady informative interests, skills of cogitative activity, qualities of mind, the creative initiative acts.

In a century of new information technology operates on knowledge of the child and all education system should be constructed on idea that the child is a spontaneous, self-defined being.

Key words: Developing training, preschool stage, informative activity, the person, socially- cultural principles.

Məktəbəqədər təhsilin məzmunu sistemli xarakter daşmalıdır. Bu, uşağın dərk etdiyi obyekt və hadisələr arasındakı qarşılıqlı əlaqəni təmin edir. Bununla uşağın idrakının məlumat dairəsi genişlənir və nəticə kimi artıq böyük məktəbəqədər yaşlı uşaq qazanılmış bilik sistemində yeni əlaqələr qurmaq bacarığını mənimsəyir. Bu bacarıq dərk etmə vasitəsi kimi çıxış edir. Həmçinin konkretlik çərçivəsindən çıxmağa imkan verir. Özünüreallaşdırma, özünü təqdim etmə müasir insanın ən mühüm keyfiyyətlərindən biridir. Təlim-tərbiyə prosesində bu işin dəstəklənməsi, onun tərbiyəçi və uşaq fəaliyyətinin mərkəzinə gətirilməsi xüsusi olaraq əhəmiyyətlidir.

Məktəbəqədər yaşlı uşağın inkişafını və onun məktəbə hazırlıq səviyyəsinin göstəriciləri aşağıdakı kimi müəyyənləşdirilməlidir:

1. Fiziki hazırlığı (uşağın düşüncə dairəsinin inkişafının fizioloji səviyyəsi).
2. Psixoloji hazırlığı (uşağın şəxsiyyətinin emosional, iradi inkişaf səviyyəsi).
3. Sosial hazırlığı (uşağın düşüncə dairəsinin inkişafının sosial səviyyəsi).

Uşağın və tərbiyəçinin isə hazırlıq səviyyəsini aşağıdakı kimi müəyyənləşdirmək mümkündür:

1. Uşağı və tərbiyəçini fəaliyyətyönümlü təlim metodu çərçivəsində müşahidə etmək.
2. Fəaliyyət, şüur və şəxsiyyət vahidliyi prinsipinə əsaslanmaq.
3. İnkişafın əsası kimi qabiliyyətlərdən istifadə etmək.
4. Şəxsiyyətlərarası münasibətlər fonunda həm uşağın, həm də tərbiyəçinin inkişafına yeniləmiş sistemli təhlilin nəticəsi kimi baxmaq.

Yuxarıda qeyd etdiklərimiz inkişafetdirici təlim prosesində uşağın və tərbiyəçinin ayrı-ayrılıqda inkişafını deyil, bunların təlim prosesinin vahid subyekti kimi inkişaf etməsini göstərir. Təlim prosesində təfəkkürün intensiv inkişafı üçün tədrisi yüksək çətinlik səviyyəsində təmin etmək və uşaqların öz təlim fəaliyyətlərini dərk etməsinə nail olmaq lazımdır.

Beləliklə, inkişafetdirici təlimin texnologiyasının modeli elə təqdim edilməlidir ki, tərbiyəçi təlim prosesinin təşkilində bütün səylərini özünüinkişafa və şəxsiyyətin inkişafına yönəltsin.

Bütün bunlar bütövlükdə təhsilin humanist prinsipi əsasında qurulmasına təminat verir. Təhsildə humanizmin dərəcəsi şəxsiyyətin, cəmiyyətin mədənilik səviyyəsini müəyyənləşdirir. Bu baxımdan təhsilin məzmunu, onun fasiləsizliyi humanizm prinsipləri üzərində qurulmalıdır.

ABOUT MORPHOLOGY OF THE SHAMAN RITE "SURPA YANGILASH"

“СУРПА ЯНГИЛАШ” ШАМОН МАРОСИМИ МОРФОЛОГИЯСИГА ДОИР

Olim KAYUMOV

Doctor of philosophy (PhD) philology (Uzbekistan)

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматриваются особенности ритуала шаманского инициация в узбекском обрядовом фольклоре, шаманские обряды и его вербальных свойства. Этнофольклористическом аспекте изучался как отдельная форма традиции посвящения узбекских шаманов “Сурпа янгилаш”. Исследуются на основе новых полевых материалов виды инициационный обряды, шаманский покровители узбекских шаманов.

Делаются комментарии о морфологическом характере обряда, ее словесных аспектах, так же ее роли в постепенном развитии художественного мышления.

Ключевые слова: обряд, шаман, экстаз, сурпа, покровитель шамана

ANNOTATION

This article discusses the features of the shamanistic initiation ritual in Uzbek ritual folklore, shamanistic rites and its verbal properties. The ethno-folkloristic aspect was studied as a separate form of the tradition of dedication of Uzbek shamans “Surpa Yangilash”. Based on new field materials, the types of initiation ceremonies, shamanic patrons of Uzbek shamans are investigated.

Comments are made about the morphological nature of the rite, its verbal aspects, as well as its role in the gradual development of artistic thinking.

Keywords: rite, shaman, ectaz, Surpa, patron of the shaman

ABREVIASIYA HADISƏSİ

Şəbnəm AXUNDOVA

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti, Doktorant

XÜLASƏ

İctimai-siyasi, iqtisadi, elmi-texniki və mədəni tərəqqinin ekstralinqvistik amillər kimi dilin inkişaf istiqamətlərinə təsiri, dildə daim yeniliklərə təkan verməsi məlum məslədir. Dilin lüğət fondu və lüğət tərkibinin zənginləşdirilməsi, cəmiyyətin inkişafı ilə yanaşı dilin inkişaf prosesinin ən aktual məsələlərindən biridir. Bu fakt xüsusən cəmiyyətin inqilabi dövrlərində özünü daha qabarıq göstərir.

Öz yaranma və formalaşma tarixinə görə çox-çox qədimlərə gedib çıxan özünətədiq yolunda bir sıra maneələri dəf edən və nəhayət, bu gün hər hansı bir dili onsuz təsəvvür edə bilmədiyimiz ixtisar söz yaradıcılığı (abreviasiya) yeni sözlərin meydana gəlməsində özünəməxsus rol oynayır. Hazırda bu dil hadisəsi söz yaradıcılığının gərəkli üsullarından biri hesab olunur. Abreviasiyanın coğrafiyasına nəzər saldıqda onun bütün dünya dillərini bu və ya digər dərəcədə əhatə etdiyinin şahidi olur.

Abreviasiyanın məhsulu olan abreviaturların (ümumməqbul ixtisar sözlərin) yaranması hər bir dilin xüsusiyyətləri ilə, qrammatik quruluşu ilə əlaqədar xüsusi səciyyə dəşisə da, abreviasiya hadisəsinin özünün bir sıra ümumi cəhətləri, bütün dillər üçün vahid olan mexanizm xüsusiyyətləri, bütövlükdə ixtisarlar sistemini əhatə edən ümumi prinsipləri vardır.

Abreviasiya dilin lüğət xəzinəsinin zənginləşdirilməsində müstəsna rol oynayır. Fikrəmişcə, bu sahənin öyrənilməsi, digər dillərin abreviasiyası ilə müqayisəli şəkildə tədqiqi Azərbaycan dili ixtisarlar sisteminin özünün də gələcək genəlmə yollarının işıqlandırılmasına, deməli, ana dilimizin lüğət tərkibinin yeni inkişaf perspektivlərinin açılması kömək edəcəkdir. Bu həmişə aktual məsələdir.

Abreviasiya dildə qənaət problemləri ilə təşəkkül tapmış ixtisar hadisələrindən biridir. Fonetik, morfoloji, elliptik ixtisarlardan fərqli olaraq, abreviasiyanın obyektivi sözlün və ya söz birləşməsinin strukturudur. Abreviasiya özünəməxsus mexanizminə fonetik, morfoloji, elliptik ixtisar elementlərini də daxil edir və mövcud korelyat yeni və daha qısa formalı sözləri formalaşdırır. Abreviasiyanın məhsulu olan vahidlər dildə ümumi şəkildə abreviatur adlanır. Abreviaturların mühüm bir hissəsi dilin leksik sistemində daxil olur, bu isə abreviasiya hadisəsinin dilin zənginləşdirilməsində iştirakını müəyyənləşdirir. Abreviasiya ədəbi dildə artıq sözcüklüyü aradan qaldırmaqla nitqin intellektual və elmi informativlik tutumunu gücləndirərək, bir tərəfdən, ədəbi dildə, digər tərəfdən, həm danışiq dilində, xüsusi üslubi məqamlarda və artikulyasiya enerjisinə qənaət məqsədilə ilə istifadə edilən konvensial ixtisar hadisəsidir. O daha çox adların və terminlərin yeni, nitqi asanlaşdırın formalarının yaradılması üçün gərəkdir. Əlalxusus dilin terminləri sistemində abreviasiyanın imkanlarından istifadə edilməsi hər bir elmi əsərin akademiklik səviyyəsinə təsir göstərir, onun informativ sahəsinin artımı üçün şərait yaradır. Azərbaycan dilində milli abreviasinin imkanlarından ad sistemində daha geniş istifadə edilir. Bu isə üslubi cəhətdən maraq doğurur. Abreviasiyanın fəaliyyət dairəsinin bir qədər genişləndirilməsi və ehtiyac hiss edilən sahələrdə ondan fayda götürülməsinin təmin olunması üçün bu dil hadisəsinin ayrıca araşdırılmasının ümdə əhəmiyyəti vardır.

Abreviaturlar dilin lüğət tərkibinin və terminoloji sisteminin zənginləşdirilməsində olduqca əhəmiyyətli vahidlərdir. Abreviasiya sisteminin zənginləşdirilməsi, abreviaturların şifahi nitq üçün təbliği kütlələrin nitq mədəniyyətinin yüksəldilməsi məsələsi üçün vacibdir.

Dünya dillərində mövcud olan abreviasiya üsullarını Azərbaycan dilinin termin yaradıcılığına gətirməklə milli abreviasiyamızı zənginləşdirmək olar. Bu isə həm də dilimizin lüğət tərkibinin inkişafı deməkdir.

Ana dilimizdə əsər yazan alim və tədqiqatçılarımız Azərbaycan dilində abreviasiyanın rəngarəng imkanlarından səmərəli istifadə edə bilirlər.

Açar sözlər: abreviasiya, lüğət tərkibi.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

XIX. YÜZYILA AİT TATARCA-RUŞÇA SÖZLÜKLER

Prof. Dr. Alfiya YUSUPOVA

Kazan Federal Universitesi (Kazan, Rusya)

ÖZET

Tarihi ve dilbilimsel araştırmalar açısından iki dil sözlükleri ayrıca değerli kaynak önemini taşımaktadır. Birlikte toplanarak araştırıldığında, bu sözlükler, kültür tarihinin belli bir tarihi dönemlerinde çeşitli dillerin yerini ve önemini; bu dillerin karşılıklı ve diğer dillerle ilişkilerini resmen kanıtlamaya yol açmaktadırlar. Ayrıca bu sözlükleri araştırma sırasında ilmi objektiflik taleplerini bozmadan sözlükte yer alan iki dilin sadece biri incelenebilmektedir.

XIX. yy. ait Tatarca-Ruşça sözlüklerin ortaya çıkmasının belirleyici nedeni de, Rusya Emperyası'nın en önemli milletlerinin biri olan Türk-Tatar milletinin, Rusya Emperyası'nın Ekonomik ve Kültür hayatında büyüyen rolüdür. Sözkonusu sözlüklerin hazırlama işinin hızlandırılmasının sebebi ise, XIX. yüzyılda Tatarlarla geleneksel olarak işbirliği kuran Müslüman Doęusu devletleri ile Rusya'nın çeşitli alanlarda işbirliğinin yoğunlaştırılmasıdır.

İlk olarak 1801 yılında İ.Giganov'un Tatarca-Ruşça Sözlüğü neşir edilmiş. Diğer yazarlar da bu faaliyeti devam ettirmiştir. XIX. yy'da A.Troyanskiy (1833, 1835), S.Kuklyaşev (1859), N.Ostroumov (1876, 1892), K.Nasiri (1878, 1892), Misyonerler Kurumu (1880, 1882, 1886, 1888,1891), Ş. Gabdelgaziz (1893), M.Yunusov (1900) sözlükleri neşir edilmiştir.

Bilim adamları, öğretiler ve misyonerler tarafından hazırlanmış olan sözkonusu iki dil sözlükleri, Rus ve Tatar Milletleri arasında devam eden kültür ve tarihi diyalogunu yansıtan devrin zengin kelime hazinesini bizlere aktarmaktadır.

XIX. yy. ait Tatarca-Ruşça sözlüklerini araştırma sırasında onlardaki kelimelerin Türk-Tatar katmanının XIX. yy. devamında sürekli genişleyerek toplum ve devletin iktisadi, siyasi, kültürü ve gündelik hayatı gibi önemli alanlarını içerdiğini göstermektedir. Araştırılan dönemin Türk-Tatar kelime katmanı kendi esasında temel, klasik olarak nitelendirilebilir; onun genel niteliklerine bugüne kadar rastlanmaktadır.

Tatar dilinin kelime zenginliğinin gelişiminin en önemli kaynakları ve yönelimlerinin biri yabancı kelimeler olmasını sözkonusu sözlükleri araştırma sonuçları kanıtlamaktadır.

Tatarcaya giren yabancı kelimelerin çoğu Arapça ve Farsça kökenlidir. Sözlüklerde Rus ve Avrupa dillerinden giren kelimeler de ayrı yeri tutmaktadır.

XIX. yy. ait sözlüklerin kelime hazinesinin değişimini araştırma sonucunda sözkonusu dönemde aktif kelime hazinesinin gelişiminin kurallarını belirleyen konre materyeller elde edilmiştir. Bu çalışmanın Tatar dilbilimi tarihi gelişimindeki büyük eksiklikleri yitirebilmesi bir yana, tarihi leksikoloji ve sözlükbilimini öğrenme işine büyük katkı yapmasıdır.

Tatarca-Ruşça sözlüklerini inceleme ve araştırma işi, Tatar Milleti tarihi ile sıkı bir ilişki içinde Tatar dili sözlük hazinesinin evrimi doğrutularını, eğilimlerini ve genel sınırlarını belirlemeyi sağlamaktadır.

Yukarıda sözkonusu sözlükbilimi anıtları, değerli dilbilimi ve kültür materyelini teşkil ederek kelimelerin kullanımının geniş alanlarını belirlemekte; belli yorum ve çeşitli dönemlerin dilbilimi kültürünün durumunu ve sözlük yazarlarının ruhi ahlaki ve etik heveslerini; kelimeleri ölümsüzleştirmede medeni davranışlarını canladırın teori-uygulama konseptleri sınırlarında değişmeyen malumatları koruyucu ayrı bir analize imkan açmaktadır.

Anahtar Kelimeler: tatar dili, sözlük, XIX. yüzyıl

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

TÜRKİYE'DEN ALMANYA'YA İŞÇİ GÖÇÜNÜN SOSYOLOJİK VE EKONOMİK ANLAMDA İNCELEMESİ

Sergen GÜRSOY

Akdeniz Üniversitesi, SBE, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Sosyal Politika ve Çalışma İlişkileri Doktora Programı

Ayten YAĞMUR

Dr. Öğr. Üyesi., Akdeniz Üniversitesi, İİBF, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri

ÖZET

İkinci Dünya Savaşı sonucunda ekonomik çöküntü yaşayan Avrupa ülkeleri özellikle Almanya, dünya ekonomik konjunktüründe söz sahibi olmak için dış ülkelere işgücü ithaline başlamıştır. İlk olarak İtalya'dan ithal edilen işgücü yetmemiş daha sonra Türkiye'deki işgücüne talebi de beraberinde getirmiştir. Böylelikle işgücü ithalini gerçekleştirmek amacıyla Almanya ve Türkiye arasında 1961 yılında 'İşgücü Alımı Antlaşması' imzalanmıştır.

Makaleyle 1961 yılında 'İşgücü Alımı Antlaşması' ile resmi nitelik taşıyan göçün her iki ülke ekonomilerine ve toplumlarına etkileri incelenmiştir. Bu çalışma, Türkiye'den Almanya'ya yaşanan işçi göçünü tarihsel açıdan irdeleyerek göçün, ekonomik ve sosyolojik etkilerini temel anlamda incelenmesini ele almaktadır. Çalışmanın amacı, Türkiye'den Almanya'ya işçi göçü sonucunda her iki ülke açısından oluşan ekonomik ve sosyolojik etkileri ortaya çıkarmaktır. Çalışmada ulaşılan sonuç, Türkiye'den Almanya'ya işçi göçünün her iki ülke açısından gerek ekonomik gerek sosyolojik birçok etkileri barındırdığıdır.

İkincil veriler kullanılarak yapılan bu çalışmada Türkiye'den Almanya'ya işçi göçünün nedenleri, göç sonrası karşılaşılan durumlar, göçün ekonomik ve sosyolojik açıdan incelenmesi üzerinde araştırma ve araştırma sonuçları üzerindeki bulgular derleme şeklinde ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, İşçi göçü, İşgücü Alımı Antlaşması

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

ÖRGÜTSEL DESTEK ALGISI, ÖRGÜTLERDE İŞE TUTKUNLUK, ÖRGÜTSEL VATANDAŞLIK DAVRANIŞI İLİŞKİSİ: BANDIRMA İLÇESİ'NDE BULUNAN BANKALAR ARASI ARAŞTIRMA ÖRNEĞİ

Edip ÖRÜCÜ

Bandırma OnYedi Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Anabilim Dalı, Bandırma, Türkiye

İtir HASIRCI

Bandırma OnYedi Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Anabilim Dalı, Bandırma, Türkiye

ÖZET

İşgörenlerden beklenen davranışları ortaya çıkarmak için önemli bir faktör olarak bilinen işe tutkunluk kavramı, aynı zamanda onların zihinsel ve fiziksel refahını da arttırmaya destek olur. İşe tutkunluk, tek başına ya da başkasıyla birlikte olsun kişinin fiziksel olarak kendini işe dâhil etmesini, zihinsel olarak uyanık hareketli olmasını yaratıcılığını, değerlerini, inançlarını, diğer bireylerle ilişkilerini, fikirlerini, ne hissettiğini başkaları ile duygudaşlık çerçevesinde bağlantı kurmasını ifade eden durumları ortaya koymaktadır. Birçok açıdan işletmelerin devamlılığının göstergesi olarak bilinen örgütsel destek algısı iş görenlerin düşüncelerine önem verip, mutluluklarını önemseyen bir kavramdır. Örgütsel destek algısı yüksek olan çalışanlar bağlı oldukları kurum ile iyi bir iletişim sağlarlar. Bu durumda örgüte yarar sağlar. Örgütsel vatandaşlık davranışı ise iş görenlerin çalıştıkları kurumda sorumluluklarını verimli bir şekilde yerine getirmesidir. Araştırmanın amacı örgütlerde işe tutkunluk, örgütsel destek algısı ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Bu sebeple Balıkesir'in Bandırma ilçesinde bulunan 11 bankanın 110 çalışanına anket çalışması uygulanmış olup, elde edilen veriler bir paket program yardımıyla analiz edilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkiyi ölçmek için güvenilirlik analizleri, korelasyon analizleri ve hiyerarşik regresyon analizleri uygulanmıştır. Yapılan analizlerin neticesine göre işe tutkunluğun alt boyutu olan dinçliğin ve örgütsel destek algısının örgütsel vatandaşlık üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İşe Tutkunluk, Örgütsel Destek Algısı, Örgütsel Vatandaşlık Davranışı, Banka, Bankacılık

MUHASEBE ÖĞRENCİLERİNİN HİLE ALGISININ İŞLETMEDE KABUL GÖRME DÜZEYİNE GÖRE ANALİZİ

Dr. Öğretim Üyesi Arzu MERİÇ

İnönü Üniversitesi, Malatya Meslek Yüksek Okulu, Finans Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü

ÖZET

İşletmelerde yaşanan hile olayları, işletmenin başarılı bir şekilde amaçlarına ulaşmasına engel olan ve mücadele edilmesi gereken problemlerdendir. İşletmelerde hiçbir koşul altında hileye yönelmeyen çalışan olduğu gibi her koşulda veya fırsat bulduğunda hileye yönelen çalışanlar da olabilmektedir. Bu bağlamda çalışanları hileye yönelten faktörlerin değerlendirilmesi ve mücadele programlarının tasarlanması gerekmektedir.

Çalışmada, hile eğilimini etkileyecek olan çalışma hayatı dikkate alınarak değerlendirme yapılmıştır. Araştırmada, bir işletmenin başarılı, en gözde çalışanı olması halinde ve bir işletmenin başarısız, en değersiz çalışanı olması halinde; muhasebe öğrencilerine muhasebe hileleri ile ilgili eğilimlerini değerlendirmek üzere yüz yüze odak grup görüşmesi ile anket uygulanmıştır. Ankette, muhasebe hilelerini ifade eden önermelere beşli Likert ölçeği ile muhasebe öğrencilerinin katılım düzeyi değerlendirilmiştir. Anket, Kayseri Üniversitesi ön lisans düzeyindeki muhasebe öğrencilerinden 10 kişi ile odak grup görüşmesi şeklinde uygulanmıştır. Muhasebe hileleri eğilimini ölçmeye yönelik 7 soru, iki farklı varsayım ile değerlendirilmiştir. Birinci durumda, işletmenin en gözde ve başarılı çalışanı olarak muhasebe hileleri eğilim değerlendirilmiştir. İkinci durumda ise işletmenin en değersiz ve başarısız bir çalışanı olarak muhasebe hilelerine eğilim değerlendirilmiştir. Uygulama, ankette yer alan her bir önermenin açıklaması yapıldıktan sonra, öğrencilerden konu ile ilgili düşüncelerini gerekçeleri ile birlikte ifade etmeleri ve düşüncesine uygun bir ölçeği işaretlemelerinin sağlanması şeklinde yürütülmüştür.

Araştırma sonuçlarına göre, genel olarak hile eğilimi düşük olarak belirlenmiştir. Öğrenciler, işletmenin en gözde çalışanı olması durumunda da veya en değersiz çalışanı olması durumunda da ifade edilen muhasebe hileleri ile ilgili önermelere katılmamaktadır. Ancak, muhasebe hileleri ile ilgili önermelere ilişkin katılım durumu; en gözde ve başarılı bir çalışan olmaları halinde “kesinlikle katılmıyorum” olarak ifade edilirken, en değersiz ve başarısız bir çalışan olmaları halinde “katılmıyorum” olarak ifade edilmiştir. Buna göre, öğrencilerin işletmede kabul görme düzeyine göre hile değerlendirmelerine yönelik hassasiyetleri değişmiştir. Başarısız ve en değersiz olarak nitelendirme yapıldığında öğrencilerin hileli uygulamalara eğilim algısı yükselmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Muhasebe Hileleri, Çalışan Hileleri

GÖMRÜK REJİMLƏRİNİN ÖLKƏNİN İQTİSADI TƏHLÜKƏSİZLİYİNİN TƏMİN EDİLMƏSİNDƏKİ ROLU

Əmrax Cəfərli

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC) Beynəlxalq Magistratura və Doktorantura Mərkəzi, Magistrant

XÜLASƏ

İqtisadi təhlükəsizliyin təmin edilməsi dedikdə ölkənin iqtisadi maraqlarına təhlükə yarada biləcək daxili və xarici tendensiyaların qarşısının alınması məqsədi ilə həyata keçiriləcək tədbirləri özündə təcəssüm etdirən iqtisadi siyasət başa düşülür. Güclü iqtisadiyyatın formalaşdırılması, dövlət hakimiyyətinin möhkəmləndirilməsi, iradəli və bir cəmiyyətin formalaşdırılması ölkə üçün mövcud olan bütün təhlükələrin neytrallaşdırılmasında və aradan qaldırılmasında çox mühüm rol oynayır. Məhz buna görə də müasir dövrdə iqtisadi təhlükəsizlik anlayışı istər inkişaf etmiş, istərsə də inkişaf etməkdə olan ölkələrin varlığı üçün çox strateji xarakterli bir kateqoriya olmaqla yanaşı, bütövlükdə bütün dövlətlərin daxili və xarici siyasətinin prioritet istiqamətinə çevrilmişdir.

Ölkənin xarici ticarət fəaliyyətinin tənzimlənməsi bilavasitə gömrük orqanları vasitəsilə tənzimlənməli, bununla yanaşı həyata keçirilən bütün əməliyyatlarda hüquqi normalara riayət olunmalıdır. Həyata keçirilən gömrük siyasətinin ölkənin iqtisadi təhlükəsizliyinin təmin edilməsində çox mühüm rol vardır. Xüsusən Azərbaycan, Türkiyə, Rusiya kimi inkişaf etməkdə olan ölkələrin iqtisadi həyatında gömrük rejimlərinin rolunu əvəzlənməzdir.

Tədqiqat işində ölkənin iqtisadi təhlükəsizliyinin təmin edilməsində gömrük rejimlərinin rolununun zəruriliyi, istər Azərbaycanda, istərsə də dünya ölkələrində həyata keçirilən iqtisadi siyasətdə gömrük siyasətinin rolu, ölkələrinin xarici ticarətlərinin liberallaşdırılması və iqtisadi maraqların qorunmasında gömrük rejimlərinin rolu araşdırılmış və müəyyən edilmişdir. İdxal, ixrac, tranzit, müvəqqəti saxlanma və s. kimi xüsusi gömrük rejimlərinin ölkənin ticarət əməliyyatlarındakı rolu araşdırılmış və onların inkişaf etdirilmə istiqamətləri müəyyən edilmişdir. Azərbaycan Respublikasının qonşu ölkələr və dünya ölkələri ilə idxal-ixrac əməliyyatları bir sıra statistik göstəricilər əsasında müqayisəli təhlil edilmişdir. Belə ki, 2019-cu il üçün Azərbaycan Respublikasının xarici ticarət əməliyyatlarının həcmi, idxal və ixrac olunan malların çeşid sayı, gömrük əməliyyatları zamanı müəyyən edilən qaçaqmalçılıq və aşkar edilmiş inzibati xəta faktlarından da bəhs edilmişdir.

Sonda tədqiqat işində Azərbaycan Respublikasının 2020-ci ilin ilk rübündə xarici iqtisadi fəaliyyətində olan iştirakçılar və daşınan yüklərin həcmi haqqında məlumat göstərilmiş və müqayisə olunmuş, gömrük rejimlərinin effektivliyinin artırılması və ixtisaslı kadrların yaradılması sistemli təhlil olunmuş və təkliflər irəli sürülmüşdür.

Açar sözlər: iqtisadi təhlükəsizlik, gömrük, siyasət, rejim, iqtisadi fəaliyyət

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

INVESTIGATION OF FINANCIAL LITERACY LEVELS OF UNIVERSITY STUDENTS

Dalya HASANCA

İstanbul Ticaret Üniversitesi, Finans Enstitüsü, Sermaye Piyasası (Tezli) Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZET

21. yüzyılda teknoloji, ekonomi, iletişim ve finans piyasalarındaki değişim ve gelişmeler bireylerin sorumluluklarında değişimleri de beraberinde getirmiştir. Bu değişimlerden belki de en önemlisi serbest piyasa ekonomisinin yaygınlaşmasıyla önemi her geçen gün artan finansal okuryazarlıktır. Günlük hayatta, bireyin para kullanımı ve yönetimini, bilgiyle değerlendirebilmesi ve etkili karar vermesini sağlayan finansal okuryazarlık günümüz dünyasında doğal kaynakların kısıtlılığı, tasarruf bilincinin eksikliği ve kaynakların daha etkin kullanılması bakımından birçok ülkenin sosyal ve ekonomik politikalarında yer edinmiştir. Bu noktada yükseköğretimde edinilen finansal okuryazarlığın doğal kaynakların etkin kullanımı ve tasarruf bilinci konusunda bireye yön verebilir.

Araştırmanın amacı lisans üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini tespit etmektir. Bunun için lisans eğitimi gören 300 üniversite öğrencisine anket uygulanarak veri toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri cinsiyet, medeni durum ve sosyo-ekonomik değişkenlerine göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Finans, finansal okuryazarlık, beceri, üniversite öğrencileri.

ABSTRACT

Changes and developments in technology, economy, communication and financial markets in the 21st century brought changes in the responsibilities of individuals. Perhaps the most important of these changes is financial literacy, whose importance increases with the spread of the free market economy. In daily life, financial literacy, which enables the individual to evaluate money use and management with information and make effective decisions, has taken place in the social and economic policies of many countries in today's world in terms of the limitation of natural resources, lack of saving awareness and more efficient use of resources. At this point, financial literacy acquired in higher education can guide the individual on the efficient use of natural resources and saving awareness.

The aim of the research is to determine the financial literacy level of undergraduate university students. For this, data was collected by applying a questionnaire to 300 university students studying undergraduate. Considering the results of the research, it is concluded that the financial literacy levels of university students differ according to gender, marital status and socio-economic variables.

Key words: Financial, financial literacy, skills, university students.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

NÖROMUHASEBE VE PSİKOFİZYOLOJİK TEKNİKLERİN ADLİ MUHASEBE ALANINDA SUÇUN ORTAYA ÇIKARILMASINDA KULLANILMASI

THE USE OF NEURO-ACCOUNTING AND PSYCHO-PHYSIOLOGICAL TECHNIQUES FOR THE EXPOSURE OF CRIME IN FORENSIC ACCOUNTING

Neslihan DERELİ

Mali Müşavir, Azteca Universidad PHD Doktora Öğrencisi

ÖZET

Hızla ilerleyen teknolojik gelişmeler beraberinde suçun niteliğinde ve suçlu profilinde değişikliklere neden olmuştur. Bilgi ve bilgiyi işleme yollarının değişmesi, küresel rekabet ortamında işletme yapılarının ve bunların iş ve işlemlerin karmaşıklaşması muhasebe ve denetim mekanizmalarında da değişikliği zorunlu kılmaktadır. Klasik muhasebe mekanizmaları suçla mücadelede, hileli işlemlerin ortaya çıkarılmasında yetersiz kalmaktadır. Gerek muhasebe kayıtları, gerek denetim aşamasında yaşanan bu sıkıntılar ekonomik ve toplumsal olarak ciddi maliyetlere neden olmaktadır. Muhasebe ve denetim skandallarının önüne geçilmesi, hile ve yolsuzlukların önlenmesi ve ortaya çıkarılmasında insan davranış ve karar mekanizmaları ve elbette beyin faaliyetleri kritik önemdedir.

Nöromuhasebe, nörobilimsel yöntemleri muhasebeye uyarlayarak, beyindeki karar alma süreçlerinin muhasebe fenomenleri karşısında verdiği tepkileri değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Disiplinlerarası bir araştırmayı zorunlu kılan nöromuhasebe çalışmaları, henüz çok yeni bir alan olmasına karşın, şimdiden önemli bir yol kat etmiştir. Özellikle davranışsal muhasebe temsilcilerinin muhasebenin işlevlerini yeniden tanımlama çalışmalarının bir devamı olarak görülebilecek olan nöromuhasebe; bilim ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte insan beyninin fizyolojisi ve anatomisine ilişkin artan bilgilerin muhasebe alanında da kullanılmasına olanak tanımaktadır.

Bu çalışmada, gelişimi, yöntemleri, avantajları ve handikaplarıyla birlikte nöromuhasebenin geçmişi ve geleceği hakkında kapsamlı bir bakış sunulması ve bu yeni fenomenin muhasebenin bir alt disiplini olarak kalıcılığının tartışılması hedeflenmekle beraber suç teşkil eden iş ve işlemlerin önlenmesi ve ortaya çıkarılmasında kullanılabilecek psikofizyolojik teknikler irdelenerek, adli muhasebe açısından önemi açıklanmakta ve bu bağlamda "nöromuhasebe" kavramına farklı bir bakış getirilerek uygulanabilirliği tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Nöromuhasebe, Nörobilim, Davranışsal Ekonomi, Davranışsal Muhasebe, Davranışsal Finans, Adli Muhasebe

ABSTRACT

Rapidly advancing technological developments have led to changes in the nature of the crime and the profile of the criminal. The changed nature of information and the ways it is processed, the increasing complexity of business structures and their operations and transactions in the global competition environment also necessitate a change in accounting and auditing mechanisms. Classical accounting mechanisms are inadequate in terms of combating crime and revealing fraudulent transactions. These problems, both in accounting records and in the audit phase, cause serious economic and social costs. Human behavior and decision mechanisms and, of course, brain activities are critical in averting accounting and auditing scandals, preventing and revealing fraud and corruption.

Neuro-accounting aims to evaluate the responses of decision-making processes in the brain to accounting phenomena by adapting neuroscientific methods to accounting. Neuro-accounting studies, which necessitate interdisciplinary research, have already come a long way despite it being a very new field. Neuro-accounting, which can be considered a continuation of efforts particularly by behavioral accounting representatives to redefine the functions of accounting, also allows increasing information on the physiology and anatomy of the human brain thanks to the development of science and technology to be used in the field of accounting as well.

This study aims to present a comprehensive view of the history and future of neuro-accounting, including its development, methods, advantages and handicaps, and to discuss the permanence of this new phenomenon as a sub-discipline of accounting, while it also explains the significance of the concept in terms of forensic accounting through examination of the psycho-physiological techniques that may be implemented to both prevent and reveal activity and transactions that constitute crime. In this context, the applicability of “neuro-accounting” is discussed with a different view of the concept.

Keywords: Neuro-accounting, Neuroscience, Behavioral Economics, Behavioral Accounting, Behavioral Finance, Forensic Accounting

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

ÜRETİM MALİYETLERİNDE DÖNGÜSEL EKONOMİ YAKLAŞIMI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

A STUDY ON THE CIRCULAR ECONOMIC APPROACH IN PRODUCTION COSTS

Dr. Öğr. Üyesi Murat ÖZDEMİR

Giresun Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, <https://orcid.org/0000-0001-6608-6511>

ÖZET

Çevresel sorunların artmasıyla birlikte öne çıkan sürdürülebilir ekonomik yaklaşımlardan birisi de dögüsel ekonomidir. Dögüsel ekonomi çevreye duyarlı üretim ve tüketimi teşvik eden politikaları içermektedir. Üretimi ve tüketimi yeniden tanımlayan dögüsel ekonomi; tüketilen ürünlerin, doğal kaynakların ve diğer üretim girdilerinin değerinin ekonomide olabildiğince uzun tutulduğu ve atık miktarının mümkün olduğunca düşük seviyelere indirildiği ekonomik bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım, ürünlerin tasarımından başlayıp üretim ve tüketiminde geri dönüşüme olanak veren stratejilerin izlenmesini öngörmektedir. Dögüsel ekonominin amacı, üretim sürecinde oluşabilecek atıkları, daha ortaya çıkmadan en aza indirmek, ürünlerin temiz teknoloji ve sıfır kirlilik anlayışıyla çevreye tahribat vermeden ekonomik ve ekolojik hayata katkı sağlamak olarak ifade edilebilir. Kısaca, dögüsel ekonomide "eko-tasarım, yenilenebilir malzemeler, temiz üretim, yeşil ürün, geri dönüşüm ve sıfır kirlilik" kavramları ön plana çıkmaktadır. Diğer yandan üretimle ilgili çevresel politikaların uygulanabilmesi, işletmelerin üretim maliyetlerinde neden olacağı etkiye bağlıdır. Çünkü üretim maliyetleri malın fiyatını belirleyen en önemli unsurlardan birisidir. Üretim maliyetleri hem karlılık hem de rekabet üstünlüğü açısından son derece hassas bir konudur. İşletmeler bu konuda oldukça tutucu olabilmektedir. Dolayısıyla dögüsel ekonomi politikalarının üretim sürecinde "ilk madde ve malzeme, işçilik ve genel yönetim maliyetleri" açısından değerlendirilmesi, neden olacağı avantaj ve dezavantajların ortaya konulması gerekmektedir. Bu bağlamda yapılan çalışmada; Giresun İlinde faaliyet gösteren mal ve hizmet üreten üretim işletmelerinde, dögüsel ekonomi stratejilerinin uygulanması noktasında fırsatlar ve tehditlerin neler olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda mobilya, otomotiv hizmetleri, tekstil, fındık sanayi gibi sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin dögüsel ekonomi stratejilerine yönelik, üretim politikalarına uygun olup olmadığı araştırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: çevre muhasebesi, üretim maliyetleri, dögüsel ekonomi yaklaşımı, çevresel maliyetler

ABSTRACT

One of the sustainable economic approaches that stands out with the increase of environmental problems is the circular economy. The circular economy includes policies that encourage environmentally friendly production and consumption. Circular economy that redefines production and consumption; is an economic approach where the value of consumed products, natural resources and other production inputs is kept as long as possible in the economy and the amount of waste is reduced to as low as possible. This approach envisages following the strategies that start from the design of the products and allow recycling in their production and consumption. The purpose of the circular economy can be expressed as minimizing the wastes that may occur in the production process before they appear, contributing to the economic and ecological life without damaging the environment with the understanding of clean technology and zero pollution of the products. In shortly, it stands out in the circular economy which concepts of "eco-design, renewable materials, cleaner production, green product, recycling and zero pollution". On the other hand; The implementation of environmental policies related to production depends on the impact that the enterprises will have on production costs. Because production costs are one of the most important factors that determine the price of the goods. Production costs are extremely sensitive in terms of both profitability and competitive advantage. Businesses can be quite conservative in this regard. Therefore, the cyclical economic policies need to be evaluated in terms of "first substance and material, labor and general

management costs" in the production process, and the advantages and disadvantages that will be caused should be revealed. In this study in this context, it is aimed to determine what are the opportunities and threats in the implementation of circular economy strategies in the production enterprises producing goods and services operating in the province of Giresun. Accordingly, it will be investigated whether the enterprises operating in sectors such as furniture, automotive services, textile, hazelnut industry are suitable for production policies and for cyclical economy strategies.

Keywords: environmental accounting, production costs, circular economy approach, environmental costs

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

TÜRKİYE'DE EKONOMİK KÜRESELLEŞMENİN EKONOMİK BÜYÜME ÜZERİNDEKİ UZUN DÖNEMLİ ETKİSİ: BEŞERİ SERMAYENİN ROLÜ

THE LONG-RUN EFFECT OF ECONOMIC GLOBALIZATION ON ECONOMIC GROWTH IN TURKEY: THE ROLE OF
HUMAN CAPITAL

Dr. Uğur URSAVAŞ

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Orcid no: 0000-0003-1918-1457

ÖZET

Bu çalışma, Türkiye'de ekonomik küreselleşme ve beşeri sermayenin ekonomik büyüme üzerindeki etkileşim etkisini incelemektedir. Çalışmada ARDL (Gecikmesi Dağıtılmış Otoregresif) sınır testi yöntemi kullanılmaktadır. Veri seti 1984-2017 dönemini kapsamaktadır. Elde edilen sonuçlar Türkiye'de ekonomik küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin beşeri sermaye düzeyine bağlı olduğunu göstermektedir. Ekonomik küreselleşmenin ekonomik büyüme üzerindeki pozitif etkisi, beşeri sermaye düzeyi arttıkça artmaktadır. Diğer bir deyişle, ekonomik küreselleşme ve beşeri sermaye arasında ekonomik büyümeyi artırma açısından güçlü bir tamamlayıcılık ilişkisi bulunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Ekonomik büyüme, ekonomik küreselleşme, beşeri sermaye.

ABSTRACT

This study investigates the interaction effect of economic globalization and human capital on economic growth in Turkey. The ARDL (Autoregressive Distributed Lag) bounds testing method is applied in the paper. The dataset covers the period 1984-2017. The results show that the effect of economic globalization on economic growth in Turkey is conditional on the level of human capital. The positive impact of economic globalization on economic growth increases as the level of human capital increases. In other words, there is a strong complementary relationship between economic globalization and human capital in terms of enhancing economic growth in Turkey.

Keywords: Economic growth, economic globalization, human capital.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

TÜRKİYE'DE UYGULANAN BÖLGESEL KALKINMA PROJELERİNİN ETKİNLİĞİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

AN EVALUATION ON THE EFFECTIVENESS OF REGIONAL DEVELOPMENT PROJECTS IMPLEMENTED IN
TURKEY

Dr. Öğretim Üyesi Ferdi KESİKOĞLU

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, İİBF, Çalışma Ekonomisi ABD

ÖZET

Bu çalışma bölgesel eşitsizliklerin giderilmesi amacıyla ülkemizde hayata geçirilen ve bölgesel kalkınma idareleri aracılığıyla uygulanan bölge kalkınma projelerinin etkinliği üzerine bir değerlendirme ortaya koymaktadır. Ülkemizde 2000'li yılların başından itibaren yerelden kalkınma anlayışı ile hayata geçirilen ve planlama ve geliştirme idareleri olarak da ifade edilen kalkınma ajanslarına ilaveten dezavantajlı bölgeler için Kalkınma İdaresi Başkanlıkları da kurulmuştur. Çağdaş bölgesel kalkınma yaklaşımları doğrultusunda ülkemizde Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), Doğu Anadolu Projesi (DAP), Doğu Karadeniz Projesi (DOKAP) ve Konya Ovası Projesi (KOP) olmak üzere 4 bölgesel kalkınma idaresi başkanlığı hayata geçirilmiştir.

Bölgesel kalkınma idareleri başkanlığı aracılığıyla yürütülen bölgesel kalkınma projeleri uygulandıkları bölgelere ilişkin makro ve mikro ölçülebilir hedef ve beklentiler ile bu hedeflerin gerçekleşmesine yönelik uygulamaların hayata geçirilmesi şeklinde bir işleyişe sahiptir. Temel hedefi kalkınma amaçlı ortaya konulan büyük ölçekli bölgesel kalkınma projelerinin etkinliğini ortaya koymak olan bu çalışmada hedefler ve sonuçlara ilişkin karşılaştırmalı istatistiki bir değerlendirme yöntemi olarak kullanılmaktadır. Veri kısıtı ve çalışmanın mantığına uygun olması nedeniyle 2011 sonrası kurulan Doğu Karadeniz Projesi ve Konya Ovası Projesinin karşılaştırmalı incelenmesi ve buna bağlı olarak bölgesel kalkınma idareleri başkanlıkları ile ilgili genel bir değerlendirme çalışmanın temel çerçevesini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bölgesel Eşitsizlikler, Bölgesel Kalkınma Projeleri, Bölgesel Kalkınma İdareleri

ABSTRACT

This study presents an assessment on the effectiveness of regional development projects which are implemented through regional development administrations in order to eliminate regional inequalities in our country. In addition to development agencies, which have been implemented with the understanding of local development since the beginning of 2000s and which are also referred to as planning and development administrations, Development Administration Presidencies have been established for disadvantaged regions. In line with the contemporary regional development approaches, 4 regional development administration presidencies, namely the Southeastern Anatolia Project (GAP), the Eastern Anatolia Project (DAP), the Eastern Black Sea Project (DOKAP) and the Konya Plain Project (KOP), have been implemented.

Regional development projects, which are carried out through the regional development administration presidencies, include macro and micro measurable targets and expectations regarding the regions they are applied to, and ensure the implementation of the practices for the realization of these targets. In this study, the main target of which is to demonstrate the effectiveness of large-scale regional development projects for development purposes, a comparative statistical evaluation method is used regarding the goals and results. Due to the data constraint and as it is relevant to the study, a comparative examination of the Eastern Black Sea Project and Konya Plain Project established after 2011 and, accordingly, a general evaluation of the regional development administrations are the main framework of the study.

Keywords: Regional Inequalities, Regional Development Projects, Regional Development Administrations

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

PREPARATION OF NEW URIC ACID SENSORS BASED ON IODIDE SELECTIVE ELECTRODE

Şükrü KALAYCI

Gazi University, Department of Chemistry, 06500 Ankara, Turkey, ORCID NO: 0000-0002-8643-6731

ABSTRACT

An electrode for uric acid has been prepared by using an iodide selective electrode with the uricase enzyme. The iodide selective electrode used was prepared from 10% TDMAI and PVC according our previous study. The enzyme was immobilized on the iodide electrode by holding it at pH 7 phosphate buffer for 20 min at room temperature. The H_2O_2 formed from the reaction of uric acid was determined from the decrease of iodide concentration that was present in the reaction cell. The potential change was linear in the 2×10^{-5} to 2×10^{-4} M uric acid concentration (3–34 mg uric acid/100ml blood) range. Uric acid contents of some blood samples were determined with the new electrode and consistency was obtained with a colorimetric method. The effects of pH, iodide concentration, the amount of enzyme immobilized and the operating temperature were studied. No interference of ascorbic acid, glucose and urea was observed.

Keywords: Uric acid electrode, Uricase, Iodide selective electrode, Uric acid in blood, Determination.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

PREPARATION OF A NEW SOLID STATE MOLYBDENUM-SELECTIVE ELECTRODE AND APPLICATION

Şükrü KALAYCI

Gazi University, Department of Chemistry, 06500 Ankara, Turkey, ORCID NO:0000-0002-8643-6731

ABSTRACT

A new solid state molybdenum-selective electrode has been developed. The electrode composed 20% MoS₂, 60% Ag₂S, 20% Cu₂S. An analytically useful potential change occurred, from 1×10^{-5} to 1×10^{-1} M molybdenum ion. The slope of the linear portion (1×10^{-1} – 1×10^{-5} M) was about 45 ± 2 mV/10-fold concentration changes in molybdenum. It was found that pH change between 1 and 12 had no effect on the potential of the electrode. There was no interference of most common cations such as K⁺, Na⁺, Ca²⁺, Mg²⁺, Cu²⁺ and Fe³⁺ anions such as Cl⁻, NO₃⁻, SO₄²⁻ and PO₄³⁻. The lifetime of the electrode was more than 2 years, when used at least 4–5 times a day, and the response time was about 30 s. This electrode has been used for the determination of molybdenum ion in wine using standard addition method. The validation of the electrode has been made with a commercial molybdenum DP polarography and high consistency was obtained.

Keywords: Molybdenum electrode; Determination; Solid state electrode; DP polarography, Spinach.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

S-BAND TULYUM KATKILI FİBER YÜKSELTECİN KAZANÇ ve GÜRÜLTÜ SPEKTRUMLARININ İNCELENMESİ

Ayten DİNCER

Türk Standardları Enstitüsü, ANKARA, 06100

Prof. Dr. Murat YÜCEL

Elektrik-Elektronik Mühendisliği, Teknoloji Fakültesi, Gazi Üniversitesi, ANKARA, 06500

ÖZET

Teknolojik gelişmeler ve yeni uygulamalar kullanıcı taleplerini arttırmakta, bununla paralel olarak haberleşme trafiği kapasite ve hızı da artmaya devam etmektedir. Tüm bu taleplerin karşılanmasında fiber optik haberleşme sistemlerinin payı büyüktür. Bu nedenle dalgaboyu bölmeli çoğullama (DBC) iletim sistemlerinde daha fazla bant genişliği gerekmektedir. S-bandı, mevcut kullanımda olan L-bandına ve C-bandına iyi bir alternatif olarak görünmektedir. Bununla beraber, S-bandında kullanılan Tulyum Katkılı Fiber Yükselteçler (TKFY) iyi bir kazanç sağlamaktadır. Bu çalışmada Tulyum katkılı fiber yükselteçler hakkında teorik analiz yapılmış; yapısı, tasarım şekilleri ve temel parametreleri hakkında bilgi verilmiştir. Temel bir TKFY devresi, Optiwave 17.0 programında simüle edilerek S-bandındaki kazanç ve gürültü spektrumları incelenmiştir. Yapılan çalışma sonucunda TKFY kazancının fiber boyu, iyon yoğunluğu, pompalama şekli ve pompa gücü gibi etkenlerden etkilendiği görülmüştür. Maksimum kazancı veren değerler ve yükseltecin doyuma ulaştığı bölgeler belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tulyum katkılı fiber yükselteç, S band, Tulyum iyon yoğunluğu, Tulyum katkılı fiber

KÜRESEL PLAZMA ODAK CİHAZI İÇİN PLAZMA DİNAMIĞİNİN FARKLI GAZ BASINÇLARI VE VOLTAJLAR KULLANILARAK İNCELENMESİ

Yaşar AY

Arş. Gör. Dr., Dicle Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Elektrik Elektronik Mühendisliği, 21280 Sur, Diyarbakır, Türkiye

ÖZET

Plazma odak cihazları, elektrik deşarjı yardımı ile yüksek yoğunluklu ve yüksek sıcaklıkta plazma oluşturmak için kullanılan ve eş merkezli iki elektrottan oluşan atımlı plazma kaynaklarıdır. Bu elektrotlardan içte olan anodu oluştururken, dıştaki elektrot ise katot olarak kullanılır. Genel olarak kullanılan plazma odak cihazları silindirik şeklindedir. Bu çalışmada ise küresel ve eşmerkezli bir plazma odak cihazı modellenmiştir. Silindirik plazma odak cihazında olduğu gibi, küresel plazma odak cihazında da iç elektrot anot, dış elektrotta katot olarak kullanılmıştır. Cihaza güç sağlamak için ise 432 μF 'lık bir kapasitör bank kullanılmıştır. Küresel plazma odak cihazı için geliştirilen bu modelde, küresel plazma odak cihazı içinde oluşan plazma, indüktansı ve rezistansı olan elektrik devre elemanı olarak modellenmiştir. Küresel plazma odak cihazı içinde hareket eden plazmayı modellemek için ise, snowplow teorisine ek olarak şok dalga teorisi ve elektrik devre denklemleri kullanılmıştır. Yapılan deneysel çalışmalar sonucu yayınlanan deşarj akımı ile modelden elde edilen deşarj akımı kıyaslanarak model doğrulanması küresel plazma odak cihazı için yapılmıştır. Deşarj akımının küresel plazma odak cihazı için 1.5 MA seviyelerine ulaştığı bulunmuştur. Geliştirilen bu model yardımıyla küresel plazma odak cihazı içinde oluşturulan plazma dinamiğinin genel bir karakterizasyonu yapılmıştır. Bu çalışmada küresel plazma odak cihazı içinde eşit miktarlarda kullanılan döteryum ve trityum gaz karışımlarının oluşturduğu gaz basıncı ve uygulanan voltaj, kademeli olarak arttırılarak hem gaz basıncının hemde uygulanan voltajın küresel plazma odak cihaz dinamiği üzerindeki etkileri incelenmiştir. Gaz basıncı 1 Torr ile başlanmış ve kademeli olarak 20 Torr gaz basıncına kadar arttırılmıştır. Diğer yandan uygulanan voltaj ise benzer şekilde kademeli olarak arttırılarak 15-30 kV aralığı için incelenmiştir. Bu doğrultuda gaz basıncı ve uygulanan voltaj değişimlerinin küresel plazma odak cihazındaki deşarj akımı, plazma hızı, şok dalga hızı, plazma direnci ve manyetik alan üzerindeki etkileri incelenmiştir. Uygulanan voltajdaki artışlar, deşarj akımını lineer olarak arttırırken, gaz basıncındaki artış ise deşarj akımında sönümlü bir artış yaratmaktadır ve deşarj akımı sabit bir noktaya doğru artmaktadır. Basınç artışları ile birlikte küresel plazma odak cihazı 1.5 MA deşarj akımına ulaşılırken, bu değer voltaj artışları ile 1.6 MA seviyesine çıkabilmektedir. Benzer şekilde uygulanan voltajdaki artış ile plazma ve şok dalga hızları artarken, basınç artışları plazma ve şok dalga hızlarının sönümlü olarak azalmasına neden olmaktadır. Plazma direnci ise bunlardan farklı bir davranış göstermektedir. Artan gaz basıncı plazma direncini arttırırken, uygulanan voltaj artışının ise plazma direncini azalttığı tespit edilmiştir. Küresel plazma odak cihazı içinde oluşan manyetik alan ise voltaj artışı ile birlikte lineer olarak artarken, gaz basıncındaki artışlar ile birlikte sönümlü bir artış göstererek bir pik noktasına doğru artmıştır.

Acknowledgement: Bu proje Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından desteklenmektedir. Proje No: 119F039

Anahtar Sözcükler: Plazma odak, Plazma tabakası, Gaz basıncı, Plazma modelleme

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

PRASEODİMYUM KATKILI FİBER YÜKSELTEÇLERDE POMPA LAZER GÜÇ VE GİRİŞ SINAYLI GÜÇ ANALİZİ

PUMP LASER POWER AND INPUT SIGNAL POWER ANALYSIS IN PRASEODYMIUM DOPED FIBER AMPLIFIERS

Hasan CİHANGİR

Doktora Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Elektrik Elektronik Mühendisliği

Murat YÜCEL

Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Elektrik Elektronik Mühendisliği

ÖZET

Bu çalışmada, praseodimyum katkılı fiber yükselteçler (PKFY)'lerde pompa lazer güç analizi ve giriş sinayli güç analzinin çıkış kazancı ve gürültü faktörü üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bu inceleme Optisystem 16.0 programında simule edilerek gerçekleştirilmiştir. Simülasyon ortamında, ileri yönlü 1025 nm dalga boyu ve 50 mW - 800 mW aralığında, 50 mW adım aralığında artırılan pompa lazeri ile -20 dB giriş gücü ve 1310 nm olan bir optik sinyal praseodimyum katkılı fiber (PKF)'e uygulanmıştır. PKF boyu 18 m olarak seçilmiştir. Maksimum çıkış kazancını veren en uygun pompa lazer gücü belirlendikten sonra PKF'ye uygulanan -40 dB – 10 dB aralığındaki giriş sinyal güçleri 10 dB adım aralığında değiştirilerek çıkış kazancına ve gürültü faktörüne etkisi incelenmiştir. En uygun pompa lazer gücü 400 mW ve giriş sinayli gücü -30 dB olarak belirlenmiştir. Bu değerler için çıkış kazancı 42,42 dB ve gürültü faktörü ise 5,57 dB olarak bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Praseodimyum katkılı fiber yükselteç, pompa lazer gücü, giriş sinyali gücü

ABSTRACT

In this study, the effect of pump laser power analysis and input signal power analysis on output gain and noise factor in praseodymium doped fiber amplifiers (PDFA) are investigated. This study is carried out by being simulated the Optisystem 16.0 program. In the simulation environment, forward 1025 nm wavelength and between 50 mW – 800 mW, 50 mW step range increased pump laser and an optical signal of -20 dB input power and 1310 nm are applied to praseodymium doped fiber (PDF). PDF length is chosen as 18 m. After determining the most suitable pump laser power giving the maximum output gain, the input signal powers in the range of -40 dB – 10 dB applied to PDF are changed in the 10 dB step range and the effect on the output gain and noise factor are investigated. The most suitable pump laser power is determined as 400 mW and the input signal power is determined as -30 dB. The output gain for these values is 42,42 dB and the noise factor is 5,57 dB.

Key Words: Praseodymium doped fiber amplifier, pump laser power, input signal power

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

KRİYOJENİK İŞLEM UYGULANAN SOĞUK İŞ TAKIM ÇELİĞİNİN MİKROYAPISAL KARAKTERİZASYONU VE RİETVELD METODU İLE FAZ ANALİZİ İNCELEMESİ

Dilşad AKGÜMÜŞ GÖK

Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Aydın Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Makine Mühendisliği Bölümü, (Sorumlu Yazar)

Rasim İPEK

Prof. Dr., Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Makine Mühendisliği Bölümü

ÖZET

Soğuk iş takım çelikleri sürekli sürtünme ve aşınmaya maruz kalan yerlerde özellikle kesme bıçakları, kesme-delme kalıpları, form verme kalıpları, talaş kaldırma ve aşınmaya dayanıklı kalıp elemanlarında yaygın olarak kullanılmaktadırlar. Kriyojenik işlem uygulamasının sürekli sürtünme ve aşınmaya maruz kalan bu soğuk iş takım çeliklerinin ömürlerini uzattığı ve mekanik özelliklerini iyileştirdiği bilinmektedir.

Kriyojenik işlem ile malzemeler su verme sonrasında kriyojenik sıcaklıklara kademeli bir şekilde soğutulmakta ve bu sıcaklıklarda belirli bir süre bekletildikten sonra tekrar oda sıcaklığına kademeli olarak ısıtılmaktadır. Böylece malzemenin mikro yapısında kalıcı değişimler meydana gelerek istenen özelliklerin elde edilmesini sağlamaktadır. Düşük sıcaklıkların ve bu sıcaklıklarda bekletme sürelerinin etkisiyle kriyojenik işlem; demir-karbon alaşımlarının ve yüksek alaşımlı çeliklerin ısı işlem sonrasında mikroyapısındaki kalıntı austenitin martenzite dönüşmesini sağlamaktadır. Bunun dışında kriyojenik işlem ile temperleme işlemi sonrası ikincil sert karbür yapılarının çökmesi de sağlanmaktadır. Mikroyapıdaki bu değişimlerin malzemenin sertlik, aşınma direnci ve yorulma ömründe iyileşmeler sağladığına dair bilgiler literatürde yer almaktadır.

Bu çalışmada öncelikle vanadyum alaşımlı soğuk iş takım çeliğine uygulanacak olan ısı işlemleri ve parametreleri belirlenmiştir. Sonrasında kriyojenik işlem uygulaması tamamlanan numunenin mikroyapısında meydana gelen değişimler ve oluşan elementlerin incelenmesi için SEM-EDS analizleri yapılmıştır. Malzemelerin yapısında meydana gelen faz dönüşümlerinin belirlenmesi amacıyla Rietveld analizinden yararlanılmıştır. Soğuk iş takım çeliği numunesi kriyojenik işlem ile 2°C/dk sabit hızla oda sıcaklığından -196°C'ye soğutulmuş ve bu sıcaklıkta 24 saat boyunca bekletilmiştir. Kriyojenik işlem sonrası mikroyapıda martenzit fazı, kalıntı austenit fazı, vanadyum ve krom esaslı karbürler gözlemlenmiştir. Bu durum yapılan Rietveld analiz sonuçları ile de doğrulanarak, kriyojenik işlem sonucunda mikroyapıdaki kalıntı austenit miktarının tamamının karbürlere ve martenzit yapılarına dönüştüğü belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kriyojenik İşlem, Soğuk İş Takım Çelikleri, Rietveld Analizi.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

THE EFFECTS OF ECONOMIC VIOLENCE ON WOMEN'S LIVES

Ahmad Ahmadi

University of Farhangian

ABSTRACT

Violence is an important and growing public psychological problem that is seen in all areas of human life. The purpose of this paper is to reveal the effects of economic violence on women's lives. Where economic and monetary resources are used as a tool to sanction, threaten, and control women, which makes women submissive and poor. It negatively affects their working life, preventing them from progressing in working life, and reducing their livelihood are among the behaviors of economic violence. As a result of economic violence, women become poorer, more exposed to physical violence, and their mental health deteriorates. In addition, trafficking in women, maternal mortality and sexual abuse are on the rise. For this reason, programs that empower women economically must be created, and violence against women must be reduced. Support services are also important for the development and training of victims of violence.

Keywords: Violence, Women's Violence, Economic Violence

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

THE ROLE OF TEXTS IN GERMAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Hassan Tabriz

University of Tehran

ABSTRACT

As a result of each educational process, students are expected to learn and actively use at least one foreign language. In today's virtual world where there are no borders, mastering a foreign language also means knowing a different world. The first condition for success in a foreign language is the existence of motivating factors for learning that language. In other words; It can be said that students' motivation to learn a foreign language is the first condition for success. The materials used are the main factors that increase students' motivation. There are different texts according to the activities they do in daily life. One of the most important things that should be used in foreign language teaching is the texts that are used as a conversation. In addition, these texts are very important because they contain words or structures of sentences that students will use in real environments. Bringing texts with visual and audio elements for students ensures the desired motivation and facilitates success and purposeful achievement.

Keywords: foreign language, texts, communication

**XIX ƏSRİN II YARISINDA İRANDA DİNİ-SİYASİ DURUMA BAXIŞ
(MİRZƏ MÜLKÜM XANIN YARADICILIĞI ƏSASINDA)**

VIEW OF THE RELIGIOUS AND POLITICAL SITUATION IN IRAN IN THE SECOND HALF OF THE XIX CENTURY
(BASED ON THE CREATIVITY OF MIRZA MULKUM KHAN)

Əli Fərhadov

Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyinin böyük elmi işçisi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru

XÜLASƏ

XIX əsrin II yarısı əsasən Qacar sülaləsinin IV hökmdarı olan Nəsrəddin şahın hakimiyyət illəridir. Nəsrəddin şah müstəbid bir hökmdar olub, Cəmaləddin Əfqani, Mirzə Mülküm xan (və ya Mirzə Melkum xan) kimi xalq hakimiyyətini və konstitusiyaya quruluşunu müdafiə edən ziyalıları təqib edir, onların fikirlərinə qarşı biganəlik yolunu seçmişdi.

Qeyd edək ki, Nəsrəddin şah dövrünün ən görkəmli ziyalılarından biri olan Mirzə Mülküm xan (1833-1908) M.F.Axundzadənin ərəb əlifbasının milli inkişafa mane olması və dəyişdirilməsinin vacibliyi ideyasını müdafiə edirdi. O, dini etiqadı elm kimi qəbul etmənin əleyhinə idi. Lakin islam dəyərlərindən xalqın maariflənməsi yolunda istifadə etməyə çalışırdı. Mirzə Mülküm xanın 1890-1898-ci illərdə Londonda gizli nəşr etdirdiyi "Ruznameyi-Qanun" ("Qanun" qəzeti) müstəbid şahlıq rejimini daim tənqid edirdi və bu səbəbdən İrana gətirilməsi qadağan idi. M.F.Axundzadə Mirzə Mülküm xanla dostluq edir, onu "Ruhül-Qüds" (Müqəddəs Ruh) adlandırır. C.Məmmədquluzadə də "Qanun" qəzetini və onun nəşri Mirzə Mülküm xanı təbliğ edirdi. Mütəfəkkirin ən böyük tənqidçiləri isə mürtəcə ruhanilər idi. Mirzə Mülküm xan "Kim ki, qanundan bəhs edir, onu xain və kafir elan edirlər" deyərək, onlardan şikayət edirdi.

Nəticə olaraq deyə bilərik ki, Mirzə Mülküm xan XIX əsr İranında demokratik dəyərlərin yayılmasında, şahlıq rejiminə və xurafatçı din xadimlərinə qarşı mübarizədə böyük rol oynadı. XX əsrin əvvəlində İran məşrutə inqilabının təməllərinin qoyulmasında da onun demokratik ideyalarının güclü təsiri olmuş, "Qanun" qəzeti məşrutəçilər tərəfindən yenidən nəşr edilmişdir.

Açar Sözlər: Mirzə Mülküm xan, dövlət, din, maarifçilik

SUMMARY

The second half of the 19th century was mainly the reign of Nasraddin Shah, the fourth ruler of the Gajar dynasty. Nasreddin Shah was an authoritarian ruler, persecuted intellectuals such as Jamaladdin Afghani, Mirza Mulkum khan (or Mirza Melkum khan) who defended the people's government and constitutional order, and chose the path of indifference to their views.

It should be noted that Mirza Mulkum khan (1833-1908), one of the most prominent intellectuals of Nasraddin Shah's time, defended the idea of MFAkhundzadeh that the Arabic alphabet was an obstacle to national development and the need to change it. He was against the acceptance of religion as a science. However, he tried to use Islamic values to enlighten the people. Mirza Mulkum Khan's "Ruznameyi-Qanun" ("Law" newspaper), secretly published in London in 1890-1898, constantly criticized the authoritarian monarchy and was therefore banned from being brought to Iran. MFAkhundzadeh befriended Mirza Mulkum khan, he called him "Ruhul-Quds" (Holy Spirit). J. Mammadguluzadeh also promoted "Qanun" newspaper and its publisher Mirza Mulkum khan. The greatest critics of the thinker were the reactionary clergy. Mirza Mulkum khan complained about them, saying, "Whoever speaks of the law is declared a traitor and an infidel."

As a result, we can say that Mirza Mulkum khan played a great role in the spread of democratic values in nineteenth-century Iran, in the struggle against the monarchy and superstitious clerics. At the beginning of the 20th century, his democratic ideas had a strong influence on the foundations of the Iranian constitutional revolution, and the Qanun newspaper was republished by the constitutionalists.

Keywords: Mirza Mulkum khan, state, religion, enlightenment

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

MODERN DÜNYADA DEĞİŞEN DEĞERLER VE AİLE

FAMILY AND CHANGING VALUES IN THE MODERN WORLD

Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz CEYLAN

Muş Alparslan Üni. İslami İlimler Fak. Din Sosyolojisi

ÖZET

Modernizmin geleneğe ait olan her ne varsa onu geride bırakıp “yeni” olanın tercih edilmesi noktasında hareket etmekte olduğu söylenebilir. Bu bağlamda geçmişte oluşturduğumuz neredeyse her şey bir bağlamda değişime ve dönüşüme tabi tutulmak istenmektedir. Bu noktada bir ilke ve prensipten bahsetmek zor gibidir. Ancak farklı modernleşme serüvenleri çerçevesinde toplumların kendine has bazı yaklaşımlarından söz etmek mümkün olabilir. Devletler ve toplumlar kültürlerinin gereği olarak kendi geçmişlerinden getirdikleri ve değişmesini istemedikleri şeyleri farklı toplumsal kurumlar aracılığıyla koruma altına almaya çalışmışlardır. Bütün toplumların korumaya çalıştıkları en önemli toplumsal kurumun başında ailenin geldiği söylenebilir. Aile toplumun en küçük yapı taşıdır. Onun korunması ve gelecek nesillere miras olarak bırakılması toplum açısından önem arz etmektedir. Aile kurumunun devamı olarak ifade edilen olgu aslında aileye ait değerlerin devamı şeklindedir. Yani aileyi devam ettiren şey değerler olduğu gibi ailenin değişmesi dediğimiz şey de değerlerin değişmesinden başka bir şey değildir. Değerler değişmek durumunda kalırken aile de bu değişimden üzerine düşen payı almaktadır. Aile üzerinden olabilecek bütün değişimler doğal olarak toplumu da değiştirmek durumunda bırakacaktır.

Anahtar kelimeler: modern, değişim, değerler, aile

ABSTRACT

It can be said that modernism is moving away from whatever belongs to tradition and moving to the preference of the “new”. In this context, almost everything we have created in the past is intended to be subject to change and transformation in a context. At this point, it is difficult to speak of a principle and principle. However, it may be possible to talk about some unique approaches of societies within the framework of different adventures of modernization. As a requirement of their culture, states and societies have tried to protect what they have brought from their own past and do not want to change through different social institutions. It can be said that the family is the most important social institution that all societies are trying to protect. Family is the smallest building block of society. Its preservation and inheritance to future generations is important for society. What is expressed as the continuation of the family institution is actually the continuation of the family values. In other words, what keep the family going are the values as well as the values that change the family. While the values have to change, the family receives the share of this change. All the changes that may be made through the family will naturally change the society. In this study, in the context of the changes in the modern world, the system of values will be evaluated through the Turkish family structure and some conclusions and interpretations about values and family will be made as the results.

Key words: Modern, family, values, changing

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

AZERBAJCAN'LA İLGİLİ RİVÂYETLERİN TESPİT VE TAHRİCİ

DETERMINATION AND DISCOVERY OF NARRATIVES ABOUT AZERBAIJAN

Abdulvehhab GÖZÜN

Dr. Öğretim Üyesi/Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi/Hadis Anabilim Dalı

ÖZET

Azerbaycan toprakları, Hz. Ömer'in devlet başkanlığında güney kısmının, Hz. Osman'ın hilâfet döneminde ise tamamının fethedilmesiyle beraber hicrî birinci yüzyılın başlarından itibaren İslâm'la tanışmaya ve Müslümanlarla irtibat kurmaya başlamıştır. Öyle ki bazı hadis rivâyetlerinde dahi farklı münasebetlerle Azerbaycan'dan bahsedilmektedir. Dolayısıyla İslâm'ın, Kur'an'dan sonra ikincil kaynağı olarak görülen Sünnet'te Azerbaycan'dan söz edilmesi bu bölgenin İslâm tarihindeki önceliğine ve önemine işaret eden hususlardan biridir. Hatta bazı rivâyetlere göre Azerbaycan emîri Hz. Peygamber'e (s.a.v.) ipekten çizgileri olan bir tür kıyafet hediye etmiştir. Dolayısıyla bu durum o coğrafyanın İslâm ve Müslümanlarla ilişkisinin aslında asr-ı saadetle başladığını göstermektedir.

Binâenaleyh bu tebliğde kütüb-i tis'a başta olmak üzere temel hadis kaynakları taranarak öncelikle Azerbaycan'la ilgili rivâyetlerin tespiti amaçlanmaktadır. Ardından bu rivâyetlerin sıhhat açısından incelenip tahrîc ve kritik edilmesi de araştırmanın hedeflerindedir. Bu gayelerle yapılacak olan araştırma Azerbaycan'dan bir münasebetle bahseden rivâyetlerin yer aldığı hadis kaynakları üzerinden kronolojik olarak başlıklandırılacaktır. Sonuç olarak bu bildiride birtakım hadis rivâyetlerinden hareketle Azerbaycan'ın İslâm tarihindeki yerine ve ehemmiyetine bir nebze de olsa ışık tutulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Azerbaycan, Rivâyet, Tahrîc.

ABSTRACT

Islam reached the territory of Azerbaijan at the beginning of the first Hijri century, with the conquest of the southern part of Azerbaijan that took place under the presidency of Hz. Ömer and later on the entire territory of Azerbaijan conquered under the period of Hz. Osman's caliphate. The territory of Azerbaijan mentioned in some hadith narrations. Mentioning the territory of Azerbaijan in the Sunnah, which is seen as the secondary source of Islam after the Qur'an, is one of the ways that points out the priority and importance of this region in the history of Islam. In fact, according to some narratives, the Azerbaijani emir gave a kind of garment with silk lines as a present to the Prophet (PBUH). This incident shows that the territory of Azerbaijan's connection with Islam and Muslims began with Asr-i Saadet.

Therefore, this statement aimed to determine the narrations related to Azerbaijan by looking into the basic hadith sources, especially the kütüb-i tis. Then, it is among the objectives of this research to analyse and extract these narrations in terms of correctness. Also to get titled them chronologically over the hadith sources containing the narrations that mentioned about Azerbaijan. As a result, this report will attempt to shed some light on the place and importance of Azerbaijan in the history of Islam based on some hadith narrations.

Keywords: Hadith, Azerbaijan, Narrative, Discovery.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

AZERBAIJANLI MUHADDİSLERDEN BERDİCÎ VE HADİS İLMİNDEKİ YERİ

AZERBAIJANI HADITH SCHOLAR BERDİCÎ AND HIS PLACE IN HADITH SCIENCE

Abdulvehhab GÖZÜN

Dr. Öğretim Üyesi/Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi/Hadis Anabilim Dalı

ÖZET

Hız. Peygamber'in (s.a.v.) risâletinden itibaren tarih boyunca İslâm'ın girdiği ve yerleştiği bölgelerden ve şehirlerden herbirinin İslâm medeniyetinin oluşumunda ve İslâmî disiplinlerin teşekkülünde kendi çapında bir rolü olmuştur. İşin doğası gereği ilmi yönden bu tür bir katkı, daha çok o topraklarda yaşayan ve yetişen bazı müslüman entelektüellerin eliyle gerçekleşmiştir. Fethedildikten sonra Azerbaycan bölgesi ve sahip olduğu şehirleri de yetiştirdiği bazı âlimler sayesinde zikredilen açıdan İslâm uygarlığının şekillenmesinde tarihteki yerlerini almışlardır.

Araştırmalara göre bu tür şehirlerden biri de Güney Azerbaycan topraklarında bulunan Berze'a şehridir. İslâm tarihinde bu şehirde doğup büyüyen ve farklı sahalarda kendini yetiştiren birçok âlim olduğu gibi hadis ilminde önemli eserler telif edecek düzeyde eğitim görmüş birtakım muhaddisler de bulunmaktadır. Bu tür şahsiyetlerin en ileri gelenlerinden biri hiç şüphesiz daha çok Berze'a şehri yakınlarındaki küçük yerleşim merkezlerinden olan Berdic kasabasına nispetle, Berdic diye tanınan el-Hâfız el-İmâm el-Hüccce Ebû Bekir Ahmed b. Hârûn b. Ravh el-Berdicî el-Berze'î en-Nîsâbûrî'dir.

Binâenaleyh bu tebliğde biyografisi ve eserleri üzerinden zikredilen muhaddisin hadis ilmindeki yerini ve önemini tespit etmek amaçlanmaktadır. Bu vesileyle araştırmada öncelikle ilgili tabakât kitapları üzerinden Berdicî'nin hayatı, çalışmanın sınırlarına riayet edilerek kısaca ele alınacaktır. Ardından günümüze ulaşan bazı eserleri metodolojik açıdan incelenip değerlendirilecektir. Sonuç olarak bu bildiride hadis ilmine önemli katkıları olduğu düşünülen Berdicî'nin hadisçiliği ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Azerbaycan, Berdicî

ABSTRACT

Since the prophet (PBUH) prophethood, throughout history, each of the regions and cities where Islam entered and settled has played a role in the formation of Islamic civilization and the formation of Islamic disciplines. By the nature of work, this kind of contribution was made mostly by the hands of some Muslim intellectuals who lived and grew up in those lands. After its conquest, the Azerbaijan region and some of the cities have cultivated many scholars who took their place in history in the shaping of Islamic civilization.

According to researches, one such city is the city of Berze'a, located in the territory of South Azerbaijan. Many scholars were born and grew up in this city in the history of Islam and improved themselves in different fields, and some scholars have been trained to write important works in hadith science. One of the most prominent personality is undoubtedly Hârûn b. Ravh el-Berdicî el-Berze'î is en-Nîsâbûrî known as Berdici who lived the town of Berdic, where is one of the small town near the city of Berze'a.

Therefore, it is aimed to determine the location and importance of the mentioned hadith scholar through his biography and works in hadith science. On this occasion, Berdicî's life will be discussed briefly through the relevant books, following the limits of this study. Then some of the surviving works will be examined and evaluated methodologically. As a result, in this communique, it will be tried to be put forward how good was Berdici as a hadith scholar who is thought to have significant contributions to the hadith since.

Keywords: Hadith, Azerbaijan, Berdicî.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

UMAYYAD Umayyad Caliph Omar Ibn Abdul Aziz's Social Services

Ibrahim Muradi

University of Kabul

ABSTRACT

Social service; It is a discipline that targets both the coexistence of the individual and society. Support for the disabled, the elderly, the guilty, the implicit, the slave, the traveler, the convict, orphaned children and women fall into the realm of social services. In addition, there are activities that improve living conditions and the quality of society. Omar bin Abdul Aziz is one of the most important caliphs in the history of Islam and the Umayyads in social services. He put an end to the Caliph's previous abuses in the Umayyads, especially in the financial sphere. Thus, much of the government's revenue was transferred to social services for the community. As a result, the groups covered by the above-mentioned social services were supported in all matters, and financial methods, education, and health measures were extended to the general public. The main purpose of this article is that the concept of social services has in fact been shown in Islamic civilization as general and has been used specifically in the period of Umar ibn Abdul Aziz.

Keywords: Omar bin Abdul Aziz, children, social services, accuracy, education

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

OSMANLI NÜFUS SAYIMI VERİLERİNDE MAHALLELER: LEFKOŞE AYASOFYA MAHALLESİ ÖRNEĞİ (1831-1839)

NEIGHBORHOODS IN OTTOMAN POPULATION CENSUS DATA: A CASE STUDY OF NICOSIA AGHİA SOPHİA
NEIGHBORHOOD (1831-1839)

Dr. Öğretim Üyesi Selahattin BAYRAM

İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi/Türkiye

ÖZET

Lefkoşe Ayasofya Mahallesi sadece Müslümanların ikamet ettiği mahallelerden biri olmuştur. Hicrî 1246 (1830/31) nüfus sayımında ve sonraki yıllarda yapılan sayımlarda adı geçen mahallenin erkek nüfusu 396'dan 436'ya kadar çıkmıştır.

Mahalle sakinlerinin doğumla kazandıkları göreceli nüfus artış ivmesi ölüm oranlarındaki nispi fazlalıkla kaybolmuştur. Buna mukabil Lefkoşe'nin Gayrimüslim mahallelerinde hem doğum hem de ölüm oranlarında nispi düşüklük tespit edilmiştir.

Bu çalışmada söz konusu mahalle sakinlerinin isimleri irdelenmiş ve erkek nüfusun yaklaşık beşte birinin Mehmed ismini taşıdığı görülmüştür. Mehmed ismini Mustafa ismi takip etmiştir. Hz.Peygamberin diğer bir ismi olan Ahmed de sözü edilen mahallede en çok rağbet gören isimler arasında yer alsa da Hüseyin ile Hz. Muhammed arasındaki dede-torun ilişkisi Hüseyin isminin Ahmed isminden önce gelmesine neden olmuştur.

Ayasofya mahallesinde yaşayan Müslümanların isimleri onların sahip olduğu itikat görüşleri hakkında da bir ipucu verdiği var sayılmıştır. Ali, Hasan, Hüseyin isimleri her ne kadar Sünni Müslümanlarca rağbet gören isimlerin başında yer alsa da bu isimler Şia taraftarları arsında daha sıklıkla kullanılmıştır.

Ayasofya mahallesinde toplam 53 çeşit meslek çeşidi tespit edilmiştir. 436 kişilik nüfusun 180'i bir meslek grubuna mensup olmuştur. Mahallede en çok rağbet gören meslek 23 kişiyle sipahilik olmuştur. Sipahilikten sonra en çok tercih edilen meslek ise 17 kişiyle pabuççu mesleği gelmiştir. Üçüncü sırada basmacılar yer almıştır. İlk üç mesleği kölelik ve zeamet erbabı takip etmiştir. Diğer meslek grupları ağırlıklı olarak ikişer ve birer kişiyle temsil edilmiştir.

Ayasofya'da ikamet edenlerin 46'sı söz konusu nüfus sayımlarında tuvânâ yazılmıştır. Askerlik hizmetini ifa etme yaşına girmiş genç kişi anlamına gelen tuvânâ kayıtlarında asgari ya da azami bir yaş sınırı tespit edilememiştir. Tuvânâ kaydı 12-18 yaş aralıklarında değişiklik göstermiştir. Askerliğe celp yaşının farklılık arzemesi ailenin içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik durumunun, gençlerin sıhhat ve vücut yapılarının önemli bir rol oynadığı düşünülmüştür.

Ayasofya mahallesinde askeri hizmetten muaf tutulup müsün yazılanların sayısı 24 olmuştur. Böylece Osmanlı Devleti en küçük idari birim olan mahallelerde sayımı yaparak ihtiyaç anında ne kadarlık askeri bir güce sahip olduğunu önceden kestirebilmeyi hedeflemiştir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Lefkoşe, Nüfus sayımı, Tuvânâ, Müsin...

Abstract

Ayasofya neighborhood was one of the neighborhoods where only Muslims resided. From the census of Hijri 1246 (the year 1830-1831) to the censuses of the following year the male population of the neighborhood rose from 396 to 436.

High birth rate of the Ayasofya neighborhood was compensated by the high death rate such that the population remained mostly stable. While the populations of nonmuslim neighborhoods in Lefkoşe remained stable due to a low birth and death rate.

In this study, upon analyzing the names of the Ayasofya neighborhood residents, it was found that approximately one fifth of the male population was named Mehmed. The name Mehmed was followed by the name Mustafa in popularity. Ahmed, which is another name of Prophet Muhammed, was also a popular name; however, the name Hüseyin which belonged to the grandson of the Prophet Muhammed was more popular than Ahmed due to the value given to the special grandson grandfather relationship Hüseyin had with the Prophet. It was hypothesized that the names of the residents reflected to which Islamic sect they belonged. Names Ali, Hasan, Hüseyin are used both by Sunni and Shia muslims but Shia use these names more often.

A total of 53 different occupations were observed in the records of the Ayasofya neighborhood. 180 people out of 436 had one of these occupations. The most popular occupation was being a spahi (cavalry soldier). A total of 23 residents were spahis. It was followed by shoemaking which 17 people in the neighborhood did. Third most popular occupation was being a cloth merchant. These were followed by gholams and farmers. The other occupations were mostly represented by one or two people.

46 of the residents were recorded as being tuvana. Tuvana means a young male who is of enlistment age. While there was not an official age bracket for the enlistment age in the records, the young males who were recorded as being of enlistment age were between the ages of 12 and 18. The variation in the ages is most likely due to the socio economic status of each family as well as the health and physique of any given young man.

There were 24 men who were recorded as müsin, or too old to serve in the military. By taking population censuses of neighborhoods, the smallest administrative units, Ottoman Empire aimed to estimate its military capacities.

Keywords: Ottoman, Nicosia, Census, Tuvana (strong), Müsin (aged)...

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

AĞSU XƏLVƏTİ XANƏGAHLARI: ŞIXMƏZİD VƏ ŞEYX DURSUN XANƏGAHI

Dr. Fariz Xəlilli

"Orta əsr Ağsu şəhəri" Dövlət Tarix-Mədəniyyət Qoruğu

XÜLASƏ

XIV əsrin əvvəllərindən başlayaraq Ağsu şəhəri ətrafında çoxsaylı tərəkəmə obalarının dini-ideoloji baxışlarının formalaşmasında xəlvətlik sufi məktəbinin mühüm rolu olmuşdur. Şirvanşahlar dövlətinin himayəsi altında fəaliyyət göstərən xəlvəti müridləri tərəkəmə əhalinin köç yolları üzərində xanəqahlar qurmuşlar. Ağsu çayının həm sağ, həm də sol sahilində iki belə xanəqah vardır.

İlk xanəqah Şıxməzid xanəqahı olub, ehtimalıma əsasən xəlvəti şeyxlərindən Şeyx İzzəddin Türkmaniyyə aiddir. Şıxməzid türbəsi yerli sakinlər tərəfindən "Narlı pır" adlandırılır. Şirvan xanlarının şəcərəsində ailənin bəzi üzvlərinin məhz Şıxməzid kəndində "Narlı pır" qəbristanlığında dəfn edildiyi yazılır. Mənqibələrdən Şeyx İzzəddinin qəbrinin üzərində narın bitdiyi və onun meyvələrindən, tikanlarından xəstəliklərin müalicəsində istifadə edildiyi qeyd olunur. Tarixi mənbələrdən Şeyx İzzəddinin Əmir Teymurla görüşdüyü də bəllidir. Şıxməzid xanəqahının qalıqları 2012-ci ildə Ağsu ekspedisiyası tərəfindən üzə çıxarılıb. Buradakı səhəng örtüklü müsəlman qəbirləri nadir rast gəlinən qəbir tiplərindəndir.

İkinci xanəqah isə Şeyx Dursun xanəqahı olub, Əhməd Baydarın oğlu Şeyx Dursuna məxsusdur. 2018-ci ilə qədər xanəqahın yalnız türbə hissəsi məlum idi. Bu türbənin üzərindəki kitabəni akademik Boris Dorn və sonrakı müəlliflər görmüş və oxumuşlar. Məlumdur ki, türbə 1457-ci ildə "şəhidgah" adı ilə tikilmişdir. 2018-ci ildə türbə YOCOCU Asosiasiyasının italyan bərpəçiləri və "Miras" Mədəni İrsin Öyrənilməsinə Kömək İctimai Birliyinin üzvlərinin könüllüyü ilə konservasiya edilmişdir. Abadlıq işləri aparılarkən türbənin qarşısından xanəqahın digər tikililərinin iri divarları üzə çıxmışdır. Tarixi Qazan xan arxının və karvan yolunun şimalında yerləşən Şeyx Dursun xanəqahı XV əsrin birinci yarısının fəal xəlvətlik mərkəzlərindən olmuşdur.

Açar sözlər: Ağsu, xanəqah, xəlvətlik

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

ÇOCUKLARIN YETİŞTİRİLMESİ: PLATON'CA BİR DEĞERLENDİRME

RAISING CHILDREN: A REVIEW BY PLATO

Zeynep KANTARCI BİNGÖL

Dr. Öğretim Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü

ÖZET

Eğitim ile birçok potansiyelle dünyaya gelen insan yavrusunun bu potansiyellerini hem kendisi hem de toplum için yararlı olacak şekilde geliştirmesi, bilgi, beceri ve alışkanlıklar kazanması hedeflenir. Bu yüzden tüm toplumların gündeminde çocukların yetiştirilmesi ve eğitilmesi konusu büyük önem arz eder zira bu şansın ve tesadüfün eline bırakılmayacak kadar ciddi bir iştir. Bu amaçla eğitim konulu bilimsel araştırmalar yapılır, eğitim politikaları oluşturulur, eğitimin işlevleri üzerinde durulur, eğitim üzerine düşünceler üretilir ve eğitim felsefeleri geliştirilir. Elbette günümüzden asırlar önce yaşayan Platon için de insan yaşamın ilk yılları çok değerli olduğundan çocukların yetiştirilmesi ve eğitilmesi meselesi akışına bırakılamazdı. Çünkü Platon'a göre iyi yetiştirilen çocuklar üstün doğaya sahip olur, üstün doğaya sahip olanlar da eğitim sisteminin daha da iyi hale gelmesini sağlar ve insanlar iyi eğitildikçe de nitelikçe üstün çocuklar dünyaya gelir. Bundan dolayıdır ki Platon çocukların eğitimini rastlantısallıktan kurtarıp devletin güvenli kollarına teslim etmek ister. Hatta işi bebeklerin doğar doğmaz devletin eline verilmesi gerektiğini söylemeye kadar vardırı. Yetiştirilecek çocuklara kazandırılması amaçlanan özellik ve nitelikleri devletin belirlemesi gerektiğini uygun görür. Bu amaçlar belirlenirken de devletin ve toplumun çıkarlarının ve isteklerinin göz önünde tutulması gerektiğini söyler.

Bu çalışmada "Çocuklar nasıl yetiştirilmeli?" sorusu Platon'un görüşleri çerçevesinde değerlendirilecektir. Platon'un "Devlet" diyalogu başta olmak üzere eserleri konuyla ilgileri bağlamında incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Platon, Çocuk, Eğitim.

ABSTRACT

With the education, it is aimed for the child, who is born with many potentials, to develop these potentials in a way that will be beneficial both for himself and for the society and to gain knowledge, skills and habits. Therefore, the issue of raising and educating children on the agenda of all societies is of great importance and is a serious task that cannot be left to luck and coincidence. For this purpose, scientific researches on education are made, educational policies are established, the functions of education are emphasized, thoughts on education are produced, and educational philosophies are developed. Of course, since the first years of life were precious also according to Plato, who lived centuries ago, the issue of raising and educating children could not be left to the flow. Because children who are raised well according to Plato have superior nature, those with superior nature also make the education system much better, and as people are educated well, qualitatively superior children are born. That is why Plato wants to save the education of children from randomness and deliver them to the safe arms of the state. He even goes on to say that babies should be handed over to the state as soon as they are born. He deems it appropriate that the state should determine the characteristics and qualities intended to be brought to the children to be raised. He states that while determining these goals, the interests and aspirations of the state and the society should be taken into consideration.

In this study, the question "How should children be raised?" will be evaluated within the framework of Plato's views. Works of Plato, especially the "State" dialogue, will be examined in the context of their relevance with the topic.

Key Words: Plato, Child, Education.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

ANTİK ÇAĞ FELSEFESİNDE AYLAKLIK

IDLENESS IN ANCIENT PHILOSOPHY

Mehmet ÖNAL

Prof. Dr. Mehmet Önal, İnönü Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü, Battalgazi, Malatya/TÜRKİYE

ÖZET

Bu çalışmada öncelikle bir aylaklık tanım denemesi yapılacak, sonra da Antik Çağ felsefesinde öne çıkan aylak düşünce ve hayat tarzlarının tarihi serüvenine işaret edilecektir. Bu arada, aylaklık, asalaklık ve tembellik kavramları birlikte değerlendirilerek aylaklığın bilinen meşhur ama yanlış olan tanımının doğru olmadığı gösterilecektir. Bu zeminde aylaklığın felsefeye kattığı yaklaşım tarzı ile özellikle ahlak felsefelerindeki yansıması Ortaçağ Hıristiyanlık dönemine kadar kronolojik olarak izlenecektir. Bildirinin temel tezi aylaklığın felsefeye ve o zamanki sosyal hayata ciddi katkılarının olduğu ve özellikle sanatın gelişmesinde hayati öneme sahip olduğu iddiasıdır. Aylaklığın aynı zamanda pratik bir hayat tarzı olarak öne çıkan bir mutluluk öğretisi işlevi gördüğü, toplumsal hayata tarafsız ve dengeleyici bir etki sağladığı temellendirilecektir. Netice itibarıyla aylaklığın hem taşıdığı negatif anlamdan kurtarılması sağlanacak hem de düşünce tarihinde ve ahlak sahasında ne kadar kıymetli bir etkiye sahip olduğu belirlenmiş olacaktır.

Anahtar Kavramlar: Aylaklığın tarihi, Asalaklık, Tembellik, Mutluluk öğretisi,

SUMMARY

In this study, first of all, a study of idleness will be made, and then the historical adventure of idle thoughts and lifestyles that stand out in the philosophy of Antiquity will be pointed out. Meanwhile, the concepts of idleness, parasitism and laziness will be evaluated together and it will be shown that the known but false definition of idleness is not correct. On this ground, the approach of idleness to philosophy and its reflection in moral philosophies will be followed chronologically until the middle ages. The main thesis of the paper is the claim that idleness made serious contributions to philosophy and social life at the time and was of vital importance especially in the development of art. It will be established that idleness also functions as a teaching of happiness, which stands out as a practical lifestyle, and provides a neutral and balancing effect on social life. As a result, it will be ensured that the idleness will be saved from the negative meaning it carries, and how precious effect it has on the history of thought and morality.

Key Concepts: History of idleness, parasitism, laziness, doctrine of happiness,

GENİŞLEMİŞ SPEKTRUMLU BETA-LAKTAMAZ ÜRETEN GRAM NEGATİF ENTEROKTTERİLERDE *bla*CTX-M BETA-LAKTAMAZ DİRENÇ GENLERİNİN ARAŞTIRILMASI

İlkay BAHÇECİ

Dr. Öğretim Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı/RİZE

ÖZET

Giriş ve Amaç: Son yıllarda toplum ve nazokomiyal enfeksiyonların en sık sebebi olarak kabul edilen *Enterobacteriaceae* ailesinde ki GSBL üretme ve beta-laktam antibiyotiklere karşı direnç sürekli artış göstermektedir. *Enterobacteriaceae* ailesinde tedavide karşılaşılan zorluklar sebebiyle beta-laktam direncinin doğru tespit edilmesi önem arz etmektedir. Bu nedenle son dönemde GSBL üreten *Enterobacteriaceae'* ler de en sık direnç geni olarak tanımlanan ve pandemilere yol açan *bla*CTX-M enzim tipini epidemiyolojik verilere de katkıda bulunabilecek şekilde bölgemizde tespit etmek amaçlandı.

Materyal ve Metot: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi rutin klinik mikrobiyoloji laboratuvarına poliklinik, servis ve yoğun bakım ünitelerinden gelen klinik örnekler çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu çalışmada ki klinik suşlar 27.10.2010 ile 28.02.2012 tarihleri arasında her hastadan tek örnek olacak şekilde toplandı ve tarama testi sonuçlarına göre GSBL olarak tanımlanan 276 suş çalışmaya alındı. GSBL tanısı kombine disk difüzyon yöntemi ve çift disk sinerji testi ile doğrulandı. Antimikrobiyal hassasiyet testleri disk difüzyon yöntemiyle CLSI kriterlerine göre yapıldı. Klinik suşlarda *bla*CTX-M beta-laktamaz direnç genleri, iki farklı primer seti içeren, multipleks polimeraz zincir reaksiyonu ile araştırıldı.

Bulgular: Çalışmaya dâhil edilen 276 klinik izolatın 206 (%74,6)'ı *E.coli* iken ikinci sırada 61 suş (% 22,2) ile *Klebsiella* spp. idi. Çalışmaya dâhil izolatların poliklinik ve servis oranları birbirlerine eşit olarak saptandı. Antimikrobiyal duyarlılığında ise 3. Kuşak sefalosporinlere % 90 üzerinde direnç saptandı. Kinolonlardan siprofloksasin direnci ve trimetoprim/sulfametaksazole direnci % 50' nin üzerinde saptandı. Karbapenem dirençli izolata ise rastlanılmadı. Bu suşlardan 194 tanesinde (% 70,2) tanesinde *bla*CTX-M beta-laktamaz direnç genleri saptanmıştır. En sık saptanan CTX-M grubu 155 suş (% 79,8) ile *bla*CTX-M -1 olurken *bla*CTX-M-8 grubuna hiç rastlanmamıştır.

Tartışma ve Sonuç: Günümüzde; hem ülkemizde hem de dünyada artan GSBL pozitifliği üretimi ve bunlar içinde özellikle plazmid kökenli CTX-M direncinin yüksek oranda saptanması ve beta-laktam antibiyotiklere direncin dramatik boyutlara ulaşması bir takım önlemler almayı zorunlu kılmaktadır. Fenotipik ve genotipik olarak GSBL tiplerinin doğru tanımlanması önemlidir., antibiyotik kullanımında yeni politikalara ihtiyaç duyulması ve epidemiyolojik çalışmaların sürekli yapılarak veri tabanlarının oluşturulması kaçınılmazdır. Sonuç olarak bu konuda daha çok çalışma yapılması ve eğitimlerin devamlılığı önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Genişlemiş Spektrumlu Beta-laktamaz, *bla*CTX-M *Enterobacteriaceae*,

ABSTRACT

Introduction and Aim: In recent years, the most frequently encountered causative agent of community and nosocomial infections is the extended spectrum beta lactamase (ESBL) producing bacteria belonging to the *Enterobacteriaceae* family. The resistance to the beta lactam has been progressively increasing. It is important to detect the beta-lactam resistance in the *Enterobacteriaceae* family because of the difficulties faced in the provision of therapy. For his reason, we decided to investigate the most frequently isolated resistance gene (*bla*CTX-M) bearing type of the ESBL-producing bacteria, which has caused recent pandemics, in order to contribute to the regional epidemiological database.

Materials and Methods: Clinical isolates included in this study were from the Clinical Microbiology Laboratory of the Medical School of the Recep Tayyip Erdogan University Hospital, which receives routine specimens from polyclinics, wards and ICU cases. The 276 tests included in this study were clinical isolates collected between 27 October 2010 and 28 February 2012, which were single samples from each patient and were defined as ESBL in accordance with the screening results. The ESBL diagnosis was confirmed by the combined disc diffusion method and the double disc synergy test, and the antibiotic susceptibility tests were carried out in line with the criteria of CLSI (Clinical And Laboratory Standards for Antimicrobial Susceptibility Testing) . The beta lactamase resistance blaCTX-M genes were amplified by multiplex PCR employing two different sets of primers.

Results: Of the 276 clinical isolates included in the study, 206 (74,6 %) were *E. coli* and 61 (22,2 %) were *Klebsiella* spp. The ward and polyclinic distribution of the isolates was found to be the same. 194 (70,2 %) of the isolates were found to contain blaCTX-M beta lactamase resistance genes. While the most frequent CTX-M group was CTX-M-1 (79,8 %), there was none of the CTX-M-8 type. In the antibiotic sensitivity tests, > 90 % resistance to third generation cephalosporins was detected. Resistance to ciprofloxacin (from Quinolones) and trimetoprim/sulfamethoxazole was found to be over 50%. No carbapenem-resistant isolate was found.

Discussion and Conclusion: In Turkey and in the world, the increase in the ESBL production in general and that of CTX-M resistance of plasmid origin in particular, and the dramatic increase in the resistance to the beta lactam antibiotics have necessitated some preventative actions. Accurate determination of the genotype and phenotype of ESBL, the requirement of the issueing of new policies on the use of antibiotics, and the conduction of epidemiological studies fort he constitution of databases is inescapable. In conclusion, more studies and continuous training in this subject are impotent requirements.

Key Words: Extended Spectrum Beta lactamase, CTX-M Enzymes, Enterobacteriaceae

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

AYAK MASAJININ AMELİYAT SONRASI AĞRI DÜZEYİNE ETKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Kezban KORAŞ SÖZEN

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde Zübeyde Hanım Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği AD

ÖZET

Ameliyat sonrası dönemde bütün hastalarda beklenen, farklı düzeylerde deneyimlenebilen ağrı, hastaların bakım sürecinde önemli bir yere sahiptir. Günümüzde varolan ilaçlar ve anestezi tekniklerine rağmen ameliyat sonrası dönemde ağrı prevalansı halen çok yüksektir. Ameliyat sonrası ortaya çıkabilecek ağrının önlenmesi veya gerektiği ölçüde giderilmesi hastanın en doğal hakkıdır. Bu nedenle cerrahi girişime bağlı ağrıların giderilmesine yönelik çabalar oldukça önemlidir. Ağrı yönetiminin yeterli düzeyde olmaması; birçok istenmeyen fizyolojik ve immünolojik etkilere dolayısıyla olumsuz cerrahi sonuçlara neden olmaktadır. Ayrıca hastanın taburculuk sonrası tekrar hastaneye başvuru olasılığını arttırmakta, toplam maliyeti ve hastanın memnuniyetini olumsuz etkilemektedir. Diğer yandan, ağrısı kontrol altına alınmış hastalar daha erken ayağa kalkıp günlük yaşam aktivitelerini yerine getirirken, ağrısı etkin yönetilemeyen hastalar hareketlerinin kısıtlanması nedeniyle ortaya çıkabilecek solunum ve dolaşım komplikasyonları ile karşı karşıya kalmaktadır. Başarılı bir ağrı yönetimi hastanın iyileşme sürecini hızlandırıp hastanede kalış süresini kısaltmaktadır.

Ameliyat sonrası ağrı yönetiminde farmakolojik ve nonfarmakolojik yöntemlerden yararlanılmaktadır. Farmakolojik yöntemlerin solunum depresyonu, bulantı, kusma, konvülsiyon, kaşıntı, gastrointestinal motilitenin azalması, idrar retansiyonu gibi komplikasyonları göz önüne alındığında yan etkileri olmayan nonfarmakolojik yöntemler önem kazanmaktadır. Nonfarmakolojik yöntemlerden biri olan ayak masajı ameliyat sonrası ağrı yönetiminde kullanılabilir. Ayak masajı, ağrıyı azaltan, gereksinim olduğu anda kullanılabilen, ekonomik yönden yük getirmeyen, kolay uygulanabilen ve etkileri hemen gözlenebilen bağımsız hemşirelik girişimlerinden biridir. Hemşireler, ağrı yönetiminde masaj uygulayarak hastaları gereksiz analjezik alımından koruyabilir. Bu nedenle ayak masajı, ameliyat sonrası dönemde ağrının yönetimine katkı sağlayan profesyonel hemşirelik girişimleri arasında önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ameliyat Sonrası Ağrı, Ayak Masajı, Hemşirelik.

ABSTRACT

The pain expected in all patients and experienced at different levels in the postoperative period has an important place in the care process of the patients. Despite the drugs and anesthetic techniques available today, the prevalence of pain is still very high in the postoperative period. It is the most natural right of the patient to prevent or eliminate the pain that may arise after surgery. Therefore, efforts to relieve pain associated with surgical intervention are very important. Pain management is not sufficient; it causes many undesirable physiological and immunological effects and thus negative surgical results. It also increases the likelihood of re-admission to the hospital after discharge, negatively affecting the total cost and patient satisfaction. On the other hand, patients whose pain is under control stand up earlier and perform their daily life activities, while patients whose pain cannot be managed effectively face respiratory and circulatory complications that may arise due to restricted movement. Successful pain management speeds up the patient's recovery process and shortens the length of hospital stay.

Pharmacological and nonpharmacological methods are used in postoperative pain management. Considering the complications of pharmacological methods such as respiratory depression, nausea, vomiting, convulsions, itching, decreased gastrointestinal motility, urinary retention, nonpharmacological methods become important without side effects. Foot massage, one of the nonpharmacological methods, can be used in post-operative pain management. Foot massage is one of the independent nursing interventions that reduce pain, can be used when needed, economically unloading, easy to apply and effects can be observed immediately. Nurses can protect patients from unnecessary analgesic intake by applying massage in pain management. For this reason, foot massage is recommended among professional nursing interventions that contribute to the management of pain in the postoperative period.

Keywords: Postoperative Pain, Foot Massage, Nursing.

RADYOTERAPİ SONRASI EKSTREMİTE LENFÖDEMİ GELİŞİMİ
DEVELOPMENT OF EXTREMITY LYMPHEDEMA AFTER RADIOTHERAPY

Dr. Öğr. Üyesi Beyza ŞİRİN ÖZDEMİR

Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi, Radyasyon Onkolojisi AD, Antalya, TÜRKİYE

ÖZET

Radyoterapi (RT), kanser tedavisinin önemli basamaklarından birini oluşturmaktadır. Amacı, tümör kontrolünü sağlarken normal dokuları da en iyi şekilde korumaktır. Çünkü, oluşan yan etkiler, hastanın yaşam kalitesini önemli şekilde etkileyebilmektedir. Bu anlamda, ekstremite lenfödem RT' ye bağlı gelişebilen önemli yan etkilerden biridir. Ağrı ve şişlik gibi belirtilerle hastanın hayatını dayanılmaz kılabilir. Özellikle meme, pelvik bölge ve ekstremite ışınlamalarından sonra geç dönemde ortaya çıkar. Patogenezinde fibrozis sonucu gelişen venöz ve lenfatik damarlarda oluşan obstrüksiyonun neden olduğu hücre dışı sıvı tutulumu yer almaktadır. Yaş, geçirilmiş cerrahi, cerrahi teknik, lenf nodu diseksiyonu, kemoterapi, enfeksiyon, eşlik eden komorbid hastalıkların varlığı, bireyin yaşam tarzı, RT sonrası lenfödem oluşum riskini arttıran faktörler arasındadır. Meme kanserinde adjuvan RT sonrasında üst ekstremite lenfödeminin 4.6 rölatif risk oranında arttığı belirtilmektedir. Sentinel nodal biyopsi veya level 1-2 lenf nodu diseksiyonu yapılanlarda veya sadece RT alan hastalarda semptomatik ödem %5-10 oranında görülmekte ve genellikle de hafif derecede olmaktadır. Komplet axiller lenf nodu diseksiyonu ve tüm axiller lenfnodlarına RT uygulaması lenfödem gelişim riskini oldukça arttırmaktadır.

Benzer şekilde, pelvik ve/veya inguinal bölgeye RT uygulanan hastalarda akut veya kronik dönemde alt ekstremitelerde lenfödem gelişim riskinde artış olmaktadır. Özellikle vulva kanserinde lenfödem sıklığı % 69'a kadar çıkabilir. Maalesef, zaman zaman ilerleyici ve kontrol edilmesi zor olabilmektedir. Hatta lenfödemin, muhtemelen radyoterapinin lenfatik dokuya geç hasarından dolayı oldukça geç dönemde bile başladığını görebiliriz.

Başlıca belirtileri, deride sertlik ve gerginlik hissi, karıncalanma, ağrı, kıyafetlerin dar gelmesidir. Erken tanı ve erken müdahale çok önemlidir. Çalışmalar, kompresyon bantları ve elle yapılan masajın birlikte uygulanması halinde olumlu sonuçlar alınabileceğini söylemektedir. Ancak, asıl olan mümkün olduğunca travmadan korunmak ve gelişimini önlemektir.

Anahtar kelimeler: Radyoterapi, yan etki, lenfödem

ABSTRACT

Radiotherapy (RT) is one of the important methods of cancer treatment. The aim of RT is to maintain tumor tissues as well as provide tumor control. Because the development of side effects can significantly affect the quality of life of the patient. In this sense, extremity lymphedema is one of the important side effects associated with RT. It can make the patient's life unbearable with symptoms such as pain and swelling. Especially, it occurs in the late period after irradiation of the breast, pelvic region and extremity. Its pathogenesis includes extracellular fluid involvement caused by obstruction in venous and lymphatic vessels that develop as a result of fibrosis. Age, previous surgery, surgery technique, lymph node dissection, chemotherapy, infection, accompanying comorbid diseases, individual's lifestyle are among the factors that increase the risk of lymphedema after radiotherapy. It is reported that upper limb lymphedema increases at a relative risk rate of 4.6 after adjuvant RT in breast cancer. In patients with sentinel node biopsy or level 1-2 lymph node dissection or only in patients receiving RT, symptomatic edema is seen at 5-10% and is generally mild. Complete axillary lymph node dissection and RT application to all axillary lymph nodes significantly increase the risk of developing lymphedema.

Similarly, patients with RT applied to the pelvic and/or inguinal regions have an increased risk of developing lymphedema in the lower extremities in the acute or chronic period. Especially in vulva cancer, the incidence of lymphedema can be as high as 69%. Unfortunately, it can be progressive and difficult to control from time to time. Moreover, we can even see that the lymphedema started quite late, probably due to the late damage of radiotherapy to the lymphatic tissue

Its main symptoms are a feeling of stiffness and tightness in the skin, tingling, pain, narrowed clothes. Early diagnosis and early treatment are very important. Studies say that positive results can be achieved if compression tapes and hand massage are applied together. However, the main thing is to avoid trauma as much as possible and prevent its development.

Keywords: Radiotherapy, side effect, lymphedema

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

SAĞLIK EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN HUMAN PAPILOMA VİRÜSÜ, TARAMA TESTLERİ VE HUMAN PAPILOMA VİRÜSÜ AŞISI HAKKINDAKİ BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Öğr. Gör. Gülpınar ASLAN

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Ağrı/Türkiye

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Berivan BAKAN

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Ağrı/Türkiye

ÖZET

Giriş ve Amaç: Serviks kanserinin en önemli etkeni insan papilloma virüsü olarak kabul edilmektedir. HPV enfeksiyonu, gelişmiş ülkelerde genç cinsel yönden aktif popülasyonlar da cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar içinde en yaygın olanıdır. Sağlık eğitimi alan öğrenciler, geleceğin sağlık personeli olmaları, HPV enfeksiyonu ve ilişkili komplikasyonlar açısından risk grubu oluşturmaları nedeniyle, HPV enfeksiyonu ve aşıları konusunda yeterli bilgiye sahip olması gereken önemli bir topluluğu oluşturmaktadırlar. Bu durum hem kendi sağlıkları hem de hizmet edecekleri toplumun sağlığı açısından önemlidir. Bu araştırma sağlık eğitimi alan öğrencilerin Human Papilloma Virüsü, Tarama Testleri ve Human Papilloma Virüsü Aşısı Hakkındaki Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte tasarlanmış olan bu çalışma, Türkiye'nin doğusunda yer alan bir üniversitenin Hemşirelik ve İlk ve Acil Yardım bölümlerinde Kasım- Aralık 2019 tarihleri arasında yürütüldü. Araştırmanın örneklemini 312 öğrenci oluşturdu. Verilerin toplanmasında Tanıtıcı Bilgi Formu ve Human Papilloma Virüsü Bilgi Ölçeği kullanıldı.

Bulgular: Öğrencilerin Human Papilloma Virüsü Bilgi Ölçeği toplam puan ortalamasının 5.86 ± 6.40 olduğu, HPV Bilgi Ölçeği toplam puan, Genel HPV Bilgisi ve Genel HPV Aşı Bilgisi alt boyut puan ortalamalarının kadınlarda, 3. sınıfta eğitim alanlarda, rahim ağzı kanserini duymuş olanlarda, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve rahim ağzı kanseri hakkında bilgisi olanlarda istatistiksel açıdan anlamlı derecede yüksek olduğu saptandı. HPV Tarama Testi Bilgisi alt boyut puan ortalamasının ise, 3. sınıfta eğitim alanlarda, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve rahim ağzı kanseri hakkında bilgisi olanlarda istatistiksel açıdan anlamlı derecede yüksek olduğu bulundu ($p < 0.05$).

Sonuç ve öneriler: Çalışma sonuçlarına göre, cinsiyetin, sınıf derecesinin, rahim ağzı kanseri ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda bilgi sahibi olmanın bilgi düzeyini etkilediği belirlendi. Daha büyük gruplarda benzer çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Human Papilloma Virüsü, Bilgi düzeyi, Tarama testleri, Aşı, Öğrenci

KALÇA OSTEONEKROZU TEDAVİSİNDE HASTAYA ÖZEL ÜRETİLMİŞ KILAVUZLARLA YAPILAN DEKOMPRESYON AMELİYATLARIMIZIN ÖN DEĞERLENDİRMESİ

Öğr. Üy. Dr. Halil Can GEMALMAZ

Acibadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi Tıp Fakültesi

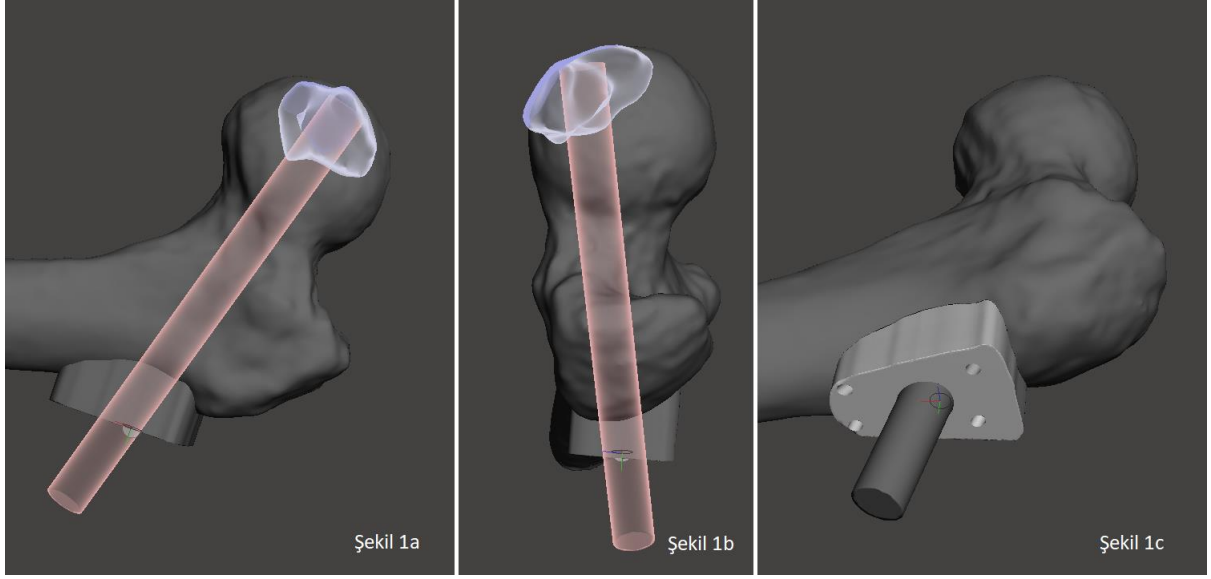
ÖZET

Amaç: Erken evre kalça osteonekrozunun cerrahi tedavisi için konvansiyonel dekompresyon yöntemi C-kollu floroskopi yardımıyla yapılmaktadır. Öte yandan femur başındaki osteonekroz odağının floroskopi altında görünür olmaması başlıca olmak üzere lezyonun hedeflendiği gibi dekomprese edilebilmesi bazı durumlarda hedeflendiği gibi olmayabilmektedir. Hastaya özel tasarlanmış ve 3 boyutlu yazıcıda üretilerek ameliyatta kullanılan hastaya özel oyma kılavuzları ameliyat esnasında floroskopi kullanımını azaltarak femur başı içindeki nekrotik lezyonun dekomprese edilmesinde kullanılan yeni bir yöntemdir. Bu çalışma ile amacımız femur başı osteonekroz cerrahi tedavisinde yeni kullanmaya başladığımız hastaya özel üretim oyma kılavuzunu değerlendirmektir.

Yöntem: Hastaya özel üretim kılavuzlarla yapılmış on kalça osteonekroz hastası bu çalışmaya dahil edildi. Tüm hastalara MR görüntülemeye ek olarak 1mm aksiyel kesit kalınlıklı bilgisayarlı tomografi çekildi ve tomografi görüntüleri bilgisayarda CAD (bilgisayar destekli tasarım) yazılımında işlenerek 3 boyutlu patoanatomik model elde edildi. Bu 3 boyutlu modeller yine CAD yazılımında işlenerek hastaya özel oyma kılavuzları tasarlandı (Şekil 1a, 1b, 1c). Bu hastaya özel tasarımı oyma kılavuzları cerrahi kullanıma uygun poliamid malzemeden üç boyutlu yazıcıda üretildi ve buhar sterilize edilerek ameliyatta kullanıldı (Şekil 2a, 2b,2c). Ameliyatta 12 mm çapında bir oyucu kullanıldı. Bu ameliyatlarda dekompresyon işleminin bittiği ana kadar geçen cerrahi süresi, kan kaybı, floroskopi süresi ve osteonekroz alanın kılavuzla hedeflenebilme doğruluğunu değerlendirdik (cerrahi iliak kanattan otojen greft alınması ve greftin uygulanması ile devam etti). Kanama miktarı kabaca aspiratör cihazında biriken kan miktarı ve ameliyatta kullanılan tampon materyallerinin ağırlık ölçümleri ile tespit edilerek not edildi. Osteonekroz alanın kılavuzla hedeflenebilme doğruluğu hastalara postop üçüncü ay çekilen MR görüntülerinin CAD tasarım görüntüleriyle sübjektif karşılaştırılması ile değerlendirildi.

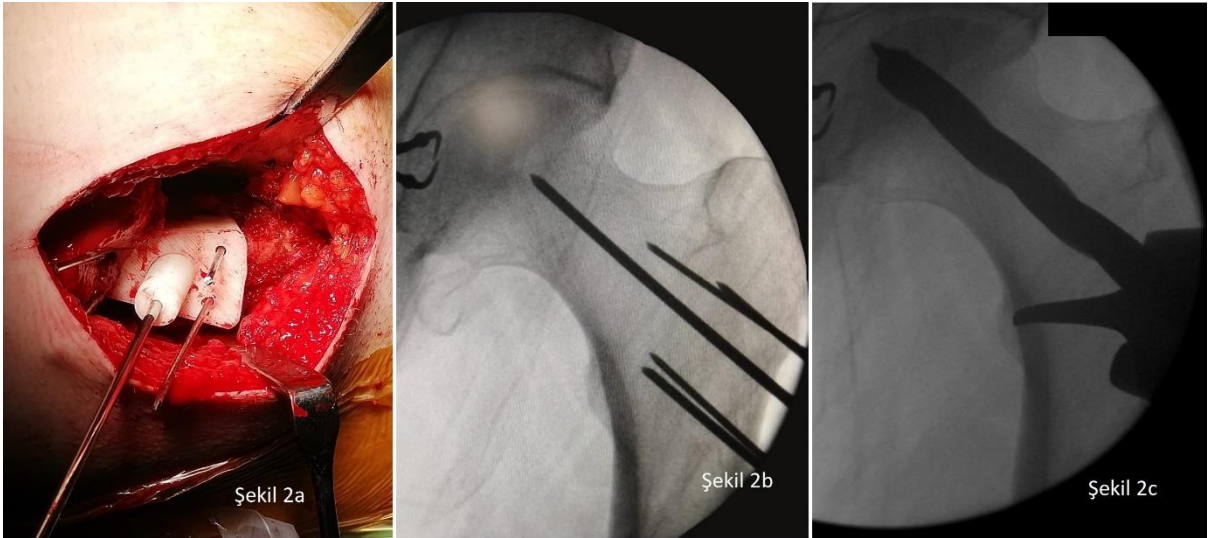
Bulgular: Ortalama yaşları 42.7(s=12.4) olan hastaların sekizi erkek, ikisi kadındı ve hastalardan yedisinde sol üçünde sağ taraf ameliyat edildi. Hastalardan hiçbirinde ameliyat sürecinde ve sonrasında komplikasyon gelişmedi. Hastalardan yedisinde kortizon kullanım hikayesi, ikisinde alkol kullanım hikayesi tespit edildi, bir hasta ise idiyopatik kabul edildi. Ameliyatların dekompresyon işlemi bitene kadar geçen sürelerinin ortalaması 31.7 (s=2.87) dakika, floroskopi süresi 0.832(s=0.042) saniye ve ortalama kan kaybı 32.8(s=6.27) ml olarak hesaplandı. Ameliyatın üçüncü ayında çekilen MR görüntüleme ile oyma kılavuzunun tasarlandığı CAD görüntüleri karşılaştırılarak yapılan dekompresyonun doğruluğu mükemmel olarak bulundu.

Sonuç: Çalışmamız kontrol grubunun olmadığı bir ön çalışma olsa da ameliyat süresi, floroskopi süresi ve cerrahi kanama açısından geleneksel dekompresyon yönteminin değerlendirildiği literatürdeki benzer çalışmalarla karşılaştırıldığında hastaya özel üretim oyma kılavuzu ile yapılan femur başı dekompresyonu ameliyatının bu üç parametre açısından da avantaj sağladığı söylenebilir. Ayrıca hastaya özel kılavuzla yapılan dekompresyon ameliyatında nekrotik lezyona cerrahi güvenlik zafiyeti yaratmadan, kolayca ve hassas şekilde ulaşılabilmesi ve bu amaçla kullanılan oyucunun konvansiyonel yöntemle göre daha kalın olması bu yöntemin olası avantajları gibi görünmektedir.

Şekil 1a ve 1b: Hastaya özel kılavuzun CAD yazılımında tasarlanışı sırasında oyma kılavuzu, osteonekroz alanı ve temsili oyma güzergahını anterior ve superiordan gösteren resimler.

Şekil 1c: Femur proksimali, hastaya özel oyma kılavuzu ve temsili oyucunun CAD yazılımından alınmış oblik görüntüsü

Şekil 2a: Üç boyutlu yazıcıda hastaya özel üretilen oyma kılavuzunun ameliyatta hastaya uygulanmasını gösteren resim.

Şekil 2b ve 2c: Hastaya özel oyma kılavuzu üzerinden gönderilen kılavuz tel (şekil 2b) ve 12mm oyucunun (şekil 2c) ameliyat esnasında elde edilen floroskopi görüntüleri.

Anahtar kelimeler: Kalça ostenekroz, kalça avasküler nekroz, hastaya özel cerrahi, 3 boyutlu yazıcı

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

KEMİK YAŞI TAYİNİNDE KULLANILAN GREULICH-PYLE YÖNTEMİNİN GÜVENİLİRLİĞİNİN DOKUZ YAŞ ALTI POPÜLASYONDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Doç. Dr. Kerim SARIYILMAZ

Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Öğr. Üy. Dr. Halil Can GEMALMAZ

Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi Tıp Fakültesi

ÖZET

Amaç: Kemik yaşının belirlenmesi bazı ortopedik, pediatrik, radyolojik ve adli durumlarda gerekebilir. Bu amaca hizmet eden en bilinen yöntem Greulich-Pyle yöntemidir. Bu çalışmada 9 yaş altı popülasyonda Greulich-Pyle yönteminin gözlemci ortopedistler arasında ve gözlemci-içi güvenilirliğini değerlendirmeyi amaçladık.

Yöntem: Hastanemizde 2014-2018 yılları arasında çekilen en küçüğü 1 yaş en büyüğü 8 yaş 7 aylık olan toplam 60 hastanın sol el anteroposterior grafileri arşivden çıkarıldı. Hastaların kimlik bilgileri, cinsiyetleri, çekim tarihindeki kronolojik yaşları bu araştırmacı tarafından kaydedildi. Daha sonra her bir grafiye birer adet numara verilerek, iki ortopedi uzmanına dağıtıldı ve grafiler üzerinden Greulich-Pyle'in yöntemi ile kemik yaşı tayini yapmaları istendi. İlk değerlendirmeden bir ay sonra grafiler üzerindeki numaralar kör araştırmacı tarafından karıştırılarak tekrar dağıtıldı ve aynı şekilde kemik yaşı tayini yapıp kaydedilmesi istendi. Toplanan veriler kaydedildi ve sonuçlar kronolojik yaş ile karşılaştırıldı. Ayrıca gözlemciler arasında ve gözlemci-içi güvenilirlik değerlendirildi. İstatistiksel yöntem olarak kronolojik yaş ile karşılaştırmada paired t test, güvenilirlik için Intra-class Correlation Coefficients testi kullanıldı ve %95 güven aralığı belirlendi. Çıkan sonuçların sınıflandırılması Landis-Koch'a göre yapıldı.

Bulgular: Her bir araştırmacının sonuçları kronolojik yaş ile karşılaştırıldığında bütün sonuçların kronolojik yaş ile uyumlu olduğu gözlemlendi ($p<0.05$). Yöntemin gözlemciler-arası güvenilirliği 0.949 (çok iyi) olarak tespit edildi. Yöntemin birinci gözlemci için gözlemci-içi güvenilirliği 0.977 (çok iyi) bulunurken, ikinci gözlemci için gözlemci-içi güvenilirliği 0.779 (iyi) olarak bulundu.

Sonuç: Yaptığımız çalışma ile kemik yaşı tayininde kullanılan Greulich-Pyle yönteminin ortopedist gözlemciler-arası ve gözlemci-içi güvenilirliğinin yüksek olduğunu tespit ettik. Bu yöntem ilgili branş hekimleri tarafından güvenli ve tekrarlanabilir şekilde kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Kemik Yaşı, Greulich-Pyle, Güvenilirlik, Preadölesan

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

ERZURUM BÖLGESİNDE 0-18 YAŞ ARASI ÇOCUKLARDA SİTOMEGALOVİRÜS SEROPREVALANSININ ARAŞTIRILMASI

INVESTIGATION OF SEROPREVALENCE OF CYTOMEGALOVIRUS IN 0-18 AGE CHILDREN IN ERZURUM REGION

Dr Öğr Üyesi Ahmet YILMAZ

Atatürk Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu/ Erzurum İl Sağlık Müdürlüğü

Dr Öğr Üyesi Muhammet Akif GÜLER

Atatürk Üniversitesi, Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı

ÖZET

Giriş: Sitomegalovirüs (CMV) enfeksiyonları, sağlıklı çocuklarda ve yetişkinlerde yaygın olup genellikle asemptomatiktir. Bununla birlikte, yenidoğanlarda ve immunsupresif bireylerde hastalık insidansı ve spektrumu bu virüsü önemli bir insan patojeni etkenine dönüştürür. CMV, HIV ile enfekte kişilerde yaygın bir fırsatçı enfeksiyon olup organ nakli alıcılarında ciddi komplikasyonların kaynağıdır. Ayrıca doğuştan enfekte çocuklar arasında işitme kaybı, görme kaybı ve mental retardasyonun önde gelen nedenidir. Bu çalışmadaki amacımız 0-18 yaş arası çocuklarda Sitomegalovirüs'e karşı oluşmuş IgM ve IgG tipi antikorların varlığını retrospektif olarak incelemek ve seroprevalans oranlarını belirlemektir.

Materyal ve Method: Bu çalışmada 2018-2019 yıllarında Erzurum merkezde (Yakutiye, Palandöken ve Aziziye ilçeleri) aile hekimlerince farklı nedenlerle muayene edilen CMV IgM-IgG serolojisi araştırılan kişilere ait sonuçlarının retrospektif olarak değerlendirilmesi yapıldı. Hastalardan alınan kan serumları Halk Sağlığı Seroloji Laboratuvarında ELISA yöntemiyle Architect İ2000 cihazında (Abbott Laboratories, USA) Architect kiti kullanılarak firmanın çalışma prosedürüne uygun olarak çalışıldı. Test sonuçları kit üretici firmanın tavsiyeleri doğrultusunda CMV IgM <0,85 index sonuç negatif; 0,85-0,99 index sonuç aradeğer; >0,99 index sonuç pozitif; CMV IgG için <5,99 AU/ml negatif; >5,99 AU/ml sonuç pozitif olarak kabul edildi. Çalışma grubunda yer alan çocuklar kıyaslama yapabilmek için; 0-3, 4-6, 7-9, 10-12, 13-15, 16-18 olarak farklı yaş gruplarına bölündü.

Bulgular: Araştırmamızda CMV serolojisi araştırılan 546 çocuğun yaş ortalaması (14,2±4,47) idi. Çalışma grubumuz 125 (%22,9) erkek, 421 (%77,1) kız çocuklarından oluşmakta idi. Araştırma grubunda anti-CMV IgG seropozitifliği %95,7 (491/513), anti-CMV IgM seropozitifliği %2,4 (13/546) bulundu. Kız çocuklarında CMV IgG ve IgM pozitifliği sırasıyla %96,7, %2,4; erkek çocuklarda % 92,6, %2,4 idi. Kız çocukları arasında anti-CMV IgG pozitiflik oranları daha yüksek idi. Bu fazlalık istatistiki anlamda sınır değerde idi (p=0,05). Erkek ve kız çocukları arasında anti-CMV IgM seropozitiflik sonuçları arasında istatistiki anlamda fark yoktu (p>0,05). Çalışmamızda 0-3, 4-6, 7-9, 10-12, 13-15 ve 16-18 yaş gruplarında anti-CMV IgG seropozitifliği sırasıyla %94,7; %69,6; %100; %97,5; %88,2 ve %99,3 idi. Anti-CMV IgM seropozitifliği ise aynı yaş gruplarında %10,5; 0; 0; %2,4; %4,4 ve %1,7 idi.

Sonuç: Çalışma grubumuzda yer alan çocuklarda CMV seropozitiflik oranları yüksekti. Bu durum bölgemizdeki çocukların erken yaşlarda (konjenital veya edinsel) CMV etkenine maruz kaldığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Sitomegalovirüs, prevalans, çocuk, CMV IgM, CMV IgG

ABSTRACT

Introduction: Cytomegalovirus (CMV) infections are common in healthy children and adults and are generally asymptomatic. However, the incidence and spectrum of disease in new-borns and immunosuppressive individuals turn this virus into an important human pathogen factor. CMV is a common opportunistic infection in HIV-infected people and is the source of serious complications in organ transplant recipients. It is also the leading cause of hearing loss, vision loss, and mental retardation among congenitally infected

children. Our aim in this study is to retrospectively investigate the presence of IgM and IgG type antibodies against cytomegalovirus in children aged 0-18 years and to determine the seroprevalence rates.

Material and Method: Our research was retrospectively evaluated and investigated CMV IgM - IgG serology of the results of individuals who were examined by family physicians in Erzurum center (Yakutiye, Palandoken and Aziziye districts) for different reasons in 2018-2019. Blood serums from the patients were studied in the Public Health Serology Laboratory with the ELISA method in the Architect I2000 device (Abbott Laboratories, USA) using the Architect kit and in accordance with the company's operating procedure. The test results are CMV IgM <0.85 index result negative according to the recommendations of the kit manufacturer; 0,85-0,99 index result intermediate value; > 0.99 index result positive; <5.99 AU / ml negative for CMV IgG; > 5.99 AU / ml result was considered positive. In order to make comparisons between individuals in the study group; it was divided into different age groups such as 0-3, 4-6, 7-9, 10-12, 13-15, 16-18.

Results: In our study, the average age of 546 children whose CMV serology was investigated was (14.2 ± 4.47). Our study group consisted of 125 (22.9%) boys and 421 (77.1%) girls. In the study group, anti-CMV IgG seropositivity was 95.7% (491/513) and anti-CMV IgM seropositivity was 2.4% (13/546). CMV IgG and IgM positivity in girls were 96.7%, 2.4%, respectively; 92.6% of the boys were 2.4%. Anti-CMV IgG positivity rates were higher among girls and this excess was statistically limited (p = 0.05). There was no statistically significant difference between anti-CMV IgM seropositivity results between boys and girls (p > 0.05). In our study, anti-CMV IgG seropositivity in 0-3, 4-6, 7-9, 10-12, 13-15 and 16-18 age groups was 94.7%, 69.6%, 100%, 97.5%, 88.2% and 99.3%, respectively. Anti-CMV IgM seropositivity in same age groups is 10.5%, 0, 0, 2.4%, 4.4% and 1.7%, respectively.

Conclusion: CMV seropositivity rates were high in children in our study group. This result shows that children in our region are exposed to CMV pathogen at an early age (congenital or acquired).

Keywords: Cytomegalovirus, prevalence, child, CMV IgM, CMV IgG

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

KAWASAKI HASTALIĞI TANISI İLE TAKİP EDİLEN OLGULARIMIZIN KLİNİK ÖZELLİKLERİ

Dr. Öğr. Üyesi, Semra ŞEN

Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Çocuk Enfeksiyon Hastalıkları Kliniği, Manisa

Uzm. Dr., Fatoş ALKAN

Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Çocuk Kardiyoloji Kliniği, Manisa

Prof. Dr., Şenol COŞKUN

Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Çocuk Kardiyoloji Kliniği, Manisa

ÖZET

GİRİŞ: Kawasaki hastalığı (KH) çocukluk çağında özellikle 6 ay-5 yaş arası daha sık görülen, etyolojisi tam olarak bilinmeyen, yaygın görülen akut vaskülitir.

MATERYAL-METOD: Bu çalışma Manisa Celal Bayar Üniversitesi Hastanesi'nde 1 Ocak 2015- 31 Mart 2020 yılları arasında toplam 25 KH tanısı konulan hasta geriye dönük dosya kayıtlarından epidemiyolojik, klinik, laboratuvar, tedavi ve komplikasyonlar açısından değerlendirildi.

BULGULAR: Hastaların yaş ortalaması $38,04 \pm 24,05$ ay idi, 13 kız(%52) ve 12 erkek (%48) toplam 25 hasta dahil edildi. Tüm olgularda başvuru semptomu beş günden fazla süren ateş olup ortalama süresi $8,95 \pm 3,78$ gündü (median:7; min-max: 5-20). En fazla tanı alma mevsimi kış idi. Hastaların %20'si subakut evrede olup %40'ı inkomplet, %60 komplet idi. İki hastamızda aseptik menenjit tablosu gelişti, bu hastalardan birinde aseptik menenjit ateşinin 6. gününde febril konvülsiyon gelişmesi üzerine sapandı. Bir hastada da safra kesesi hidropsu görüldü. Laboratuvarında lokositoz(%72), trombositoz (%80), C-reaktif protein>3mg/dl (%80), hematokrit<35 (%80), albumin düşüklüğü (%44), sodyum düşüklüğü (%40), troponin ve kreatinin kinaz-MB yüksekliği (%16) hastada saptandı. Eritrosit sedimentasyon hızı median 89 mm/saat (46-142) idi. ekokardiyografik incelemed 6 hastada dilatasyon, 14 hastada da anevrizma saptandı. İVİG tedavisi ile tüm dilatasyonlar, anevrizmaların da 11 tanesi geriledi. İki hastada triküspit yetmezliği 1-2 derece izleminde devam etti. Tüm hastalar yüksek doz İVİG ve aspirin tedavisi ile birlikte, bir hastada steroid verildi. İVİG tedavisi hastaların median 9. gününde (min-max: 5-21) verildi. İVİG direnci saptanmadı.

TARTIŞMA ve SONUÇ: Kawasaki hastalığı üçüncü basamakta sıklıkla inkomplet klinikle gelebilir. Beş gün aşan ateşlerde ayırıcı tanıda KH'nın erken tanınması ciddi komplikasyonları önleyebilir.

Anahtar Kelimeler: Kawasaki hastalığı, komplet, inkomplet, intravenöz immünglobulin, anevrizma.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

MYTHOLOGICAL CREATURES IN URARTIAN RELIGIOUS RITUALS

Assist. Prof. Dr. Bilcan GÖKCE

Iğdir University, Faculty of Sciences and Letters, Department of Art History, ORCID NO: 0000-0003-1213-7752

ABSTRACT

The Urartian kingdom emerged as a powerful state in the Lake Van basin in the 1st millennium BC in Near East between 9th-7th century BC. As a result of expansion policy pursued by the Urartian kings, the borders of the state were not limited to the Van Lake basin but spread to the territory of Eastern Anatolia, Armenia, Nakhchivan, Iran and Iraq. In these geographic regions, where the Urartian kingdom ruled for almost two hundred years, important development occurred in terms of political, military, economic and religious. The rituals, which have an important place in the Urartian religious life, included people and gods as well as mythological creature figures. Rituals with mythological creatures can be seen in seals, seal impressions, clay bullae, horse chest pieces and at the Erzincan/Altıntepe wall paintings. Among the main mythological creature's griffon; griffon-demon; sphinx; genii; winged bull; two-legged, winged, human-bodied, bull-headed creature; four-legged, bird-headed, horned, long-legged, fish-tailed creature and two-legged, eagle-headed, human-bodied, tailed, winged mythological creature. These were depicted in religious ceremonies such as the tree of life fertilization scenes, offering or worship to god and animal sacrifices. The available evidence indicates that the mythological creatures in question were religiously important and used as protective magic or as a religious element in religious ceremonies. In addition, mythological creatures, which did not perform the ritual in scenes, were most likely depicted as decoration.

Keywords: Urartu, Mythological Creatures, Religion, Seal, Tree of Life.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

RELATIONS BETWEEN POVERTY, MIGRATION AND RURAL NATURAL PESTS "OLIVE FIRE SAMPLE"

Matin Suri

University of Balkh

Abstract

Is rural poverty caused by natural pests? Or do natural pests cause rural poverty? These two questions are issues that need to be addressed separately and together. Because with increasing poverty, migration occurs in an area. If there are natural pests, if there is poverty, migration can be observed in the area. Natural pests, migration and rural poverty interact. Migration may occur due to natural disasters, poverty may occur during natural disasters, or poverty may force migration elsewhere. In this paper, the issue of natural pests / migration / poverty at the heart of this idea is examined. The purpose of this study is to identify forest fires caused by these changes. As a result of the research, it was found that the issue of natural pests, migration and rural poverty is constantly interacting and it is necessary to take the necessary measures.

Keywords: natural pests. Migration. Poverty

AZƏRBAYCAN XALQ ÇALĞI ALƏTLƏRİNİN XALÇALARIMIZDA TƏKRAROLUNMAZ YERİ

Hacıyeva Münəvvər

Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Akademiyasının dosenti

XÜLASƏ

Azərbaycanın dekorativ tətbiqi ornament sənəti zəngin bir irsə malikdir. Xalq tətbiqi sənətimizin elə bir sahəsi yoxdur ki, orada bu və ya başqa şəkildə ornament işlədilməmiş olsun. Dekorativ tətbiqi sənət əsərlərində, eləcə də, xalça sənətində işlədilən bütün bəzək elementləri real mühitdən alınmış təsvirlərdən ibarət olub, xalqın həyatını, onun adət və ənənələrini özündə əks etdirir.

XX əsrin ortalarında ornamentlərin tədqiqi və öyrənilməsi sahəsində Azərbaycanın xalq rəssamı Lətif Kərimov apardığı uzunmüddətli və hərtərəfli bədii texniki tədqiqatlar nəticəsində 1300-dən artıq element toplamışdır. Bu elementlərin bir hissəsi öz əksini müəllifin "Azərbaycan xalçası" adlı üç cildlik kitabının I cildində tapmışdır. Adı çəkilən elementlər sırasına, müxtəlif formalı həndəsi elementlər, bitki, insan, heyvan, quş, məişət əşyalarının stilizə edilmiş formaları aiddir.

Bildiyimiz kimi, bütün dövrlərdə iki istiqamətdə, yəni, həm xalq ustalarının yaradıcılığı, həm də professional xalçaçı rəssamların yaradıcılığı əsasında inkişaf edən Azərbaycan xalçaçılığı daima yeni elementlər və motivlərlə zənginləşir.

Professional xalçaçı rəssamlarımız tərəfindən xalçalara tətbiq edilmiş bir sıra yeni elementlərin, "pambıq qozası", "çin – çəkil" (L.Kərimov), "heyvan təsvirli islimilər" (E.Mikayıladə) və s. şahidi oluruq.

Lakin, son illər ornamentalistika sahəsində aparılan elmi tədqiqat işləri nəticəsində yeni bir istiqamət işlənmişdir ki, bu da incəsənətimizin daha bir böyük sahəsi olan "xalq çalğı alətlərinin" araşdırılması nəticəsində onların ornamental formalarının işlənməsidir. Onu da qeyd etmək yerinə düşər ki, bu ornamentlər heç bir dövrdə xalçaçılıqda öz əksini tapmamışdır. Bir sıra rəngkarlıq, dekorativ tətbiqi sənət və miniatür əsərlərində musiqi alətlərimizin real formalarının təsvirinə çox tez - tez rast gəldiyimiz halda onların ornamental formalarının şahidi olmamışdır.

3 qrupda birləşən (simli, zərb, nəfəs) Azərbaycanın xalq çalğı alətləri araşdırılarkən, xarici konstruktiv quruluşları nəzərə alınmaqla, 18 simli, 5 zərb, 7 nəfəs aləti mərhələlərlə stilizə edilərək, onların ornamental formaları 3 müvafiq növ üzrə qruplaşdırılmışdır.

Yeni yaradılan bu ornamentlər daha bir yeni kompozisiyanın meyadana gəlməsinə səbəb oldu. Belə ki, ornamental xalq çalğı alətləri əsasında işlənən və özünəməxsus sxematik quruluşa malik olan "Səsli – küylü" kompozisiyası yarandı. Bu kompozisiyanı, Azərbaycan incəsənətinin iki böyük və qədim sahəsi olan xalçaçılıq və musiqinin sintezi adlandırmaq olar. Qeyd edək ki, "Səsli - küylü" kompozisiyası əsasında artıq 3 xalça əsəri işlənmişdir.

Nəticə olaraq, qeyd etmək lazımdır ki, yeni və çox vacib olan bu istiqamətin ilənməsinin əsasında iki ideya durur: birinci, ornamentalistika sahəsini zənginləşdirmək, ikinci isə, çox qədim tarixə malik olan xalq çalğı alətlərimizin Azərbaycana məxsusliyini məhz, xalçalarımızdakı təsvirlərlə qoruyub saxlamaq.

Açar sözlər: ornament, xalça, xalq çalğı alətləri, forma, stilizə, kompozisiya

AZƏRBAYCAN MƏDƏNİYYƏTİ VƏ PANDEMİYA

Sehranə KASİMI

AMEA Memarlıq və İncəsənət institutu, aparıcı elmi işçi, sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

ÖZƏT

Dünyada koronavirus adlı bir kabus dolaşmaqdadır. 2020-ci il başlayar – başlamaz bu bəla qarını kəsdirdi. Bütün dünya təlatümdə. Şərq və qərb, Avropa, Amerika, bütün ölkələr gözəgörməz virusun əlində acizdir...Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı (ÜST) martın 11-də bu virusun təsir imkanlarını məhz pandemiya kimi müəyyən etdi və “SOS” signalı verdi. Antarktida istisna olmaqla bütün qitələr bu pandemiyanın cəngindədir. Dünya koronavirusla müharibə vəziyyətindədir. Düşmən isə koronavirus adlı virusdur. O, gözə görünür, o mövcuddur, o hücumdadır. Koronavirus sərhədlər tanımır.

Yanvarın 11-də ilk çinlinin koronavirusdan ölümündən sonra, bu virusa yoluxanların sayı dünyada bir milyon yarımı ötmüş, vəfat edənlərin sayı isə yüz minlərlədir.. Rəqəmlər hər an dəyişir. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı həyəcan signalı verir, virusun yayılma dinamikası isə durmadan artır...

Bəs görəsən müstəqil Azərbaycan Respublikasında bu pandemiya ilə əlaqədar hansı işlər görülür və bizi maraqlandıran sahə - mədəniyyət, incəsənət sahəsində nə kimi yeniliklər var. Təbiidir ki, Azərbaycanda gedən siyasi, iqtisadi proseslər haqqında fikir mübadiləsi aparmaq siyasətçilərin, dövlət strukturunda çalışan iqtisadçı və proqmatiklərin öhdəsinə düşür. Bizim məqsədimiz isə Azərbaycanın bu çətin, ağır günlərində onun mədəniyyət sahəsindəki fəaliyyətindən söhbət açmaqdır.

Bildiyimiz kimi, vəziyyətlə bağlı Operativ Qərargah yaradılmışdır. Xüsusi relim-karantin vəziyyətində olan Azərbaycan vətəndaşları “Evdə qal” tələbinə əməl etmək məcburiyyətindədirlər. Bu çətin günlərdə kiçikdən böyüyə hamı evdə oturmali və həyat fəaliyyətlərini evdə davam etdirməlidirlər. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti yanında Operativ Qərargah tərəfindən ölkə ərazisində xüsusi rejimlə əlaqədar olaraq Mədəniyyət Nazirliyi silsilə layihələrə start verdi!

Koronavirusun (COVID-19) dünyada yayılması bütün sahələrə öz təsirini göstərir. Bir sıra biznes nümayəndələri, fərdi sahibkarlar öz gəlirlərini itirməkdədir. Bu itkilər həmçinin yaradıcı sənayelər sahəsində fəaliyyət göstərən rəssamlar, sənətkarlar, yazıçılara təsir göstərmiş, onların bir çoxu üçün çətin maddi vəziyyət yaratmışdır.

Ölkəmizdə virusla bağlı çətinliklərin qarşısının alınması, insanların rifahının yaxşılaşdırılması üçün Hökumət və ayrı-ayrı təşkilatlar tərəfindən bir sıra addımlar atılır. Həmçinin fərdi şəkildə də xeyriyyə təşəbbüsləri mütəmadi olaraq baş tutur.

Açar sözlər: mədəniyyət, pandemiya, koronavirus, evdə qal, muzey, yarat.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

EPIGRAFININ AZERBAIJAN DEKORATIF-UYGULAMA SANATINDAKI YERİ (SENDUQELER)

Leyla Mammadkarimova

Mimarlık tarihi ve nazariyesi şubesi

XÜLASƏ

Azerbaycanda ortaçağ taş oymacılığı sanatı, anıtsal mimari yapıların, mezar taşlarının ve heykel figürlerinin dekorasyonunda yaygın idi. Eski kayıtlardan görülebileceği gibi, Azerbaycanda, yüzyıllardan beri oymacı-heykeltıraşlar modelin özgüllüğü konusunda, çevreleyen dünyanın dekoratif ve resimsel bir haritası vardı. Taş oymacılığı, Azerbaycan halkının en eski sanatsal kültür biçimlerinden biri olmakla, süsleme sanatı ve mimari anıt ve mezar taşları üzerindeki yazıtların gelenekleri ile yakından bağlantılıdır. Taş oymacılar anıtların epigrafinin dekorunda, aynı zamanda haşiyeler, frizler, dörtgenler, rozetlerin dekorunda butalar, yıldız ve s. şeklinde süsler kullanılıyordu.

Anahtar Kelimeler: Epigrafi, Sanat, Mezar taşı, Oyma, Yazıtlar

Keywords: Epigraphy, Art, Tombstone, Carving, inscriptions

KOROĞLU VƏ ROBIN QUD OBRAZLARININ BƏDİİ XARAKTER TİPOLOGİYASI: DÖYÜŞÇÜ KODEKSI

ТИПОЛОГИЯ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ХАРАКТЕРА ОБРАЗОВ КЕРОГЛЫ И РОБИН ГУДА: КОДЕКС БОЙЦА

THE TYPOLOGY OF ARTISTIC CHARACTER OF KOROGLU AND ROBIN HOOD IMAGES: FIGHTER CODE

Adilə Saleh Qızı İsmayılova

AMEA Folklor İnstitutu

XÜLASƏ

“Koroğlu” və “Robin Qud” dastanlarında qəhrəmanların eyni epik davranışları onların epik psixologiyalarındakı tipoloji eynilikdən qaynaqlanır. Bu cəhətdən Koroğlu və Robin Qud obrazlarının xarakterlərində də diqqət çəkən eyniliklər, yaxınlıqlar, səsləşmələr var. “Koroğlu” və “Robin Qud” dastanlarındakı qəhrəman obrazlarını bir-biri ilə müqayisə etdikdə görürük ki, bu qəhrəmanları birləşdirən bir əsas tipoloji cizgi də var. Bu, igidlik, qəhrəmanlıq, döyüşçü kodeksidir. Yəni hər iki dastandakı igidlər sadəcə əlinə silah götürmüş adi adamlar deyil. Bunlar peşəkar döyüşçülərdir. Döyüşçü kodeksi, silah kultu “Koroğlu” və “Robin Qud” dastanlarındakı qəhrəman obrazlarını bir-biri ilə birləşdirən, yaxınlaşdırən əsas tipoloji xətlərdən biridir. Hər iki dastanda zülmə, ədalətsizliyə qarşı mübarizə aparan igidlər, sadəcə, üsyançı insanlar deyil. Bu obrazlar qədim hərbi kultu ilə bağlıdır. İstər “Koroğlu” dastanında igidlərin xüsusi olaraq “dəli adlanması, yaxud “qoç igid” adı ilə tanınması, həmçinin “Robin Qud” dastanında qılınc kultunun mövcudluğu, Balaca Conun dəstəyə xüsusi mərasim vasitəsilə qəbul olunması qədim hərbi döyüş mərasimləri üçün xarakterik olan döyüşçü kodeksinin hər iki dastan üçün ümumi tipoloji xətt olmasını təsdiq edir.

Açar sözlər: “Koroğlu”, “Robin Qud”, folklor, epos, dastan, tipologiya, alp, qəhrəman, döyüşçü kodeksi

РЕЗЮМЕ

В эпосах «Кероглы» и «Робин Гуд» сходное эпическое поведение героев происходит от типологических сходств в их эпических психологиях. С этой стороны в характерах образов «Кероглы» и «Робин Гуда» есть привлекающие к себе внимание сходства, близость, перекликание. Сравнивая друг с другом, образы в эпосах «Кероглы» и «Робин Гуд» мы видим, что существует главная типологическая черта, связывающая этих героев. Это кодекс героизма, мужества, бойца. То есть в обоих эпосах эти смельчаки – это не просто люди, взявшие в руки оружие. Они профессиональные бойцы. Кодекс бойца, культ оружия является одной из основных линий, объединяющих образы героев в эпосах «Кероглы» и «Робин Гуд». В обоих эпосах смельчаки, борющиеся против зла, несправедливости – это не просто бунтари. Эти образы связаны с древним культом войны. Именование героев в эпосе «Кероглы» «безумцами» или же «отчаянными смельчаками», а также наличие в эпосе «Робин Гуд» культа меча, принятие маленького Джона в отряд посредством специальной церемонии подтверждает то, что кодекс бойца характерный для военных церемоний является для обоих эпосов общей типологической линией.

Ключевые слова: «Кероглы», «Робин Гуд», фольклор, эпос, дастан, типология, герой, кодекс бойца

ABSTRACT

The same epical manner of heroes in Koroglu and Robin Hood epos is stereotyped from the same typology in epic psychology. When we compare the hero characters which each other Koroglu and Robin Hood epos we can see the main typology image, which connect these heroes. It is bravery, heroism and fighter code. It means that both heroes in two epos are profesional fighters. Fighter code is one the main typology image

which connect and make close these two characters to each other. The heroes in both epos foughted against tyranny and injustice but they are not rebellious.

Key words: Koroglu , Robin Hood, hero, fighter code, typology, epos,saga

TÜRK MƏHƏBBƏT DASTANLARINDA SINAQ MOTİVİNİN VARIANTLARININ SİSTEMLƏŞDİRİLMƏSİ

Dr. Xalidə Mete

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, AMEA, Folklor İnstitutunun elmlər doktoru hazırlığı üzrə doktorantı

XÜLASƏ

Türk məhəbbət dastanları adətən sufizm motivlərinin dastançılığa qədəm basması ilə meydana gəlmişdir. Təbii ki, bütün dastanlar mübarizələrdən, sınaqlardan ibarətdir. Lakin əgər qəhrəmanlıq dastanlarında sınaq qəhrəmanlıq, ad almaq, torpaq, vətən, xalq, ailə üçün sınaqlardırsa, məhəbbət dastanlarında mübarizələr eşq, buta yolundadır.

Məhəbbət dastanı üçün səciyyəvi cəhət olan “buta” əhvalatı dastanın qız qəhrəmanının ortaya çıxması ilə başlayır. Buta almaq qəhrəmanın daxili aləmini, onun bütün varlığını kökündən dəyişdirir, onu tamamilə yeni bir insana çevirir. Dastan qəhrəmanına müxtəlif yollarla “buta” verilir, qəhrəman buta uğrunda sınaqlara məruz qalır, təhlükəli səfərlərə çıxır, sevdiyi qızın atası, qardaşı, adaxlısı və ya talibləri ilə mübarizə aparmalı olur, söz savaşılarına, sınaq-müsabiqələrə girir, nə olursa-olsun, sonunda sevgilisinə qovuşur. İstər Türk, istər Azərbaycan, istər qazax, qırğız, türkmən, qaraqalpaq və digər türk məhəbbət dastanlarının, həmçinin eyni dastanların müxtəlif variantlarının təhlilə cəlb olunması göstərir ki, türk məhəbbət dastanları arasında sınaqlar öz rəngarəngliyi ilə yanaşı, xüsusi dəsti-xətti, sistemətikliyi ilə fərqlənir. Türk epik mədəniyyətinin zəngin tarixini, on min illik formalaşma və inkişaf mərhələlərini nəzərə alsaq, bütün türk məhəbbət dastanlarını bir tədqiqatda ümumiləşdirmək çətindir. Lakin türk mədəni həyatındakı, dünya duyumundakı, istək və arzularındakı, amal və ideallarındakı bənzərlik mütləq şəkildə dastanlara da təsir etmiş, demək olar ki, əksər türk dastanlarında xüsusi dəsti-xətt və ideyalar saxlanılmışdır. Bu baxımdan bir neçə dastanlar üzərində təhlil aparmaqla ümumtürk dastanları haqqında fikir ifadə etmək o qədər də çətin deyil. Tədqiqatda yalnız ən məşhur – “Tahir və Zöhrə”, “Əsli və Kərəm”, “Arzu və Qənbər”, “Aşıq Qərib” və digər məhəbbət dastanları araşdırılmış, ilk dəfə məhəbbət dastanlarındakı imtahan, mübarizə və sınaq növləri, sınaqda iştirak edən tərəflər, sınaqdan qalib çıxmanın yolları, sınaq motivinin variasiya problemləri tədqiqata cəlb olunmuş, sınağın növləri ümumiləşdirilmiş, sistemləşdirilmişdir.

Açar sözlər: dastan, məhəbbət, buta, sınaq, variasiya

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

İDEOLOJİK AÇIDAN CUMHURİYET DEVRİ TÜRK ÇİNİSİ/ÇİNİCİLİĞİ: TÜRK'ÜN ÖZ MALI BİR SANATTAN İSLAM SANATININ BİR ŞUBESİNE

IDEOLOGICAL POINT OF REPUBLICAN PERIOD TURKISH ÇİNİ (CHINAWARE): FROM AN ART OF TURKISH PROPERTY TO A BRANCH OF ISLAMIC ART

Doç. Dr. Ersoy Yılmaz

Çankırı Karatekin Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü.

ÖZET

İngilizcedeki "china" kelimesiyle akraba olan "çini", zirve dönemini 16. Yüzyılın ikinci yarısında saray destekli İznik atölyelerinde yaşayan geleneksel Türk seramiğinin adıdır. Bu dönemin çinileri, ana bileşenini kuvarsın oluşturduğu Orta Doğu menşeli seramik teknolojisinin en rafine hali ve o dönem itibarıyla gerçek porselenin en başarılı taklitlerinden biridir. 18.yüzyıla varıldığında İznik'teki çini üretimi yok olmaya yüz tutarken, üretim teknolojisindeki sırlar da unutulur. Cumhuriyet Türkiye'si, çiniye, Türk ulusunun sanat gücünü kanıtlayan, mazinin iftihar edilen bir unsuru gözüyle bakar. Bu doğrultuda onun "Türk'ün öz malı bir sanat" olduğu düşüncesi ısrarla vurgulanır. Bu bakış açısı, Cumhuriyetin kurucu ilkelerinden uzaklaşılması paralelinde zaman içinde aşınsa da, kabaca 1980 yılına kadar devam eder. Türkiye'nin 1980 sonrasında keskin biçimde değişen sosyo-ekonomik ve kültürel ortamında çiniciliği İslami bir sanat olarak görmek eğilimi gelişmeye ve yerleşmeye başlar. Türk çiniciliğinin kimliği ya da tarihsel bağlamının neresi olduğu dair yargılar, ayrı bir tartışma konusudur. Fakat Cumhuriyetin temelini oluşturan ulus-devlet fikrinin yıllar içinde, özellikle 80 sonrasında nasıl aşındığının çinicilik üzerinden bile izlenebileceği aşikârdır.

Anahtar kelimeler: Çini, Türk, ulus-devlet

ABSTRACT

"Çini", cognate with china, is the name of the traditional Turkish ceramics, whose peak period lived in the palace-supported İznik workshops in the second half of the 16th century. The tiles of this period are the most refined form of the Middle East ceramic technology, the main component of which is quartz, and is one of the most successful imitations of true porcelain at that time.. When the 18th century reaches the disappearance of çini production in İznik, the secrets in production technology are also forgotten. Republican Turkey considers china art as an item proving the artistic ability of the Turkish nation, and an element of pride in the past. In this direction, the idea that it is "an art of Turkish origin" is insistently emphasized. Although this perspective has eroded over time in line with the departure from the founding principles of the Republic, it continues roughly until 1980. In Turkey's socio-economic and cultural environment which is sharply changed after 1980, the tendency of considering çini art as an Islamic art began developing and establishing. Judgments about the identity or historical context of Turkish çini art are a subject of separate discussion. However, it is obvious that the idea of the nation-state that forms the basis of the Republic has been eroded over the years, especially after the 80's, can be seen even through the course of çini art.

Keywords: ceramics, Turkish, national-state

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

ƏCƏMİ YARADICILIĞINDA ÇATMA TAĞ VƏ GÜNBƏZ KONSTRUKSIYALARININ EN KƏSİK PROFİLLƏRİ

Əsədov Heydər Bayram Oğlu

Naxçıvan Dövlət Universiteti, Magistratura Mərkəzi

XÜLASƏ

Əcəmi Əbubəkr oğlu Naxçıvanının həyatı haqqında dövrümüzə qədər geniş məlumat gəlib çatmamışdır. Amma onun inşa etdiyi əsərlərə nəzər yetirsək, görürük ki, Memar Əcəmi həndəsə və riyaziyyat elmlərini çox dərindən bilirmiş. Müasir dövrdə bir çox alim Əcəmi yaradıcılığında həkk olmuş harmonik quruluş haqqında elmi-tədqiqat işləri aparmışdır.

Əcəmi yaradıcılığında istifadə olunan çatma tağ və günbəz konstruksiyaları haqqında fikir yürütməzdən əvvəl həmin konstruksiyaları əmələ gətirən əyriyə üzərində tədqiqat aparmaq vacibdir. Aparılan tədqiqat nəticəsində biz həmin konstruksiyalar haqqında geniş fikirlər irəli sürə bilərik.

Açar sözlər: günbəz, çatma tağ, əyrilik radiusu, bişmiş kərpic, həndəsə, deformasiya.

ABSTRACT

Architect Ajami knew geometry and mathematics sciences very well. He has not used the cross section profile of that circle the constructions in his own works architecture. Burnt bricks are used in domes and arches of the buildings of Nakhchivan Autonomous Republics territory. Curves used in works of Ajami ellipse was formed from the merger of two. These curves is a pointed arches and domes.

Key words: dome, pointed arch, radius of curvature, baked bricks, geometry, deformation.

РЕЗЮМЕ

Зодчий Аджами имел глубокие знания по геометрии и математики. Он не использовал в архитектурных памятниках профил поперечного сечения из полукруглых конструкций. Запеченный кирпич использовался при возведении арок и куполов на территории Нахчыванской Автономной Республики. Арочные и купольные конструкции образующие кривые профиль поперечного сечения, использованные в творчестве Аджами, состоит из комбинации двух эллипсов. Эти кривые образует стрельчатые арки и куполы.

Ключевые слова: купол, стрельчатая арка, радиус кривизны, запеченный кирпич, геометрия, деформация.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

MORE ON METHODS FOR DEALING WITH UNCERTAINTIES

Assist. Prof. Dr. Güzide ŞENEL

Amasya University, Department of Mathematics, Turkey

ABSTRACT

Some set theories such as theory of rough sets, vague sets, fuzzy sets, intuitionistic fuzzy sets, etc. can be deal with unclear notions. In some cases, these theories are not sufficient to solve some difficulties and complex problems. For example, there are some vague problems in economics, medical science, social science, finance etc. It is possible the insufficiency of the parametrization tool of the theories such as soft sets. Molodtsov (1999) propounded the concept of soft sets, parameterized family of subsets of the set of alternatives, to deal with uncertainties, and up to now, many researchers have conducted various applied and theoretical studies on that. The soft set operations have been improved and applied to a decision-making problem and so, fuzzy parameterized fuzzy soft sets (fpfs-sets) have been produced. The aim of this study is to introduce the methods for dealing with uncertainties. An obtuse angled definition of all these sets will be given and convenient examples will be presented.

Keywords: Rough sets, Vague sets, Fuzzy sets, Soft sets, Fuzzy parameterized fuzzy soft sets.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

A STUDY ON NEUTROSOPHY

Assist. Prof. Dr. Güzide ŞENEL

Amasya University, Department of Mathematics, Turkey

ABSTRACT

A new scientific area called Neutrosophy is less-incomplete than many other systems. Neutrosophic sets, founded by Smarandache has capability to deal with uncertainty, imprecise, incomplete and inconsistent information which exist in real world. Neutrosophic set theory is a powerful tool which generalizes the concept of the classic set, fuzzy set, interval-valued fuzzy set, intuitionistic fuzzy set, interval-valued intuitionistic fuzzy set, and so on. The comments presented here are an attempt to make Neutrosophy even less-incomplete. In this sense, absolute being and relative being are presented. Also, some problems as the "silly theorem problem" is posed, and its partial solution described.

Keywords: Neutrosophy, Neutrosophic Set, Absolute being, Relative being, Finite, Infinite.

SOME RESULTS ABOUT UNIFORM SPACE

Doç. Dr. Hülya DURU

Department of Mathematics, İstanbul University, İstanbul, Turkey

Dr. Öğr. Üyesi Serkan İLTER

Department of Mathematics, İstanbul University, İstanbul, Turkey

Arş. Gör. Aygül BİLGİN

Department of Mathematics, Haliç University, İstanbul, Turkey

ABSTRACT

Let X be a non-empty set. For any subset U, V of $X \times X$, we write

$$U \circ V = \{(x, z) : \exists y \in X (x, y) \in V \text{ and } (y, z) \in U\} \text{ and}$$

$$U^{-1} = \{(y, x) : (y, x) \in U\}.$$

The set $\square = \{(x, x) : x \in X\}$ is called the diagonal of $X \times X$. A filter \mathcal{U} on $X \times X$ satisfying following conditions is said to be a uniformity,

- (a) For each $U \in \mathcal{U}$, $\square \subseteq U$;
- (b) $U \in \mathcal{U}$ implies $U^{-1} \in \mathcal{U}$;
- (c) For each $U \in \mathcal{U}$, there exists a $V \in \mathcal{U}$ such that $V \circ V \subseteq U$.

In this paper, by using uniformity notion and some probabilistic notions, we mention some examples of topological space.

Keywords: Uniformity, probabilistic space, quasi-uniform space

References:

- [1] J. L. Kelley, "General topology", Springer Verlag, New York, 1975.
- [2] K. Menger, "Statistical metrics", Proc. Nat. Acad. of Sci., 28 (1942), 535 - 537.
- [3] B. Schweizer, A. Sklar, "Probabilistic metric spaces", Elsevier-North Holland, 1983.
- [4] Billingsley, P., 1966, *Probability and Measure*, A Wiley-Interscience Publication, USA, ISBN:0-471 -007 10-2

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

ELLIPTİK TİP TƏNLİK ÜÇÜN STEKLOV MƏNADA SƏRHƏD MƏSƏLƏSİ

Dr. Ramin Zeynalov Mübariz oğlu

AMEA İdarəetmə Sistemləri İnstitutu

Nurlan Huseynzade Rövşən oğlu

Qərbi Kaspi Universiteti, magistr

XÜLASƏ

Riyazi fizikanın əhatə etdiyi etdiyi məsələlər təbiətdə baş verən müxtəlif fiziki proseslərin öyrənilməsi ilə sıx bağlıdır. Bu proseslərə hidrodinamika, elektrodinamika, elastiklik nəzəriyyəsi və s. sahələrdə baş verən prosesləri aid etmək olar. Bu zaman meydana gələn riyazi məsələlər riyazi fizikanın əsasını təşkil edir. Belə ki, riyazi fizikada məsələnin qoyuluşu fiziki problemin öyrənilməsi ilə sıx əlaqədardır. Bunun üçün məsələnin qoyuluşuna və alınmış nəticənin fiziki interpretasiyasına xüsusi diqqət yetirilir. Elm və texnikanın müxtəlif sahələrinin məsələlərinin riyazi modelləri bir çox hallarda diferensial tənliklər üçün qoyulmuş müxtəlif məsələlərin köməyi ilə həll edilir. Burada adi diferensial tənliklər nəzəriyyəsi və xüsusi törəməli diferensial tənliklər nəzəriyyəsinin əsas xüsusiyyətləri qeyd olunur.

Adi və xüsusi törəməli diferensial tənliklər nəzəriyyəsindən məlumdur ki, adi diferensial tənliklər üçün qoyulmuş sərhəd məsələlərində sərhəd şərtlərinin sayı tənliyə daxil olan törəmələrin yüksək tərtibinə bərabər olduğu halda, xüsusi törəməli diferensial tənliklər üçün qoyulmuş məsələlərdə sərhəd şərtlərinin sayı tənlikdəki törəmələrin yüksək tərtibinin yarısına bərabər olur. Ona görə də klassik riyazi fizika tənliklərində cüt tərtibli tənliklər üçün sərhəd məsələlərinə baxılır. Bu baxımdan xüsusi törəməli tək tərtibli diferensial tənliklər üçün qoyulmuş sərhəd məsələlərinin araşdırılması maraq kəsb edir.

Baxılan işdə Koşi-Riman tənliyi üçün Steklov məsələsi nəzərdən keçirilir. Yuxarıda deyilən uyğunsuzluğu aradan qaldırmaq üçün qeyri-lokal sərhəd şərtlərinə baxılır. Belə ki, qeyri-lokal sərhəd şərtlərinin hər biri adi diferensial tənlikdə olduğu kimi xüsusi törəməli diferensial tənlikdə də bir tərtib törəməyə uyğundur. Sərhəd şərtlərinə parametr daxil olduğundan bu tip məsələlər Steklov məsələsi adlanır.

Açar sözlər: Steklov məsələsi, qeyri-lokal sərhəd şərti, zəruri şərt, fundamental həll.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

NEUTROSOPHICATION FOR THE PROXIMITY SENSOR DATA AND THE FORCE SENSOR DATA

Assist. Prof. Dr. Güzide ŞENEL

Amasya University, Department of Mathematics, Turkey

ABSTRACT

In this paper, neutrosophication for the proximity sensor data and neutrosophication for the force sensor data will be presented. The findings will be illustrated by diagrams and tables. For the proximity sensor, the member function will be needed in which one can see the three low, medium and high values. This threshold will be chosen according to the application in which the neutrosophication logic is used. Knowing these facts, the neutrosophic switching block control will be developed. Also, a classic fuzzy control is used for comparing the results obtained to a very common and known switching design.

Keywords: Neutrosophy, Neutrosophication, Proximity sensor data, Force sensor data, Fuzzy control.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

ON SOME SOFT DECISION-MAKING ALGORITHMS

Assist. Prof. Dr. Güzide ŞENEL

Amasya University, Department of Mathematics, Turkey

ABSTRACT

The fuzzy soft max-min decision-making method denoted by FSMmDM founded by Çağman, N. and Enginoğlu, S. The soft max-min decision-making method SMmDM was defined in 2010. Lately, such methods cannot model decision-making problems, these methods have been configured with fdfs-matrices by Enginoğlu, S. and Çağman, N. However, the configured method has a drawback such as its incapability of processing a large number of parameters. The method EMC19a and the method EMC19o are defined by Serdar Enginoğlu, Samet Memiş and Naim Çağman in 2020. In this study, it will be studied that the method EMC19a, which is faster than CE12a and the method EMC19o, which is faster than CE12o. All the findings will be illustrated by tables.

Keywords: Fuzzy set, Soft set, Decision-making, Soft max-min decision-making, Fuzzy parameterized fuzzy soft sets, EMC19a, EMC19o.

**UÇQUN VƏ UFANTILARIN COĞRAFİ YAYILMA QANUNAUYGUNLUĞU VƏ
LANDŞAFTLARA VURDUĞU ZİYANIN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ**

Əli Həsənov
Naxçıvan Dövlət Universiteti

XÜLASƏ

Məqalədə qeyd edilir ki, ufantı və uçqunlar qravitasion relyef forması olub, kəskin kontinental iqlim şəraitində suxurların aşınması nəticəsində yaranır. Naxçıvan MR ərazisində arid və denidasion relyef formaları daha çox orta dağlıq zonada yaranmışdır. Bu proseslər daha çox arid-denudasion relyef formalarında yaranır. Muxtar respublika ərazisində uçqun və ufantılar daha çox Zəngəzur və Dərələyəz silsilələrindən ayrılmış dik, sıldırım yamaclı ərazilərdə yayılmışdır. Uçqun və ufantıların sürüşmə səbəblərinin müəyyən edilməsi üçün toplanmış qırıntıların dağ ətklərinə doğru sürüşməsinin nəticələri müəyyən edilmişdir. Sürüşmə riskinin müəyyən edilməsi üçün $F=mg \cdot \sin a$ disturuna əsasən onların sürüşmə riski hesablanmışdır. Müəyyən olunmuşdur ki, 0° -də sürüşmə riski 0-a bərabərdir. 45° -də $\cos a$ sıxma qüvvəsi, $\sin a$ sürüşmə qüvvəsi ilə üst-üstə düşür, uçqun və ufantı materialları dərələrin dibinə toplanılır.

Düşmə bucağı çoxaldıqca landşaftlara dəyən ziyan da artır. Hətta belə vəziyyətdə hərəkətə başlayan ufantı və uçqun materialları bütöv torpaq layını aşağıya sürüşdürür. Bütün bucaqlar üzrə sürüşmə riskinin artması hesablanmış və qrafikləri tərtib edilmişdir. Landşaftlara dəyən ziyan ufantı və uçqun materiallarının kütləsi ilə düz mütənasibdir. İşin nəticəsi olaraq dəyən ziyanlar balla qiymətləndirilmişdir.

Sin a	Kütlə m ³	Sürüşmə riskinin dərəcəsi	Landşaftlara dəyən ziyan balla
0 -10	100	0-1 Yox	0-1
10-20	100	2 Çox zəif	2
20-30	100	3 Zəif	3
30-40	100	4 Güclü	4
40-dən çox	100	5 Dağıdıcı	5

Təvsiyyə olunur ki, ufantı və uçqun materialları toplanan ərazilərin pasportlaşdırılması aparılmalı, onların üzərində daim nəzarət edilməli və həmin ərazilərdə yaşayan insanlar arasında maarifləndirmə işləri aparılmalıdır.

Açar sözlər: Uçqun, ufantı, qravitasion relyef, ağırlıq qüvvəsi, sürüşmə qüvvəsi, landşaft, qiymətləndirmə

CEYRANÇÖLDƏ İLK YAŞAYIŞ MƏSKƏNLƏRİ

Musa MURSAQLIYEV

“Keşikçidağ” Dövlət tarix-mədəniyyət qoruğunun direktoru, Azərbaycan Respublikası, Ağstafa şəhəri

Səadət ƏLİYEV

Pedagogika üzrə fəlsəfə doktoru, “Avey” Dövlət tarix-mədəniyyət qoruğunun direktoru, Azərbaycan Respublikası, Qazax şəhəri

ÖZET

Azərbaycan ilk insanların yaşayış məskənlərindən biridir. Burada ilkin yaşayışın izləri daş dövrünə qədər gedib çatır. Gəncə-Qazax düzənliyində, Kür çayının sağ və sol sahillərində hasarlı, açıq və qapalı yaşayış düşərgələri mövcud olmuşdur. Kürün sağ sahili boyunca qapalı yaşayış düşərgələri, sol sahili boyunca isə açıq yaşayış düşərgələri mövcud idi. Qazaxda yerləşən Damcılı mağarası, Ağstafa rayonunun ərazisində mövcud olan Ceyrançöl ərazisi, Fizuli rayonunda yerləşən Azıx mağarası ilkin yaşayış məskənləri daha qədim tarixə malikdir. Ceyrançöl Böyük Qafqaz sıra dağlarının ətəklərində yerləşir və ərazisi Ağstafa rayonunun böyük bir hissəsini əhatə edir. Ceyrançöl ərazisindəki düşərgələr əsasən düzənlikdə yerləşən açıq tipli yaşayış düşərgələrdir. Ceyrançöldə aşkar olunan abidələr sayca çoxluq təşkil etməsə də, dövr baxımından daş dövrünə - Paleolitə qədər gedib çıxır. Ceyrançöldən Ağgölün (Candargölün) şimalından Ellər oyuğu və Xanabad dərəsi boyunca daş ərazidə çox qədim heyvanat qalıqları aşkar edilmişdir. Hələlik Ceyrançöldə ən qədim (orta aşel) düşərgə Qaradüz abidəsidir. Bu yaşayış yeri Qatardağ silsiləsinin cənub ətəyində, Ağgöldən şimala hündür terras üzərində yerləşir. Ceyrançöl ərazisində ikinci yaşayış abidəsi Sarıburundur. Bu yaşayış yeri Ağgöldən şərqə vaxtilə Kür çayının deltası olmuş tirə ətəyində yerləşir. Burada tapılan materiallar içərisində levauma xarakterli dairəvi və ikiqütblü mizlər çoxluq təşkil edir. Burada da haşero, çopper tipli alətlər nəzərə çarpır. Ceyrançölün yaşayış düşərgələri içərisində Qarabığ yaşayış yeri (qədim mustye) xüsusilə fərqlənir. Geomorfoqların fikrincə burada alt paleolit abidələri Abşeron-Bakı terrasları üzərində salınmışdır. Azərbaycanın Qərb bölgəsində rast gəlinən əsas arxeoloji abidələr kurqanlardır. Onlar əsasən eneolit və tunc dövrünə aid edilir. Bu kurqanlara Ceyrançöldə, Kür çayının sol sahilində daha çox rast gəlinir. Beləliklə, çöl şəraitində aşkarlanan bütün abidələrə elmi yanaşılmış, tədqiq edilmişdir. Çünki, bu abidələrimiz qədim daş dövründən başlamış, yeni dövrün əvvəllərinə qədər tarixi keçmişimizi əks etdirir.

Açar sözlər: Ceyrançöl, Orta aşel, Qaradüz

YAŞMA YARIMADASININ FİZİKİ-COĞRAFİ SƏCİYYƏSİ

Elsevər Cəlilov

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti

XÜLASƏ

Yaşma yarımadası Azərbaycan respublikası ərazisində, Xəzər dənizinin qərb sahilində əlverişli-strateji-coğrafi mövqedə yerləşir. Xəzər dənizində Azərbaycan Respublikasına məxsus olan ada və yarımadalar haqqında elmi məlumatların olması çox vacib məsələlərdən biridir. Amma hələki bu məlumatlar çox azdır.

Yaşma yarımadası təxminən yarım əsr bundan əvvəl ada olarkən onun sahəsi təxminən 2-3 ha idi. Lakin daha sonradan Xəzər dənizinin səviyyəsinin aşağı düşməsi nəticəsində xeyli quru sahə su altından çıxdı. Hal-hazırda Xəzər dənizinin səviyyəsinin aşağı düşməsi müşahidə olunur. Buda Yaşma yarımadasının sahəsinin artmasına gətirib çıxarır. Nəticə olaraq Yaşma adası adadan yarımadaya transformasiya olundu. Amma hələ də bəzi mənbələrdə Yaşma ada kimi yazılır, lakin indiki dövrdə Yaşma bir yarımadadır.

Açar söz: Ada, yarımada, dəniz, vulkan, transqresiya, reqresiya, qəsəbə, sahil, miqrasiya

TROJAN HORSE TRADING STRATEGY

Dr. Massoud Mobasheri
University of Mashhad

ABSTRACT

Conquering parts of a competitor's market is not always the result of a direct confrontation. Although there are many cases where confrontation has been the dominant approach to conquering the realm of competitors, this is not the whole story. When managers of some companies become aware, they find that they have outsourced large parts of the market to their competitors in a short period of time. A careful review of the company's strategy and actions will reveal many of the reasons for market surrender. However, other causes can be identified special success of horse competitors.

Keywords: Trojan Horse, market, strategy

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

THE EFFECTS OF THE WORKS OF HAZRAT MAULANA ABDUL RAHMAN JAMI ON THE YOUNG STUDENTS OF UNIVERSITIES AND SCHOOLS OF AFGHANISTAN

Firooz Fawzi

Professor at Kabul University Kabul University of Afghanistan

ABSTRACT

Maulana Abdul Rahman Jami, nicknamed Nuradin, the son of Ahmad, the son of Muhammad, was born in Herat at the age of 23 in the year 817 AH. He studied Persian and Arabic literature with his father until he was 13 years old. They chose to study at the Herat Military School, which was unique in its kind. As a teenager, he used to call himself a poet. He later renamed it Jami. According to him, he joined Naqshbandiyyah through Sufism. After a while with Sultan Algha Bey, he was one of Timur's grandchildren. He went to Samarkand and gave guidance there. It was their time not to support Rumi and to pay tribute to him. At the age of 60, Mowlana decided to travel to Mecca and Medina for a pilgrimage to Mecca. They did not come to attend, but M. Lana did not accept their invitation and went to Herat again and lived there until the end of her life. Finally, at the age of 81, Maulana died in Herat on 17 Muharram 898 AH and died in his funeral. They did not seem to be a public and private shrine at the moment. Their tomb was rebuilt after the fall of the Taliban.

The research and research on the life, works, books and death of the great Maulana Abdul Rahman Jami has been presented in detail in a separate article.

Keywords: Maulana Abdul Rahman. Poetry. Herat. Iran.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

THE INFLUENCE OF PERSIAN IN AFGHANISTAN

Firoz FAOZI

Kabul University of Afghanistan

ABSTRACT

Afghanistan has a very rich and social structure in terms of ethnic group. Today, 23 languages and 78 dialects are spoken among ethnic groups. In our research, we will dwell on the "Darija Dialect" of Persian, the most spoken and official language in Afghanistan in 2003. In the new constitution of Afghanistan, Uzbek and Turkmen languages were accepted as the official languages after Darija and Pashto. Besides, in today's Afghanistan, Darija is always taught and written in official institutions and school. Persian has an influence on all the languages spoken in Afghanistan. We will deal with them in detail on our paper. The Persian language spoken in Iran is constantly evolving with language awareness and conscious attitudes of the responsible people. The words that originate from technology and that are originally English, are found in Persian usage and the national ones are preferred. Since there are no language centers and enough academicians in Afghanistan many English words are used in daily life. Due to the newspapers, magazines, books etc. are printed in Iran, the influence on Darija that is spoken in Afghanistan is being felt. We will explain the characteristics of the writing language, its history, and the changes it has experienced. Words emerging from the rapid development of technology are used in English in Afghanistan. In Iran, equivalent of these word are found, and the Persian is encouraged and promoted to use.

Key Words: Persian, Darija, Iran, English, Afghanistan.

جامع بودن متون الهی مقننه پس از چهار مضمون فقهی معاصر از چهار بعد: یک مطالعه اوشیلی

Dr. Abdullah Kargar

Kabul University

چکیده:

وحی نهایی به شکل متونی ارسال شده است که حاوی نیت خداوند نسبت به بندگان اوست. این متون قانونگذاری به عنوان آخرین کتاب مقدس گاد برای تمام بشریت شناخته شده است که احکام قانونی همه مسائل و مشکلات را درک می کند. هدف از این پژوهش، بررسی جامع بودن متون الهی در مورد موضوعات فقهی معاصر است. قابل انکار است که خداوند احکام را برای همه چیز توصیف کرده است با این حال، شواهدی وجود دارد که دلالت بر این امر از واقعیت دارد؟ چه نوع موضوعات معاصر با متون الهی مقابله شده است؟ و این چهار بعد از متون قانونگذاری که جامع بودن آنها را در مورد موضوعات حقوق معاصر درک می کنند چیست؟ در این مطالعه از روش تحلیلی برای حل این سؤالات استفاده شده است.

واژه‌های کلیدی: متن قانونگذاری، اجتهاد، فقه اسلامی، اوسول فقه

تأثیرات تبلیغاتی سوء استفاده از کودکان بر کودکان

Dr. Ehsanullah Amani

Balh University of Afgahanistan

چکیده:

اثرات سوء مصرف مواد بر کودکان از جمله (مواد مخدر، استنشاق کنندگان فرار و روانگردان) به خوبی مستند است. در این مقاله به بررسی اثر تراژونیک برخی از مواد مخدر و روان گردان، مواد سمی قابل پیش بینی سوءاستفاده می پردازیم. "خرگوش" محبوب در نوجوانان و پیوستگی نامطلوب این نوع مسمومیت مورد توجه قرار گرفت. اقدامات حقوقی، اجتماعی، پزشکی و پزشکی CNS جوان منجر به افسردگی. قانونی برای احیا و کنترل انحراف از مواد مخدر به قاچاق این مواد مهم است. آگاهی در صدر لیست اولویت های این اقدامات قرار دارد.

واژه‌های کلیدی: مواد مخدر، جوان، مواد مخدر

ACTIVITIES OF THE PKK DURING THE 2015 PARLIAMENTARY ELECTIONS IN TURKEY AND ITS RESULTS

Dr. Namig Mammadov

Azerbaijan National Academy of Sciences

ABSTRACT

The 2015 parliamentary elections may be considered one of the most significant events in modern Turkey's history.

The elections to the Turkish Parliament on June 7, 2015 were not as successful as expected for the JDP. The JDP gain - 258 (with 40.9 percent of the votes), the RPP - 132 (25 percent), NMP - 80 (16.3 percent), and the PDP – 80 seats (13.1 percent).

Conflicts started in Turkey in June 2015 after the parliamentary elections. The fact that PDP gained more than expected votes on June 7, 2015 elections has caused the PKK to panic. As a result, they again resorted to violence try to prevent legal policies. Members of the YDG-H, organized in cities as the PKK's youth organizations, dug trenches in some neighborhoods, set up barricades and started fighting with security forces mainly in seven provinces of Turkey (Hakkari, Sirnak, Mardin, Diyarbakir, Mush, Batman, Elazig).

Protracted street protests, PKK boycotts, the socio-economic life in the region have been paralyzed. The “peace process” that has been going on for nearly three years ended with a trench policy. It also affected the pro-Kurdish political party, PDP which can be seen in the decline of PDP votes in the second round of elections.

Despite various meetings and negotiations, ideological and political differences made it difficult for coalitions to be formed, which eventually led to the decision to hold new elections.

The November 1, 2015 elections ended with the victory of the JDP. The JDP gain – 317 (with 49.5 percent of the votes) , the RPP - 134 (25.3 percent), NMP - 40 (11.9 percent), and PDP - 59 seats (10.8 percent). The JDP won a record number of votes (23.7 millions). Thus, again the JDP's single-party government was established in Turkey.

Keywords: Turkey, parliamentary elections, PDP, PKK, YDG-H, trench policy

AVRUPA BİRLİĞİ İNTİHAR MI EDİYOR?

IS THE EUROPEAN UNION COMMITTING SUICIDE?

Doç. Dr. Ekrem Yaşar AKÇAY

Hakkari Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, ORCID No: 0000-0001-9157-6133

ÖZET

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'da barış ve refah ortamını sağlamak için kurulan Avrupa Birliği (AB), günümüz dünyasında oldukça önemli bir aktör haline gelmiştir. Kurulduğu andan günümüze kadar geçen sürede Boş Sandalye Krizi, Anayasa Krizi, Irak Savaşına destek krizi gibi önemli kriz süreçlerinden geçen AB, yaşanan bu süreçlerden güçlü bir şekilde çıkmaya ve önemli adımlar atmaya çalışmıştır. Örneğin Soğuk Savaş sürecinin son dönemlerinde ortaya çıkan karışık ortam içinde henüz bir ekonomik güç olarak varlık sürdüren AB, Soğuk Savaş sona erdikten sonra siyasi bir yapıya kavuşmuştur. Ancak yakın geçmişte küresel ekonomik kriz, aşırı sağın yükselişi, Brexit gibi yeni olaylarda AB kurumsal olarak hem sorunları çözmekte hem de halkın taleplerini karşılamada yetersiz kalmıştır. Böyle bir ortamda ortaya çıkan bir sorun başka sorunların da çıkmasına neden olmuştur. Bu durum ise halkın AB'ye olan güven ve inancının azalmasına hatta kaybolmasına yol açmıştır. Brexit sürecinin ortaya çıkmasıyla beraber AB içinde mevcut durumdan rahatsız olan bazı üye ülkeler içinde de bir takım ayrılıkçı fikirlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Örneğin tıpkı Birleşik Krallık'ta olduğu gibi İspanya'da Spexit, Yunanistan'da Greexit gibi bir takım söylemler gündeme gelmeye başlamıştır. AB'nin bu yapısını düzeltmemesi durumunda ise uzun vadede AB'nin değerleri ve harmonisinin zarar göreceğinden ve dağılacığından endişe edilmektedir. Yani AB'nin bu sorunları çözmemesi durumunda intihar edeceği ileri sürülmektedir. Bu çalışma da İkinci Dünya Savaşı sürecinde olduğu gibi aşırı sağın yeniden yükselişi, milliyetçi söylemlerin artmaya başladığı, Brexit süreci, ekonomik kriz, yabancı düşmanlığı gibi bazı konular üzerinden AB'nin bu durumuna ilişkin değerlendirmeler yapacak ve söz konusu sorunlara bir çözüm bulamaması durumunda intihar ederek yapısına son verebileceğini ileri sürecektir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, intihar kriz.

ABSTRACT

The European Union (EU), which was established after the Second World War to ensure peace and prosperity in Europe, has become an important actor in today's world. Since its establishment, the EU has gone through significant crises, such as the Empty Chair Crisis, the Constitutional Crisis, and the crisis of support for the Iraq War. For example, although it only gained political structure after the end of the Cold War, the EU had maintained its existence as an economic power even in the politically mixed environment that had emerged during the Cold War period. However, in dealing with recent events, such as the global economic crisis, the rise of the extreme right, and Brexit, the EU has failed to solve the problems and meet the demands of the people. In this tense atmosphere, one problem has led to another. This has caused a decline in or even a loss of public confidence and faith in the EU. The emergence of the Brexit process has also caused a number of separatist movements to appear in some EU member states that are uncomfortable with the current situation. For example, as with Brexit in the United Kingdom, movements like Spexit in Spain and Greexit in Greece have started to spring up. If the EU does not address this situation, the values and harmony of the EU may be damaged, and may disintegrate in the long term. In other words, it is certain that the EU will commit suicide if it fails to solve these problems. This study considers the current challenges faced by the EU, including the rise of the extreme right and nationalist rhetoric (which is reminiscent of the situation preceding the Second World War, the Brexit process, the economic crisis, and xenophobia).

Keywords: The European Union, suicide, crisis.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

'ORDUNUN SİYASİ ETKİSİ' ENDEKSLERİNDE KAVRAMSALLAŞTIRMA VE GEÇERLİK İLİŞKİSİ

Dr. Öğretim Üyesi Mehtap SÖYLER

İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

ÖZET

Darbe ve askeri rejimlerin sayısının Soğuk Savaş sonrası azalmasıyla birlikte ordunun siyasi rejime etkisi konusu sivil-asker ilişkileri literatüründe geri plana itilmiş gibi görünmektedir. Oysa günümüzde iki unsur bu trendi değiştirmektedir: Karşılaştırmalı analiz için geliştirilen zamansal ve coğrafi kapsamı geniş veri tabanları; darbe sayısının azalmasına rağmen orduların siyasete etkisinin halen güçlü olduğuna dair bulgular. Literatürdeki bu gelişmelerden hareketle bildiri, Croissant, Eschenauer, Kamerling tarafından yeniden düzenlenen “orduların siyasi rolü” başlıklı veri tabanı ile askeri yöneticiler ve askeri destekçiler endekslerini kavramsallaştırma ve geçerlik ilişkisi bakımından inceler. “Orduların siyasi rolü” veri tabanı “orduların siyasi etkisi” kavramına dayanır. Bu veri tabanı askeri yöneticiler ve askeri destekçiler endekslerini yaratmada kullanılmıştır. Askeri yönetici boyutunda rejimin kökeni, siyasi lider ve savunma bakanı değişkenler olarak belirlenmiştir; askeri destekçi boyutuna ait değişkenler veto güçleri, cezasızlık ve baskı aracıdır.

İlk olarak bildiri, askeri yöneticiler ve askeri destekçiler endekslerinin temel aldığı Boole cebirinden yola çıkarak matematiksel mantık terimlerini kullanmak suretiyle “orduların etkisi” kavramının içerdiği mantıksal yapıları inceler. Ana kavram (orduların siyasi etkisi), kavramın boyutları (askeri yöneticiler ve askeri destekçiler) ve değişkenler arasındaki ilişkileri gerek-yeter şart ve aile benzerliği mantıksal yapıları uyarınca tespit eder. İkinci olarak, bu ilişkilere karşılık gelen hipotezlerin kavramsal geçerliğini tartışır. Söz konusu değişkenler ordunun siyasi etkisine karşılık gelmekte midir? Son olarak, endekslerde boyutlara ve değişkenlere ağırlık verme konusunu ve ikilik-süreklilik ölçeğini (binary-continuous scale) el alır.

Bildiri ordunun siyasi etkisini kavramsallaştırırken siyasi kurumların bütüncül bir yaklaşımla incelenmesini, ordunun profesyonel-siyasi-yargısal alanlarda özerkliğinin göz önünde bulundurulmasını önermektedir. Askeri yöneticiler endeksi kavramsal anlamda lider merkezli ve dar bir yaklaşımı benimsemektedir. Askeri destekçiler endeksi ise veto gücünün pek çok heterojen unsuru içermeye ihtimalinin göz ardı edilmesi, cezasızlıkla ordunun yargıya etkisi arasında ilgi kurulmaması bakımından eleştirilmektedir. Askeri yöneticiler ve askeri destekçiler endekslerinin sıralı ölçekte olması boyutlara ağırlık verilmemesi ya da eşit ağırlıkta alınmalarıyla çelişmektedir. Bu endekslerde ölçümde ikilik ölçeği kullanılmaktadır. İkilik ölçeğinin tercih edilmesi değişkenlerin kodlanmasında, özellikle sıfırın kodlanmasında çıkabilecek sorunlar bakımından tartışılmaktadır.

Anahtar kelimeler: sivil-asker ilişkileri, “ordunun siyasi rolü” veri tabanı, endeks, kavramsallaştırma, geçerlik

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

TÜRK SİYASAL HAYATINDA “RESMİ İLÂNLAR”IN BASIN ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Halil Emre DENİŞ

Hakkâri Üniversitesi

ÖZET

İktidarlar faaliyetlerini sürdürebilmek, kalıcı hale gelmek, kamuoyunu etkileyebilmek gibi unsurları gerçekleştirmek için yasama, yürütme ve yargı erklerini ellerinde bulundurmaya amaç edinirken, dördüncü güç olarak da basını etki altına almak istemektedir. Basının etki altına alınması yasal düzenlemeler ile olabileceği gibi daha çok maddi yardımlar vasıtasıyla gerçekleştirilmektedir. Medyanın ekonomi politiğinde yıllar içinde gerçekleşen değişim elbette Türkiye’de de görülmektedir. 1950’li yıllara kadar gazete patronlarının gazetecilikten yetişmiş kişiler olduğu bilinmektedir. 1950’den sonra farklı iş kollarında faaliyet gösteren iş insanlarının basın ile ilgilenmeye başladığı, özellikle 1980’den sonra ise geleneksel medya patronlarının piyasadan çekilerek, basının sahiplik yapısının değişmeye başladığı görülmektedir. Böylelikle basın kuruluşları büyük holdinglerin bünyesine geçmiş ve söz konusu holding patronları ellerinde buldukları bu basın kuruluşlarını adeta bir “silah” olarak kullanmaya başlamıştır. Kamuoyunu etkilemek ve yönlendirmek için büyük bir işlevi olan basın kuruluşlarının, iktidarlar özelinde yaptığı yayınların biçiminin de iktidarlar tarafından büyük önemi bulunmaktadır.

Resmi ilânlar kanun, tüzük ve yönetmeliklerle yayınlanması mecburi kılınmış, devlet kurumlarına ait ilanlardır. Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar geçen süreçte de resmi ilânların yayınlanması da gazeteler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Bu ilânlar 1923-1931 yılları arasında devlet eliyle dağıtılmış ve bu döneme “serbest dönem” adı verilmiştir. 1931 yılında resmi ilânların dağıtımını işini Türk Maarif Cemiyeti üstlenmiş ve bu görevi 1943 yılına kadar devam ettirmiştir. Bu tarihten itibaren görevi Türk Basın Birliği devralmış ve 27 Mayıs 1960 darbesiyle ülke yönetimine el konulmasına kadar bu kurum, resmi ilânların dağıtımını işini yürütmüştür. 1960 darbesi ile birlikte Milli Birlik Komitesi, gazete sahiplerinin de görüşlerini alarak 195 Sayılı Basın İlân Kurumu’nun Teşkiline Dair Kanunu hazırlamış ve yürürlüğe koymuştur. Bu kanunla birlikte günümüze kadar resmi ilânların dağıtımını, Basın İlân Kurumu gerçekleştirmiş ve gerçekleştirmeye devam etmektedir.

Bu çalışmanın amacı resmi ilânların iktidarlar tarafından, basını kendi yanına çekebilmek için bir vesayet aracı olarak kullanıp kullanmadığını belirlemeye çalışmaktır. Söz konusu ilân bedelleri ile iktidarların kendi yanında ve lehine yayın yapan gazetelere maddi kaynak aktarımı yapıp yapmadığı konusu, Türk basınının özgürlüğü ve ekonomi politik yapısı ile ilgili tartışmaların temelindeki en önemli konulardan biridir.

Anahtar Kelimeler: İktidar, basın, resmi ilânlar, vesayet

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

RUS-JAPON İLİŞKİLERİNDE JEOPOLİTİK DÜELLO: KURİL ADALARI SORUNU

Merve Suna ÖZEL ÖZCAN

Dr. Arş. Gör., Kırıkkale Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü

ÖZET

Devletler, teritoryal yayılım alanlarını genişletme eğilimde olmakla birlikte bu yayılımın jeopolitik ve stratejik önemi de devletlere güç alanları sağlamaktadır. XIX. Yüzyılda özellikle Avrupalı büyük güçlerin uluslararası sistemde yarattıkları etkilerin aynı sıra, sisteme hızla giriş yapan yeni güçler düşünüldüğünde, dünya tarihinin önemi ölçüde değişime uğradığı görülecektir. Çünkü XIX. Yüzyılda Avrupa'da İtalya ve Almanya milli birliklerini sağlarken, Asya bölgesinde de önemli bir güç olarak Japonya sistemde yerini almaya başlamıştır. XIX. Yüzyılda sanayileşme ve Meiji Restorasyonları gibi adımlar ile Japonya, Asya bölgesinde hâkim olan Çin ve Rus İmparatorluklarının karşısında bölgede yaşanan savaşlar sonrasında gücünü göstermiştir. Özellikle Rusyaların 1905 yılında Japonlar karşısında aldığı yenilgi önemlidir. Bu yenilgi sonrasında Japonya bölgede daha etkin olmakla birlikte yayılım alanı içinde topraklarını hızla genişletmeye başlamıştır. Nitekim çalışmanın inceleme konusu olan Güney Kuril Adaları sorunu da esasında devletlerin teritoryal yayılımlarının bir göstergesi niteliğindedir. II. Dünya savaşına değin uzanan bu sorunun geçmişi ve jeopolitik konumu düşünüldüğünde, çözümsüz kalmış olması da şaşırtıcı olmayacaktır. Kuril Adaları sorunu esasen, II. Dünya savaşını takip eden dönemde Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) Adaları'nın güneyinde yer alan dört adayı (Etorofu, Kunashiri, Shikotan ve Habomai) ilhaki ile başlamıştır denebilir. Bölgenin önemi Rus ve Japon topraklarının stratejik olarak karşı karşıya geldiği bir alan kesişiminde yer almasından kaynaklanmaktadır. Bu açıdan bölgeye bakıldığında, Kuril Takımadaları Rusya'nın Kamçatka Yarımadası'nın güneyinden Japonya'nın Hokkaido Adası'nın kuzeydoğu bölgesine kadar uzanan 1.200 km 'lik bir coğrafi alanı ifade etmektedir. Güney Kuril Adaları üzerinde Rusya ve Japonya arasındaki anlaşmazlık, Doğu Asya'daki en uzun süreli devam eden bölgesel anlaşmazlıklardan biri olarak dikkatimizi çekmektedir. Bu noktada Güney Kuril Adaları sorunu jeopolitik önemi düşünüldüğünde, zamanla kendi kendine çözmeyecek bir konu haline gelmiştir. Çalışma kapsamında odak noktası da Rus-Japon ilişkilerinde bölgenin jeopolitik önemidir. Dolayısı ile sorunun salt jeopolitik yanı değil aynı zamanda bunun tarihsel kökleri ve tarihsel süreç içinde gelişmeler ekseninde incelenmesi hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Rusya, Japonya, Kuril Adaları,

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

Covid-19 KRİZİNİN TAYVAN'IN ULUSLARARASI SİSTEMDEKİ DURUMUNA ETKİSİ

Hatice Çelik

Dr. Öğr. Üyesi, Asya Çalışmaları Anabilim Dalı, Doğu ve Afrika Araştırmaları Enstitüsü, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

ÖZET

2019 yılının son aylarında Çin Halk Cumhuriyeti'nin (ÇHC) Wuhan şehrinde görülen ve tüm dünyaya yayılan Covid-19 salgını bölgenin uluslararası siyaseti açısından da önemli bir etki oluşturmaktadır. Salgınla mücadelede şimdiye dek başarı yakalamış görünen Çin Cumhuriyeti (Tayvan) bugün başta Birleşmiş Milletler (BM) olmak üzere Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) gibi önemli bir örgütün de üyesi değildir. Zira 1949 yılından bu yana ÇHC "tek Çin" prensibini kendine ilke edinmiştir. 1912 yılında bugünkü ÇHC topraklarında kurulan Tayvan yönetimi, yaşanan iç savaş sırasında milliyetçi cephenin komünistlere savaşı kaybetmesinin ardından Tayvan adasına çekilen Çan Kay Şek liderliğinde devletin varlığını devam ettirmiştir. O tarihten itibaren iki Çin'in de temel amacı kendini asil ve tek Çin olarak uluslararası sisteme kabul ettirebilmek olmuştur. Tayvan bunu 1971 yılına dek büyük ölçüde başarabilmişken, 1971 yılı itibarıyla ÇHC, Birleşmiş Milletler nezdinde kabul edilmiş, aynı zamanda BM Güvenlik Konseyi daimî üyesi olmuştur. ÇHC, 1949'dan bu yana diplomatik ilişkiler kurmaya çalıştığı ülkelerle sadece kendilerini tanıma ve Tayvan'ı tanımama şartını vazgeçilmez olarak uygulamaya çalışmaktadır. Bu yüzden de Tayvan uluslararası pek çok örgütün üyesi değildir ve ÇHC'nin karşı çıkması neticesinde de üye olamamaktadır. Uluslararası örgütlerin etkinliği ve yetkinliği ayrı bir tartışma konusu olabilecek iken yine de gerek sembolik gerek psikolojik gerekse uluslararası tanınmanın yolunu açabilecek olması itibarıyla uluslararası örgütlere üyelik önemli bir husustur. Bu bağlamda çalışmada, Tayvan'ın Covid-19 mücadelesinde Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere diğer devletlerden ve uluslararası aktörlerden gelen çağrılar neticesinde DSÖ ile olan ilişkisi incelenecektir. Çalışmanın temel argümanı ise Tayvan'ın salgın sırasında gösterdiği çaba ve tüm uluslararası toplumu ilgilendiren bu olay neticesinde DSÖ üyeliğinin daha yoğun tartışılmaya başlanacağı ve bunun da önümüzdeki süreçte Tayvan'ın tanınma meselesine daha fazla dikkat çekileceğidir.

Anahtar Kelimeler: Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC), Çin Cumhuriyeti (Tayvan), Covid-19, dış politika.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

HYDROLOGICAL PROBLEMS OF AZERBAIJAN IN THE CAUCASUS REGION

KAFKASYA BÖLGESİNDEKİ AZERBAYCAN'IN HİDROLOJİK SORUNLARI

Yegana Bakhshiyeva

Research fellow at the Institute of Caucasus Studies of Azerbaijan National Academy of Science

SUMMARY

The unequal distribution of water resources in the South Caucasus has created major problems for the region's environmental security. The Republic of Azerbaijan is the most dependent on transboundary waters in the region, as well as the most sensitive in terms of drinking water supply. The purpose of the article is to draw attention to the current situation with water resources in Azerbaijan and to study the factors that violate the right of the population to a healthy lifestyle and current opportunities of Azerbaijan hydro-policy in the region.

Key words: hydro-policy, littoral states, contaminated Kur-Aras basin, ecological environment, World Water Council.

ÖZET

Güney Kafkasya'daki su kaynaklarının eşitsiz dağılımı, bölgenin çevre güvenliği için büyük sorunlar yaratmıştır. Azerbaycan Cumhuriyeti, bölgedeki sınıraşan sulara en bağımlı olduğu kadar içme suyu temini açısından da en hassas olanıdır. Makalenin amacı Azerbaycan'daki su kaynakları ile ilgili mevcut duruma dikkat çekmek ve nüfusun sağlıklı bir yaşam tarzı hakkını ve bölgedeki Azerbaycan hidro-politikasının mevcut fırsatlarını ihlal eden faktörleri incelemektir.

Anahtar kelimeler: hidro-politika, kıyı devletleri, kirli Kur-Aras havzası, ekolojik çevre, Dünya Su Konseyi.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

INVESTIGATING THE INCOME OF MUNICIPALITIES IN TURKEY

Nabila Shahin

University of Balkh

ABSTRACT

This article examines the income of municipalities in Turkey for the years 2006-2017. The assessment concludes that the share of revenues from the central administration among all revenues tends to increase, and municipalities have limited control over their revenues. In order to increase the municipality's own revenues, it is important to organize financial affairs to motivate the municipality to increase the performance of its municipal services, and to give municipal councils the right to set tariffs at the same level as required by law.

Keywords: Municipalities, Municipal Revenues, Financial Management

SİYASET BİLİMİ ARAŞTIRMALARINDA DEVLETLERARASI İLİŞKİLERİN DİNAMIĞINI BELİRLEYEN İNDİKATÖRLERİN UYGULANMASI (Ermenistan-İran ilişkileri örneğinde)

Yrd. Doç. Dr. ELNUR KELBİZADE

AMBA Kafkasya Araştırmaları Enstitüsü, Baku Avrasya Üniversitesi

ÖZET

Uluslararası sistemin aktörleri (devletler, devletlerüstü ve uluslararası örgütler vb.) arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi bir süreç olduğundan, belirli değerlendirme kriterlerinin - indikatörlerin tanımlanmasına ihtiyaç vardır. Farklı devletler arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmacılar, çoğu durumda ciddi krizler olmadıkça ilişkileri sıklıkla belirli bir kronolojik çerçevede "gelişen ilişkiler" olarak tanımlarlar. Bununla birlikte, ciddi krizler kendini göstermediğinde, bu tür ilişkiler çeşitli faktörlere bağlı olarak gelişebilir veya zayıflayabilir. Bu açıdan bakıldığında, devletler de dahil olmak üzere uluslararası ilişkiler sisteminin aktörleri arasındaki ilişkilerin gelişimini ve düşüşünü bilimsel yöntemlerle değerlendirmek için indikatörlerin - uluslararası ilişkilerin değerlendirilmesinin göstergelerinin tanımlanması gerekmektedir.

Ortalama olarak, devletlerarası ilişkilerin hareketini değerlendirmek için kullanılan yaklaşık yüze kadar indikatörleri tanımlamak mümkündür. Bununla birlikte, bu indikatörlerin gruplandırılması sistematik bir analiz yapmak için önemli koşullardan biridir. Bu anlamda devletlerarası ilişkilerin yönünü belirlemek için kullanılan göstergeler üç gruba ayrılabilir:

1. Siyasal indikatörler;
2. Ekonomik indikatörler;
3. Sosyal indikatörler.

Devletler arasındaki ilişkilerin hareketini belirlemek için en önemli indikatörler siyasal göstergelerdir. Temel siyasal indikatörler - iki ülke arasındaki devlet ve hükümet yetkilileri düzeyinde ziyaretlerin sayısı, en üst düzey ziyaretlerin sayısı, imzalanan anlaşmaların sayısı, hükümetler arası ve hükümetler arası komisyonların toplantılarının yoğunluğunu, farklı devlet kurumları arasındaki ortak projelerin sayısı, uluslararası örgüt ve kuruluşlardaki pozisyonların karşılaştırılması ve başkalarıdır.

Önemli ekonomik indikatörler ülkeler arasındaki ticaret cirosu hacmini, bir ülkenin diğerinin ekonomisine yaptığı yatırımların hacmini, ithalat-ihracat operasyonlarının hacmini, ekonomik projelerin yoğunluğunu ve b. göstergeleri içerir.

Devletler arasındaki ilişkilerin yönünü belirlemek için sosyal indikatörler de önemlidir. Sivil toplum örgütleri, dini kuruluşlar, medya, iki ülke vatandaşlarının yakınlığı (işbirliği, akrabalık vb.), vatandaşların karşılıklı ziyaretleri, diaspora ve lobi gruplarının faaliyetlerinin ölçeği önemli sosyal göstergelerdir. Örneğin, bir ülkenin vatandaşlarının başka bir ülkede eğitim görmesi, çalışması, yatırımları ve banka hesaplarının olması, akrabalık bağlarının olması devletler arasındaki ilişkiler üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabilir.

Bildiride indikatörler Ermenistan Cumhuriyeti ile İran İslam Cumhuriyeti arasındaki ilişkiler örneğinde pratik uygulamalarla tanımlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Uluslararası ilişkiler, indikatör (gösterge), siyasal, sosyal, ekonomik, Ermenistan, İran

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

FARKLI SAYIDA UYGULANAN PLİOMETRİK ANTRENMANLARIN BASKETBOL OYUNCULARININ BAZI FİZİKSEL VE FİZYOLOJİK ÖZELLİKLERİNE ETKİSİ

THE EFFECT OF DIFFERENT NUMBER OF PLYOMETRIC TRAINING ON SOME PHYSICAL AND PHYSIOLOGICAL FEATURES OF BASKETBALL PLAYERS

Dr. Öğr. Üyesi Ali Erdem Çiğerci

Kastamonu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

ÖZET

Çalışmada 6 hafta ve haftada farklı sayıda uygulanan pliometrik antrenmanların basketbol oyuncularının bazı fiziksel ve fizyolojik özellikleri üzerine etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Çalışmaya yaş ortalaması $13,55 \pm 0,51$ olan U14 kategorisinden toplam 33 erkek basketbol oyuncusu gönüllü olarak katılmıştır. Denekler haftada iki gün antrenman yapacak, haftada bir gün antrenman yapacak ve kontrol grubu olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Deneklere fiziksel ve biyomotorik özelliklerinin ölçülmesi için boy, vücut ağırlığı, vücut kitle indeksi, vücut yağ yüzdesi, dikey ve yatay sıçrama ve 10 – 20 metre sprint testleri uygulanmıştır. İstatistiksel analizler için SPSS 22 programı kullanılmış, dağılımların normalliği ve varyansların homojenliği Mauchly's Sphericity Testi ve Levene testi ile belirlenmiştir. Gruplar arası, grup içi ve antrenmanın etkisine ilişkin analizleri, tekrarlı ölçümlerde çok yönlü varyans analizi (MANOVA) ile yapılmıştır. Analizler sonrasında fiziksel özellikler parametresinde anlamlı farklılık ortaya çıkmazken antrenman gruplarının kontrol grubuna göre tüm performans verilerinde olumlu gelişim kaydettiği görülmüştür. Sonuç olarak; 6 hafta uygulanan pliometrik antrenmanların performans parametresine olumlu katkı sağladığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Pliometrik, Basketbol, Farklı Antrenman Sayısı.

ABSTRACT

The aim of this study was to investigate the effect of plyometric training during 6 week, which are applied in different numbers per week, on some physical and physiological characteristics of basketball players. A total of 33 male basketball players from the U14 category, with an average age of 13.55 ± 0.51 , voluntarily participated in the study. The subjects were divided into three groups as two days a week training, one day a week training and control group. In order to measure the physical and biomotoric features of the subjects, height, body weight, body mass index, body fat percentage, vertical and horizontal jump and 10-20 meter sprint tests were applied. SPSS 22 program was used for statistical analysis, the normality of distributions and homogeneity of variances were determined by Mauchly's Sphericity Test and Levene test. Inter-group, intra-group and training-related analyzes were performed with multi-dimensional analysis of variance (MANOVA) in repeated measurements. After the analysis, there was no significant difference in the physical features parameter, while the training groups showed positive improvement in all performance parameters compared to the control group. As a result; it was understood that plyometric training performed for 6 weeks contributed positively to the performance parameter.

Keywords: Plyometric, Basketball, Different Training Number.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

TÜRKİYE ATLETİZM MİLLİ TAKIMINDA YERALAN KISA MESAFE KOŞUCULARININ BESLENME BİLGİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

ASSESSMENT OF NUTRITIONAL KNOWLEDGE LEVEL OF SHORT DISTANCE RUNNERS YERAL ATHLETICS NATIONAL TEAM IN TURKEY

Musa ALTIN

Gazi Üniversitesi

Göktaş MUGAN

Gazi Üniversitesi

Prof. Dr. Metin KAYA

Gazi Üniversitesi

ÖZET

Yapılan çalışmanın amacı, Atletizm milli takımında yer almış kısa mesafe koşucularının beslenme bilgi düzeyi ve alışkanlıklarını belirlemeye çalışmaktır. Araştırmaya 2015-2020 yılları arasında Türkiye Atletizm Federasyonu'na bağlı U-23, Gençler ve Büyükler kategorilerinde; 100m, 200m ve 400m branşlarında yer almış 12 Kadın, 38 Erkek sporcu katılmıştır. Çalışmaya katılanlara 21 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için SPSS 21.0 İstatistik paket programı kullanılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (Frekans, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) yönteminden faydalanılmıştır. Sonuçlar %95 güven aralığında, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir. Araştırma katılımcılarının %64,0(32 Kişi)'si 23 yaş ve üstü, %36,0(18 Kişi)'si 23 yaş ve altı şeklinde dağılmışlardır. Katılımcılar eğitim durumlarına göre, %56,0(28 Kişi) Üniversite, %34,0(17 Kişi) Lise, %10,0(5 Kişi) Ortaokul şeklinde dağılmışlardır. Analiz neticesinde sağlıklı beslenme ölçeğinde belirttikleri görüşlerin yaşlarına göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Sig.p. $> 0,05$). Katılımcıların sağlıklı beslenme ölçeğinde belirttikleri görüşlerin eğitim durumlarına göre farklılık analizine göre üniversite mezunu olan atletlerin beslenme hakkındaki bilgi düzeyleri ortaokul mezunu olan atletlere göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Beslenme, Koşu, Atletizm

ABSTRACT

The aim of the study is to determine the nutritional knowledge level and habits of the short distance runners who are in the national team of Athletics. Athletics Federation of Turkey between the years 2015-2020 due to the survey-23 in the Junior and Senior categories; 12 Women, 38 Men athletes who participated in 100m, 200m and 400m branches attended. A questionnaire consisting of 21 questions was applied to the participants. While evaluating the findings obtained in the study, SPSS 21.0 Statistics package program was used for statistical analysis. Descriptive statistical methods (Frequency, Percentage, Average, Standard deviation) method were used while evaluating the study data. The results were evaluated at 95% confidence interval and $p < 0.05$ significance level. 64.0% (32 people) of the study participants were aged 23 and over, 36.0% (18 people) of age 23 and below. The participants were distributed as 56.0% (28 People) University, 34.0% (17 People) High School, 10.0% (5 People) Secondary School according to their educational status. As a result of the analysis, it was determined that the opinions they expressed in the healthy diet scale did not differ according to their age (Sig.p. > 0.05). According to the analysis of the differences, the knowledge level of the athletes who graduated from the university according to the educational status of the athletes, who were graduated from the university, was more It was found to be at a high level.

Key Words: Nutrition, Sprint, Athletics

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

COVID 19 VE SPORDA BAĞIŞIKLIK SİSTEMİ: SERBEST RADİKALLER VE ANTIOKSIDAN SİSTEMİ ARASINDAKİ DENGESİZLİK

Lale Aras

*OMÜ Lisansüstü Sosyal Bilimler Enstitüsü Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, Omü'de Uzman Psikolog
(Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uzmanı)*

Osman İmamoğlu

OMÜ Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi Spor Yöneticiliği Bölümü, Profesör Dr. Öğretim Üyesi

ÖZET

Bu çalışmada koronavirüs ve benzeri salgınlara karşı korunmak için bağışıklık sistemini etkileyen egzersiz, oksidatif stres, radikaller ve antioksidanlar arasındaki ilişki araştırılmıştır. Bu amaçla sağlık, spor ve egzersizle ilgili olarak çeşitli dergilerde yayınlanan akademik yazılardan faydalanılmıştır.

Serbest radikaller ile antioksidanlar organizma içinde bir denge içindedir. Bağışıklığın zayıflaması serbest radikallerin artması ve antioksidanların bu radikallerin zararlı etkilerine karşı savunmada yetersiz kalmasından olmaktadır. Serbest radikallerin artmasını engellemek ve antioksidanları arttırmak, güçlü bir bağışıklık ve organizmanın sağlığı açısından iyidir. Sağlığı korumak için organizmayı alışık olmadığı şiddette bir egzersize aşırı ve uzun süreli maruz bırakmak sakıncalıdır. Çalışma sonunda elde edilen bilgilere göre egzersizin şiddetine ve süresine ayrıca sürekli bir alışkanlık olarak yapılıp yapılmamasına göre farklı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Düşük egzersiz, orta şiddette egzersiz, düzenli yapılan egzersiz, düzensiz yapılan egzersiz ve düzenli egzersizin aniden bırakılmasının bireyin bağışıklığı üzerindeki etkileri farklıdır. Spor ve egzersizin türü, şiddeti, yapılış süresi ve bir alışkanlık olarak düzenli yapılıp yapılmaması gibi bu tür etkilerinin dışında, birey veya sporcunun fiziksel ve psikolojik özelliklerinin de bağışıklık üzerindeki etkisi önemlidir. Bu özellikler sporcunun hem spordaki ve egzersizdeki performansını hem de genel olarak ruhsal ve fiziksel iyilik halini etkiler. Korona virüs ve benzeri salgınlara karşı korunmak için bağışıklık sistemiyle ilgili olarak egzersiz, oksidatif stres, radikaller ve antioksidanların birbirlerini etkileyen ilişkisi bir denge içinde olmalıdır. Sporcu ve tüm insanlar için geçerli olmak üzere, bağışıklığın güçlü olması hem fizyolojik stresle hem de psikolojik stresle ilgilidir. Fizyolojik stres ve psikolojik stres performans ve sağlık açısından bireysel aktiviteyi etkiler. Kısacası bir performans psikolojik güçlülük, doğru kararlar alma ve fiziksel zorlamalara katlanma kapasitesi gibi yönlerle de ilgilidir. Aşırı stres sadece psikolojik değil, fiziksel yorgunluğun da ortaya çıkardığı vücuttaki savunma sistemleriyle ilgili bir takım biyokimyasal süreçlerdir. Normal şartlarda belli bir dengede fiziksel egzersizlerin yarattığı fizyolojik stresle vücudun savunma sistemi başa çıkabilmektedir. Başa çıkamadığı durumlar zaten ortaya çıkan serbest radikallerin, aşırı artması ve vücutta zaten var olan antioksidanların buna yetersiz kalmasından oluşmaktadır. Fiziksel yorgunluk ve egzersizle ilgili oksidatif stres, vücudun savunma sistemi ile ilgili bir durum olarak serbest radikaller ile antioksidanlar arasındaki dengeye bağlıdır. Antioksidanların yetersiz kalması ve serbest radikallerin artması durumunda onların yarattığı stresle organizmanın başa çıkamaması vücudun bağışıklık sisteminin zayıf düştüğünü göstermektedir. Bağışıklığın zayıflaması, kasların yorulmasına, hücrelerde oluşan hasarların çabuk onarılamamasına, böylece bitkinlik ve güçsüzlüğe yol açabilir. Ayrıca böyle bir durumda sakatlıklar da kolay iyileşemeyebilir. Zorlayıcı fiziksel aktivite kişiyi kuvvetlendirmek yerine tam tersine zayıf düşürüp kişiyi farklı hastalıklara açık hale getirebilir. Her egzersiz biraz oksidatif stres yaratabilir. Fakat düzenli egzersizlerin bu stresle başa çıkabilecek bir ortam yarattığı belirtilmektedir. Kısacası vücudun alışık olmadığı bir spor ortamına zorlayıcı bir aktiviteyle başlamak sakıncalıdır. Fakat uyum sağlamış bir bünye ve devamlı spor yapanlar için bu stres zarar verici boyuta ulaşmamaktadır. Fizyolojik olarak vücudu oksidatif stresle başa çıkamayacak duruma getirmemek için, aşırı zorlayıcı egzersizler yapılmamalıdır. Ayrıca düzenli olarak yapılan bir egzersizi durdurmak da oksidatif strese neden olmaktadır. Bu da hastalıklara zemin yaratmaktadır. Serbest radikallerin aşırı üretimi ve antioksidanların yetersiz kalması sadece aşırı zorlamaya bağlı değildir. Sporun türüne, zorlama süresine ve

sporcuların özelliklerine mesela kas lifine bağlıdır. Oksidatif stresin zarar verici etkilerinden korumayı sağlayan sadece proteinler veya vitaminler gibi antioksidanlar değildir.

Sonuç olarak bireyin hem vücudunun oksidatif stresle başa çıkmasına hem de zihinsel olarak psikolojik stresle başa çıkmasına yardımcı olacak kaynaklara, etkinliklere ve davranışlara yönelmesi güçlü bir bağışıklık sistemi için gereklidir. Korona virüs ve benzeri salgınlara karşı korunmak için bağışıklık sistemini etkileyen egzersizleri orta yoğunlukta yaparken, antioksidan besinleri yeterli ölçüde almak önerilir. Dışarıdan antioksidan alımı rastgele olmamalıdır. Bunun için sporcuların ve spor türünün özelliklerini bilmek gerektir. Bu nedenle bilimsel bilgiler ışığında ve ilgili bir uzman görüşü alınarak hareket edilmelidir. Oksidatif stres ve serbest radikallerin aşırı üretimiyle başa çıkabilmek için orta şiddette bir egzersiz yapmalı başka bir deyişle ne aşırıya kaçmalı ne de düşük tempoda yapılmalıdır. Düzenli yapılan egzersiz aniden durdurulmamalıdır. Antioksidan besinler insanların ve özelliklede performans sporcularının menülerinde bolca bulundurulmalıdır. Masaj bazı durumlarda veya spor türünde bu stresi dağıtmak ve kan akışını düzeltmek için önerilebilir. Bir sakatlanma veya herhangi bir sebeple sporu bırakma durumunda bunun yerine farklı seçenekler konabilir. Örneğin, zor hareketleri kesme yerine kolay hareketlerle devam etme yahut fiziksel hareket yerine esneklik sağlayan hareketlere, sakinleştirici aktiviteler içeren yoga gibi sporlara veya düşünme biçimlerine yönelmek önerilebilir.

Anahtar kelimeler: Covid 19 (Koronavirüs), Oksidatif Stres ve Egzersiz, Antioksidan, Spor ve Sağlık.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

SPORCU EĞİTİM MERKEZLERİNDEKİ GÜREŞÇİLERİN SPORCU TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Mert ÇALOĞLU

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi,
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni, Vezirköprü Gömlekhisar Ortaokulu, Vezirköprü İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Vezirköprü/ Samsun*

Özlem MENTEŞ YALÇIN

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi,
Rehber Öğretmen, Ordu İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Ordu/ Türkiye*

ÖZET

Yüksek sportif performansa ve istenilen hedeflere ulaşmak için sporcular; uzun, zor ve yoğun bir hayat ile baş başa kalırlar. Bu süreç içerisinde baş etmek zorunda oldukları bir çok farklı ve yabancı gelen durum ile yüz yüze gelinmektedir. Bu durum sporcuları fiziksel ve psikolojik olarak aşırı etkilemektedir. Etkilenme sonucunda tükenmişlik kavramı ile karşı karşıya kalınmakta özellikle sporcular üzerinde sporcu tükenmişlik kavramı çok daha ön plana çıkmaktadır. Bu araştırma Türkiye'nin çeşitli sporcu eğitim merkezlerinde spor hayatını devam ettiren güreşçilerin sporcu tükenmişlik düzeylerini bazı değişkenlere göre belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini sporcu eğitim merkezlerindeki aktif spor hayatını devam ettiren ve Türkiye'nin farklı bölgelerinde olan 156 gönüllü serbest ve greko-romen stil güreşçiler oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, güreşçilerin sporcu tükenmişlik düzeylerini belirlemek amacıyla Raedeke ve Smith (2001) tarafından geliştirilen Kelecek, Kara, Kazak, Çetinkalp ve Aşçı (2016) tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan 3 alt boyut (azalan başarı hissi, duygusal fiziksel tükenme, duyarsızlaşma) toplam da 13 maddeden oluşan "Sporcu Tükenmişlik" ölçeği kullanılmıştır. Güreşçilerin demografik bilgilerini (yaş, kategori, güreş sikletleri, millilik durumları, yaşadığı bölge, haftalık antrenman sayısı) elde etmek için ise araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formundan elde edilen nitel veriler araştırmacı tarafından yüzde değerleri dikkate alınarak yorumlanmış ve betimsel analiz yapılmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde SPSS 22 programında frekans, puanların çarpıklık-basıklık değerleri ve kolmogorov-smirnov testi anlamlılık düzeyi, bağımsız gruplarda t-testi ve tek yönlü varyans analizi (Anova), farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını bulmak için de Tukey testi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre güreşçilerin millilik durumları, güreş stilleri, yaş, kilo kategorisi değişkenlerine göre azalan başarı hissi, duygusal fiziksel tükenme, duyarsızlaşma alt boyutlarında anlamlı farka rastlanmazken; spor geçmişi ve haftalık antrenman değişkenlerinde duygusal fiziksel tükenme ve duyarsızlaşma alt boyutunda; yaşadıkları bölge değişkeninde ise tüm alt boyutlarda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Araştırma da sonuç olarak; güreşçilerin ölçüm aracına verdikleri toplam puanların analiz sonucunda sporcu eğitim merkezlerindeki güreşçilerin sporcu tükenmişlik düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Güreş, Sporcu Eğitim Merkezi, Sporcu Tükenmişlik

ABSTRACT

In order to reach high sports performance and preferred goals, athletes; they are left with a long, hard and busy life. In this process, many different and foreign situations they have to deal with are faced. This situation affects athletes physically and psychologically. As a result of being affected, the concept of exhaustion is encountered, especially athletes' burnout concept is more prominent on athletes. This study Turkey's various athletes in sports training centers wrestlers resume the life of athlete burnout was conducted to determine according to some variables. Continuing the active sports life in the universe of the study are wrestling training centers and 156 volunteers create free-style and Greco-roman wrestlers who are in different regions of Turkey. It was developed by Raedeke and Smith (2001) to determine the athletes burnout levels of wrestlers as a data collection tool in the research. It was adapted to Turkish by Kelecek, Kara, Kazak, Çetinkalp and Cook (2016). " Sportsman Burnout " scale consisting of 3 sub-dimensions (decreasing sense of success,

emotional physical exhaustion, depersonalization) in total 13 items was used. According to the results of the analysis, there was no significant difference in wrestlers' nationality, wrestling styles, age, weight category, decreased sense of accomplishment, emotional physical exhaustion, and depersonalization sub-dimensions; significant differences were found in the emotional physical exhaustion and depersonalization sub-dimension in sports history and weekly training variables, and in all sub-dimensions in the region variable where they lived. As a result of the research; As a result of the analysis of the total points given by the wrestlers to the measurement tool, it was determined that the wrestlers in the training centers of athletes had low levels of athletes burnout.

Keywords: Wrestling, Athlete Training Center, Athlete Burnout

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ VE DİĞER FAKÜLTE ÖĞRENCİLERİNİN KARAR VERME STİLLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Ender EREN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spor Yöneticiliği Doktora Öğrencisi, Milli Eğitim Bakanlığı–Beden Eğitimi Öğretmeni

Muhammet KUSAN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spor Yöneticiliği Doktora Öğrencisi

Gül ÇAVUŞOĞLU

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Dr. Öğretim Üyesi

Ali Kerim YILMAZ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon Bölümü, Dr. Öğretim Üyesi

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Spor Bilimleri Fakültesi ve diğer fakülte öğrencilerinin karar verme stillerini bazı değişkenlere göre incelemektir. Araştırmaya 2018-2019 eğitim öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde öğrenim gören 151'i Spor Bilimleri Fakültesi, 149'u diğer fakülteye kayıtlı olan 150'si kadın ve 150'si erkek olmak üzere toplam 300 öğrenci katılmıştır. Tarama yönteminde gerçekleştirilen araştırmada veri toplama aracı olarak; araştırmacılar tarafından geliştirilen bilgi formu ile Melbourne Karar Verme Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS versiyon 22.0 yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. İstatistiksel olarak veriler t testi, tek yönlü ANOVA, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testi ile değerlendirilmiştir. Araştırmada cinsiyet, yaş, bölüm, yaşanılan yer, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, aktif spor yapma durumu ve yapılan spor türü değişkenleri karar verme ölçeği alt boyutlarına göre incelemeye alınmıştır. Araştırmanın bulgularına göre erteleyici karar verme stili alt boyutunda cinsiyet ve bölüm değişkenlerinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Kaçınan karar verme stili alt boyutunda ise bölüm değişkeninde anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Özgüven, dikkatli karar verme stili ve panik karar verme stili alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Erkek öğrencilerde erteleyici karar verme stili alt boyut puanı kadın öğrencilere göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). Ayrıca Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerde kaçınan karar verme stili alt boyutu puanı diğer fakülte öğrencilerine kıyasla anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). Öğrencilerin, bölüm değişkeni düşünülerek, Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin farklı faktörlerin etkisiyle erteleyici karar verme stilini tercih ettiği ve cinsiyet değişkeni düşünülerek, erkek öğrencilerin de erteleyici karar verme stilini tercih ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin karar verme sürecinde problemlere yaklaşırken gösterdikleri bireysel farklılıklar, geçmiş spor yaşantıları veya aldıkları sportif ve akademik eğitimin diğer bölümlerden farklı bir yapıda olmasından kaynaklı olduğu düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: Karar Verme Stili, Spor, Bölüm.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

SPOR BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN DOPİNG BİLGİ DÜZEYLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Muhammet KUSAN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spor Yöneticiliği Doktora Öğrencisi

Ender EREN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spor Yöneticiliği Doktora Öğrencisi, Milli Eğitim Bakanlığı–Beden Eğitimi Öğretmeni

Ali Kerim YILMAZ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Rekreasyon Bölümü, Dr. Öğretim Üyesi

Gül ÇAVUŞOĞLU

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Dr. Öğretim Üyesi

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin doping bilgi düzeylerinin araştırılmasıdır. Çalışmaya Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi Antrenörlük Eğitimi, Spor Yöneticiliği ve Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören 106'sı erkek, 94'ü kadın olmak üzere toplamda 200 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya konu olan veriler kişisel bilgi formu ve dopingle ilgili bilgi düzeyi ve düşünce anket formuyla elde edilmiştir. Çalışmada Cronbach Alpha güvenirlik kat sayısı 0,64 olarak bulunmuştur. Verilerin çözümlenmesi için elde edilen bilgiler frekans/yüzde dağılımları, tek örneklem ki kare testi ve iki değişken için ki kare testi yöntemleri kullanılarak elde edilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda 4. sınıfların doping bilgi düzeylerinin anlamlı olarak daha yüksek olduğu ($p<0.05$), antrenörlük bölümü öğrencilerinin yöneticilik ve beden eğitimi öğretmenliği öğrencilerine göre doping hakkında daha fazla bilgiye sahip oldukları görülmüştür. "Performans arttırıcı ilaç (doping) hakkında bir bilgiye sahip misiniz?" sorusuna en çok evet cevabını verenlerin 1. sınıfta olduğu görülmüştür. Okulda doping hakkında yeterli bilgi veriliyor mu sorusuna ise en fazla evet cevabını 4. sınıflar vermiştir. Spor yapma süresinin performans arttırıcı ilaç (doping) hakkında bilgi sahibi olmayı etkilediği görülmüştür. 8 yıl spor yapma süresinden başlayarak doping hakkında bilgi varlığının arttığı görülmüştür. Doping kullanımı hakkında ne düşünüyorsunuz? sorusuna 108 kişi spor ahlakına aykırı olduğu için kullanılmaması gerektiği cevabını vermiştir. Öğrencilerin 179'u (%89.5) doping cezası olarak sporcunun ömür boyu veya 1-2 yıl müsabakalardan men edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin doping kullanımı hakkındaki görüşlerinin çoğunluğu spor ahlakına aykırı olduğu için kullanılmaması gerektiği yönündedir. Sonuç olarak, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin doping bilgi düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Doping, Spor, Doping Bilgi Düzeyi

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN UTANGAÇLIK DÜZEYLERİ İLE İLİŞKİLERLE İLGİLİ BİLİŞSEL ÇARPITMA DÜZEYLERİNİN İLİŞKİSİ

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE SHYNESS LEVELS OF UNIVERSITY STUDENTS AND THEIR COGNITIVE DISTORTION LEVELS

Özlem MENTEŞ YALÇIN

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi,
Rehber Öğretmen, Ordu İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Ordu/ Türkiye*

Mert ÇALOĞLU

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi,
Beden Eğitimi Öğretmeni, Vezirköprü Gömlekhisar Ortaokulu, Vezirköprü, Samsun/ Türkiye*

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin utangaçlık düzeyleri ile ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtma düzeylerinin ilişkisini incelemektir. Çalışma ilişki desene uygun olarak yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 akademik yılı bahar döneminde Ordu Üniversitesi Beden Eğitimi Yüksek Okulunda öğrenimlerine devam eden 111 erkek, 91 kız toplam 202 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplamak için “Kişisel Bilgi Formu”, “Utangaçlık Ölçeği” ve “İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtma Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizi Pearson korelasyon analizi, ikili karşılaştırmalar t-testi ile Mann Whitney U testi, çoklu karşılaştırmalar Tek Yönlü Varyans Analizi (One-way ANOVA) ve Tukey çoklu karşılaştırma testleri ile yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda; üniversite öğrencilerinin utangaçlık düzeyleri ile ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtma, yakınlıktan kaçınma, gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve zihin okuma alt boyutları arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Utangaçlık ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtma, yakınlıktan kaçınma, gerçekçi olmayan ilişki beklentisi, zihin okuma ile cinsiyet, bölüm, sınıf, kardeş sayısı, parçalanmış aile, yaşamın çoğunun geçirildiği yerleşim, kiminle yaşandığı değişkenleri açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtma, yakınlıktan kaçınma, gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve zihin okuma ile gelir değişkeni arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın sonuçları üniversite öğrencilerinin utangaçlık düzeyleri ile ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtma düzeyleri arasında anlamlı ilişki olduğunu göstermektedir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, sonuçlar tartışılmıştır. Benzer çalışmaların farklı yaş gruplarında ve farklı bölgelerde yapılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Utangaçlık, kişilerarası ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtma, üniversite öğrencisi

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the relationship between university students' shyness levels and their cognitive distortion levels. The study had a relational design. The sample of the study consisted of 202 university students studying at Ordu University School of Physical Education during the spring semester of the 2019-2020 academic year. 111 of the participants were male and 91 were female. In order to collect data, Personal Information Form, Shyness Scale, Interpersonal Cognitive Distortions Scale were used. Analysis of the research data were made with Pearson correlation analysis, binary comparisons with Mann Whitney-U and t-test, multiple comparisons with One-Way ANOVA and Tukey tests. According to the results, the shyness levels of the university students showed significant difference based on interpersonal cognitive distortion, avoiding intimacy, unrealistic relationship expectation, mind reading subscales. No significant difference was found in terms of shyness, cognitive distortion, avoiding intimacy, unrealistic relationship expectation, mind reading and gender, class, department, number of siblings, fragmented family, settlement where most life was spent, and whom lived with. Significant difference was found between interpersonal cognitive distortion, avoiding intimacy, unrealistic relationship expectation, mind reading and income rate. The results of the

study showed that there is a significant relationship between university students' shyness levels and their cognitive distortion levels. In accordance with the obtained data, the results have been discussed on. Similar studies can be performed in different age groups and in different regions.

Key Words: Shyness, interpersonal cognitive distortions, university student

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

HUMAN NUTRITIONAL PROBLEMS AND BIOLOGICAL DIVERSITY

Haji Murad

University of Herat

ABSTRACT

The dramatic decline in biodiversity over the past few decades has threatened humanity's future. Many scientific publications, reports, and research clearly illustrate this trend. Although there is a national and international awareness of this problem, it can be seen that the actions of governments and the international community are insufficient and have failed to reduce the rate of biodiversity. In this regard, in addition to environmental problems such as climate change and global warming, deforestation and population growth have led to the disappearance of biodiversity, which is a major problem, and other problems in this study, especially nutrition, Agricultural sustainability is also associated with a future problem. For this reason, the facilities provided by biodiversity in terms of food safety, of which humans are also a part, and the problems that reduce biodiversity in the nutrition of the world's growing population, will be analyzed in this paper.

Keywords: biodiversity, species extinction, biodiversity and nutrition problem, environment and agriculture

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

OBESITY TAX PROGRAMS FOR COUNTRIES

Ilyas Wais

University of Faryab

ABSTRACT

The rapid rise in obesity in recent years has led many countries to seek solutions. Obesity tax practices, which aim to reduce consumption by increasing the price of high-calorie foods and beverages. The purpose of this paper is to examine the countries that apply obesity tax programs and to examine whether these taxes have an impact on consumption. When countries' programs are analyzed in this context, it can be seen that this tax is taken from sugary drinks, sweets, and overly sweet foods. As a result, it has been observed that after the implementation of this tax in many countries, the rate of consumption and sales has decreased.

Keywords: Obesity tax, countries' methods, impact on consumption

İNGİLİZLER DÖNEMİ KIBRIS ŞER'İYYE SİCİLİ

BRITISH PERIOD CYPRUS SHER'IYYE REGISTRY

Doç. Dr. Adem KARA

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ORCID: 0000-0002-2042-4199

ÖZET

Kadı sicilleri, kadı ya da naibi tarafından tutanaklara geçirilen, ait olduğu şehre ait her türlü belgeleri içermektedir. Osmanlı devletinde merkez ve taşrada yaşayan her statüde insanlar arasındaki hukuki ilişkileri içeren bu defterler Osmanlı devletinde aile, toplum, iktisadi, hukuki pek çok konuda içerdiği belgeler ile oldukça önemli kaynaklardır.

Kent tarihi çalışmalarında içerdiği bilgiler ile oldukça önemli olduğunu kabul etmemiz gereken kadı sicilleri, şehir tarihi çalışmalarında mutlaka dikkate alınması gereken kaynaklar arasında yer almalıdır.

Kıbrıs, Osmanlı devleti hakimiyetine girmeden önce ve sonrasında da coğrafi stratejik özellikleri ile her zaman önemli bir bölgedir. Kıbrıs'a ait bir numaralı 1647 yılına tarihlenen sicil ile başlayan ve 1883 yılına kadar tarihlenen 54 sicili bulunmaktadır.

İngiltere'nin 1878 yılında Kıbrıs'ta yönetimi ele geçirerek başlattığı işgal dönemine ait sicil 1878 yılından başlayarak bu döneme ait 166 belgeden oluşan bir defterdir. Çalışmamızda İngilizlerin Kıbrıs'ta yönetimi ele geçirmesi ile başlayan süreçte yaşananları ifade etmek adına önemli olacaktır. Kıbrıs toplumunun İngilizlerin adada başlayan egemenliği sürecinde yaşadığı, maruz kaldığı süreçte yer alan sosyal, iktisadi, idari ve hukuki belgelerin sunduğu bilgilerle ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Çalışmamızda ilgili defteri inceleyerek, belgelerde yer alan bilgiler ışığında vereceğimiz örneklerle bu dönemde bölgede yaşananlara dair bilgileri sunmaya çalışacağız. Çalışmamız bu döneme ait Kıbrıs yerel tarih çalışmaları için faydalı olacak bilgiler içerecektir.

Anahtar Kelimeler: Kadı Sicilleri, Kıbrıs, Osmanlı Devleti, İngiltere, Kıbrıs Halkı

ABSTRACT

Kadı registers contain all kinds of documents belonging to the city to which they belonged and recorded in minutes by the kadi or his regent. These notebooks, which contain legal relations between people in all statuses living in the central and rural areas of the Ottoman state, are very important sources with the documents they contain in many subjects in the Ottoman state in family, society, economic and legal matters.

Kadı registries, which we have to accept that the information contained in urban history studies are very important, should be among the sources that should be taken into consideration in city history studies.

Cyprus is always an important region with its geographical strategic features before and after the Ottoman state rule. It has 54 registers, dating back to 1883, starting with the number one registry dated 1647 and belonging to Cyprus.

The record of the occupation period started by England by taking over the administration in Cyprus in 1878 is a notebook consisting of 166 documents belonging to this period starting from 1878. In our study, it will be important to express what happened in the process that started with the British taking control of Cyprus. The process in which the Cypriot community lived and exposed to the British domination process on the island will be tried to be revealed through the information provided by the social, economic, administrative and legal documents in the book.

In our study, we will examine the relevant notebook and try to present the information about what happened in the region in this period with the examples we will give in the light of the information contained in the documents. Our study will contain information that will be useful for Cyprus local history studies of this period.

Key Words: Kadi Records, Cyprus, Ottoman State, England, People of Cyprus

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

SADRAZAM BALTACI MEHMED PAŞA'NIN GÜLNÜŞ EMETULLAH VALİDE SULTAN'A YAZDIĞI MEKTUPLAR

LETTERS SADRAZAM BALTACI MEHMED PAŞA WRITES TO GÜLNÜŞ EMETULLAH VALİDE SULTAN

Doç. Dr. Adem KARA

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ORCID: 0000-0002-2042-4199

ÖZET

Sadrazam Baltacı Mehmed Paşa Çorum İli Osmancık İlçesinde doğan ve XVIII. Yüzyılın başlarında Osmanlı bürokrasinde önemli vazifeler ifa eden bir devlet adamıdır. Saraya girdikten sonra baltacılık, yazıcılık ve müezzinlik gibi görevlerde bulunan Mehmed Paşa, Şehzade Ahmed ile de yakın münasebet kurmuştur.

1703 Edirne Vakası ve Sultan Ahmed (III)'in tahta geçişinde gösterdiği gayretlerle öne çıkmışsa da saraydaki iç çekişme sebebi ile atandığı görev sonrası saraydan bir süreliğine uzak kalmıştır. 1704 yılında kaptan-ı derya olarak ataması yapıldıktan kısa bir süre sonra Kalaylıkoz Ahmed Paşa'nın sadareten azline sebep olan birtakım tertiplere girişmiş ve 25 Aralık 1704'te sadarete geçmeyi başarmıştır. Bu kendisinin ilk sadaretidir.

1706 yılında azledilip Erzurum valiliği ve Sakız Adası muhafızlığı görevlerine getirilmiştir. Halep valiliği sırasında 18 Ağustos 1710 yılında ikinci kez sadaret makamına getirilmiştir ki kendisinin tarihe geçmesini beraberinde getirecek olaylarda bu dönemde yaşanacaktır.

Sadarete geldikten sonra, İsveç Kralı XII. Şarl'ın Osmanlı topraklarına ilticası ile başlayan ve gerginleşen Osmanlı-Rus sorunu ile uğraşmak zorunda kalmıştır. Zaten devam eden süreçte, Ruslara karşı yapılacak Prut Seferi'ne serdâr-ı ekrem olarak 19 Şubat 1711'de tayin edilecektir.

Prut seferi ve kazanılan başarının devamında Çar ile imzalanan antlaşmanın hususlarını Rus tarafının yerine getirmediği bir sürecin sorumlusu olarak aleyhinde başlayan entrikalar neticesinde Aralık 1711'de kalebent olarak Midilli'ye sürülmüştür. Temmuz 1712'de de Limni adasına gönderilen Baltacı, eylül ayında vefat edecektir.

Çalışmamızda Baltacı Mehmet paşanın bu süreçte kendisini anlatabilmek için Gülnüş Emetullah Valide Sultana yazmış olduğu mektupları ve bu mektuplardan hareketle olayları izah etmeye çabalayacağız.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Baltacı Mehmed Paşa, Gülnüş Emetullah Sultan, Ahmed (III), Rusya

ABSTRACT

Grand Vizier Baltacı Mehmed Pasha was born in Osmancik District of Corum Province and XVIII. He was a statesman who performed important duties in the Ottoman bureaucracy at the beginning of the century. After entering the palace, Mehmed Pasha, who worked in axeship, writing and muezzin, also established a close relationship with Prince Ahmed.

Although he came to the fore with the efforts of 1703 Edirne Case and Sultan Ahmed (III) on the throne, he remained away from the palace for a while after his appointment due to the internal strife in the palace. Shortly after his appointment as captain-ı derya in 1704, he entered into a series of schemes that caused the dismissal of Kalaylıkoz Ahmed Pasha and succeeded to go to the government on December 25, 1704. This is his first merit.

He was dismissed in 1706 and appointed as the governor of Erzurum and the guardian of Chios. During the Aleppo governor's office, he was brought to the administrative authority for the second time on August 18, 1710, which will lead to his history going on in this period.

After coming to the fame, King of Sweden XII. He had to deal with the Ottoman-Russian problem, which started with the asylum of Tharl to the Ottoman lands and became tense. Already in the ongoing process, it will be assigned to the Prut Campaign against the Russians on 19 February 1711 as serdâr-ı ekrem.

As a result of the intrigue that started against him as the responsible of a process that the Russian side did not fulfill the matters of the agreement signed with the Tsar in the continuation of the Prut campaign and the success achieved, he was exiled to Midilli in Kalebent in December 1711. Baltacı, who was sent to Limni Island in July 1712, will die in September.

In our study, we will try to explain the letters that Baltacı Mehmet Pasha wrote to Gülnüş Emetullah Valide Sultan and to explain the events in this process.

Keywords: Ottoman Empire, Baltacı Mehmed Pasha, Gülnüş Emetullah Sultan, Ahmed (III), Russia

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

LİVİYA BÖHRANI—BÖYÜK DÖVLƏTLƏRİN QƏDDAFİ REJİMİNƏ MÜNASİBƏTİ VƏ YANAŞMALARI

Adıgözəlova Məleykə Zahir qızı

AMEA „A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutu (doktorant)

XÜLASƏ

XX əsrin II onilliyi dünyanın siyasi həyatında növbəti gərginlik ocaqlarının yaranması ilə tarixə düşdü. 2011-ci ilin başlanğıcında Tunisdə başlayan etiraz dalğası çox maraqlıdır ki, qısa müddət ərzində Yaxın və Orta Şərq regionunu öz ağışuna aldı. Dövrün kütləvi informasiya vasitələri nümayəndələrinin Ərəb baharı adlandırdığı bu rejim dəyişikliklərinin görünən tərəfləri ilə yanaşı, səhnə arxası məqamları da kifayət qədər dünya ictimaiyyətinə məlum idi.

Şimali Afrikanın siyasi xəritəsində özünəməxsus yeri və rolu olan Liviya Ərəb Cəmahiriyyəsindəki siyasi münaqişə 2011-ci ilin fevral ayında vüsət aldı. Hakimiyyət əleyhinə başlayan etirazlar qısa müddət ərzində ölkəni vətəndaş müharibəsinə sürüklədi.

BMT Təhlükəsizlik Şurasının 17 mart 2011-ci il tarixli 1973 sayılı qətnaməsinə, həmçinin Qərb dövlətlərində fəal şəkildə inkişaf etdirilən "müdafiə etmək öhdəliyi" prinsipinə əsaslanaraq NATO və Aİ ölkələrinin koalisiyası bu Afrika ölkəsindəki vəziyyəti sabitləşdirmək üçün humanitar məqsədlərlə əməliyyata başladı.

Liviya müdaxiləsinin başlaması üçün bəhanə Qərbdə geniş yayılmış olan insan hüquqlarını müdafiə etmək öhdəliyi oldu. Bu konsepsiyanın praktiki tətbiqi bizə müasir dövlətlərdə daxili siyasi böhranların həllində beynəlxalq birliyin müdaxiləsinin səviyyəsi məsələsini qaldırmağa imkan verir. Koalisiyanın Liviyaadakı nisbi müvəffəqiyyəti belə düşünməyə əsas verir ki, qərb dövlətləri "təmassız rejim dəyişikliyi"ni uzunmüddətli və bahalı dövlət quruculuğu prosesini əvəz etmək imkanı verən bir vasitə kimi nəzərdən keçirməyə davam edəcəklər.

Liviya "Ərəb baharı" Qəddafi rejiminin devrilməsinə səbəb oldu. Bu prosesdə əsas rolu M.Qəddafinin Liviya ordusunu sıxışdırmaq üçün hava və quru qüvvələrindən istifadə edərək hərbi əməliyyat keçirən NATO qoşunları oynadı. NATO-nun Liviya fəaliyyəti onlara hüquqi xarakter verən BMT qətnaməsinə əsaslanırdı. Alyansın hərbi dəstəyi olmadan silahlı müxalif qrupların siyasi uğur və Qəddafi rejiminin devrilməsi üçün kiçik bir şansı belə yox idi. Liviya "ərəb baharı" nəticəsində ölkənin şəriət dövlətinə çevrilməsi perspektivi ilə islamçı qüvvələr hakimiyyətə gəldi.

COMPETITION RULES IN TERMS OF WHERE THE EVENT OCCURS

Ali Muhammedi
University of Kabul

ABSTRACT

National laws set by countries apply to events that occur within their borders. However, although some events have taken place outside the country's borders, their effects can be realized within the country's borders. Therefore, we can pay attention to the competition rules regarding competition violations that occur outside the country's borders. Especially today, the globalization of trade, the presence of multinational corporations and mass media, the effects of events that occur abroad also appear on the borders of the country.

Keywords: Competition Law, Application Abroad, Principle of Impact

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

RESTRICTIONS ON FREEDOM OF EXPRESSION AND INSULT TO RELIGIOUS SANCTITIES IN TERMS OF MODERN AND ISLAMIC LAW

Mustafa Karimi

University of Tehran

ABSTRACT

Freedom of thought, freedom of speech and freedom of religion are among the fundamental human rights. These freedoms are sometimes interconnected and sometimes contradictory. Those who exercise these freedoms must act within the limits of certain restrictions, as they do with other rights. Insulting the values that the holy people consider should be considered within these limits. However, it should be borne in mind that freedoms and restrictions are also subject to certain restrictions and cannot be arbitrarily restricted. In this article, in comparison with Islamic rules, these freedoms are defined, the conditions of restrictions are discussed, and the requirements for restricting freedom of expression in insulting religion are explained.

Keywords: freedom of speech, freedom of religion, freedom of thought, restriction of freedoms, insult to religion

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

CULTURAL RELATIONS BETWEEN IRAN AND AFGHANISTAN

Tayebeh Partovi Rad

University of Isfahan

ABSTRACT

Since ancient times, the Aryan civilization has been based on the common language, religion, history, culture and traditions. The socio-cultural origin of this civilization is the rising bed of Persian language (Dari) and rich religious culture. They were: "Iran Waj = the ancient land of the Aryans, Soghdeh = Sughd, Moro = Merv, Bakhzhi = Bakhtar (Balkh), Nishaya = Nisa, Heraio = Herat, Wai Kurt = Kabul, etc. In fact, the cradle of civilization The Persian language is in this range. The present article mentions some of the cultural commonalities of the cradle of Aryan civilization, including Iran and Afghanistan. Be:

Keywords: Afghanistan. Iran. Tongue. فرحک

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

KAFKASYA VE ORTA ASYA'NIN TÜK DİLLİ DEVLETLERİNİN BATIYA ENTEGRASYONUNDA TÜRKİYE MODELİ

Yarəliyeva Təhminə Yasın qızı

Azərbaycan/ Bakı

XÜLASƏ

Sosyalizm yapısının dağılması ile oluşmakta olan uluslararası ilişkiler sisteminde çeşitli tarım güçlerin ilgi mücadelesi yeni karakter anımsayonu aldı ve bu proses doğal kaynaklara sahip olan Orta Asya ve Kafkasya'dan yan geçmedi. Bölge dünya için çekici faktörler sırasında onun özel stratejik önem arz eden jeopolitik konumu önemli bir rol oynuyordu.

Tesadüfi değildir ki, bağımsızlıktan sonra Orta Asya ve Kafkasya bölgesi ABD dış politikasında ilgi çeken yönlerden birine dönüştü. ABD yeni oluşmuş yeni kurulan cumhuriyetlerin bağımsızlığını tanıyan ilk devletlerden biri olarak diplomatik ilişkiler kurdu. Abd-en bölgede izlediği dış politikada dikkati çeken nüans yeni bağımsızlık kazanmış devletlere gelişmenin neden Türk modelini teşkil etmesidir. Bu, Amerika'nın Türkiye ile uzun süre devam eden bağımsızlık ilişkileri ile birlikte, bölgenin etno-siyasi reallıklarından kaynaklanıyordu. Diğer komşu devletlerle karşılaştırıldığında model olarak Türkiye seçeneğine ağırlık verilmesi devletlerin sivil dünyaya entegre prosesine ivme vermiş oldu. Dikkate alalım ki, bağımsız devletlerin Türk modeline öncelik vermesi aslında laik devlet yapılanması demektir. Komşu Afganistan'da siyasi anarşinin hüküm sürmesi, Çin'de hala kominist rejiminin kalması, İran'ın sadece islam devrimini ihraç etmek niyeti bölge için laik modelini sembolü edildi ve Müslüman ülkeleri içerisinde demokratik sisteme sahip olan Türkiye optimum örnek idi. 1991 yılından sonra Türkiye'nin simgesi daireleri bölgede bağımsızlığı elde etmiş türk devletleri ile tüm yönleri kapsayan ilişkilerin kurulup geliştirilmesi kursnu almıştı. Bir sosyal-siyasi biçimden diğerine geçiş aşamasına yaşayan yeni cumhuriyetlerin Türkiye tecrübesinden yararlanması sonradan büyük pozitif sonuçlar verdi. Türkiye ile Orta Asya ve Kafkasya'nın Türk dilli devletleri arasında gücünü tarihten alan dostluk ve kardeşlik ilişkilerinin sonraki aşamalar üzere gelişme eğilimini analiz etmeden önce, ilişkilerin tarihi köklerine kısa bakmak gerekir. 1991-2001 yılları arasında devletler arası ilişkilerin somut yönleri ve ortak noktaları tam olarak tarihsel mevcut olan ilişkilerin yeni aşamada devamı idi. Orta Asya dahil olmak üzere Rusya İmparatorluğu sınırları içinde yaşayan tüm Türk halkları ister Osmanlıların, gerekse Türkiye Cumhuriyeti'nin görüşüldü. Sovyetler Birliği'nin dağılması, kommunizimin çökmesi ve bağımsız Türk devletlerin ortaya çıkması ile Türkiye yeniden Türk Dünyasında sorumluluk misyonu üstlendi. Kuşkusuz ki, Türk cumhuriyetleri ile Türkiye arasındaki etnik, kültürel ve psikolojik yakınlık Türkiye'yi bu devletlerin kendisinin doğal müttefiki olarak kabul etmesine yol açtı. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel ülkesinin türk devletleri ile karşılıklı konteksinde büyük prespektivlerin olduğunnu defalarca beyan etmiştir.

Türkiye Kafkasya ve Orta Asya bölgesinde dair etno-siyasi tarihi bağlantı unsurunu başarıyla kullanmaya başladı. Artık modern dünyanın bağımsız subyektlere çevrilen Türk devletleri de laik devlet yapılanması yoluna kadem koyarken, işte Türkiye modeline öncelik verdiğinden bu dost devlet karşılıklı ilişkilerin hızlı bir süreliğine kurulup etkili gelişmesinde ilginçti.

1992 yılının başlarında Türkiye Kafkasya ve Orta Asya ülkelerinin her birinde büyükelçiliklerini açmıştır. Bu devletlerle ekonomik, kültürel ve teknik işbirliğini koordinasyon amacıyla 1992 yılının Aralık ayında Başbakanlık nezdinde "Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı" (TİKA) birimi kuruldu.

1991-2001 yılları arasında Türkiye'nin bu bölgeleri geliştirmek yönünde dış politikanın öncelikli prensiplerini aşağıdaki gibi toplanabilir.

1. Demokrasinin derinleşmesi ve piyasa ekonomisi ilişkilerini geliştirmesi.
2. Bölgenin zengin enerji kaynaklarının dünya piyasasına çokvariantlı mexanizimini hazırlamakla devletlerin enerji güvenliğini ve dünya ekonomisi ile optimum bütünleşmesini sağlaması.

3. Okyanuslara çıkışı olmayan Kafkasya ve Orta Asya'nın ulaşım infrazstrukturunu yerleştirmekle, Avrupa Birliği'nin tarihi İpek yolunun restorasyonu projesini desteklemek ve bu çerçevede aktif katılma
4. Bölgenin güvenliği için ciddi sorun yaratan terrorimin ve uyuşturucu maddelerin yasa dışı tranzitinin önlemek için karmaşık çabaları artırmak
5. Sovyet prensiplerinin uzaklaşarak NATO standartlarına uygun modern ordu yapılanması atılan aktif katılma
6. Diplomatik-siyasi ilişkileri derinleştiren Türk devletinin siyasi hımyeliğine ulaşmak

Diplomatik-siyasi ilişkilerden bahsederken yukarıda qruplaşdırılan prensiplerin her birinde ayrıntılı araştırma yapılması sorunun mahiyetini açıklar. On yıl içinde Türkiye dış politikasının bu belli olan prensiplerden çıkış yaparken karşılıklı sonuçlar elde etmiştir. Not edelim ki, dış politikanın öncelikli yönelimleri için hesaplanan, aksine kendi stratejik mahiyeti farklıdır. Üretimin Türkiye modelini kendileri için makul eden Türk cumhuriyetlerinde laik devlet yapılanması prosesi batının dikkatini çekti.

Sovyetler Birliği'nin unutulmuş bölgesi sayılan Kafkasya ve Orta Asya'da çok partili siyasi sistemin formalaşması, söz-fikir özgürlüğü, insan haklarına ümumilâşen hükümleri içeren konstitusiyalarının kabulü bölgenin uluslararası alanda imajını değiştirdi.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

XIX ƏSRİN SONU XX ƏSRİN ƏVVƏLLƏRİNDƏ EMƏNİLƏRİN ŞƏRQİ ANADOLUYA VƏ QƏRBİ AZƏRBYCANA ƏRAZİ İDDİALARI

Zamin Əliyev

Naxçıvan Dövlət Universiteti

XÜLASƏ

Ermənilər öz ərazi iddialarını müxtəlif uydurma terminlərlə ört-basdır etmişlər. Osmanlı Türkiyəsində Şərqi Anadoluya ərazi iddiaları üçün “Qərbi və Cənubi Ermənistan” anlayışından istifadə edən ermənilər burada iflasa uğrayandan, ağır məğlubiyyətə düşər olandan sonra üzlərini Qafqaza, xüsusən Azərbaycan torpaqları hesabına “Şərqi Ermənistan” (“Rusiya və ya Qafqaz Ermənistanı”) “yaratmağa” girişdilər. “250-300 il öncə uydurulan “Şərqi Ermənistan” termini Türkiyənin Anadoluda və Azərbaycanın Qafqazda olan ərazilərinin guya əsl qədim adı kimi təqdim edilir. Erməni millətçiləri mənbələri saxtalaşdıraraq “Şərqi Ermənistan” anlamını bir ideoloji silaha çevirib, türk-müsəlman əhalisinə qarşı törədilən etnik təmizləmələrə və cinayətlərə haqq qazandırmağa, həmçinin Ermənistanın Azərbaycan və Türkiyəyə qarşı irəli sürdüyü ərazi iddialarını əsaslandırmağa çalışırlar. Onlar Türkiyədəki ərazi iddialarını uydurma “Qərbi və Cənubi Ermənistan”, “Kilikiya Ermənistanı” anlayışları ilə ifadə edirlər. “Erməni siyasətçilərinin kütləvi informasiya vasitələri səhifələrində əksini tapmış, bir çox erməni alimlərinin çıxışlarında tez-tez “Şərqi Ermənistan” terminini eşitmək olar. Bu termin hazırkı Ermənistan Respublikası (Qərbi Azərbaycan, İrəvan xanlığı ərazisində yaradılan-Z.Ə) və əzəli, qədim Azərbaycan torpaqları Naxçıvan, Qarabağ və digər rayonların ərazilərini bildirmək üçün işlədilir. Belə tələqin edilir ki, guya 20 hissədən, o cümlədən “Şərqi Ermənistandan-yalnız Türkiyə ərazilərinin deyil, Azərbaycanın da böyük ərazilərinin daxil olduğu ərazilərdən ibarət “Böyük Ermənistan” mövcud olmuşdur. Lakin “Şərqi Ermənistan” Avropa və Rusiya imperiyaları tərəfindən ermənilərin Osmanlı Türkiyəsinə, Qacarlar İran imperiyasına və Azərbaycan İrəvan xanlığına qarşı ərazi iddialarını əsaslandırmaq üçün tətbiq edilən şərti (uydurma) termindir. Buna görə də erməni və digər mənbələrin guya erkən orta əsrlərdə mövcud olması haqqında fikirlər tamamilə yalnış və əsassızdır.

Açar sözlər: işğal, deportasiya, ərazi iddiaları, Birinci Dünya müharibəsi

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

ABŞERONUN İNCİSİ – “QALA”

Şahalı Cəlilov

Qərbi Kaspi Universiteti

XÜLASƏ

Azərbaycan Respublikası ərazisində tarixi əhəmiyyəti böyük olan kifayət qədər qiymətli obiyektər, materiallar vardır. Ölkəmizin tarixi dərin köklərə dayanır. Tariximizi bilmək üçün öyrənilməsi vacib olan ərazilərdən biri isə Abşeronunun incisi olan “Qala”-dır. Abşeronun hər bir kəndinin özünəməxsus tarixi keçmişi, təsərrüfat-məişət həyatı, qiymətli memarlıq abidələri olmuşdur. Diqqətəlayiq keçmişi olan belə yaşayış məntəqələrindən biri də Qala kəndidir. Coğrafi mövqeyinə görə Qala Abşeron yarımadasının şimali-şərqində yerləşir. Sahil yaşayış məntəqələrinə nisbətən yayda havası azca isti və quru təsir bağışlayır. Qəsəbənin ərazisi gilli-qara-sərt torpaqlıdır.

Qoruq ərazisində 228 abidə qorunub saxlanılır. Bunlara 5 məscid, 1 qala, 3 hamam, 2 türbə, 3 ovdan, 22 samanlıq, 5 tövlə, 13 sərdabə, 173 həyət-bacalı yaşayış evi aiddir. Arxeoloji qazıntılar zamanı Qala qoruğu ərazisindən e.ə. III minilliyə aid olan qədim insan yaşayış məskəni, tunc dövrünə aid qayaüstü rəsmlər, orta əsrlərə aid yeraltı yollar, təndirlər, ovdanlar, quyular, ox və nizə ucluqları, sikkələr, saxsı qalıqları və s. tapılmışdır. Bu tapıntılar Qala kəndinin 5000 il əvvələ aid qədim yaşayış məskəni olduğunu sübuta yetirmişdir. Bu onu göstərir ki, Qala kəndi ərazisində insanlar 5 min il əvvəl məskunlaşmışdılar.

Açar söz: Qala, qoruq, kənd, qəsəbə, türbə

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

AZƏRBAYCANDA OTLAQ SAHƏLƏRİNİN ERMƏNİSTANA VERİLMƏSİ PROSESİ (1920-1930-CU İLLƏR)

AZERBAIJAN `DA OTLAK ALANLARININ ERMENİSTAN'A VEİLMƏSİ SÜRECİ (1920- 1930. YILLAR)

THE PROCESS OF DELIVERY OF AZERBAIJANI LANDS TO ARMENIA

Gülzar İBRAHİMOVA **

*BAki Avrasiya Universiteti, Regionşünaslıq və İqtisadiyyat fakültəsi humanitar fənlər və regionşünaslıq kafedrası,
Siyasi elmlər doktoru, professor*

XÜLASƏ

Məqələdə 1920-1930-cu illərdə Sovet Rusiyasının sovet Ermənistanına dəstəyi ilə Azərbaycanın ərazi məsələləri ilə bağlı qəbul edilən ədalətsiz qərarlar şərh edilir. Zaq.MİK-in 30 yanvar 1924-cü il sərəncamı ilə yaradılan "ZSFRI-in tərkibinə daxil olan respublikalar arasında torpaq, meşə və sudan istifadə üzrə mübahisələrin həllinə dair komis-siya"nın işinin əksər vaxt əsasnaməsində göstərilən vəzifə, məqsəd və təlimatlarına uyğun hərəkət etmədiyi, böyük üstünlüklə ermənilərin xeyrinə olan əsassız qərarlar çıxardığı qeyd edilir.

Komissiyanın Zaqfederasiyanın ərazisində otlaq yerləri məsələsinin nizamlanması, bütünlükdə ayrı-ayrı respublikaların maldarlıq təsərrüfatlarının maraqlarının razılaşdırılması və uyğunlaşdırılması, maldarlığın köçəri formasının əkinçilik və düzən (alp) təsərrüfatına keçməklə ləğv edilməsi üzrə tədbirlərin hazırlanması və həyata keçirilməsi kimi əsas vəzifəsinin yerinə yetirilməsində ikili standartlar tətbiq edilmiş, Azərbaycana məxsus otlaq sahələri bütün etirazlara baxmayaraq Ermənistanə köçürülmüşdür. 1923-cü ildə çox qədim zamanlardan Qazax və Şəmkir maldarlarının istifadəsində olan Eşşək Meydan otlaq sahəsinin 113752,3 des. ərazisindən aztorpaqlı erməni əhalisinə 1923-də 18946,3 des. və 1924-də 7971 des. verilmişdir. Göstərilir ki, Eşşək Meydan otlaq sahəsinin yerdə qalan hissəsi də Torpaq Komissiyasının müvəkkili Koçetkov və Zaq.MİK-in sədri Kasyanın təşəbbüsü ilə Zaq.MİK-in 16 aprel 1925- ci i 17 sayılı protokolun 6-cı bəndinə əsasən Ermənistanın "çiçəklənməsi" naminə Ermənistan dövlət fonduna keçirilmişdir. Azərbaycan rəsmilərini qərar qarşı qəti etirazına baxmayaraq bu proses 1927-ci ildə başa çatmışdır. Paralel olaraq 1923-1924-cü illərdə Gəncədən və David-Qareci qış otlaqlarının Qarayazı hissəsindən verilən otlaq sahələri təhlil edilir. Eləcə də Dəlican və Lori Pəmbək qəzalarının Ağstafa rayonu, Dəlican qəzasının Tarsaçay-Murquz, Məzrə-Güney, Qəmzə, Maymeh-Soyuqbulaq, Eşşəkmeydanı rayonları üzrə otlaq yerlərindən ümumilikdə 25979 des. pay torpağı Ermənistanın 85 kəndinə verilməsi sənədlər əsasında araşdırılır. Bu təsir Azərbaycanda torpaqların itirilməsilə bərabər maldarlığa da güclü zərbə endirdi.

Açar sözlər: Azərbaycan, Ermənistan, David-Qareci, Gəncə, Dəlican, Lori Pəmbək Ağstafa, Eşşəkmeydanı, otlaq sahəsi

ÖZET

Makalede 1920-1930 yıllarında Sovyet Rusya Sovyet Ermenistanı'na desteği ile Azerbaycan'ın toprak meseleleri ile ilgili kabul edilen haksız kararlar ve Ermenilerin işgal planları yorumlanmaktadır. Kafkasya Merkezi Yönetim Kurulu 30 Ocak 1924 kararnamesi ile oluşturulan "ZSFRI-in içerisine giren cumhuriyetler arasında toprak, orman ve su kullanımı üzere uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin komisyon" nın işinin çoğu zaman esasnamesinde belirtilen görev, amaç ve talimatlarına uyum hareket etmediği, büyük ağırlıkla ermenilerin lehine olan tutarsız kararlar çıkardığı aldıkları söylenmektedir.

* Məqalə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişaf Fondunun 2013-cü ilində təsis edilmiş 2-ci Şuşa Qrand Layihəsi əsasında (EIF / MQM-2-Şuşa-2013-3 (9) -10 / 02/5-M-04) gerçəkləşmişdir.

Komisyon Zaqfederasiyanın arazisinde otlak yerleri meselesinin çözümü, tamamen ayrı cumhuriyetlerin hayvancılık çiftlikleri çıkarlarının onaylanması ve uyarlanması, maldarlığın göçebe biçiminin tarım ve düzen (alp) teserrüfatına geçmekle iptal edilmesi için tedbirlerin geliştirilmesi ve uygulanması gibi temel görevinin yerine getirilmesinde ikili standartlar uygulanmış, Azerbaycana ait otlak alanları tüm itirazlara rağmen Ermenistan'a aktarılmıştır.

1923 yılında çok eski zamanlardan Kazah ve Şemkir hayvancılarının kullanımında olan Eşek Meydan otlak alanının 113752,3 des. arazisinden aztopraklı Ermeni nüfusuna 1923 de 18946,3 des. ve 1924 de 7971 des. veriliyor.

Gösteriliyor ki Eşek Meydan otlak alanının geri kalan bölümü de Toprak Komisyonu müvekkili Koçetkov ve Kafkasya Merkezi Yönetim Kurulu Başkanı Kasyan'ın girişimiyle Kafkasya Merkezi Yönetim Kurulunun 16 Nisan 1925 tarihli 17 sayılı protokolün 6. fıkrası gereğince Ermenistan'ın "çiçek açması" için Ermenistan devlet fonuna transfer ediliyor.

Azerbaycan yetkililerini karara karşı kesin muhalefetine rağmen 1927'de Eşek Meydan otlak alanının Ermenistan'a devri tamamlandı. Buna paralel olarak 1923-1924'te Gence'den ve David-Gareji kış otlak alanlarının Garayazi kısmından verilen otlak alanları araştırılıyor. Ayrıca Dalijan'ın ve Lori Pembek kazalarından Agstafa ilçesi yüzre, Tarsachay-Murguz, Mazra-Guney, Gamza, Maymeh-Soyugbulag ve Eşekmeydanı ilçelerinde toplam 25.979 des. fazla otlak alanının Ermenistan'daki 85 köye arazi aktarımı belgeler temelinde analiz edilmektedir. Böylece, Azerbaycan'daki arazi kaybıyla birlikte, bu durum ülkedeki büyük sığır yetiştiriciliği üzerinde zararlı bir etkiye sahip oldu.

Anattar kelmeler: Azerbaycan, Ermenistan, Gence, Dalijan, Lori Pembek, Agstafa, Eşek Meydanı, otlak alanı

ABSTRACT

This article examines the occupation of Azerbaijan by the Bolsheviks on 28 April 1920 and subsequently handing over Azerbaijani territories to Armenia piece by piece. The Caucasus Central Administration Board ratified a decree on 30 January 1924 to form the "ZSFRI and this organisation is designed to operate for solutions of disputes over the use of soil, water, farms and forests in the republics in the South Caucasus". However, it was seen that the ZSFRI did not rule equally to the republics in their region and was biased in the favour of Armenia. This article argues that the ZSFRI acted in double standard to separate republics in regulating the grassland in the region. All the meadows that belong to Azerbaijan were allocated to Armenia unjustly. This situation materialised despite all the opposition of the Azerbaijani side. The Esek Meydan meadow, which historically belonged to the Kazakh and Semkir herders and is comprised of 113752,3 des., was allocated to the Armenian population in portions. 18946,3 des. of the meadow was given to the Armenian population in 1923 and 7971 des. of it was again handed over to the Armenians in 1924. It is also shown that the remaining of the Esek Meydan meadow was allocated to the Armenian state fund by the efforts of the ZSFRI officials Kocetkov and Kasyan. This occurred in accordance with paragraph 6 of Protocol No. 12 of the decision of the Caucasus Central Administration Board on 16 April 1925. The transfer of the grassland to Armenia was completed in 1927 despite a firm opposition of the Azerbaijani officials against the decision. In parallel, the pastures given from Ganja and the Garayazi part of the David-Gareji winter pastures are analyzed in 1923-1924. In addition, 25979 des. lands from Aghstafa region of Dalijan and Lori Pambak districts, Tarsachay-Murguz, Mazra-Guney, Qamza, Maymeh-Soyukbulag, Esek Meydani districts of Dalijan region are being investigated on the basis of documents. Consequently, the pasture lands in Azerbaijan decreased significantly. This situation had a detrimental impact on the large cattle breeding in the country.

Key Words: Azerbaijan, Armenia, Ganja, David-Gareja, Lori Pambak Aghstafa, Dalijan, Esek Meydani, meadow

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

YİYECEK VE İÇECEK İŞLETMELERİNDE GİRİŞİMCİLİK YÖNELİMİNİN İŞLETME PERFORMANSINA ETKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Feridun DUMAN

Batman Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu

Ferhat EREN

Batman Üniversitesi / Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı / Yüksek Lisans Öğrencisi

ÖZET

Girişimcilik, son yıllarda ülke ekonomilerine sağladığı katkılardan dolayı toplumların refah anahtarı ve lokomotif olarak görülmeye başlanmıştır. Başka bir deyişle girişimcilik, ekonomik büyümenin ve kalkınmanın ana motorlarından birini temsil etmektedir. Dolayısıyla devletler ve iş dünyası tarafından da teşvik edilmektedir. Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de girişimciliğe verilen önem giderek artmaktadır. Son yıllarda artan bu önemle birlikte literatürde girişimcilik kavramına sıklıkla yer verilmeye başlanmıştır.

Girişimcilik, bireysel ve örgütsel düzeyde ortaya çıkabilmektedir. Bununla birlikte ‘girişimcilik yönelim’ kavramı, stratejik ve örgütsel düzeyde girişimciliği tanımlamak ve ölçmek için kullanılmıştır. Girişimcilik yönelimi literatürü incelendiğinde araştırmacılar tarafından büyük ilgiyle araştırıldığı görülmektedir. Ayrıca girişimcilik yönelimi araştırmalarının, girişimcilik yönelimi ile işletme performansı arasındaki ilişkiye yoğunlaştığı görülmektedir. Nitekim girişimcilik yönelimi, örgütsel başarının anahtar bileşeni olarak kabul edilmektedir. Ancak dünyanın en büyük sektörü olarak kabul edilen turizm sektöründeki işletmelerin, girişimcilik yönelimlerini nasıl geliştirdikleri ve performansı nasıl etkilediği belirsizliğini korumaktadır. Bu bağlamda tezin amacı; Batman ilinde faaliyet gösteren yiyecek ve içecek işletmelerinin girişimcilik yönelimlerinin (yenilikçilik, proaktiflik ve risk alma) işletmenin performansına etkisini ortaya koymaktır.

Bu araştırmanın çalışma evrenini, Batman ilindeki restoran ve kafeterya işletmelerinin yöneticileri/sahipleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 145 işletme yöneticisi/sahibi oluşturmaktadır. Kolayda örneklem yöntemiyle elde edilen veriler; faktör analizi (AFA), güvenilirlik ve regresyon analizleri yapılarak değerlendirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda girişimcilik yönelimin proaktiflik ve yenilikçilik boyutunun işletmenin finansal performansını pozitif yönde etkilediği buna karşın risk alma boyutunun anlamlı bir etki göstermediği tespit edilmiştir. Yine girişimcilik yönelimin proaktiflik boyutunun işletmenin finansal olmayan performansını pozitif yönde etkilediği ancak yenilikçilik ve risk alma boyutlarının anlamlı bir etki göstermediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik yönelimi, işletme performansı, restoran ve kafeterya işletmeleri, Batman, Türkiye

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

ALGILANAN ÖRGÜTSEL POLİTİKANIN ÖRGÜTSEL GÜVEN ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: 4 VE 5 YILDIZLI OTEL ÇALIŞANLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Hamdi Orhun GÜLBAHAR

Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı

Fatih Ferhat ÇETİNKAYA

Dr. Öğretim Üyesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü

ÖZET

Günümüz dünyasında artan rekabet koşulları karşısında çalışanların verimliliği örgütler için hayati bir öneme sahiptir. Kavramsal olarak, örgüt tarafından resmen onaylanmayan, bireylerin veya grupların çıkarlarına hizmet etme amacı taşıyan, bazı yararları olmasına karşılık genelde örgüte ve örgütün amaçlarına zarar veren tutum ve davranışlar olarak nitelendirilebilecek örgütsel politika, çalışanların ve örgütün verimliliği açısından hayati bir önem taşımaktadır. Literatürde üç farklı bakış açısıyla incelenen örgütsel politika kavramındaki bakış açılarından bir tanesi, örgütsel politika algısıdır. Bu bakış açısı, örgütsel politikanın kendisinden ziyade çalışanların örgütsel politika olarak nitelendirilebilecek tutum ve davranışları ne şekilde algıladıklarını incelemektedir. Örgütsel güven kavramı ise, pozitif düşünceler vasıtasıyla oluşan, çalışanların, örgütlerine, iş arkadaşlarına ve yöneticilerine karşı duymuş olduğu itimat duygusu şeklinde tanımlanabilmektedir.

Bu çalışmada algılanan örgütsel politikanın örgütsel güven üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın örneklemini Ankara ilinde faaliyet gösteren 4 ve 5 yıldızlı otellerin 407 çalışanı oluşturmaktadır. Araştırmada nicel veri analizi yöntemi ve 5'li likert tipi ölçek kullanılmıştır. Araştırmada kapsamında ölçüm aracı olarak kullanılan ölçekler Kacmar ve Ferris tarafından 1991'de geliştirilip 2008 yılında Yeliz Mohan Bursalı tarafından Türkçe'ye uyarlanmış olan "Örgütsel Politika Ölçeği" ve Azad Omarov tarafından 2009 yılında çeşitli yabancı ölçeklerden yararlanılarak oluşturulan "Örgütsel Güven Ölçeği" dir. Anketlerden elde edilen veriler istatistik programı ile analiz edilmiştir. Yapılan keşfedici faktör analizi kapsamında algılanan örgütsel politika ölçeğinin genel politik davranışlar, terfi ve ücret uygulamaları ile çalışma arkadaşlarının davranışları olmak üzere 3 boyuttan oluştuğu, açıklanan toplam varyansın %74 olduğu, madde faktör yüklerinin 0.890 ile 0.579 arasında değerler aldığı görülmüştür. Örgütsel güven ölçeğinin ise yöneticiye ve örgüte güven ile çalışanlara güven olmak üzere 2 boyuttan oluştuğu, açıklanan toplam varyansın %87 olduğu, madde faktör yüklerinin 0.933 ile 0.619 arasında değerler aldığı tespit edilmiştir. Güvenirlik analizi sonucunda ise algılanan örgütsel politika ölçeğinin cronbach alpha (α) değerinin 0.951 olduğu; örgütsel güven ölçeğinin cronbach alpha (α) değerinin 0.986 olduğu belirlenmiştir. Araştırma hipotezinin testi için yapılan regresyon analizinde ise algılanan örgütsel politikanın örgütsel güven üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü yüksek düzeyde etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Algılanan Örgütsel Politika, Örgütsel Güven, 4 ve 5 Yıldızlı Oteller

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

BALIK ETİNDEN SOSİS ÜRETİMİ

SAUSAGE PRODUCTION FROM FISH

Emine Özpolat

Fırat Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi, Balıkçılık Teknolojisi, Elazığ, Türkiye

ÖZET

Balıklar ve diğer su ürünleri, insanların protein ihtiyaçlarını karşılama açısından oldukça önemlidirler. Günümüzde, insanların çalışma koşullarına bağlı olarak, tüketilmesi kolay ve pratik olan işlenmiş ürünlere karşı talebi giderek artmaktadır. Balıkların işlenmiş ürünler şeklinde değerlendirilmesi de giderek yaygınlaşmaktadır. Bu bağlamda özellikle balık köfteleri, sandviçleri, kroketleri, salam ve sosis gibi ürünler öne çıkmaktadır. Kılçıklı yapısından dolayı tüketimi sınırlı olabilen balık türlerinin ve fileto ayrımı sonrası iskelet üzerinde kalan yenilebilir kısımların bu tarz işlenmiş ürünlere dönüştürülerek ekonomiye kazandırılması mümkün olmaktadır. Bu çalışmada, işlenmiş balık ürünlerinden olan sosisin; üretimi, yapım aşamaları ve kalite özellikleri verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Balık, Sosis, Beslenme, İşlenmiş Ürün

ABSTRACT

Fish and other aquaculture are very important in meeting people's protein needs. Today, people are increasingly demanding for processed products that are easy and practical to consume, depending on the working conditions. The evaluation of fish in the form of processed products is becoming more and more common. In this context, especially fish meatballs, sandwiches, croquettes, salami and sausages come to the fore. It is possible to transform the fish species, which can be limited in consumption due to the stringy structure, and the edible parts remaining on the skeleton after the fillet to be transformed into processed products of this type and to be brought into the economy. In this study, sausage which is one of the processed fish products; production, production steps and quality features are given.

Keywords: Fish, Sausage, Nutrition, Processed Product

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

BADYAN (ULDUZVARI CİRƏ) QATQILI ÇAYLARIN İSTEHSAL TEXNOLOGİYASI VƏ İNSAN ORQANİZMİNƏ TƏSİRİ

Ulduz Əli qızı Babayeva

*Texnika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent əvəzi, elmlər doktoru proqramı üzrə dissertant
Azərbaycan Texnologiya Universiteti "Oida mühəndisliyi və Ekspertiza" kafedrası*

ÖZƏT

Araşdırmada badyan (ulduzvari cirə) qatılmış qara və yaşıl məxməri çayların istehsal texnologiyasından, bu məhsulların kimyəvi tərkibindən, insan orqanizminə göstərdiyi müsbət təsirlərdən bəhs olunur. Çay dünyada ən çox istifadə olunan içkilər arasında sudan sonra ikinci yeri tutmaqla əksər insanlara müsbət təsir göstərən, yorgunluğu aradan qaldıran, suzuluğu yox edən, sakitləşdirici təsirə malik məhsullardandır. Tərkibinin 300-dən çox maddə və birləşmələrlə zəngin olması çayın gündəlik qida rasionumuzda əvəzəlməz içkiləri sırasında ön cərgələrə alınmasına əsas verir. Güclü antioksidant təsirə malik olan çayın sağlamlığa demək olar ki, ziyanı çox azdır. Çayın xolesterol səviyyəsini aşağı saldığı mütəxəssislər tərəfindən təsdiqlənmişdir. Tərkibində olan antioksidant təsir orqanizmdən zərərli maddələrin xaric olunmasına kömək edir, ağciyər, mədə, bağırsaqda xərçəngin, gözdə isə kataraktanın yaranmasının qarşısını alır. Son illərdə qara və yaşıl çayla yanaşı müxtəlif ədviyyələr, dərman bitkiləri, xüsusi ətir və dad verən meyvə quruları ilə zənginləşdirilmiş çaylar da istehsal olunmaqdadır.

Tədqiqat işində qara və yaşıl məxməri çayların istehsal texnologiyasında qatqı olaraq badyan digər adı ilə ulduzvari cirə və ya hind razyanası adlanan ədviyyatdan istifadə olunmuşdur. Texnoloji ardıcılıqda qablaşdırmadan əvvəl və ya sortlaşdırmadan sonra qatqının əlavə edilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Badyan maqnoliya fəsiləsinə aid həmişəyaşıl bitkinin qurudulmuş meyvəsidir. Meyvəsi 6-8 ədəd meyvə yarpaqcıqlarının birləşməsi nəticəsində ulduza bənzər formada olur. Meyvəsinin içərisində qəhvəyi rəngli xırda toxumlar yerləşir. Qabıq hissədə 5%, toxumunda isə 2% efir yağı vardır. Həmçinin tərkibində tanin, terpenlər, vitaminlər, makro və mikroelementlər olduğundan çaya qatıldıqda məhsulun tərkibini zənginləşdirir. Əsasən yaşıl çayı içmək üçün daha xoş dada və ətrə gətirir. Tərkibi badyanla daha da zənginləşdirilmiş çayı içməklə mövsümi qrip xəstəliklərindən qorunmaq mümkündür. Eyni zamanda bu cür çayın davamlı istifadəsi bağırsaqların peristaltikasını təmin edir, köpməni aradan qaldırır, mədə və bağırsağ ağrılarını yox edir. Çay insanlarda yorğunluğu aradan qaldırır, badyan qatıldıqda isə gümrəhləşdirici ətri stresin və depressiyanın da aradan qaldırılmasına yardımçı olur.

Açar sözlər: qara məxməri çay, yaşıl çay, antioksidant, badyan, efir yağları

KÜLTÜR BALIKLARININ RASYONLARINDA STARTER KÜLTÜRLERİN KULLANIM OLANAKLARI

THE USE OF STARTER CULTURES IN THE RATION OF CULTUR FISHES

Gülüzar TUNA KELEŞTEMUR

Doçent Doktor, Fırat Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi, Balıkçılık Teknolojisi Bölümü, Elazığ

ÖZET

Kültür ortamlarında insan besini olarak üretilen ve geliştirilen tüm canlılar gibi kültür balıklarının da büyümeleri, gelişimleri ve sağlıklı ürünler olarak insan tüketimine sunulmalarına kadar geçen süreçler içerisinde birçok olumlu etkiye sahip olan yeni starter kültürlerin geliştirilmesi için biyoteknolojik araştırmalar önemli ölçüde kaynaklar aktarmaktadır. Geçtiğimiz yıllar içerisinde meydana gelen gelişmeler sonucunda probiyotik mikroorganizmalar (bakteri, fungus, ve mayalar) fermente gıda ürünlerin üretiminde yaygın olarak kullanılmaktadır. Fermente gıdaların üretiminde kullanılan bu mikroorganizmalar sayesinde gıdaya istenilen tekstür verilebilmekte ve sindirilebilirlik özelliklerinin artırılması sağlanarak büyütme faktörü olarak da balığın gelişimine önemli katkılar sağlayabilmektedir. Ayrıca rasyonda veya yemde oluşan zararlı mikroorganizmaların çoğalmalarını baskılayarak antibiyotiklerin ve sentetik gıda koruyucularının yerine yem koruyucu ve yemin ömrünü uzatıcı etkiye sahip doğal ürünler olarak starter kültürlerin kullanımı günümüz dünyasının oldukça ilgisini çeken ve araştırılan konuları arasında yerini almıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültür balığı, balık rasyonu, probiyotik mikroorganizmalar

ABSTRACT

Biotechnological research provides significant resources for the development of new starter cultures, which, like all creatures produced and developed as human food in cultural environments, have many positive effects during their growth, development and presentation to human consumption as healthy products. As a result of the developments over the past years, probiotic microorganisms (bacteria, fungi, and yeasts) are widely used in the production of fermented food products. Thanks to these microorganisms used in the production of fermented foods, the desired texture can be given to the food and it can contribute to the development of the fish as a growth factor by increasing the digestibility characteristics. In addition, by suppressing the growth of harmful microorganisms that occur in ration or feed, the use of starter cultures as natural products with feed preserving and prolonging the life of the feed has taken its place among the subjects that are highly interested and researched.

Keywords: Cultur fishes, fish ration, probiotic microorganisms

A NEGLECTED ZONOSIS: BRUCELLOSIS

İHMAL EDİLMİŞ BİR ZOONOZ: BRUSELLOZ

Öğr. Gör. Yasin AKKEMİK

Selçuk Üniversitesi, Karapınar Aydoğanlar MYO, Gıda İşleme Bölümü, Konya, Türkiye, <https://orcid.org/0000-0002-9086-0324>

Prof. Dr. Ahmet GÜNER

Selçuk Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Besin Hijyeni ve Teknolojisi Bölümü, Konya, Türkiye

ABSTRACT

Brucellosis is a zoonotic disease that causes significant economic losses in many developing countries, especially small-scale farms. It progresses with nonspecific symptoms. There are acute, subacute and chronic forms. It is a multi-system zoonotic disease seen as endemic in our country. Where the disease is most endemic is part of the Mediterranean basin countries, the Persian Gulf, India, Mexico and part of South America. In domestic animals with economic value, such as sheep, goats, cattle, rams, and pigs, especially the agents that settle in the genital organs such as testicles, breast, uterus, cause abortion and infertility, causing great economic losses.

Six species have been identified in the *Brucella* genus. *Brucella melitensis* is the most common cause of the disease in humans. The passing of disease agents to people occurs from human to human, from contaminated environment, with vocational contaminants and foods. However, Brucellosis agents are transmitted to humans; especially with unpasteurized milk and dairy products, to a lesser extent, through direct contact with infected animals. It can cause different clinical symptoms by attaching to the reticuloendothelial, cardiovascular, gastrointestinal, musculoskeletal and nervous systems in the human body. The most effective way to eliminate the agents is to apply an effective pasteurization process to milk. In this study, Brucellosis etiology, transmission routes and current information about the incidence of Brucellosis in Turkey are given.

Keywords: Brucellosis, *Brucella* spp., Zoonosis, Food Safety, Public Health.

ÖZET

Bruselloz, gelişmekte olan ülkelerin birçoğunda, özellikle küçük ölçekli hayvancılık işletmelerinde önemli ekonomik kayıplara neden olan, non-spesifik semptomlarla seyreden, akut, subakut ve kronik formları olan, ülkemizde endemik olarak görülen, multisistemik zoonotik bir hastalıktır. Hastalığın en fazla endemik olarak görüldüğü yerler Akdeniz havzası ülkeleri, Basra körfezi, Hindistan, Meksika ve güney Amerika'nın bir kısmıdır. Koyun, keçi, sığır, koç domuz gibi ekonomik değeri olan evcil hayvanlarda özellikle testis, meme, uterus gibi genital organlara yerleşen etken, yavru atmalarına ve infertiliteye neden olarak büyük boyutlarda ekonomik kayıplara neden olmaktadır.

Brucella soyu içinde 6 tür tanımlanmıştır. *Brucella melitensis* insanlarda hastalığın en sık nedenidir. İnsanlara bulaş; insandan insana, kontamine çevreden, mesleki bulaş ve gıdalar ile olmaktadır. Bununla birlikte Bruselloz etkenleri insanlara özellikle pastörize edilmemiş süt ve süt ürünleri ile daha az olarak da enfekte hayvanlara direk temas yolu ile bulaşır. İnsan vücudunda retikuloendotelial, kardiyovasküler, gastrointestinal, kas-iskelet ve sinir sistemlerine tutunarak, farklı klinik semptomlara neden olabilir. Etkenleri yok etmenin en etkili yolu süte etkin pastörizasyon işleminin uygulanmasıdır. Bu çalışmada Bruselloz etiyolojisi, bulaş yolları ve Türkiye'deki Bruselloz insidansı hakkında güncel bilgiler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bruselloz, *Brucella* spp., Zoonoz, Gıda Güvenliği, Halk Sağlığı

TIBBİ CİHAZ SEKTÖRÜNÜN ETİK SORUNLARI: ANKARA ÖRNEĞİ

THE ETHICAL PROBLEM OF THE MEDICAL DEVICE SECTOR: ANKARA EXAMPLE

Aylin ÖZTİMUR

Yüksek Lisans Öğrencisi, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Uzaktan Eğitim Programı

Dilaver TENGİLİMOĞLU

Prof. Dr., Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Aykut EKİYOR

Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü

Fatih ALTAN

Öğr. Gör., Erciyes Üniversitesi, Halil Bayraktar Sağlık Hizmetleri MYO, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü

ÖZET

Hem dünya genelinde hem de ülkemizde tıbbi cihaz sektöründe hızlı bir gelişim yaşanmaktadır. Yaşanan bu gelişmelere paralel olarak sağlık alanında kullanılan tıbbi cihaz çeşitliliği ve sayısı da artmaktadır. Tıbbi cihaz üreticileri piyasada varlığını sürdürmek için rekabet üstünlüğü sağlamak zorundadır. Bu rekabet ortamında tıbbi cihaz üreticileri etik dışı davranışlarda bulunabilmektedir.

Çalışmanın amacı, tıbbi cihaz sektöründe yaşanan etik sorunların belirlenmesidir. Araştırmanın evrenini Ankara'da faaliyet gösteren tıbbi cihaz firmalarında çalışan (N=2000) kişi, örneklemi ise araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden (n=365) sektör çalışanı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu (8) ve araştırmacılar tarafından oluşturulan etik sorunlar anketi (13) kullanılmıştır. İstatistiksel analizde ise betimleyici analizler kullanılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre, katılımcıların çoğunun etik eğitim aldığı (%64,00) ve çoğunluğunun Sağlık Bakanlığına bağlı hastanelerde etik dışı sorunlar yaşadığı (%69,00) tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcılar diğer birimlere kıyasla ortopedi kliniklerinde (%30,00) daha çok etik kural ihlali yaşadığı saptanmıştır. Katılımcıların çoğu (%51,00) hastanelerde etik sorunlarla sıklıkla karşılaştığını belirtmiştir. Katılımcı görüşlerine göre etik ihlallerin çoğunluğu (%60,00) klinik için değil kişisel istekleri için yaptıklarını belirtmiştir. Bunun yanı sıra katılımcıların çoğu (%67,00) etik ihlal yaptığında işten kovulacağını düşünmektedir.

Sonuç olarak tıbbi cihaz sektörü çalışanları birçok etik ihlalle karşılaşmaktadır. Hekimlerin kişisel istekleri bu etik ihlallerin başında gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tıbbi Cihaz Sektörü, Tıbbi Mümessil, Etik İhlal, Sağlık Sektörü, Ankara.

ABSTRACT

The medical device sector is rapidly developing both around the world and in our country. In parallel with these developments, the variety and number of medical devices used in the field of health are increasing. Medical device manufacturers have to provide competitive advantage in order to survive in the market. In this competitive environment, medical device manufacturers can behave unethically.

The aim of the study is to identify ethical problems in the medical device industry. The population of the study is the person working in medical device companies operating in Ankara (N=2000), and the sample is the sector employee who accepts to participate in the study voluntarily (n=365). The data collection tools used in the research are the personal information form (8) and the ethical problems questionnaire (13) created by the researchers. The data were evaluated by descriptive analysis.

According to the findings, it was determined that most of the participants received ethical training (64,00%) and the majority of them experienced unethical problems (69,00%) in hospitals affiliated to the Ministry of

Health. In addition, participants were found to experience more ethical violations in orthopedic clinics (30.00%) than other units. Most of the participants (51,00%) stated that they frequently encounter ethical problems in hospitals. According to the opinions of the participants, the majority of ethical violations (60,00%) stated that they did not for the clinic but for their personal requests. According to the opinions of the participants, the majority of ethical violations (60,00%) stated that they did not for the clinic but for their personal requests. In addition, most of the participants (67,00%) think that they will be fired when they have an ethical violation.

As a result, medical device industry employees face many ethical violations. Personal requests of physicians are at the top of these ethical violations.

Keywords: Medical Device Sector, Medical Representative, Ethical Violation, Health Sector, Ankara.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

ÖZEL EĞİTİM GEREKSİNİMİ OLAN ÇOCUKLARIN RESİMLERİNİN ANALİZİ

Dr. Öğretim Üyesi, Nisa Gökden KAYA

Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi

ÖZET

Hemen hemen tüm çocuklar resim yapmaktan hoşlanırlar; çünkü resim yapmak, tıpkı oyun oynamak gibi çocuk için eğlenceli bir uğraştır. Küçük yaşta çocuklar, sözel becerileri yeteri kadar gelişmediği için duygu ve düşüncelerini resim yoluyla ifade etmede daha beceriklidirler. Bu nedenle resimler, çocuklar hakkında bilgi toplamak amacıyla kullanılmaktadır. Çocuk resimleri, uzman kişiler tarafından analiz edilerek çocuğun zekâsı, kişilik özellikleri ve çevresini algılayış biçimi hakkında ipuçları elde edilebilir. Özellikle 1950'li yıllardan sonra psikoloji alanında çocuk resimlerine ilgi artmış ve çeşitli resim çizme testleri geliştirilerek bireyin zihinsel ve duygusal gelişimi hakkında bilgi edinmede kullanılmaya başlamıştır. Özel eğitim gereksinimi olan çocukların bir kısmı kendini sözel olarak ifade etmede zorlanabilir. Resim analizi bu çocuklarla ilgili olarak kullanılacak önemli bir bilgi kaynağıdır. Bu çalışmanın temel amacı, ilkököl dönemindeki özel eğitim gereksinimi olan çocukların resimlerinde okul algısının belirlenmesidir.

İlkököl dönemindeki özel eğitim gereksinimi olan çocukların resimlerinde okul algısının belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasını amaçlayan nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmada olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, nitel araştırmalarda sıklıkla araştırma amacına uygun örnekleme ulaşma amacı ile kullanılmaktadır. Bu amaçla, araştırmacılar Ankara'da bulunan bir resmi ilkökölde öğrenim gören bir kız, bir erkek zihinsel yetersizliği olan, bir kız, bir erkek öğrenme güçlüğü olan, bir kız, bir erkek işitme yetersizliği olan ve bir kız, bir erkek üstün yetenekli olmak üzere toplam sekiz öğrenciden oluşmaktadır. Çocuklar tarafından yapılan resimler, çocuk resimlerinin psiko-pedagojik açıdan analizi konusunda eğitim almış olan araştırmacı tarafından analiz edilmiştir. Araştırmacı, resim yaptıktan sonra, çocuklarla resim hakkında bireysel olarak görüşmüştür. Resimler, çocuk hakkında veli ve sınıf öğretmeninden alınan bilgiler ile çocuğun resmi ile ilgili anlattıkları ışığında yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: çocuk, resim analizi, okul, özel eğitim

ABSTRACT

Almost all children enjoy painting; because painting is fun for the child just like playing games. Young children are more able to express their feelings and thoughts through painting, as their verbal skills are not sufficiently developed. For this reason, pictures are used to collect information about children. Children's pictures can be analyzed by experts, and clues about the child's intelligence, personality traits and the way they perceive their environment can be obtained. Especially after the 1950s, interest in children's pictures in the field of psychology has increased and various drawing tests have been developed and started to be used to obtain information about the mental and emotional development of the individual. Some children with special educational needs may have difficulties expressing themselves verbally. Image analysis is an important source of information that can be used in relation to these children. The main purpose of this study is to determine the perception of school in the pictures of children with special education needs in primary school period.

In this study, which was carried out with the aim of determining the perception of school in the pictures of children with special education needs in primary school period, a scientific pattern, which is one of the qualitative research patterns aimed at revealing the perceptions and events in a realistic and holistic way in the natural environment, was used. Purposeful sampling method, one of the non-probability sampling

methods, was used in the research. Purposeful sampling is often used in qualitative research to reach the appropriate sample for the purpose of the research. For this purpose, the study group consists of eight students, of which a girl, a boy with mental disability, a girl, a boy with learning disability, a girl, a boy with hearing impairment, and a girl, a boy with giftedness, from a primary school in Ankara. The pictures made by the children were analyzed by the researcher who was trained in the psycho-pedagogical analysis of children's pictures. After the painting, the researcher interviewed the children individually about the painting. The pictures were interpreted in the light of the information received from the parents and the classroom teacher about the child and the statements about the child's picture.

Keywords: child, picture analysis, school, special education

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

NİKOTİN BAĞIMLILIK DÜZEYİ İLE SİGARA BIRAKMA YORGUNLUĞU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Berivan BAKAN

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Ağrı/Türkiye

Dr. Öğr. Üyesi Betül AKTAŞ

SANKO Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gaziantep/Türkiye

ÖZET

Giriş ve Amaç: Dünyadaki en yaygın bağımlılık türü sigara bağımlılığıdır ve en büyük önlenebilir ölüm sebebidir. Sigara içme üniversite öğrencileri arasında toplum genelinden daha sık görülmektedir. Sigara içenlerin yaklaşık üçte ikisi sigarayı bırakmaya çalışmaktadır. Ülkemizde yapılan bir çalışmada sigara kullanan öğrencilerin %38,2'si sigarayı bırakmak istediğini ifade etmiştir. Sigara bırakmayı deneyen insanlar profesyonel destek alsalar dahi bu girişimlerinde birçok kez başarısız olmakta ve tekrar başlamaktadırlar. Sigarayı bırakmayı deneyip başarısız olan kişilerde meydana gelen yorgunluk kişide; sigarayı bırakma motivasyon kaybına, bırakma başarısızlığındaki umut kaybına, başa çıkma becerilerinin kullanımında azalmaya, öz yeterliliği azaltmaya, öz kontrol kaynaklarının tükenmesine neden olabilmektedir. Bu çalışma sağlık eğitimi alan ve sigara kullanan öğrencilerde nikotin bağımlılık düzeyi ile sigara bırakma yorgunluğu arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla planlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte tasarlanmış olan bu çalışma, Türkiye'nin doğusunda yer alan bir üniversitenin Beslenme ve Diyetetik, İlk ve Acil Yardım, Hemşirelik ve Eczacılık programlarında Aralık 2019 - Mart 2020 tarihleri arasında yürütüldü. Araştırma evrenini, belirtilen bölümlerde eğitim almakta olan ve sigara kullanıyor olup sigarayı bırakmayı denemiş olan 143 öğrenci oluşturdu. Örneklemeye yöntemine gidilmeksizin evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiş ancak 36 öğrenci çalışmaya katılmak istemediği için araştırma 107 öğrenciyle yürütüldü. Verilerin toplanmasında Tanıtıcı Bilgi Formu Fagerstrom Nikotin Bağımlılık Testi ve Sigara Bırakma Yorgunluğu Ölçeği kullanıldı.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin düzenli olarak sigara içmeye başlama yaşının 17.31 ± 2.27 yıl olduğu ve sigarayı bırakmayı deneme sayısının ortalama 5.61 ± 13.40 defa olduğu belirlendi. Öğrencilerin Sigara Bırakma Yorgunluğu Ölçeği toplam puan ortalamasının 33.75 ± 8.38 olduğu saptandı. Nikotin bağımlılık seviyesi incelendiğinde, öğrencilerin %44.9'unun bağımlılık düzeyinin "çok az" olduğu bulundu. Sigara Bırakma Yorgunluğu Ölçeği puan ortalaması kadınlarda ve nikotin bağımlılık düzeyi yüksek ve çok yüksek olanlarda istatistiksel açıdan anlamlı derecede yüksek bulundu ($p < 0.05$) Sigara bırakma yorgunluğu ile nikotin bağımlılığı arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu bulundu ($p < 0.001$).

Sonuç ve öneriler: Çalışma sonuçlarına göre, Sigara bırakma yorgunluğu ile nikotin bağımlılığı, yaş, düzenli olarak sigara içmeye başlanılan yaş, ilk defa sigara içmeyi deneme yaşı ve günlük içilen sigara sayısı arasında ilişki olduğu saptandı. Benzer çalışmaların daha büyük gruplarda ve farklı yaş ortalamasına sahip gruplarda yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sigara, Sigara bırakma yorgunluğu, Nikotin bağımlılığı, Öğrenci.

THE STRENGTH OF DZYALOSHINSKII-MORIYA INTERACTION IN COGD AND COFE MONOLAYERS ON PT SUBSTRATE

Caner DEGER

Marmara University, Physics Department, 34722, Kadikoy, Istanbul, Turkey

ABSTRACT

Realization of future spintronic devices requires a complete engineering on the parameters of candidate materials. Most of the macroscopic parameters of the materials, such as remanent magnetization and coercivity, are determined by microscopic parameters. These microscopic parameters have also a crucial role on the formation of chiral spin textures such as domain walls and magnetic skyrmions. Especially, Dzyaloshinskii-Moriya interaction (DMI) in perpendicular magnetized ferrimagnetic/non-magnetic multilayer structures is a key ingredient for spintronic applications. In this study, via first principles calculations, we investigate Dzyaloshinskii-Moriya interaction in CoGd and CoFe magnetic thin films growth on Pt substrates. The effect of atomic arrangement at the interface is also revealed by calculating formation energy and DMI of the structures. For energetically favorable geometries, DMI of Pt/CoFe structure is more than Pt/CoGd structure, which brings out that Pt/CoFe can be a strong candidate for next generation spin based memory and logic applications. Moreover, nearest neighboring of Co and Gd with Pt result in quite different DMI strength while that of Co and Fe with Pt cause very similar behavior in both formation energy and DMI strength. In this point of view, a fabricated spintronic logic element comprising Pt substrate and CoFe thin film can have much higher stability against probable element mixing at the interface originated by thermal fluctuations in the device. We hope that this work will be a guide for the future theoretical and experimental studies on ferromagnetic and ferromagnetic materials interfaced by high spin orbit coupling layers to obtain strong DMI and more stable chiral spin textures.

Keywords: ferromagnetic materials, magnetic thin film, Dzyaloshinskii-Moriya interaction

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

HIGHER-ORDER DIFFERENTIAL CROSS SECTION CALCULATIONS FOR ELECTROWEAK BOSON PLUS JETS PRODUCTION AT 13 TeV

Assist. Prof. Dr. Kadir ÖCALAN

Department of Aviation Management, Faculty of Aviation and Space Sciences, Necmettin Erbakan University, Konya, Turkey

ABSTRACT

We present higher-order calculations for differential cross sections of electroweak vector boson plus jets processes in the context of the high energy physics phenomenology. The differential cross sections for the W and Z boson production in association with jets in proton-proton collisions are calculated at center-of-mass energy of 13 TeV. The calculations are performed at next-to-leading order (NLO) and next-to-NLO (NNLO) accuracies in perturbative quantum chromodynamics (QCD). The electron decay channels and the respective fiducial phase space acceptances of the bosons are used for the higher-order calculations. The predicted differential results for the Z boson production are reported as functions of the variables including the jet multiplicity, the invariant mass of the Z boson, and transverse momenta of the Z boson and of the decay products. The predicted results are also reported for the angular correlation variables for the final state decay products of the Z boson. The differential results for the W boson production are reported for the variables including the jet multiplicity, the invariant mass of the W boson, transverse momentum, the jet rapidity, and the electron pseudorapidity that are sensitive to higher-order corrections in perturbative QCD. The fiducial cross sections are also reported at NLO and NNLO accuracies in the phase space acceptance at 13 TeV. The NLO results are compared with the NNLO ones to assess inclusion of NNLO corrections in the higher-order calculations. The calculated differential and fiducial cross section results are generally improved in precision in the NNLO calculations. The results suggest that the differential cross sections for the bosons can be predicted down to a few percent theoretical uncertainties.

Key words: High Energy Physics, perturbative QCD calculations, electroweak vector bosons, higher-order differential cross sections

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

NÜKLEER VE ALTERNATİF ENERJİ KAYNAKLARININ N-GRAM ANALİZİ İLE TARİHİ VE SİYASİ SEYRİNİN İNCELENMESİ

N-GRAM ANALYSIS OF NUCLEAR AND ALTERNATIVE ENERGY SOURCES AND HISTORICAL AND POLITICAL COURSE

Dr. Öğretim Üyesi M. Nuri URAL

Gümüşhane Üniversitesi, Yazılım Mühendisliği Bölümü, GÜMÜŞHANE, TÜRKİYE

Doç. Dr. Alaaddin VURAL

Gümüşhane Üniversitesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü, GÜMÜŞHANE, TÜRKİYE

Doç. Dr. Ali ÇİFTÇİ

Amasya Üniversitesi, Merzifon İİBF-Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü; AMASYA, TÜRKİYE

ÖZET

Günümüzde bilgiye ulaşmaktan çok ulaşılan ham bilginin işlenmesi ve değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Bilginin işlenmesinde kullanılabilecek yöntemlerden biri de n-gram analizidir. N-gram analizi harf ya da kelimelerin geçme sıklığına dayanmaktadır. Bilindiği gibi günümüzde enerji insanlık için en önemli konulardan biridir. Ülkeler arasındaki birçok mücadelenin temelinde enerji kaynaklarına sahip olmak, bu kaynakları sürdürülebilir şekilde kontrol altında tutmak, yönetmek, hatta manipüle etmek stratejik önem arz etmektedir. Bu çalışma ile söz konusu kavramların jeopolitik perspektifte gelişim seyri sayısal ortamdaki verilerde bu kelimelerin kullanım sıklıklarının dönemsel değişimlerinden yararlanılarak anlamlı bir seyir gösterip göstermediğinin n-gram analiz metoduyla irdelenip irdelenemeyeceği ortaya konmaya çalışılacaktır. Çalışmanın amacını sayısal ortama aktarılmış çok sayıda kitapta nükleer enerji ve alternatif enerji ve bu kavramlarla ilişkili anahtar kelimelerden yararlanarak yakın dünya tarihinde yaşanmış siyasal/sosyal ve ekonomik olayların jeopolitik perspektifte ele alınması ve söz konusu kavramların literatürdeki kullanım sıklığının anlamlı bir desen gösterip göstermediğinin araştırılması oluşturmaktadır. Enerji türlerini içerecek tarzda seçilen anahtar kelimeler kullanılarak yapılan n-gram analizi ile ilgili kavramların dünya sahnesindeki karşılıkları araştırılmış ve paralellik gösterip göstermediği irdelenmiştir. N-gramda incelenen kavramların birbirleri ile bağlantılı olarak ve yakın dönemlerde kullanımlarının ortaya çıktığı görülmektedir. 1940'lardan itibaren nükleer enerji kavramına ilişkin bir yükselmenin olduğu görülmektedir. ayrıca yenilenebilir enerji tartışmalarının 1990'lı yıllarla birlikte enerji güvenliği, çevre duyarlılığı ile paralel bir şekilde literatürde arttığı izlenebilmektedir. Sonuç olarak, yapılan n-gram analizinin enerji türlerinin literatürdeki siyasal/sosyal olaylarla yakın ilişki gösterdiği, dolayısıyla n-gram analizinin veri madenciliğinde yardımcı bir metot olarak kullanılabileceği görülmüştür. Yapılan bu çalışmanın konuyla ilgili daha önce yapılmış olan çalışmalara alternatif olması, Konuyla ilgili yeni bilgiler üretmesi ve özgün bakış açısı ve analiz tekniği ile alana katkı sağlaması umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Alternatif enerji, jeopolitik, konvansiyonel enerji, nükleer enerji (silahlar), yenilenebilir enerji.

ABSTRACT

Today, it is important to process and evaluate the raw information that is reached rather than reaching the information. One of the methods that can be used in the processing of information is n-gram analysis. N-gram analysis is based on the frequency of repetition of letters or words. As it is known, today energy is one of the most important issues for humanity. On the basis of many struggles between countries lies; having energy resources, keeping these resources under control, managing or even manipulating them sustainably. With this study, it will be tried to determine whether the development of these concepts in a geopolitical perspective can be examined with the n-gram analysis method whether the data in numerical environment

shows a significant course by using the periodic changes of the frequency of use of these words. The aim of the study is to analyze the political / social and economic events experienced in recent world history in a geopolitical perspective by using nuclear energy and alternative energy and the keywords related to these concepts in a number of books that have been transferred to a digital environment and to investigate whether the frequency of use of these concepts in the literature shows a meaningful pattern. With the n-gram analysis using keywords selected to include energy types, the responses of the related concepts on the world stage and whether they show parallelism or not have been investigated. It can be seen that the concepts examined in N-gram have been used in connection with each other and in recent times. It is seen that there has been an increase in the concept of nuclear energy since the 1940s. In addition, it can be observed that the renewable energy debates have increased in the literature in parallel with the energy security and environmental awareness since the 1990s. As a result, it has been seen that the energy types of the n-gram analysis performed are closely related to the political / social events in the literature, so that the n-gram analysis can be used as an auxiliary method in data mining. It is hoped that this study will be an alternative to previous studies on the subject, produce new information on the subject and contribute to the field with its original perspective and analysis technique.

Keywords: Alternative energy, conventional energy, geopolitics, nuclear energy (weapons), renewable energy.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

KÖMÜR VE İLİŞKİLİ ANAHTAR KELİMELERLE SANAYİLEŞME/SANAYİ DEVRİMİ İLİŞKİSİNİN N-GRAM ANALİZİ

N-GRAM ANALYSIS OF INDUSTRIALIZATION / INDUSTRIAL REVOLUTION RELATIONSHIP WITH COAL AND RELATED KEYWORDS

Doç. Dr. Ali ÇİFTÇİ

Amasya Üniversitesi, Merzifon İİBF-Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü; AMASYA, TÜRKİYE

Doç. Dr. Alaaddin VURAL

Gümüşhane Üniversitesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü, GÜMÜŞHANE, TÜRKİYE

Dr. Öğretim Üyesi M. Nuri URAL

Gümüşhane Üniversitesi, Yazılım Mühendisliği Bölümü, GÜMÜŞHANE, TÜRKİYE

ÖZET

Bu çalışmada enerji hammaddelerinden kömür ve kömürle ilişkili anahtar kelimeler ve sanayileşmenin geçmişten-günümüze siyasal/sosyal olaylarla ilişkisi n-gram analizi ile araştırılmıştır. Bu çalışmayla Google kitaplar dizinine kayıtlı İngilizce eserlerden yararlanarak önemli enerji kaynaklarından biri ve sanayileşmenin en önemli motor gücü olan kömür ve ilişkili kavramların jeo(loji)politik ile ilişkisi ve geçmişten günümüze siyasal/sosyal olaylarla paralellığı bir çeşit veri analiz tekniği olan n-gram analizi ile irdelenmiştir. Bu süreçte ilgi alanındaki kelimelerin kullanım sıklığının belirlenmesi amacıyla grafikler oluşturulmuş ve elde edilen sonuçlar analiz edilmiştir. Sonuç olarak Sanayi Devrimi'nin başlangıcı ve dünya tarihindeki etkinliğinin artması ile ilişkili olarak 1820'lerden sonra anahtar kelimelerin kullanım sıklığında artış görülmüş ve önemli paralellikler tespit edilmiştir. Endüstrileşme kavramının ise 1920'lerden sonra dikkat çekici bir artış gösterdiği görülmektedir. 1900'lü yılların başından itibaren Sanayide seri üretimin başladığı, bunun sonucunda üretilen ürün miktarının önceki on yıllara göre kat kat arttığı bilinmektedir. Dolayısıyla kömürün sanayideki kullanımı ve buna paralel olarak literatürdeki geçme sıklığı bu dönemde artma eğilimindedir. İkinci Dünya Savaşı başlarında yatay seyreden grafik, savaş yıllarına denk gelen dönemde düşme göstermiştir. Bunu savaş yıllarında sınaî üretimin düşmesi ile açıklamak mümkündür.

Dolayısıyla n-gram analizi ile kömür ve ilişkili anahtar kelimelerin Sanayi Devrimi/sanayileşme ilişkisi rahatlıkla görülebilmektedir. Büyük bir veri kaynağı olan dijital ortamın seçilecek uygun anahtar kelimeleri kullanılarak n-gram metodu ile analiz edildiğinde, hem çok fazla kaynağa ulaşma imkânı olacağı, hem de bu kadar büyük bir külliyyatın çok amaçlı ve çok boyutlu olarak değerlendirmeye imkân sunacağı anlaşılmaktadır. Bu çalışmanın enerji kaynaklarından kömür-ilişkili kavramlar ve sanayileşmenin literatürdeki kökenlerini n-gram analizi yöntemi ile ortaya koyması, ayrıca kullanılagelenin dışında bir analiz tekniğiyle sıra dışı bir bakış açısı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fosil yakıtlar, jeopolitik, kömür, kömür madenciliği, merkantilizm, sanayileşme, sanayi devrimi.

ABSTRACT

In this study, n-gram analysis was used to investigate the relationship between coal and related key words, one of the energy raw materials, and industrialization from past to present political / social events. With this study, the relationship between coal, which is one of the important energy sources and the most important motor power of industrialization, and related concepts with geo (logic) politics and the parallel to political / social events from past to present are analyzed with n-gram analysis, using the English works registered in the Google books index. By selecting the appropriate keywords for the purpose of the study, the process from the Industrial Revolution to the present has been discussed with n-gram analysis using google interface. In this process, graphs were built in order to determine the frequency of use of the words of interest and the results were analyzed. As a result, there was an increase in the frequency of use of keywords after the 1820s

in relation to the beginning of the Industrial Revolution and its increasing effectiveness in world history and significant parallelism have been identified. It is seen that the concept of industrialization has increased significantly after 1920s. It is known that mass production has started in the industry since the beginning of 1900, and as a result, the amount of product produced has increased many times over the previous decades. Therefore, the use of coal in industry and the frequency of passing in the literature in parallel with this tend to increase in this period. The chart, which remained flat in the beginning of the Second World War, declined in the period corresponding to the war years. It is possible to explain this by the decline of industrial production during the war years.

The relationship between industrial revolution and industrialization can easily be observed. When the digital media, which is a large data source, is analyzed with the n-gram method using the appropriate keywords to be selected, it is understood that there will be access to a lot of resources and that such a large corpus will provide multi-purpose and multi-dimensional evaluation. This study is expected to reveal the coal-related concepts from the energy sources and the origins of industrialization in the literature with the n-gram analysis method, as well as provide an extraordinary perspective with an unusual analysis technique.

Keywords: Fossil fuels, geopolitics, coal, coal mining, mercantilism, industrialization, industrial revolution

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

MEDIA AND CHILD EXPLOITATION

Sayed Qalandari

University of Qunduz

ABSTRACT

Child exploitation is a practice that stems from biological, psychological, sociological, and many other factors. Child abuse also occurs as a result of neglect of the family and social environment. At this stage, this research has been conducted with the aim of preventing the cases of child exploitation caused by the negligence specified in the research and also completing the conditions for the emergence of these negligence, with a focus on media, consumption phenomenon and media addiction. In this context, it was found that parents cannot impose more restrictions on the use of media by children and cannot manage this process in a healthy way. It has also been shown that children use the Internet and addiction to play in terms of family relationships. And personal relationships are far from over. It has been shown that disconnection between parents and children has been effective in child exploitation, and in this regard, when children are exploited, they cannot share this issue with adults they trust. In this context, in addition to the measures taken in cases of neglect and exploitation, the continued exploitation of children has become an important issue. As a result, the main purpose of this article is to manage the relationship between parents and children in a healthy way and to offer suggestions.

Keywords: Media, Consumer Culture, Child Exploitation, Aggression

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

MODERNISM, URBANISM AND TURKEY

Emal Mubarez

University of Herat

ABSTRACT

Today, societies are changing. One of the most important consequences of this change in every area is urbanization. With urbanization as a result of the process of change and reconstruction, cities have acquired new economic, social, cultural, structural and environmental characteristics. This process has brought about fundamental changes in the face of cities. In Turkey, the process of "modernism" has led to advances in industry, agriculture, technology, transportation, communications, etc., and these developments have caused people to move to cities for various reasons. However, in the true sense of the word, Turkey has not achieved development and modernism; increasing urbanization at the rate of economic growth has led to many problems. Thus, Turkey has faced many problems between the terms "urbanization" and "non-urbanization".

Keywords: Urbanism, Modernism, Economic Growth, Scattered Urbanism

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

INDIVIDUAL WEAPONS AND THEIR CONSEQUENCES IN THE UNITED STATES

Ahmed Nezhadpour

University of Shiraz

ABSTRACT

In US arms policy, policy-making draws attention instead of restrictive policies, which are usually preferred by modern governments. The United States continues to be tolerant, despite the fact that thousands of its citizens die each year as a result of individual weapons, and the government's actions have been criticized by many non-governmental organizations at home and abroad. Is. Armed attacks that are shocking around the world cannot stop the US arms policy and the willingness of American citizens to take up arms. Although many countries with similar US cultures have been affected by the massacres caused by individual weapons, they have turned their tolerant attitudes into restrictive policies, but the main reason for the US's continued policy of lobbying is tolerance. Lies. In this study; What are individual weapons, what are the legal regulations of the United States in this regard, some of the judicial ijthads in this case, the lobbies that guide individual weapons, and the results of individual weapons are examined.

Keywords: United States, Individual Weapons, Legal Regulations, Weapons Lobbies

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

USING VARIOUS LEARNING ALGORITHMS IN AN AUTHOR RECOGNITION APPLICATION

Res. Asst. Savaş Okyay

Department of Computer Engineering, Eskişehir Osmangazi University, Eskişehir, Turkey

Res. Asst. Ahmet Alkılıç

Department of Computer Engineering, Mersin University, Mersin, Turkey

ABSTRACT

As one of the requirements of the information age, many data sources are stored in the form of raw documents that are not handled electronically. Recently, due to the bigger size of digital data, text-based files may be stored without a specific order. Text analytics methods, which reduce manual processing work, become popular with the aim of grouping texts according to specific criteria. The characteristics of any text file are analyzed, and then corresponding features are extracted. By using those features with learning algorithms, estimations can be made for any data that belongs to an unlabeled category or an unknown author. In this study, features according to syntax rule analysis are extracted. For each text, punctuation and character analysis in the documents are performed. The effect of each feature is normalized between [0,1] before any action is taken. Seven hundred fifty text-based samples for five authors (equal number of samples for each author) are divided into two sets: ~75% training and ~25% test set (same ratio for each author). Classification tests with the "one to others" approach are performed with nine different learning algorithms (Naive Bayes, Bayes Net, J48 Decision Tree, Quadratic Discriminant Analysis, Fisher's Linear Discriminant Analysis, Extra Tree, Random Tree, Random Committee, Multilayer Perceptron) of different types. Not only true and false positive accuracies, but also precision, recall, and F-Measure performance metrics are analyzed over macro and micro mean. Followingly, F-Measure scores between 64% and 82% are found. 82% F-Measure score is achieved with the J48 Decision Tree learning algorithm.

Keywords: Author Recognition; Syntax Features; Weka; Text Classification; Text Analytics.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

GENERAL OVERVIEW OF THE BLOCKCHAIN TECHNOLOGY. INVESTIGATION OF ITS SECURITY ISSUES AND ITS PRACTICAL USES

Rahman Mustafayev
Baku Engineering University

ABSTRACT

Investigating blockchain technologies and studying their application areas. Possible security flaws of this technology. Promising research directions of this technology and its academic and social benefits.

Keywords: Blockchain technology and its basic principles, security issues of the blockchain technology, types of attacks on blockchain technology, applications of the blockchain technology

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

SYSTEM THINKING IN SCIENCE AND ENGINEERING: OSMOSIS

Hüseyin YENER

Dr., Maltepe University, Turkey

ABSTRACT

Today problems getting more complex than ever before. This situation requires individuals to solve these problems in science and engineering. System thinking simplifies the solution by looking at complex problems holistically. The purpose of this paper is to evaluate the system thinking levels of the teachers about osmosis topic which is a common concept of science and engineering. The study group of the study consisted of 16 teachers (6 Ph.D., 10 Master) who are continuing their graduate program in Science Teaching in a state university in Istanbul in 2018-2019 academic year. For collecting data, questionnaire method which is one of the qualitative data collection tools was used. The questionnaire consisted of 21 open-ended questions about osmosis. In the study, teachers' answers were evaluated according to the system thinking model proposed by Ben-Zvi Assaraf and Orion (2005). As a result of the research, it was seen that majority of the teachers were at the basic stage of system thinking.

Key words: System thinking hierarchy model; content analysis; structure-behavior-function model.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

TÜRKİYE'DE ULUSAL E-DEVLET STRATEJİSİ VE EYLEM PLANININ BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Mehmet Seyda OZAN

Öğr. Gör., Erciyes Üniversitesi

S. Mustafa ÖNEN

Prof. Dr., İnönü Üniversitesi

ÖZET

Günümüzde Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) toplumsal hayatı ve ekonomiyi etkilediği gibi devlet-vatandaş ilişkilerini de etkilemekte ve geliştirmektedir. Bu kapsamda devletlere yüklenen önemli görevlerden biri de vatandaş merkezli olmaları ve vatandaşların bilgi ve iletişim gereksinimlerine/taleplerine yönelik gerekli BİT altyapılarını kurmaları ve hizmet sunmalarıdır. Bu doğrultuda kavramlaşan E-Devlet; vatandaşlara verilen hizmetlerin elektronik ortama taşınması ve hizmetlerin zamandan-mekandan bağımsız bir şekilde hızlı-güvenli bir şekilde işlemesi esasına dayanan bir sistemdir. E-Devlet kullanımı, şeffaflık, hesap verebilirlik ve hızlı değişimlere ayak uydurabilme gibi birçok avantajı içermektedir. Bu durum ise kamusal hizmet ve işleyiş süreçlerinin yeniden organizasyonuna, iyileştirilmesine ve verimliliğin sağlanmasına yönelik bir yönetim anlayışını benimsemeyi gerektirmektedir. Bu kapsamda devletler, E-Devlet sistemlerinin etkin kullanımı için stratejiler ve eylem planları geliştirmektedir. Türkiye de "Ulusal E-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı" ile E-Devlet'in etkin kullanımı amaçlamıştır. Bu kapsamda çalışmanın amacı Türkiye'deki E-Devlet hizmet ve faaliyetlerinin gelişimini ilgili ulusal strateji ve eylem planı ışığında incelemek ve değerlendirmektir. Çalışmada önce E-Devlet kavramı kuramsal açıdan ortaya konulmuş; sonra Türkiye'de E-Devlet konusu Ulusal E-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı kapsamında ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: E-Devlet, Ulusal E-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı, Bilgi ve İletişim Teknolojileri,

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

KAMU YÖNETİMİNİN SALGIN HASTALIKLARLA MÜCADELESİNDE E-DEVLETİN ROLÜ VE ÖNEMİ

Mehmet Seyda OZAN

Öğr. Gör., Erciyes Üniversitesi

S. Mustafa ÖNEN

Prof. Dr., İnönü Üniversitesi

ÖZET

Günümüzde nicelik ve nitelik yönünden gelişen teknolojiler ile devlet-vatandaş ilişkileri farklı bir boyut kazanarak dinamik bir hal almaktadır. Bu kapsamda devletler hizmet ve işleyişlerini elektronik ortama taşımakta ve bilgi üretimini kamusal faydaya dönüştürmektedir. Bu anlayışın bir ürünü olan ve devletlerin ağ temelli bir teknoloji olarak benimsediği E-Devlet; kamusal işleyişin bütüncül bir şekilde ele alınmasını ve vatandaş ihtiyaçlarına etkin bir şekilde cevap verilmesini amaçlamaktadır. Bu kapsamda kamusal hizmetler E-Devlet ile zamandan-mekândan bağımsız ve gerektiğinde alternatif yollarla vatandaşların ihtiyacı doğrultusunda sunulabilmektedir. E-Devlet'in bir diğer ve önemli misyonu ise ulusal veya küresel çaptaki gelişmelere ayak uydurabilmesi ve ortaya çıkan yeni ihtiyaçları karşılayarak kamusal işleyiş ve hizmetleri kesintisiz bir şekilde devam ettirebilmesidir. Bu değişim gerektiren gelişmelerden biri olan ve ulusal-küresel çapta ortaya çıkabilen salgın hastalıklar ise kamusal işleyiş ve hizmetleri baltalayan çarpıcı bir örnektir. Ayrıca ilgili dönemlerde salgın hastalıkların kontrol altına alınabilmesi için gerekli önlemlerden biri de kamusal işleyiş ve hizmetlerin elektronik ortama taşınarak insan etkileşiminin sınırlandırılmasıdır. Bu doğrultuda E-Devlet'in zamandan ve mekândan tasarruf gibi üstün özellikleri özellikle salgın hastalık dönemlerinde ön plana çıkmaktadır. Bu kapsamda çalışmanın amacı E-Devlet'in genel ve özellikle salgın hastalık dönemlerindeki önemini ortaya koymaktır. Çalışmada önce E-Devlet kavramı kuramsal açıdan irdelemiş olup; sonra salgın hastalık dönemlerindeki önemi ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: E-Devlet, Salgın Hastalıklar, Kamusal İşleyiş ve Hizmet

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE 'DE GÜRÜLTÜ KİRLİLİĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Kemal YAMAN

Karabük Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bil. Fak, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, KARABÜK-TÜRKİYE

ORCID NO: 0000-0001-9844-4264

ÖZET

Sanayileşme ve teknolojinin hızla gelişmesi ile birlikte farklı çevre sorunları ortaya çıkmaya başlamıştır. Bunlardan biri de gürültü kirliliği sorunudur. Teknolojinin insanların hayatına katmış olduğu araçlar, istenmeyen düzeyde gürültüye yol açmaktadır. Gelişen teknoloji ile gürültüyü meydana çıkaran ses unsurlarını asgari düzeye indirmek ya da ortadan tamamen kaldırmak mümkündür. Gürültü kirliliği insan sağlığını ciddi boyutlarda tehdit eder boyuta gelmiş bulunmaktadır. Gürültü kirliliği hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerin karşı karşıya olduğu çevre sorunları arasındadır. Gürültü kirliliği ile mücadele edebilmek için hem AB'de hem de Türkiye'de gerekli yasal düzenlemeler yapılmaktadır. Bu düzenlemeler, hem temiz bir çevre oluşturma hem de insan sağlığını korunmayı amaçlamaktadır.

Türkiye'de, gürültüye ilişkin değerlendirmeler AB müktesabatına uyum programına entegre bir şekilde yürütülmekte ve gürültü ile ilgili politikalar gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda Türkiye'de 2005 yılında Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği (ÇGDYY) gürültüyle etkin bir mücadelenin yapılması için yol haritası niteliğindedir. ÇGDYY 'göre; kişilerin huzur ve beden ruh sağlığını gürültü ile bozmayacak bir çevrenin geliştirilmesi gürültü kontrolünü ve sınırların belirlenmesine dayanan uygulamaların yürütülmesi kamuoyunun bilgilendirilmesini de esas alan, gürültüyü önleme ve azaltmaya yönelik eylem planlarının hazırlanması amaçlanmaktadır.

Avrupa'da yaklaşık 22 milyon kişi demiryolu, 4 milyon kişi hava taşıtı gürültüsü ve 1 milyon kişi ise endüstriyel gürültüye maruz kalmaktadır. Bu gürültü düzeyleri yüksek seviyedeki gürültüdür. Bu gürültü ile mücadele edebilmek için 2002 yılında Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği(2002/49/EC) yürürlüğe konulmuştur. AB ayrıca 7. Çevre Eylem Planında ve Avrupa Çevre Ajansı Avrupa'da Gürültü – 2020 adlı raporunda gürültü ile mücadele konusunda detaylı hedefler tanımlamış bulunmaktadır.

Bu çalışmada, genel olarak gürültü kaynakları, gürültünün insan ve hayvanlar üzerindeki etkileri incelenecek ve AB ve Türkiye'de gürültü kirliliği ile mücadele konusunda yürürlüğe konulan mevzuat ve diğer politikalar incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Gürültü kirliliği, Çevre kirliliği, AB

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

REGIONUN TARAZLAŞDIRILMIŞ İNKİŞAFINA TƏSİR EDƏN AMİL VƏ ŞƏRTLƏR

Doç. Dr. CEYHUN MAHMUDOV

Azərbaycan Respublikası, Naxçıvan Muxtar Respublikası, Naxçıvan Dövlət Universiteti

ÖZƏT

Dünya bazarında neftin qiymətinin ötən illərlə müqayisədə aşağı düşməsi şəraitində regionun tarazlaşdırılmış inkişafının təmin edilməsi məsələsi mühüm aktualıq kəsb edir və bu fakt tarazlaşdırılmış inkişafı ilə bağlı bir çox məsələlərin həm elmi-nəzəri, həm də təcrübi baxımdan həllini ön plana çəkir. Qeyd edək ki, regionun tarazlaşdırılmış inkişafının nəzəri əsaslarının öyrənilməsinə yaranan zərurət, eyni zamanda, respublikamızda 2004-2018-ci illər ərzində həyata keçirilən uğurlu regional iqtisadi islahatlar nəticəsində əldə edilən müsbət sosial-iqtisadi inkişafa baxmayaraq ölkə regionlarının inkişafında həm səviyyə, həm də sürət baxımından disproporsiyaların (fərqlərin) meydana gəlməsindən qaynaqlanır.

Regionun iqtisadi inkişafındakı disproporsiyaların vaxtında aşkar edilməsi və bu disproporsiyaların tarazlaşdırılmasına təsir edən amillər barəsində məlumatlar toplanaraq istifadə edilməsi davamlı iqtisadi artımın təmin edilməsinin başlıca şərtidir. Başqa sözlə desək, regionun tarazlaşdırılmış inkişafı məsələsinin təmini və uğurlu həlli bu inkişafa təsir göstərən amil və şərtlərin tədqiqindən asılıdır. Məhz bu baxımdan məqalədə əsas məqsədimiz regionun müsbət və mənfi inkişaf meyillərini aşkara çıxarmağa kömək edən amil və şərtlərin regionun tarazlı inkişafına təsirini araşdırmaqdır.

Məqalədə regionun tarazlaşdırılmış inkişafına təsir edən amillər daxili və xarici amillər qrupuna ayrılmış, Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişaf səviyyəsinə çoxlu sayda müxtəlif amillərin təsir etməsi baxımından regionların sosial-iqtisadi inkişafına tarazlılıq nəzəriyyəsi nöqtəyi-nəzərindən baxılmış, regionların tarazlaşdırılmış inkişafının təmin edilməsində resurs təminatı, sosial sabitlik, regionda tətbiq olunan texnologiyalar, iqtisadi fəaliyyət sferası və parametrləri və s. kimi amillərin rolu tədqiq edilmişdir.

Elmi məqalədə regionların sosial-iqtisadi inkişaf səviyyələrinin tarazlaşdırılması üçün həyata keçiriləcək siyasi gedişlər axtarılmış, ölkəmizdə bu istiqamətdə atılan addımlar və gedilən yol nəzərdən keçirilmiş, aparılan araşdırma əsasında regionun sosial-iqtisadi inkişafının bir çox amillərinin regionun tarazlaşdırılmış inkişaf səviyyəsinə müxtəlif formada təsir göstərdiyi, eyni zamanda, onların qarşılıqlı əlaqəsinin regionun tarazlıq vəziyyətini əks etdirdiyi nəticəsinə gəlinmişdir.

Açar sözlər: davamlılıq, tarazlı inkişaf, tarazlaşdırılmış inkişaf, region, region iqtisadiyyatı, regionun sosial-iqtisadi inkişaf amilləri.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

TURKEY 'S NATURAL GAS DEMAND PROJECTIONS

Dr. Çetin Önder İNCEKARA

BOTAŞ, Müdür, BOTAŞ Genel Müdürlüğü, Bilkent /ANKARA

ABSTRACT

Today natural gas is the type of energy that we use/need in our daily life, i.e. heating, electricity generation, cooling... Turkey's energy demand is increasing approx. 8% per year that is one of the highest rates in the world. And among other energy sources used in Turkey, i.e. coal, hydro, wind, solar, geothermal..., natural gas is the fastest growing energy source used in Turkey. In Turkey the usage of natural gas was 0.5 bcm in 1987, in 1990 it was 6 bcm, and in 2019 it reached approx. 47 bcm whereas in 2018 Turkey's natural gas consumption was 49.3 bcm. Although Turkey imports fossil fuels/energy sources, in all scenario Turkey's natural gas usage is projected to further increase remarkably in the future. Natural gas that is used in Turkey is imported from Russia, Iran, Azerbaijan, Algeria, Nigeria and Qatar by signing long term "Take or Pay" contracts. These contracts constitute a heavy economic load on Turkey's economy. MoE's (Turkey's Ministry of Energy) one of the energy strategy is to become a natural gas trading hub in the region. To reach these aims, energy contracts should be planned in detail and correctly. In the study interviews with energy experts/managers are performed and fuzzy mathematical model (by using fuzzy AHP and fuzzy TOPSIS) is developed to calculate Turkey's natural gas demand under high and low scenarios. By the help of model, the usage of natural gas amount in Turkey between 2020 and 2030 is calculated. In the study, between 2020 and 2030 under high demand scenario natural gas usage in Turkey will be increased by 35% and reached to approx. 79 bcm, and under low demand scenario Turkey's total natural gas demand will be decreased by approx. 7% and reached to approx. 40 bcm. By considering these scenarios Turkey is developing energy projects/contracts for transporting natural gas to be produced/extracted/contracted in the neighbouring regions, i.e. middle East region, Caucasus region, Caspian region, East Mediterranean-offshore region... to EU through Turkey that will decrease the natural gas price in Turkey and EU.

Keywords: Natural Gas Demand, Fuzzy Logic, fuzzy AHP, fuzzy TOPSIS, Turkey

ARAÇ ROTALAMA PROBLEMİ İLE KATI ATIK TOPLAMA SİSTEMİ PERFORMANSININ DEĞERLENDİRİLMESİ
VEHICLE ROUTING PROBLEM FOR EVALUATION OF SOLID WASTE COLLECTION SYSTEM PERFORMANCE

Sedat YALÇINKAYA

Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, Çevre Mühendisliği Bölümü, İzmir, Türkiye

ÖZET

Katı atıkların toplanması ilçe belediyelerinin temel sorumluluklarından ve hizmetlerini değerlendirmede en önemli faktörlerden biridir. Katı atık toplama sistemi performansının artırılması sistem verimliliği artırılabilir ve maliyetler düşürebilir. Bu çalışmada, coğrafi bilgi sistemleri tabanlı (CBS) bir araç yönlendirme problemi (ARP) modeli geliştirilerek optimum güzergah tayini ve farklı atık toplama aracı kapasiteleri için katı atık toplama sisteminin performansının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Çalışma kapsamında öncelikle araç hız limitleri, u-dönüşü kapasiteleri, karayolu sınıfı gibi hususlar dikkate alınarak katı atık toplama araçları için bir yol ağı veri seti oluşturulmuştur. Atık miktarları bilgisini içeren toplama noktaları, toplama araçları garajı ve katı atık depolama alanı ARP modeline coğrafi veriler olarak tanımlanmıştır. Daha sonra ARP modeli ilçe belediyesi düzeyinde küçük kapasiteli (8 + 1 m³) ve büyük kapasiteli (13 + 1.5 m³) toplama araçları için çözülmüştür.

Sistem performansı toplam çalışma süresi, toplam seyahat mesafesi ve maliyet esas alınarak değerlendirilmiştir. Sonuçlar, daha yüksek kapasiteli toplama aracı kullanılması durumunda çalışma süresinde %24, seyahat mesafesinde %26 ve maliyetlerde %18 azalma sağlanabileceğini göstermiştir. Öte yandan, daha yüksek beygir gücüne sahip olmaları nedeniyle büyük toplama araçları için yakıt tüketimi daha fazla hesaplanmıştır. Bu nedenle, büyük toplama araçları ile katı atıkların toplama durumunda daha fazla hava kirliliği emisyonu oluşabileceği hesaplanmıştır. Bu çalışmada uygulanan metodoloji, ilçe belediyeleri düzeyinde katı atık toplama sistemi performansının değerlendirilmesi için basit ve hızlı bir modelleme yaklaşımı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: ARP, CBS, Katı Atık Toplama Sistemi, Katı Atıkların Yönetimi.

ABSTRACT

Solid waste collection is one of the main responsibilities of district municipalities and also one of the major factors to evaluate their services. An increase in the system performance can increase efficiency and lower costs. In this study, a vehicle routing problem (VRP) model was developed in geographic information system (GIS) to calculate optimum routes and evaluate performance of the solid waste collection system for different waste collection truck capacities.

A road network dataset was created and its attributes were designed specifically for waste collection trucks. Collection points with waste amounts, truck garage and the landfill locations were defined into the VRP model. The VRP model was then solved for small size (8+1 m³) and large size (13+1.5 m³) collection trucks at district municipality level.

The system performance was evaluated through total work time, total travel distance and cost. Results showed that 24% decrease in work time, 26% decrease in travel distance and 18% decrease in costs can be achieved by using higher capacity trucks. On the other hand, fuel consumption was higher for the larger trucks due to their higher horsepower. Therefore, collection with higher capacity trucks can yields more air pollution emissions. The methodology presented in this study provides a simple and fast modelling approach for evaluation of solid waste collection system performance at district municipality level.

Keywords: VRP, GIS, Solid Waste Collection, Solid Waste Management.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

WEİBULL PARAMETRELERİNİN BERLİRLENEREK YILLIK ÜRETİM MİKTARLARININ BELİRLENMESİ: BALIKESİR SUSURLUK ÖRNEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Ersin AKYÜZ

Balıkesir Üniversitesi Balıkesir MYO

ÖZET

Bu çalışmada, saatlik rüzgâr hızı verileri ve rüzgâr yönü 2009-2010 yılında Balıkesir Susurlukta bulunan bir rüzgar türbinine ait veriler kullanılarak gerçek rüzgâr sahası için analiz yapılmıştır. Olasılık yoğunluğu fonksiyonlarını ve Weibull parametreleri farklı yöntemler kullanılarak hesaplanmıştır. MATLAB programı kullanılarak yapılan analizlerde, maksimum olasılık metodu, en küçük kareler metodu ve grafik metot olmak üzere üç farklı metot kullanılmıştır. En iyi Weibull şekil ve ölçek parametreleri sırasıyla 7.278 ve 2.152 m/s maksimum benzerlik ile elde edilirken bu deüerler sırasıyla 7.289 ve 2.129 m/s olarak en küçük kareler yöntemiyle elde edilmiştir. Rüzgar yönü bakımından en yüksek frekansta esen rüzgarlar 22.5 sektöründe Kuzey-doğu yönündedir. En yüksek ortalama hızlar (7m/s) 0-292 ve 0-22.5 sektöründe kuzey hakim rüzgar yönleridir. En düşük ortalama rüzgarı 2.8m/s Güney doğu hakim yönünde oluşmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yenilenebilir Enerji, Rüzgâr Enerjisi, Weibull Dağılımları.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

ELEKTRİKLİ ARAÇLAR, LOJİSTİK SÜRECİNDE KULLANIMI VE ELEKTRİKLİ ARAÇLAR İÇİN ARAŞTIRMA ALANLARI

Öğr. Gör. İpek ÖZENİR

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Antakya MYO

Dr. Öğr. Üyesi Gülsün NAKİBOĞLU

Çukurova Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü

ÖZET

Lojistik sektörü gün geçtikçe önemi artan, büyüyen bir sektör olmaya devam etmektedir. Özellikle günümüzde tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisinde lojistik sürecinin önemi daha görülür olmuş, insanların temel ihtiyaçlarını karşılamak hatta stoklamak amacıyla internet üzerinden ve marketlerden yaptıkları alışverişlerle lojistik faaliyetlerin yaşamın sürmesindeki önemi herkes tarafından daha fazla anlaşılmıştır. Ancak dünyada lojistik sektörü sera gazı salınımının artmasında ve küresel ısınmada büyük rol oynayan sektörlerden biridir ve ulusal ve uluslararası ticaretin ve taşımacılığın hacmi sebebiyle büyük oranda artışa sebep olmaya devam edecektir. Sektörün çevreye zarar vermesine sebep olan en önemli faktör, enerji kaynağı olarak kullanılan fosil yakıtlardır. Ayrıca fosil yakıtlar gün geçtikçe tükenmekte ve gelecekte kullanılacak bir yakıt türü olarak görülememektedir. Bu sebeplerle günümüzde dünya ülkeleri nakliye ve taşıma süreçlerinde fosil yakıt kullanımına ve sektörden kaynaklı çevreye verilen zarara çözümler bulmaya çalışmaktadır. Bu çözümlerden biri alternatif yakıtlı araçlar ve özelden elektrikli araçlardır. Tarihçesi çok uzun olmakla birlikte özellikle son on yılda gündemde olan elektrikli araçlarla ilgili teknolojiler ve gelişmeler heyecan vericidir. Lojistik sektöründe yer alan işletmelerin çevreye zarar vermeden, çevre dostu işletmeler olarak faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleri için elektrikli araçlar muazzam bir fırsattır. Her ne kadar satın alma maliyetleri yüksek olsa da elektrikli araçlar karbon emisyonu ve gürültü kirliliği anlamında oldukça zararsızdırlar. Özellikle yenilenebilir enerji kaynakları kullanılarak elektrik üretilmesi durumunda elektrikli araçların kullanılması küresel ısınmanın verdiği zararları önleme ve araç kullanma maliyetlerinin düşürülmesi konusunda önemli avantajlar sağlayacaktır. Elektrikli araçların gelecekte önemli rol oynayacak olması ve çevre açısından sağladığı faydalar sebebiyle bu çalışmada elektrikli araçlar ele alınmıştır. Çalışmada öncelikle elektrikli araçların tarihçesine yer verilmiş, elektrikli araç türleri açıklanmış, literatürde elektrikli araçlar üzerine yapılan çalışmaların temel başlıkları örneklerle ifade edilmiş ve son olarak literatürdeki boşluklar belirtilerek gelecek çalışmalar için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Elektrikli araç, elektrikli araç rotalama, elektrikli araç şarjı, lojistik.

**ANGİNA PEKTORİS RAHATSIZLIĞINDAKİ RİSK FAKTÖRLERİNİN LOJİSTİK REGRESYON ANALİZİ İLE
MODELLENMESİ**

MODELLING OF RISK FACTORS IN ANGINA PECTORIS BY LOGISTIC REGRESSION ANALYSIS

Öğr. Gör. Dinçer ATASOY

Iğdır Üniversitesi, Iğdır Meslek Yüksekokulu

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, kesikli değişkenlerin çokça rastlandığı anket türü verilerde diskriminant analize alternatif olarak verilen lojistik regresyon analizini uygulamaktır. Anket sonucu alınan değişkenlerin hangisinin modele dahil edilip edilmeyeceği yani, değişkenlerin modele katkısının olup olmadığı araştırılmıştır.

Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; iki değişkenli ve çok değişkenli lojistik regresyon analizi, tahmin yöntemleri, lojistik regresyon analizinde katsayıların yorumu ilgili bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde ise lojistik regresyon analizinin uygulamasını göstermek için kardiyolojik veriler alınmıştır. Lojistik modele dahil edilecek bağımsız değişkenler, tek değişkenli lojistik regresyon analizi ile belirlendikten sonra, çok değişkenli modele dahil edilen her bir değişkenin önemliliği gösterilmiştir. Tek değişkenli modelde önemsiz olup ta çok değişkenli modelde önemsiz bulunan değişkenler model dışı bırakılmıştır.

Lojistik regresyon analizi somut verilere dayanan ölçümlerde iyi sonuç verdiği ve somut olmayan verilerde ise iyi sonuç vermediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Lojistik Regresyon Analizi, Tıpta Regresyon Analizi, Regresyon Modelleme

ABSTRACT

The aim of this study is to apply logistic regression analysis as an alternative to discriminant analysis in survey type data where discrete variables are commonly encountered. It was investigated whether or not the variables taken as a result of the survey should be included in the model, that is, whether the variables contribute to the model.

Our work consists of two parts. In the first section, information about bivariate and multivariate logistic regression analysis, estimation methods, interpretation of coefficients in logistic regression analysis is given. In the second section, Cardiological data were taken to show the application of logistic regression analysis. After the independent variables to be included in the logistics model are determined by single variable logistic regression analysis, the materiality of each variable included in the multivariate model is shown. The variables that are trivial in the univariate model and which are trivial in the multivariate model are excluded from the model.

Logistic regression analysis has been shown to yield good results in measurements based on concrete data and not good results in intangible data.

Keywords: Logistic Regression Analysis, Medical Regression Analysis, Regression Modeling

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

QAZI BÜRHANƏDDİN VƏ NƏSİMİNİN DİVANLARINDA JANR ORTAQLIĞI

Səadət Şıxıyeva

filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent, BAAU

XÜLASƏ

XIV əsr Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələri Qazi Bürhanəddin və Nəsiminin divanlarında eyni janr və poetik formalara (tuyuğ, əks, müzdəvic təcnis və s.) müraciətdə ənənə və fərdiyyətin nisbəti maraqlıdır.

Qazi Bürhanəddin və Nəsiminin tuyuqları eyni bir janrın örnəkləri olsa da, bir sıra fərdi xarakterli özəlliklərə malikdir: Nəsimi *aaaa*, Qazi Bürhanəddin *aaba* strukturuna üstünlük vermişlər. Nəsimi cinaslı tuyuğu, Qazi Bürhanəddin isə təkrir üzərində qurulan tuyuğu bəyənmişdir. Bu özəlliklər hər ikisinin türk şeiri ənənəsini divan şeirinə tətbiqində fərdiyyəti, söz sənətkarı olaraq, poetik axtarıqlarının uğurlu nəticəsi kimi dəyərləndirilə bilər.

Qazi Bürhanəddin və Nəsiminin əsərlərinin janr poetikası baxımından müqayisəli təhlili onların ədəbi zövqündəki yaxınlığı da üzə çıxardı: onlar müsəmmət və əks poetik fiqurları üzərində qurulan poetik formalara, müzdəvic təcnis və mütəkərrir mürəbbənin fərdi xarakterli və yaradıcı poetik təxəyyülün məhsulu olan örnəklərini, rədifli qəzəllər və eksperimental xarakterli şeirlər yaratmağa meyli olmuşdurlar.

Nəsiminin: *“Nuşin ləbinin ləli, ləli ləbinin nuşin”* mısrası ilə başlayan şeirində bütün beytlərdə birinci yarımmisranın ifadələri tərs sıra ilə ikinci yarımmisrada təkrarlanır və bu xüsusiyyət farsdilli şeirin ənənəsinin türk divan şeirinə tətbiqinin bir örnəyidir. Qazi Bürhanəddinin:

Qanısın, qanısın, qanısın,

Canısın, bu tənün canışın,

- beyti ilə başlayan bir qəzəlinin də bütün mısraları əks poetik fiquru üzərində qurulmuşdur.

Nəsimi və Qazi Bürhanəddinin divanlarında yer alan müştərək poetik formalardan biri də müzdəvic təcnisdir. Qazi Bürhanəddin Nəsiminin böyük çağdaşı olduğundan, ehtimal ki, tuyuğ kimi türkcə müzdəvic təcnisin də ilk örnəkləri ona aiddir. Lakin Nəsimi şeiri bir sıra xüsusiyyətləri ilə həm bu müasirinin qəzəlinə, həm də farsdilli ədəbiyyatdakı ənənədən fərqlənir. Belə ki, Nəsiminin müzdəvic təcnişi rəddül-əcz poetik fiquru ilə qovuşuq işlənmişdir. Hər beytdə üç dəfə təkrarlanan və hər dəfə yeni məna çaları yaradan söz – eyni səs tərkibi şairin təkcə şeir texnikasına deyil, məzmunun şəkil ilə uğurlu uyumuna da əhəmiyyət verdiyini göstərir.

XIV yüzillik türk divan şeirinin özəlliklərindən biri də mətlə beytin cinaslı qafiyə üzərində qurulmasıdır. Bu tərzdə şeirlərə öncəki dövr farsdilli ədəbiyyatda müstəsna hallarda rast gəlinir. Qazi Bürhanəddinin divanında isə cinas qafiyəli mətlə beytlər çoxsaylılığı ilə diqqəti cəlb edir. Sonrakı dövr türk divan və təriqət ədəbiyyatında az təsadüf olunan bu tərzdə beyt biçimi Nəsiminin də bir sıra qəzəllərinin ayırıcı xüsusiyyətlərindəndir.

Qeyd etməliyik ki, tuyuğ janrının divan ədəbiyyatının tərkib hissəsi kimi görülməsi, cinaslı mətlə beytlə qəzəl yazmağa meyillilik, əks və müzdəvic təcnis kimi şeir şəkillərinə müraciət hər iki şairin ədəbi zövqündəki yaxınlıq kimi nəzərə çarpır.

ƏLİ BƏY HÜSEYNZADƏNİN PUBLİSİSTİKASI

Səba Namazova

filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent, Gəncə Dövlət Universiteti

ÖZƏT

Əli bəy Hüseynzadənin çoxşaxəli və məhsuldar fəaliyyətinin təməlinə turançılıq məfkurəsi dayanırdı. O, türk xalqlarının milli birlik və dövlətçilik ideyasını ilk dəfə irəli sürmüş, onun elmi-nəzəri əsaslarını işləyib-hazırlamışdır. Əli bəy Hüseynzadə 1905-ci il inqilabından sonra türkcülük məramnaməsini “Həyat” qəzetində, “Füyuzat” jurnalında dərc etdiyi “Türklər kimdir və kimlərdən ibarətdir?”, “Yazımız, dilimiz”, “Türk dilinin vəzifəyi-mədəniyyəti” və s. məqalələrində hərtərəfli şəkildə şərh etmişdir.

Eylər dili Çin səddinədək hökmünü icra,

Bir ucudur Altay bu yerin, bir ucu səhra.

- misralarında isə Əli bəy türk dilinin yayıldığı geniş ərazilərdən bəhs etmişdir..

Bu xüsusda Əli bəy Hüseynzadənin redaktorluğu ilə nəşr olunan (1906-cı il noyabın 1-dən) “Füyuzat” (“gerçəyi dərk etmək” mənasını verir) dərgisinin ictimai-siyasi və ədəbi fikir tariximizdə müstəsna rolunu da qeyd etmək gərəkdir. Hacı Zeynalabdin Tağıyevin maliyyə yardımı ilə nəşr olunan dərgidə Məhəmməd Hadi, Mirzə Ələkbər Sabir, Hüseyn Cavid və başqa qabaqcıl fikirli ziyalılar, qələm xadimləri silsilə yazılarla çıxış etmişlər. 1907-ci ildə “Füyuzat” bağlandıqdan sonra Əli bəy Hüseynzadə pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmuş, Bakıda “Səadət” məktəbinin müdiri vəzifəsində işləmiş, “Tərəqqi” və “Həqiqət” qəzetlərində çalışmış, məşhur “Siyasəti-fürusət” əsərini hissə-hissə nəşr etdirmişdir.

Əli bəy Hüseynzadə türk xalqlarının problemlərini publisistik sözün vasitəsilə həll etməyə yorulmadan çalışırdı. Qeyd edək ki, türkcülüyn böyük ideoloqu, ümumən türk dünyasında ilk dəfə olaraq “Türkləşmək, İslamlaşmaq və Müasirləşmək” ideyasının əsasını qoymuş Əli bəyin nəşiri olduğu “Füyuzat” dərgisi XX əsrin başlanğıcında mətbuat aləminə yeni nəfəs, milli oyanış ideyalarını gətirmişdir.

Əli bəy Hüseynzadə publisistik fəaliyyəti boyunca, xüsusən də “Füyuzat” jurnalındakı yazıları ilə Azərbaycanda türkcülük ideyalarının yaranıb inkişaf etməsinə və bütün türk dünyasında o deyaların yayılmasına xidmət göstərmiş, bu yolla mənsub olduğu xalqın hüquqlarını müdafiə etmişdir. Əli bəyin ensiklopedik fikirlərinin cəm olduğu “Türklər kimdir və kimlərdən ibarətdir?” adlı əsərində türk xalqları haqqında irəli sürülən etimoloji yanaşmalar, məsələlərə dilçi, tarixçi, coğrafiyaşünas kimi hərtərəfli münasibət heyranlıq doğurur. “Türkün türkü anlamaması onun faciəsidir” söyləyən Əli bəy Hüseynzadə türklərin bir-birini başa düşməsi yönündə mətbuatın rolunu məxsusi vurğulayırdı.

Əli bəy Hüseynzadənin Azərbaycanda “Həyat” və “Füyuzat”da fəaliyyəti, Türkiyədə “Türk yurdu” jurnalında, “Türk ocağı” dərnəyində, “Xalqa doğru”, “Məlumat”, “Yeni məcmuə” kimi çoxsaylı mətbu orqanlarda iştirakı, “Turan” heyətinin tərkibində Qərbi Avropa ölkələrində çıxışları, Berlində “Türk qövmələri konqresi”ndə irəli sürdüyü fikirlər türklər və onların dili ilə bağlı problemlərin həllinə doğru istiqamətlənmişdi.

Açar sözlər: Əli bəy Hüseynzadə, publisistika, məqalə, “Füyuzat” dərgisi, nəşir

AZƏRBAYCANDA SAĞLAM TƏHSİL

PHD. Dr. Günel Mammadova
Azərbaycan Dövlət Pedagoji Universiteti

ÖZƏT

Ümumi təhsil sahəsində həyata keçiriləcək islahatların əsas prioritetlərinə uyğun olaraq, sağlam və səmərəli təhsil mühitinin yaradılması, təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsi və məktəblərin idarəedilməsinin müasir tələblər səviyyəsinə çatdırılması istiqamətlərində fəaliyyət 2014-cü il ərzində də uğurla davam etdirilib.

2014-2015-ci tədris ilindən "Sağlam təhsil-sağlam millət" layihəsi çərçivəsində ölkəmizin **6 ümumi təhsil məktəbində 15 pilot "Sağlam təhsil sinfi" fəaliyyət göstərir.**

"Sağlam təhsil-sağlam millət" layihəsinin məqsədi təhsilalanların təlim nailiyyətlərini yüksəltməklə yanaşı, tədris şəraitindən irəli gələn məhdudiyətini və digər amilləri aradan qaldırmaq, onların sağlamlığını qorumaqdan ibarətdir. Bütün bunlar nəticədə sağlam Azərbaycan vətəndaşının yetişdirilməsinə xidmət edir.

Təhsil Nazirliyinin sifarişli ilə "Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası"nda, Azərbaycan Respublikası təhsil nazirinin "Təhsilalanların sağlamlığının qorunması və təlim nailiyyətlərinin yüksəldilməsi sahəsində təhsil texnologiyalarının tətbiqi üzrə işçi qrupunun yaradılması haqqında" əmrində qarşıya qoyulan məqsədlərin reallaşdırılması üçün **"Oturaq həyat tərz-i-sivilizasiyanın xəstəliyi" adlı elmi-kütləvi film Azərbaycan dilinə tərcümə edilərək ümumi təhsil, ilk-peşə və orta ixtisas, eləcə də ali təhsil müəssisələrinə paylanılıb**, ictimaiyyətə təqdim olunub.

İqlim dəyişmələri, ekosistem xidmətləri və su-sanitariya-gigiyena mövzuları üzrə bir ay ərzində davam etdirilən təlimlərdə Bakı və Sumqayıt şəhərlərini əhatə edən "Sağlam təhsil – sağlam millət" layihəsinə cəlb olunmuş 170 ibtidai sinif müəllimi iştirak edib. Keçirilmiş təlimlərin qiymətləndirilməsi məqsədilə iştirakçılar təlimdən əvvəl və sonra müvafiq mövzular üzrə hazırlanmış test suallarını cavablandırılar. Qiymətləndirmə nəticələrinə əsasən, təlimdən əvvəl iştirakçılar tərəfindən verilmiş doğru cavabların təqribi faiz nisbəti 47, təlimin sonunda verilmiş doğru cavabların təqribi faiz nisbəti isə 76 təşkil edib.

Qeyd edək ki, layihə 2016-2020-ci illər üçün Azərbaycan hökuməti və UNICEF arasında imzalanmış Əməkdaşlıq Proqramı çərçivəsində keçirilir. Layihənin məqsədi Təhsil Nazirliyi tərəfindən həyata keçirilən "Sağlam təhsil – sağlam millət" layihəsinə cəlb olunmuş pedaqoji heyət və şagirdlərin dayanıqlı inkişaf məqsədləri üzrə məlumatlılığının artırılması, onlarda ekoloji düşüncə tərzinin formalaşdırılmasıdır.

Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinin təmin olunması üçün növbəti mərhələlərdə məktəblilər üçün maarifləndirici animasiya filmlərinin hazırlanması, təlimlərdən keçmiş sağlam təhsil sinif müəllimləri tərəfindən "Həyat bilgisi" fənni üzrə Bakı şəhərində yerləşən 37 məktəbdə "Açıq dərslər" in, sağlam təhsil sinif şagirdlər arasında "Kim? Harada? Necə?" formatında intellektual oyun və valideynlər üçün maarifləndirmə seminarlarının təşkili nəzərdə tutulub.

2019-cu ilin Noyabrın 14-də Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində Təhsil Nazirliyinin SABAH qrupları və "Sağlam təhsil-sağlam millət" layihələrinin birgə əməkdaşlığı ilə Sağlam təhsil-SABAH auditoriyasının açılış mərasimi keçirilib.

Açılış mərasimində Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin rektoru, professor Cəfər Cəfərov, SABAH qruplarının İcra komitəsinin rəhbəri Şahin Seyidzadə, Milli Təhsil Texnologiyaları Mərkəzinin direktoru Şamil Süleymanlı, universitetin əməkdaşları və digər şəxslər iştirak ediblər.

Mərasimdə qeyd olunub ki, ADPU-nun SABAH qruplarının ibtidai sinif müəllimliyi ixtisası üçün nəzərdə tutulan auditoriya "Sağlam təhsil – sağlam millət" layihəsinin konsepsiyasına uyğun olaraq təchiz olunub və tələbələrin yeni təhsil texnologiyalarından birbaşa istifadəsinə imkan verir. Sağlam təhsil şəraitli tədris

tələbələrin təhsil keyfiyyətini yüksəldir, onlara yeni bilik və bacarıqlar aşılaraq dərslərin sağlam təhsil modeli üzrə aparılmasına imkan yaradır. Sağlam təhsil auditoriyası SABAH tələbələri üçün müasir təhsil laboratoriyası qismində çıxış edir.

Qeyd edilib ki, hər iki layihənin 5 illik birgə fəaliyyəti çərçivəsində SABAH tələbələri üçüncü tədris ilinin qıç tətili dövründə plandan kənar olaraq ümumtəhsil məktəblərində “Sağlam təhsil sinifləri”ndə təlimlərdə iştirak edir, 2 həftəlik təcrübəyə cəlb olunur, bu siniflərin quruluş və iş prinsipləri ilə yaxından tanış olurlar.

Bu müddət ərzində Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin ibtidai sinif müəllimliyi ixtisası üzrə təhsil alan 97 SABAH tələbəsi “Sağlam təhsil sinifləri”ndə pedaqoji təcrübəyə cəlb olunub.

Layihələrin birgə əməkdaşlığı əmək bazarının tələblərinə uyğun savadlı, bacarıqlı, hazırlıqlı mütəxəssisləri formalaşdırıb fiziki-psixi və mənəvi cəhətdən sağlam, yüksək təlim və yaradıcılıq qabiliyyətinə malik progressiv vətəndaşın yetişməsinə imkan yaradır.

Qeyd edək ki, 2014-2015-ci ilin tədris ilindən etibarən Bakı və Sumqayıt şəhərlərinin 6 tam orta məktəbinin 15 birinci sinfində təhsilənlərin sağlamlığının qorunması və təlim nailiyyətlərinin yüksəldilməsi məqsədilə “Sağlam təhsil–sağlam millət” layihəsinin tətbiqinə başlanılıb. Hazırda 39 məktəbin 183 ibtidai sinfi “Sağlam təhsil” texnologiyaları əsasında təmir və təchiz edilib. Layihənin tətbiq olunduğu məktəblərdə aparılan tibbi, psixoloji, sosioloji, pedaqoji monitorinqlərin nəticələri göstərib ki, sağlam təhsil texnologiyaları təhsil alanların fiziki-psixi inkişafına, təlim nailiyyətlərinin yüksəldilməsinə, emosional-psixoloji vəziyyətinin yaxşılaşmasına səmərəli şərait yaradır.

Həmçinin sağlam təhsil texnologiyalarının tətbiq olunduğu birinci siniflərin müəllimlərinin təlim məşğələlərinə və digər maarifləndirmə tədbirlərinə cəlbi, bu texnologiyaların mahiyyəti, məqsəd və vəzifələri ilə bağlı valideynlərlə davamlı maarifləndirmə işlərinin aparılması nəzərdə tutulur.

Açar sözlər: elm, sağlamlıq, təhsil, xalq, tələb

CƏNUBİ AZƏRBAYCAN POEZİYASI PUBLİSİSTİKADA (1944-1945-ci İLLƏR)

SOUTH AZERBAIJANI POETRY IN JOURNALISM (1944-1945)

ЮЖНО-АЗЕРБАЙДЖАНСКАЯ ПОЭЗИЯ В ЖУРНАЛИСТИКЕ (1944-1945)

Sakibə İsmayıl qızı Ələsgərova

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, ADPU -nun dosent, əməkdar müəllim

XÜLASƏ

Məqalədə Böyük Vətən müharibəsi illərində Cənubi və Şimali Azərbaycan ədəbi əlaqələri təhlilə cəlb olunmuşdur. Bu hərəkata qoşulan vətənpərvər şairlər idi. Onları bir amal, bir məqsəd birləşdirirdi. Əsərlərində azadlıq, istiqlal motivləri üstünlük təşkil edirdi. Ürək sözlərini ana dilində qələmə alan bu şairlər xöşbəxt görünürdü. İlk dəfə cənublu bacı, qardaşlarımızın dili, qələmi azad idi. Bəşəri ideyalar onları ağuşuna almışdı. Əsərlərini Sovet Azərbaycanında nəşr olunan mətbu orqanlara göndərirdilər. Şər qüvvələr üzərində qələbənin poetik təənnümü onlara yaradıcılıq gücü verirdi. Bu hisslərini cənublu qardaşları ilə bölüşən yazarlar bir növ mənəvi sakitlik tapırdı.

Açar sözlər: Cənub, poeziya, Böyük Vətən müharibəsi, Şimali Azərbaycan mətbuatı.

SUMMARY

The article analyzes the literary relations between South and North Azerbaijan during the Great Patriotic War. They were patriotic poets who joined this movement. They were united one goal, one purpose. The motives of freedom and independence prevailed in his works. These poets, who wrote the words of their hearts in their native language, looked happy. For the first time, our southern sister and brothers' language and pen were free. Human ideas embraced them. His works were sent to the press published in Soviet Azerbaijan. The poetic hymn of victory over the forces of evil gave them creative power. The writers who shared these feelings with their southern brethren found a spiritual peace.

Keywords: South, poetry, Great Patriotic War, North Azerbaijan press.

РЕЗЮМЕ

В статье анализируются литературные связи между Южным и Северным Азербайджаном в годы Великой Отечественной войны. Это были поэты-патриоты, присоединившиеся к этому движению. Они были объединены одной целью, одной целью. Мотивы свободы и независимости преобладали в его произведениях. Эти поэты, написавшие слова своих сердец на родном языке, выглядели счастливыми. Впервые язык и ручка нашей южной сестры и братьев были бесплатными. Человеческие идеи охватили их. Его работы были направлены в прессу, опубликованную в Советском Азербайджане. Поэтический гимн победы над силами зла дал им творческую силу. Писатели, которые поделились этими чувствами со своими южными братьями, обрели духовный мир.

Ключевые слова: Юг, поэзия, Великая Отечественная война, Северная Азербайджанская пресса.

ƏDƏBİYYAT DƏRSLƏRİNDƏ FƏNDAXİLİ VƏ FƏNLƏRARASI İNTEQRASIYA

INTERDISCIPLINARY AND INTERDISCIPLINARY INTEGRATION IN LITERATURE CLASSES

Elmira MƏHƏRRƏMOVA

ADPU ETM-in əməkdaşı, Bakı, Azərbaycan

XÜLASƏ

Məqalədə Azərbaycan pedaqoji fikrində fəndaxili və fənlərarası inteqrasiyada "inteqrativ təhsil", yaxud "təhsilin inteqrasiyası", eləcə də "inteqrativ təlim", "inteqrativ dərs" və s. anlayışlardan bəhs edilir. Müasir dövrdə humanitar fənlərin təbii-elmi fənlərlə inteqrasiyası daha çox vurğulanır. Bu ideya özü-özlüyündə son dərəcə durumludur. Bir tərəfdən elmi-tərəqqi şəraitində məktəb sadəcə olaraq humanitar fənlərin ekstensivləşdirilməsi yolu ilə inkişaf edə bilməz. Digər tərəfdən, fənlərin inteqrasiyasını dövrün sərt məntiqi "təhsil gündəminə" çıxarıb. Ölkəmizdə aparılan təhsil islahatları dövründə prioritet fəaliyyət istiqamətlərindən biri inteqrativ təhsilin formalaşdırılması sahəsində aparılan işlər olmuşdur. Bu işləri də iki istiqamətdə qruplaşdırmaq mümkündür ki, bütün hallarda ümumtəhsil, eləcə də digər pillələrdə əldə olunmuş fənlərarası, fəndaxili əlaqələr sahəsində nailiyyətlər öyrənilərək ümumiləşdirilmiş, yeni təcrübənin yaradılmasında onlardan istifadə olunmuşdur. Eyni zamanda inteqrasiya məfhumuna aid mülahizələr nəzərə alınmış, yeni təhsil konsepsiyasının yaradılmasında onlardan istifadə edilmişdir. Belə qənaətə gəlinmişdir ki, "inteqrasiya müəyyən təhsil sistemi çərçivəsində şagirdlərin təfəkküründə dünyanın bütöv və bölünməz obrazını formalaşdırmaq, onları inkişafa və özünüinkişafa istiqamətləndirmək məqsədi ilə təlimin bütün məzmun komponentləri arasında struktur əlaqələri qurmaqla onları sistemləşdirməkdir. Məlum olduğu kimi, 1995-ci ildə Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının qəbul olunması ilə müstəqillik yolunda ilk addımlarını atan Azərbaycan bütün sahələrdə, o cümlədən təhsil sahəsində ümumi siyasətin zəruri prioritet istiqamətlərini müəyyənləşdirdi. Ölkənin təhsil sahəsində milli siyasətin müəyyənləşdirilməsi ilə bağlı öz töhfələrini verdi. Fənn təhsildə nəzərdə tutulmuş məqsədlərin və nəticələrin həyata keçirilməsində mühüm əhəmiyyəti olan məzmun elementidir. Onlar elm sahələrinə əsaslınsalar da, zəruri elmi anlayışlardan ibarət müəyyən sistemi təqdim etsələr də, məzmun və struktur elementlərinə görə fərqlidirlər. Fənlər pedaqoji, psixoloji, fizioloji elementləri ilə daha çox öyrədici xarakterə malik olduğundan praktik əhəmiyyət daşıyır. Şagirdlərin müəyyən yaş səviyyəsində inkişafını başlıca məqsəd kimi qarşıya qoyur. Ona görə fənlərə məzmun sahəsində pedaqoji araşdırmaların nəticəsi kimi yanaşılır. Onun həm adlandırılmasında, həm də məzmununun müəyyənləşdirilməsində inteqrativliyin nəzərə alınması vacib tələblərdən hesab edilir. Təhsil islahatlarının aparıldığı dövrdə bu cəhət xüsusilə nəzərə alınmış, məzmun islahatlarının aparılmasında inteqrativliyin gözlənilməsinə önəm verilmişdir. Fənlərarası inteqrasiyanın şagird təfəkküründə və yaradıcı təbiiqətmə sahəsində əhəmiyyəti çox vacibdir. Bununla o, şagirdlərdə digər fənlərə də olan marağı artırır, yeni biliklərin əldə edilməsinə zəmin yaradır, dərsə daha yaradıcı yanaşmanı və tədqiqatçılıq xüsusiyyətlərini formalaşdırır.

Açar sözlər: pedaqoji, fəndaxili, inteqrasiya, təhsil, kurikulum, islahat

ABSTRACT

The article deals with "integrative education" or "integration of education" in interdisciplinary and interdisciplinary integration in Azerbaijani pedagogical thought, as well as "integrative training", "integrative lesson" and so on. concepts are discussed. In modern times, the integration of the humanities with the natural sciences is more emphasized. This idea is extremely situational in itself. On the one hand, in the conditions of scientific progress, the school cannot develop simply by expanding the humanities. On the other hand, the integration of subjects has been brought to the "educational agenda" by the strict logic of the time. One of the priority activities during the educational reforms in our country was the work on the formation of

integrative education. This work can be grouped in two directions, in all cases, the achievements in the field of general education, as well as interdisciplinary, interdisciplinary relations obtained at other levels were studied and generalized, and they were used in the creation of new practices. At the same time, considerations related to the concept of integration were taken into account and used in the creation of a new concept of education. It is concluded that "integration is the systematization of students within a certain education system by forming structural links between all content components of learning in order to form a holistic and indivisible image of the world in their minds, to guide them to development and self-development. As it is known, with the adoption of the Constitution of the Republic of Azerbaijan in 1995, Azerbaijan, which took its first steps on the path to independence, identified the necessary priorities of general policy in all areas, including education. He contributed to the definition of national policy in the field of education. The subject is an element of content that is important in the implementation of the goals and results of education. Although they are based on fields of science and provide a certain system of necessary scientific concepts, they differ in content and structural elements. Subjects are of practical importance because they are more educational in nature with their pedagogical, psychological and physiological elements. The main goal is the development of students at a certain age. Therefore, subjects are approached as a result of pedagogical research in the field of content. One of the important requirements is to take into account integration in both its naming and content definition. During the period of educational reforms, this aspect was especially taken into account, and emphasis was placed on the expectation of integration in the implementation of content reforms. The importance of interdisciplinary integration in the field of student thinking and creative application is very important. In this way, it increases students' interest in other subjects, creates a basis for the acquisition of new knowledge, forms a more creative approach to the lesson and research features.

Key words: pedagogical, interdisciplinary, integration, educational, curriculum, reform

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

ŞERİF MEHMED EFENDİ'İN TERCEME-İ MİFTÂHU CİFRÜ'L-CÂMÎ ADLI ESERİ

THE WORK OF SERIF MEHMED EFENDI'S TERCEME-I MIFTAHU CİFRÜ'L-CAMI

Dr. Araş. Gör. Mustafa Yasin BAŞÇETİN

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

ÖZET

İnsanlar dünyanın sonunun ne zaman geleceği ya da gelecekte neler olacağına konusunda sürekli merak içerisinde olmuşlardır. Bu merakın bir sonucu olarak çeşitli yollarda gayba ve geleceğe dair bilgi etme çabasına girmişlerdir. Bu çabanın bir sonucu olarak cifr ilminin ortaya çıktığı görülmektedir. Cifr ilmi harfler, rakamlar ve çeşitli sembollerden hareketle geleceğe dair tahminde bulunma veya geleceğe dair bilgi elde etmeye dayalı ilimdir. İlm-i nücûm, vefk, havas, ebced, hurûf gibi bâtinî ilimler cifr ilmiyle yakından alakalı hatta iç içe geçmiş ilimlerdir. Cifr ilmiyle alakalı olarak çeşitli eserlerin kaleme alındığı görülmektedir. Bu eserlere baktığımızda ilk kaynaklarının Hz. Alî'ye ve Câfer-i Sâdık'a isnat edilen bazı eserler olduğu görülür. Her ne kadar Şii kaynaklı olsa da Osmanlı sahasında da cifr ilmi yaygınlık kazanmıştır. Padişahların saraylarında müneccimbaşılarının olduğu bilinmektedir. Bu konuda Osmanlı döneminde manzum mensur telif ve tercüme birçok eser kaleme alınmıştır. Çalışmada Şerif Mehmed Efendi (ö. 1040/1631) tarafından 1597-1598 yıllarında kaleme alınan Tercüme-i Mihtâhu Cifru'l-Câmî adlı tercüme eser ele alınacaktır. Eser, tasavvufî ve tarihî eserlerin yanı sıra sihir, cifr, simya, vefk gibi bâtinî ilimlere dair de eserler kaleme alan sûfî müellif Abdurrahman b. Muhammed Bistâmî (ö. 1454)'nin *Miftâhu'l-Cifri'l-Câmî* adlı kıyâmet âlâmetlerinin anlatıldığı eserinin tercümesidir. Eser, minyatürlü yazmalarında bulunan minyatürler ve resimli figürler açısından çeşitli sanat tarihi ve güzel sanatlar alanındaki araştırmacılar tarafından incelenmiş olmasına rağmen eserin konusu ve edebî yönü üzerine alanımızda henüz çalışma yapılmamıştır. Çalışma ile Osmanlı nesir geleneği ve kültür tarihimiz için yeni bir eser tanıtılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dîvân Edebiyatı, Nesir, Kıyâmet, Eskatoloji, Cifr.

ABSTRACT

People have always been curious about when the world will end or what will happen in the future. As a result of this curiosity, they have attempted to provide information about the future in various ways. As a result of this effort, it appears that the science of "cifr" emerged. It is a science based on making predictions about the future or obtaining information about the future based on the letters, numbers and various symbols. The scientific sciences such as ilm-i nucum, vefk, havas, ebced, huruf are closely related to the science of cifr and even related each other. It is seen that various works have been written about the science of cifr. When we look at these works, It is seen that there are some works attributed to Ali and Jafar Sadik. Even though it originates from the Shiite, double science has become widespread in the Ottoman field. It is known that sultans had their chiefs in their palaces. Many works written and translated in verse were written in this subject during the Ottoman period. In this study, the translation work named Tercüme-i Mihtahu Cifru'l-Cami written by Şerif Mehmed Efendi (d. 1040/1631) between 1597-1598 will be discussed. In addition to sufism and historical works, Sufi author of the author, Abdurrahman b., Who wrote works on scientific sciences such as magic, cifr, alchemy and vefk. It is a translation of the work of Muhammad Bistami (d. 1454), which mentions the signs of Miftahu'l-Cifri'l-Cami. Although the work has been examined by researchers in various art history and fine arts in terms of miniatures and illustrated figures in their miniature manuscripts, there has not been any study on the subject and literary aspect of the work yet. New work was introduced for the Ottoman prose tradition and our cultural history with that study.

Keywords: Divan Literature, Prose, Doomsday, Eschatology, Cifr.

QƏRBİ AZƏRBAYCANDA ETNİK TƏMİZLƏMƏLƏR, ŞƏRQİ ANADOLU PLANLARININ DAVAMI

Əlvən CƏFƏROV

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Univeriteti

XÜLASƏ

XX əsrin ilk onilliklərində Qafqazda, ən çox da Qərbi Azərbaycanda azərbaycanlılara qarşı törədilən soyqırımların ssenarisi ermənilərin XIX əsrin sonlarında Şərqi Anadolu ərazilərində əldə etdikləri təcrübələrə əsaslanırdı. 1877-1878-ci illərdə Rus-Türk müharibəsindən sonra Avropa dövlətlərinin təkidi ilə irəli sürülən “erməni məsələsi” sonralar bu ərazilərdə ermənilər üçün muxtariyyət qazanmaq və müstəqil Ermənistan respublikası yaratmaq üçün bir bəhanəyə çevrilir. Bu muxtariyyətin yaradılması üçün əvvəlcə Şərqi Anadolu bölgələrində, mənfur ermənilərin “Qərbi Ermənistan” adlandırdıqları bölgələrdə bunlara sayca üstünlüyə nail olmaq lazım idi. Amma ermənilər “Qərbi Ermənistan” dedikləri ərazilərin heç birində say üstünlüyünə nail ola bilmirlər. Ona görə də bu bölgələrdə say üstünlüyü qazanmaq üçün Şərqi Anadolu və İndiki Ermənistan torpaqlarında soyqırımları törədərək yerli türk tayfalarının köklərini kəsməyə çalışırlar

Çox təəssüflər ki, **1918-ci il may ayının 11-də** Gürcüstanın Batumi şəhərində olmuş danışıqları zamanı əldə edilmiş razılığa əhəmiyyət verməyərək o zamankı Azərbaycan torpaqlarına qarşı iddialarından əl çəkmirlər. Azərbaycan torpaqlarında yaratdıqları erməni dövlətində, doğma ata-baba yurdlarında yaşayan Azərbaycan türklərinin kökünü kəsərək, onlara qarşı soyqırımlar törədir və öz yurdlarından qovmağa başlayırlar. Onu da qeyd edək ki, xalqımızın tarixinə qanlı səhifələrin yazılması ilə yanaşı, bir çox şanlı səhifələr də yazılmışdır. Bunlar əsasən 1918-1920-ci illərdə yazılmışdır. Əhalisinin əksəriyyəti Azərbaycan türklərindən ibarət olan Qars vilayətinin sayılıb-seçilən kişiləri Azərbaycan və Türkiyə dövlətlərinin dəstəyi ilə əvvəlcə “Qars Milli İslam Şurası”nı, sonra isə müstəqil “Cənubi-Qərbi Qafqaz Demokratik Cümhuriyyəti”nin yaradılmasını elan etmişlər. Tarixi ədəbiyyatda “Qars Hökuməti” adı ilə tanınan bu qurumlar yerli əhali arasında səfərbərlik həyata keçirmiş, ermənilərin bu bölgələri tamamilə işğal etmək cəhdinin qarşısını ala bilməmişlər. Onu da qeyd edək ki, bundan sonra Ağbaba nahiyəsi 1921-ci ildə Ermənistana birləşdirilmiş və onun ərazisində Amasiya rayonu yaradılmışdır. 1988-ci il sürgünlərinə qədər bu rayonun ərazisində 21 azərbaycanlı kəndi mövcud olmuşdur.

Ermənilərin Şərqi Anadolu ərazilərində həyata keçirmək istədikləri mənfur planlar baş tutmadığı üçün həmin planları Qərbi Azərbaycan torpaqlarında həyata keçirməyə başlayırlar. Bu planlara əsasən Qərbi Azərbaycan ərazilərində ermənilərin say üstünlüyünə nail olmalı idilər. Ona görə də nə vəchlə olur-olsun Azərbaycan türklərinin özlərini və izlərini bu ərazilərdən silmək lazım idi. Buna görə də Qərbi Azərbaycan torpaqlarında kütləvi surətdə soyqırımlara və deportasiyalara başlayırlar.

Bu illər ərzində Qərbi Azərbaycandan [Azərbaycan türklərinin](#), ümumiyyətlə müsəlmanların deportasiyası üç mərhələdə aparılır:

Birinci mərhələ: 1905-1920-ci illər.

İkinci mərhələ: 1948-1953-cü illər.

Üçüncü mərhələ: 1988-1991-ci illər.

XX əsrin əvvəllərində Antanta (Rusiya, Fransa, İngiltərə və ABŞ) üzvləri arasında bu mənfur ermənilərə bir müstəqil dövlət yaradılacağı barədə söz verilir. Rusiya, Fransa, İngiltərə və ABŞ bu dövləti Osmanlı Türkiyəsi torpaqlarında - Şərqi Anadoluda yaradılmasını istəyirlər. Osmanlı Türkiyəsi isə “erməni təhlükəsi”ni özlərindən, yəni Şərqi Anadoludan uzaq tutmağa çalışırdı. Bu zaman zəif Azərbaycan bu güclərə qarşı müqavimət göstərmək iqtidarında deyildi. Azərbaycan milli hərəkatı ermənilərə dövlət yaratmaqdan ötrü bir çox torpaqları güzəştə gedirlər.

1918-ci il may ayının 11-də keçirilən Batumi danışıqları zamanı əldə olunmuş razılığa əsasən ermənilər Azərbaycana qarşı ərazi iddialarından imtina edəcəkdilər. Bundan başqa, İrəvan və ətrafındakı torpaqların verilməsi müqabilində ermənilər Azərbaycanla vahid konfederativ dövlətdə birləşməli idilər. 1918-ci il mayın 29-da Azərbaycan Milli Şurasının qərarı ilə qədim Azərbaycan şəhəri İrəvan onun ətrafındakı 9 min km² ərazini əhatə edən torpaqlarla birlikdə ermənilərə verildi Əziz Ələkbərli Qədim Türk-Oğuz yurdu-"Ermənistan" kitabında qeyd edir ki, 1918-ci ilin mayında imzalanmış Batum sülh müqaviləsinə görə cəmi 9 min kv. km-lik bir əraziyə malik olan "Ermənistan" 1920-ci il noyabrın 29-da Rusiya bolşevizmi tərəfindən sovetləşdirildikdən sonra tarix boyu Azərbaycanın, 1918-1920-ci illərdə isə Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyətinin tərkibində olan Zəngəzur, Göyçə, Dərələyəz, Qaraqoyunlu məhəllərini və başqa Azərbaycan-Türk torpaqlarını da Moskvadakı millətçi bolşevik nümayəndələrinin əli ilə "öz" tərkibinə qatdı. Beləliklə, qədim Azərbaycan torpaqlarının bağrında 29,8 min kv.km-lik bir şırım açılır və saxta "Ermənistan" dövləti yaradılır.

Açar sözlər: Qərbi Azərbaycan, etnik təmizləmələr, Şərqi Anadolu, planlar.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

THE ORGANIZATION OF SOCIAL WORK WITH LONELY ELDERLY PEOPLE

Renad KAZIMOV

Yüksek Lisan Öğrencisi, Gence Devlet Üniversitesi, Gence/Azərbaycan

SUMMARY

As a field of working? Social Service focuses on various stratum and groups of the population in need of social support. One of the above-mentioned social groups is the elderly population whose demographic importance is increasing every year.

The legal and normative framework of the Republic of Azerbaijan on social services for elderly people consists of the Constitution of the Republic of Azerbaijan, the Law on Social Services of the Republic of Azerbaijan, other legal and regulatory instruments, and international legal acts adhered to by the Republic of Azerbaijan.

There is a gradual, annual increase in the share of older persons within the population of each country. This has become possible thanks to certain fundamental factors, which include increased life expectancy, population growth, and improvement of medicines. Consequently, the total amount of allowances available for the elderly people is also in increase within the state budget.

The types of social care services and their quality are revised and reconstructed in accordance with the modern scientific and practical requirements. Currently, social care services available for the elderly people are based upon the notion of "on-site provision", which means that all elderly persons receive all necessary social care services at their place of residence, without being separated from their natural surroundings.

This paper investigates the modern approaches to the arrangement of social services for the elderly.

Key words: social service, social work, inpatient social service.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

THE ORGANIZATION OF SOCIO-PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL WORK WITH CHILDREN WITH CHALLENGING BEHAVIOUR

Shems ABDULLAYEV

Yüksek Lisans Öğrencisi, Gence Devlet Üniversitesi, Gence/Azərbaycan

SUMMARY

The term “difficult children” can often be found in the psychological and pedagogical literature. Teachers often complain that this type of children are tough to deal with. It is particularly underlined that this category of children is a “product” of pedagogical neglect.

As a rule, the traits of difficult children are revealed in adolescence. This period causes various troubles and stresses in children.

The negative attitude of difficult children and teenagers towards the education and training is one of their common distinctive features. Unlike other children, the cognitive motivation, the motivation to acquire scientific knowledge in difficult children is very weak. As usual, compulsive motivation prevails in such children.

It becomes a necessity to use, in a systematic manner, psycho-prophylactical and psycho-correctional methods in order to work with the difficult children and eliminate available defects occurring in their behaviours. The psychologists possess an important role in dealing with this task.

Keywords: Difficult children, deviant behaviours, adolescence, socio-pedagogical work, psychological work.

EUROASIA SUMMIT

Congress on Scientific Researches and Recent Trends-6

18-20 May 2020/ Baku Euroasian University, Azerbaijan

Abstract Book

PSYCHOLOGICAL EFFECT OF TEACHER'S GENDER FEATURES ON THE FORMATION OF GENDER IMAGES OF YOUNG PEOPLE

GƏNCLƏRİN GENDER TƏSƏVVÜRLƏRİNİN FORMALAŞMASINA MÜƏLLİMİN CİNS XÜSUSİYYƏTLƏRİNİN PSIXOLOJİ TƏSİRİ

Qızxanım Nizaməddin qızı Qəhrəmanova

ADPU-nun Pedaqoji psixologiya kafedrasının müdiri, psixologiya üzrə elmlər doktoru, professor

XÜLASƏ

Müəllim həm də öz cinsinə uyğun düşüncə, davranış və rəftar tərzi ilə, ünsiyyət və şəxsiyyətlərarası qarşılıqlı münasibətlərin xarakterinə görə istər ilk gənclik dövründə, istərsə də yetkin gənclik dövründə gənclər üçün əsas rol modelidir. Bu baxımdan gənclərdə düzgün, dolğun, məqsədyönlü şəkildə gender təsəvvürlərinin formalaşmasına müəllimlərin cins xüsusiyyətlərinin psixoloji təsiri böyükdür. Müəllim cinsinə uyğun rol davranışı ilə kişiyyə, qadına məxsus milli xarakter xüsusiyyətləri ilə yetişməkdə olan gənc nəsili tərbiyə etmiş olur. Bu problemlə əlaqədar ölkəmizdə olan vəziyyətə diqqətinizi yönəltmək istərdik. Belə ki həm təhsil, həm də elm sahəsində gender balansının ciddi şəkildə pozulması halları müşahidə olunur. Pedaqoji ictimaiyyət içərisində, pedaqoji kadr hazırlığında qadın müəllimlər kişi müəllimlərə nisbətən daha sıxlıq təşkil edir. Məsələn olaraq, qeyd edə bilərik ki, universitetimizdə fəaliyyət göstərən hər iki psixologiya kafedrasının əməkdaşlarının böyük əksəriyyəti qadın müəllimlərdən təşkil olunmuşdur. Bu göstəricinin əldə olunmasına öz növbəsində el arasında "Qadın üçün ən ideal peşə müəllimlikdir" deyimi də əsaslı təsir göstərir. Bu hal isə öz növbəsində gənclərin gender təsəvvürlərinin formalaşmasına təsirsiz ötürüşdür. Nəticədə onlar daha çox qadın təsirinə məruz qalırlar, gənc oğlanlar öz cinslərinə uyğun düzgün gender təsəvvürlərini mənimsəyə bilmirlər, gənc qızlarda isə əks cinslə bağlı düzgün gender təsəvvürlərinin formalaşması üçün əlverişli şərait yaranmır. Nə üçün əlverişli şərait? Çünki müəllimin pedaqoji, psixoloji təsiri məqsədyönlü, sistemli, ardıcıl xarakter daşıyır. Həmçinin kişi müəllimlərin təmsalında müəllimlik gənc oğlanlar tərəfindən ideal peşə kimi seçilə bilər. Nəticə olaraq qeyd edə bilərik ki, gənclərimizdə düzgün, sağlam gender təsəvvürlərinin formalaşdırılması üçün kişilərin təhsil sahəsinə cəlb olunması istiqamətində müvafiq tədbirlərin görülməsi, onların sosial problemlərinin həll edilməsi zəruridir.

Açar sözlər: gənc, gender təsəvvürləri, müəllim, cinsi rol

ABSTRACT

The teacher is also a key role model for young people, both in early youth and adult youth due to their gender-appropriate thinking, behavior and attitudes, and the nature of communication and interpersonal relationships. From this point of view, the psychological impact of teachers' gender features on the formation of correct, complete, purposeful gender imaginations in young people is great. The teacher nurtures the young generation with the national character traits of men and women through gender-appropriate role behavior. We would like to draw your attention to the situation in our country in connection with this problem. Thus, there are serious violations of the gender balance in both education and science. In the pedagogical community, female teachers are more numerous than male teachers in teacher training. For example, we can note that the vast majority of employees of both psychology departments at our university are women teachers. In turn, the saying "The most ideal profession for a woman is teaching" has a significant impact on the achievement of this indicator. This, in turn, affects the formation of gender imaginations of young people. As a result, they are more exposed to women, young boys are not able to acquire the right gender imaginations of their gender, and young girls do not have the right conditions for the formation of correct gender imaginations of the opposite sex. Why favorable conditions? Because the teacher's pedagogical and psychological influence is purposeful, systematic and consistent. Also, in the example of

male teachers, teaching can be chosen as an ideal profession by young boys. As a result, we can say that in order to form a correct, healthy gender image among our youth, it is necessary to take appropriate measures to involve men in education, to solve their social problems.

Keywords: young, gender imaginations, teacher, gender role

حقایق جنگ در عراق و تأثیرات آن بر ترکیه

Facts of War in Iraq and Its Effects on Turkey

اسفندیار فتحی- دانشگاه تبریز

Esfandiyar Fethi- University of Tabriz

چکیده

منافع استراتژیک بین المللی که ترکیه منافع نیروهای عراقی را برای رسیدن به آینده خوب در عراق دنبال می کند ، توسط قدرت مسلط در جهان نیز تعیین می شود. آینده افرادی که در این منطقه زندگی می کنند و هر روز نقشه آنها به خاطر جنگهای انرژی ترسیم می شود ، توسط مدافعان نظم جدید جهانی تعیین می شود. بنابراین ، در گذشته ، جنگهای مسلحانه میان ایران و عراق و جنگ خلیج فارس و اشغال عراق توسط ایالات متحده آمریکا تجربه شده است. تمام این جنگ ها از نظر اقتصادی ، اجتماعی ، پیامدهای مهمی در اصطلاحات سیاسی و نظامی دارد.

کلمات کلیدی: جنگ ، ترکیه ، خلیج فارس ، ترکمن ها ، عراق

از رادیکالیسم و افراط گرایی تا تروریسم: ابزار سازی خشونت سیاسی

From Radicalism and Extremism to Terrorism: Instrumentalizing Political Violence

مراد ذاکر- پوهنتون هرات

Murad Zaker- University of Herat

چکیده

پس از حملات 11 سپتامبر، بحث در مورد اثربخشی مبارزه با گروه های تروریستی در مقیاس جهانی، دولت ها را بر آن داشته است تا به دنبال استراتژی های جدیدی برای مبارزه با تروریسم باشند. در بسیاری از مطالعات در مورد تروریسم، پاسخ به این سوال جستجو شده است که چرا و چگونه افراد رادیکال می شوند، چرا آنها به خشونت و تروریسم متوسل می شوند. در این روند، مفاهیم رادیکالیسم و افراط گرایی جایگاه مهمی در مطالعات تروریسم بدست آورده اند. وضعیت مبهم در بحث های سنتی در مورد تعریف تروریسم در مطالعات مربوط به رادیکالیسم نیز منعکس شده است. در این مقاله، هدف آن است که روابط بین این مفاهیم را با تجزیه و تحلیل توصیفی از مفاهیم رادیکالیسم، افراط گرایی و تروریسم چگونه بوده است و شرایطی را که در آن افراد و گروه ها به خشونت تمایل دارند و ابزار سازی می کنند، بررسی کند. در این زمینه، اولتر از همه، رادیکالیسم و مفاهیم مرتبط، توسعه تاریخی مفهوم و رویکردهای مختلف مربوط به مفهوم مورد بحث قرار می گیرد. متعاقباً، در روند تبدیل افکار و اقدامات رادیکال به افراط گرایی و تروریسم، مباحث مربوط به چگونگی اتخاذ خشونت به عنوان ابزار مطرح شده است.

کلمات کلیدی: رادیکالیسم، افراط گرایی، تروریسم، ابزار سازی خشونت سیاسی، پویایی گروهی